

Hallituksen esitys Eduskunnalle laeiksi luottolaitostoiminnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ

Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luottolaitostoiminnasta annettua lakia, sijoituspalveluyrityksistä annettua lakia, rahoitustarkastuslakia, osuuskuntalakia, osuuskuntalain voimaanpanosta annettua lakia ja arvopaperimarkkinalakia. Luottolaitostoiminnasta annetun lain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että laissa tarkoitettuna luottolaitostoimintana pidettäisiin myös yleistä maksujenvälitystä sekä sähköisen rahan liikkeeseenlaskua. Sähköisellä rahalla tarkoitettaisiin rahaa, joka on tallennettu sähköiselle tietovälineelle sähköisen rahan liikkeeseen laskijalle suoritettua samansuuruista rahasuoritusta vastaan, ja jonka yksi tai useampi yritys on sitoutunut hyväksymään maksuksi. Luottolaitokseen, joka harjoittaa ainoastaan yleistä maksujenvälitystä tai sähköisen rahan liikkeeseenlaskua sovellettaisiin sähkörahadirektiivin mukaisia muista luottolaitoksista poikkeavia pääoma- ja maksuvalmiusvaatimuksia. Tällaisia luottolaitoksia kutsuttaisiin laissa maksuliikkeyhteisöiksi. Ehdotetuilla muutoksilla saatettaisiin voimaan sähkörahadirektiivi. Lisäksi laajennettaisiin sijoituspalveluyritysten oikeutta vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja. Esityksessä ehdotetaan muutettaviksi luottolaitostoiminnasta annetussa laissa nykyisin olevaa, muita kuin talletuspankkeja koskevaa talletusten vastaanottokieltoa. Ainoastaan talletuspankit saisivat vastaanottaa yleisöltä talletussuojan alaisia varoja ja ainoastaan tällaisista varoista saataisiin käyttää nimitystä talletus. Muut laissa tarkoitettut luottolaitokset saisivat vastaanottaa yleisöltä muita takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia. Tällaiset luottolaitokset saisivat kuitenkin vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa

takaisinmaksettavia varoja ainoastaan maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua varten.

Lisäksi luottolaitostoiminnasta annetussa laissa säädettäisiin muiden yritysten kuin luottolaitosten oikeudesta vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja muuten kuin laskemalla liikkeeseen arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettuja arvopapereita. Ehdotuksen mukaan yritys voisi ilman luottolaitostoimilupaa laskea liikkeeseen sähköistä rahaa ja vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisin maksettavia varoja asiakastilille edellyttäen, että sähköistä rahaa tai asiakastilillä olevia varoja voidaan käyttää ainoastaan varat vastaanottaneen yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen ostamiseen tai nostaa käteisenä. Yhdelle tietovälineelle tallennetun sähköisen rahan määrä ei kuitenkaan saisi ylittää 150 euroa eikä yhdeltä asiakkaalta asiakastilille otettujen varojen määrä 3000 euroa. Rahoitustarkastuksen päätöksellä yritys saisi edellä mainituin rajoituksin laskea liikkeeseen myös sellaista sähköistä rahaa tai vastaanottaa yleisöltä sellaisia vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja, joita voidaan käyttää maksuksi myös muissa laissa tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvissa yrityksissä. Osuuskuntalain säännökset vähittäiskauppaa harjoittavien osuuskuntien säästökassatoiminnasta ehdotetaan samalla kumottaviksi. Lain voimaantullessa säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat saisivat kuitenkin jatkaa toimintaansa kumotun lain mukaisesti kymmenen vuoden ajan lain voimaan tulon jälkeen. Laissa ei rajoitettaisi yritysten oikeutta tarjota yleisölle määräaikaista velkasitoumuksia mutta tällaiseen varainhankintaan sovellettaisiin

arvopaperimarkkinalakia vastaavaa tiedonantovelvollisuutta silloinkin, kun varainhankintaan ei sovelleta arvopaperimarkkinalakia. Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin ja sijoituspalveluyrityksistä annettuun lakiin lisättäisiin säännökset luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten oikeudesta ulkoistaa liiketoimintojaan samoin kuin ulkoistetun liiketoiminnan valvonnasta. Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin

lisättäisiin säännös asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin, jonka mukaan talletuspankki olisi velvollinen avaamaan jokaiselle tavanomaisen pankkitilin ja myöntämään sen käyttämiseksi tarvittavat tilinkäyttövälineet, jollei pankilla ole painavaa syytä siitä kieltäytyä.

Ehdotetut lait on tarkoitettu tulemaan voimaan mahdollisimman pian sen jälkeen, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

SISÄLLYSLUETTELO

ESITYKSEN PÄÄASIALLINEN SISÄLTÖ.....	1
SISÄLLYSLUETTELO.....	3
YLEISPERUSTELUT	7
1. Johdanto.....	7
2. Nykytila	8
2.1. Voimassa oleva lainsäädäntö.....	8
2.1.1. Laki luottolaitostoiminnasta.....	8
Luottolaitostoiminnan käsite.....	8
Ammattimaisen liiketoiminnan määrittely.....	8
Takaisinmaksettavien varojen määrittelmä	9
Yleisön määrittelmä.....	9
Rahoituksen tarjoaminen omaan lukuun	9
Toiminta johon lakia ei sovelleta.....	10
Talletuksen käsite	10
Talletussuoja.....	11
Palvelujen jakelua koskevat säännökset.....	11
2.1.2. Osuuskuntalaki.....	12
2.1.3. Muu lainsäädäntö	13
Velkakirjalaki.....	13
Arvopaperimarkkinalaki.....	13
Laki sijoituspalveluyrityksistä	14
Sijoitusrahastolaki.....	14
Vakuutustoimintaa koskevat säännökset.....	14
2.2. Euroopan yhteisöjen sääntely.....	15
2.2.1. Luottolaitosdirektiivi.....	15
Luottolaitostoiminnan määrittelmä.....	15
2.2.2. Talletussuojadirektiivi.....	15
2.2.3. Sähkörahadirektiivi.....	16
2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö.....	17
2.3.1. Ruotsi.....	17
Talletuspankkitoiminta.....	17
Sijoituspalveluyritysten asiakasvarat	17
Asiakasvaratilitoiminta.....	17
Säästökassatoiminta.....	18
Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu	18
Pankkilainsäädäntökomitean ehdotukset.....	19
2.3.2. Tanska.....	19
Talletuspankkitoiminta.....	19
Muu yleisövarojen vastaanotto.....	20

Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu	20
2.3.3. Norja.....	21
Liike- ja säästöpankkitoiminta.....	21
Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu	21
Pankkilainsäädäntökomitean ehdotukset.....	21
2.3.4. Saksa.....	21
Oikeus yleisövarojen vastaanottoon.....	21
Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu	22
2.3.5. Belgia.....	22
Oikeus yleisövarojen vastaanottoon.....	22
2.3.6. Ranska.....	23
Oikeus yleisövarojen vastaanottoon.....	23
2.3.7. Iso-Britannia.....	23
Oikeus yleisövarojen vastaanottoon.....	23
Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu	23
2.4. Markkinoiden kehitys	24
2.4.1. Yleisiä kehityssuuntia.....	24
2.4.2. Muutoksia pankkien liiketoiminnassa.....	25
2.4.3. Talletusten merkitys säästämisvälineenä.....	26
2.4.4. Pankkien varainhankinnassa tapahtuva kehitys	27
2.4.5. Maksujenvälityksen kehitys	28
2.4.6. Pankkien konttoriverkoston ja paikkaan sidottujen palvelujen kehitys	30
2.4.7. Toimintojen ulkoistaminen.....	32
3. Nykytilan arviointi.....	32
3.1. Peruspankkipalvelujen saatavuus	32
3.1.1. Johdanto.....	32
3.1.2. Lainsäädäntötarpeen arviointi.....	34
Nykyinen lainsäädäntö.....	34
Peruspankkipalvelujen luonne yleishyödyllisinä palveluina.....	34
Sääntelytarpeen arviointi.....	35
3.1.3. Yhteenvedo	39
3.2. Oikeus ottaa vastaan yleisöltä talletuksia ja muita takaisinmaksettavia varoja	40
3.2.1. Talletuspankkitoiminnan suhde muiden yleisövarojen hankkimiseen..	40
Talletuspankkitoiminnan ominaispiirteet.....	40
Talletuspankkitoiminnan suhde säästökassatoimintaan.....	41
Talletuksen suhde joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuun.....	44
3.2.2. Lainsäädäntötarpeen arviointi.....	44
Yksinoikeus talletusten vastaanottamiseen.....	44
Yleinen maksujenvälitys	46
Sähkörahadirektiivin voimaannpano	46
3.3. Asiamiehen käyttäminen pankkipalvelujen jakelussa.....	47
3.3.1. Palvelujen saatavuuden ja toiminnan tehokkuuden asettamat vaatimukset	47
3.3.2. Valvonnan asettamat vaatimukset.....	47

3.3.3.	Lainsäädäntötarpeen arviointi.....	48
4.	Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset.....	49
4.1.	Rahoituspalvelujen tarjonnan sääntelyn yleiset tavoitteet.....	49
4.2.	Ehdotusten erityiset tavoitteet.....	49
4.3.	Keskeiset ehdotukset.....	50
4.3.1.	Luottolaitoslain soveltamisala	50
4.3.2.	Lakiin ehdotettavat uudet määritelmät.....	51
4.3.3.	Eri yritysten oikeus yleisövarojen vastaanottamiseen.....	53
	Talletuspankin oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja	54
	Luottoyhteisön oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja	54
	Maksuliikkeyhteisön oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja	54
	Sijoituspalveluyrityksen oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja	55
	Muun yrityksen kuin talletuspankin, luottoyhteisön, maksuliikkeyhteisön ja sijoituspalveluyrityksen oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja.....	56
	Ehdotettujen säännösten soveltaminen säästökassatoimintaan	58
4.3.4.	Luottolaitostoiminnan määritelmän tarkistaminen.....	59
4.3.5.	Asiamiehen käyttö liiketoiminnassa ja muu toimintojen ulkoistaminen.....	59
	Ehdotettujen säännösten soveltamisala	59
	Asiamiehen käyttöön ja muuhun ulkoistamiseen sovellettavat periaatteet.....	61
4.3.6.	Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin.....	63
4.4.	Esityksen taloudelliset vaikutukset.....	63
4.4.1.	Kokonaistaloudelliset vaikutukset.....	63
4.4.2.	Vaikutukset yrityksiin.....	63
	Vaikutukset talletuspankkeihin ja muihin luottolaitoksiin.....	63
	Vaikutukset sijoituspalveluyrityksiin.....	64
	Vaikutukset säästökassatoimintaa harjoittaviin osuuskuntiin.....	64
	Vaikutukset muihin yrityksiin.....	65
	Vaikutukset kuluttajiin	65
	Vaikutukset julkishallintoon.....	66
	Asian valmistelu.....	66
	YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT.....	68
1.	Lakiehdotuksen perustelut.....	68
1.1.	Laki luottolaitostoiminnasta.....	68
1.2.	Laki sijoituspalveluyrityksistä	84
1.3.	Rahoitustarkastuslaki.....	87
1.4.	Laki osuuskuntalain 21 luvun kumoamisesta.....	87
1.5.	Laki osuuskuntalain voimaantulosta.....	87
1.6.	Arvopaperimarkkinalaki.....	88
2.	Voimaantulo	88
3.	Säätämisyjärjestys	88
	LAKIEHDOTUKSET.....	89
	luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta	89
	sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta.....	98

rahoitustarkastuslain 15 b ja 20 §:n muuttamisesta.....	101
osuuskuntalain 21 luvun kumoamisesta.....	102
osuuskuntalain voimaanpanosta annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	103
arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n muuttamisesta.....	104
LIITE.....	105
RINNAKKAISTEKSTIT.....	105
luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta.....	105
sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta.....	123
rahoitustarkastuslain 15 b ja 20 §:n muuttamisesta.....	128
osuuskuntalain voimaanpanosta annetun lain 24 §:n muuttamisesta.....	130
arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n muuttamisesta.....	131

YLEISPERUSTELUT

1. Johdanto

Vähittäisrahoituspalvelujen tarjonta on perinteisesti ollut yhteiskunnassa talletuspankkien tehtävänä. Talletuspankkien yksinoikeutta talletusten vastaanottamiseen ja käytännössä myös maksujenvälitykseen on suojattu laissa muita tahoja koskevalla nimenomaisella kiellolla ottaa vastaan talletuksia. Ainoan poikkeuksen tästä on muodostanut säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien oikeus ottaa vastaan tilimuotoisia jäsenajoituksia. Toisaalta talletuspankeille on asetettu niiden rahoituksenvälitystehtävään liittyvien erityisten riskien vuoksi muita yrityksiä raskaampia velvollisuuksia kuten toimilupapakko ja siihen liittyvä julkinen valvonta sekä erityiset vakavaraisuus- ja maksuvalmiusvaatimukset samoin kuin velvollisuus talletussuojajärjestelmän ylläpitoon

Viimeaikainen kehitys rahoitusmarkkinoilla on antanut aiheen tarkastella eräiltä osin uudelleen talletuspankkitoiminnan sääntelyä. Yksi keskeinen talletuspankkitoimintaan vaikuttava kehityspiirre on talletuspankkien voimakas pyrkimys kustannustehokkuuden lisäämiseen. Se on ollut seurausta muun muassa Euroopan taloudellisesta integraatiosta johtuvasta kilpailun yleisestä kiristymisestä ja viime vuosikymmenen pankkikriisistä johtuvasta tarpeesta parantaa pankkisektorin tehokkuutta. Pankkien pyrkimys tehostaa toimintaansa on näkynyt erityisesti konttoriverkoston ja henkilöstön voimakkaana supistumisena viime vuosina sekä vastaavasti sähköisen palveluntarjonnan kuten internet-yhteyksien nopeana lisääntymisenä. Pankkipalvelujen jakelukanavien nopea muuttuminen edellyttää myös lainsäädännön tarkistamista siten, ettei lainsäädännöllä aiheuttomasti vaikeuteta pankkipalvelujen joustavaa ja tehokasta tarjontaa. Lisäksi on tarpeen arvioida yleisessä kuluttajapolitiikassa esiin nousutta kysymystä joidenkin pankkipalvelujen mahdollisesta luonteesta sellaisina yleishyödyllisinä palveluina, joiden

saatavuuden turvaaminen kaikille kansalaisryhmille edellyttäisi julkisen vallan erityisiä toimenpiteitä.

Lisäksi teknologian nopea kehittyminen on avannut myös muille kuin perinteisille talletuspankeille mahdollisuuksia tarjota kannattavasti erityisesti maksamiseen liittyviä palveluja. Markkinoiden toiminnan tehokkuus edellyttää, että erityyppisten yritysten mahdollisuuksia erilaisten palvelujen tarjontaan ei laissa ilman erityistä syytä rajoiteta taikka rasiteta sellaisilla velvoitteilla, joita ei ole pidettävä välttämättöminä markkinoiden vakauden tai asiakkaansuojan kannalta. Lainsäädäntöä on tarpeen tarkistaa erityisesti sähköisen kaupankäynnin edellyttämän sähköisen maksamisen ja yleisemminkin sähköisen maksujenvälityksen osalta, jotta voidaan varmistua siitä, että sähköisen rahan ja maksujenvälityspalvelujen tarjonta on yhtäältä riittävän joustavaa ja tehokasta ja toisaalta riittävän turvallista. Sähköisestä rahasta on annettu erillinen direktiivi, joka on saatettava voimaan 27.4.2002 mennessä. Tekninen kehitys asettaa myös uusia haasteita lainsäädännön selkeydelle, jotta voidaan varmistaa eri osapuolten tasapuolinen kohtelu ja lainsäädännön soveltamisen ennakoitavuus esimerkiksi sellaisissa liiketoiminnassa, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja uusien teknisten välinein.

Mahdollisuus tarjota nykyistä laajemmin sähköisiä maksupalveluja on merkityksellinen etenkin kauppaliikkeille. Vähittäiskaupan kilpailukyvyyn ja vähittäiskaupan keskinäisten kilpailunedellytysten tasapuolisuuden kannalta on tarpeen lisäksi huolehtia siitä, että kaikilla kauppaliikkeillä on suhteessa sekä kotimaisiin että ulkomaisiin kilpailijoihin riittävät ja tasapuoliset edellytykset tarjota niiden liiketoimintaa tukevia maksupalveluja. Samalla on kuitenkin huolehdittava siitä, että muille yrityksille kuin talletuspankeille tarjotut oikeudet ja niihin liittyvät velvollisuudet ovat kohtuullisissa suhteissa talletuspankkien

oikeuksiin ja niihin liittyviin velvollisuuksiin. Samoin on huolehdittava siitä, että talletuspankkien toiminnassa ei tapahdu sellaisia nopeita muutoksia, jotka saattaisivat vaarantaa niiden toimintaedellytykset ja siten rahoitusmarkkinoiden yleisen vakauden.

2. Nykytila

2.1. Voimassa oleva lainsäädäntö

2.1.1. Laki luottolaitostoiminnasta

Luottolaitostoiminnan käsite

Talletuspankkien ja muiden luottolaitosten toimintaa säännellään luottotoiminnasta annetussa laissa (1607/1993, jäljempänä luottolaitoslaki). Lain 1 §:n 1 momentin mukaan laki koskee liiketoimintaa, jossa ammatillisesti hankitaan talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja jossa näillä varoilla tarjotaan omaan lukuun luottoja ja muita niihin verrattavaa rahoitusta suoraan tai samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen välityksellä. Lain 1 §:n 2 momentin mukaan laki ei koske rahoituksen tarjoajan eikä sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palvelujen kaupan rahoittamista eikä sellaista rahoittamista, joka kohdistuu samaan konserniin kuuluvaan yhteisöön.

Luottolaitoksella on lain 7 §:n mukaan oltava toimilupa toimintansa harjoittamiseen eli vain toimiluvan saanut luottolaitos voi harjoittaa 1 §:n mukaista toimintaa. Luottolaitoksen toimilupa voi lain perusteluiden mukaan olla joko talletuspankin toimilupa tai muun luottolaitoksen toimilupa.

Luottolaitoksella tarkoitetaan laissa talletuspankkia ja muuta lain 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä. Talletuspankkeja ovat liikepankit, säästöpankit, säästöpankkiosakeyhtiöt, osuuspankit ja osuuspankkiosakeyhtiöt. Talletuspankkien toiminta eroaa muiden luottolaitosten toiminnasta siten, että niille on laissa annettu

muihin luottolaitoksiin verrattuna erityisoikeus talletusten vastaanottamiseen yleisöltä. Samalla niiden on kuuluttava laissa säädettyyn talletussuojarahastoon talletajien saamisten turvaamiseksi. Muihin luottolaitoksiin, jotka eivät siis saa vastaanottaa yleisöltä talletuksia, kuuluvat kiinnitysluottopankit, rahoitusyhtiöt ja Suomen Hypoteekkiyhdistys.

Lain 20 §:n mukaan luottolaitos saa harjoittaa vain lainkohdassa tarkoitettua ja siihen liittyvää toimintaa. Lainkohdan mukaan luottolaitoksen toimintaa on: 1) takaisinmaksettavien varojen hankinta yleisöltä; 2) muu varainhankinta; 3) luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen; 4) rahoitusleasing; 5) maksuliike; 6) maksujen periminen; 7) valuutanvaihto; 8) notariaattitoiminta; 9) arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta; 10) takaustoiminta; 11) luottotietotoiminta; 12) asuntosäästötoimintaan liittyvä asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys; sekä 13) muu 1—12 kohdassa tarkoitettuihin toimintoihin verrattava toiminta.

Lain perusteluiden mukaan säännös on keskeinen sen vuoksi, että siinä ilmenee Suomessa noudatettava niin sanottu yleispankkitoiminnan periaate. Perusteluiden mukaan liiketoimintaoikeuksien luetteloa ei voida säätää tyhjentävästi tuotekehityksen ja muuttuvien olosuhteiden takia. Tämän vuoksi säännöksen mukainen joustava sääntely on perusteluiden mukaan tarpeen. Rahoitustarkastuksen tehtävänä on valvoa, että luottolaitokselle sallitun toiminnan rajat eivät ylity. Luottolaitokset ovat Rahoitustarkastuksen valvonnassa rahoitustarkastuslain (503/1993) nojalla.

Luottolaitoksen luvanvaraisen liiketoiminnan tunnusmerkit ovat siis:

- 1.liiketoiminnan ammatillisuus,
 - 2.takaisinmaksettavien varojen hankinta yleisöltä ja
 - 3.rahoituksen tarjoaminen omaan lukuun.
- Jotta luottolaitoslaki tulisi sovellettavaksi on kaikkien edellä mainittujen edellytysten täytyttävä.

Ammattimaisen liiketoiminnan määrittely

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan liiketoiminnan ammattimaisuus täyttyy, kun toiminta tapahtuu ansaitsemistarkoituksessa ja on luonteeltaan jatkuvaa ja suunnitelmallista. Kertaluonteinen tai satunnainen toiminta ei perusteluiden mukaan täytä näitä vaatimuksia.

Esityksen perusteluiden mukaan määritelmän mukaista toimintaa ei myöskään ole niin sanottu huoltokonttoritoiminta, joka kohdistuu saman yrityksen palveluksessa oleviin henkilöihin eikä tapahdu ansaitsemistarkoituksessa; osuuskuntien säästökassatoiminta, koska se on epäitsenäinen osa osuuskunnan liiketoimintaa ja sisältää ainoastaan varojen vastaanottamisen osuuskunnan jäseniltä; ja panttilainaustoimintaa, koska siitä säädetään erikseen.

Lisäksi perusteluiden mukaan ammattimaisen liiketoiminnan määrittelyn mukaista toimintaa ei myöskään ole tietyn luottokannan hallinnointia harjoittavan erillisyhtiön (special purpose company) toiminta, mikäli sen toiminta sisältää ainoastaan luottokannan hallinnointia tai välittämistä edelleen.

Takaisinmaksettavien varojen määritelmä

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan takaisinmaksettavien varojen hankkimisella yleisöltä tarkoitetaan toimintaa, jossa toiminnan harjoittajan ja yleisön välillä on velkasuhde, jonka ehtojen mukaan varat maksetaan velkojalle takaisin. Tällaista varojen hankintaa on ohjeen mukaan tyypillisesti talletusten vastaanottaminen ja joukkovelkakirjojen liikkeeseenlasku.

Esityksen perusteluiden mukaan velkasuhteen todentavalla instrumentilla ja sen etuoikeudella muihin saamamiehiin nähden ei sinänsä ole merkitystä määritelmän kannalta. Määräämättömäksi ajaksi tehtyt niin sanotut "ikuiset" lainat (perpetual loans) ja voitto-osuuslainat eli osittaiset debentuurit ovat perusteluiden mukaan tässä suhteessa takaisinmaksettavia varoja.

Perusteluiden mukaan oman pääoman ehtoinen varainhankinta ei täytä takaisinmaksettavien varojen määritelmää. Lisäksi perusteluissa todetaan, että oman

pääoman ehtoiseen varainhankintaan ovat rinnastettavissa niin sanotut vakautetut osakaslainat, joilla ei ole laina-aikaa ja jotka voidaan maksaa takaisin vasta liiketoimintaa lopetettaessa.

Yleisön määritelmä

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan yleisöllä tarkoitetaan sinänsä rajoittamatonta joukkoa luonnollisia henkilöitä ja sellaisia juridisia henkilöitä, jotka eivät ole luottolaitoksia tai rahoituslaitoksia. Perusteluiden mukaan luottolaitosten ja rahoituslaitosten rajaaminen yleisön ulkopuolelle on perusteltua, sillä ne eivät tarvitse suojaa ja niiden liiketoimintaan kuuluu olennaisena osana varojen lainaus ja sijoittaminen. Yleisön käsite on lain yksityiskohtaisten perusteluiden mukaan laaja ja se sisältää myös julkisyhteisöt.

Rahoituksen tarjoaminen omaan lukuun

Hallituksen esityksen perusteluiden mukaan rahoituksen tarjoaminen omaan lukuun tarkoittaa luoton ja siihen verrattavan muun rahoituksen tarjoamista. Luoton tarjoamisella tarkoitetaan perusteluiden mukaan rahan tarjoamista sen tarvitsijan käyttöön takaisinmaksuehdoin. Lisäksi rahoitusta on tarjottava omaan lukuun joko suoraan tai saman konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen välityksellä. Tämä merkitsee perusteluiden mukaan toimintaa, joka tapahtuu joko suoraan luottolaitoksen oman tai saman konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen taseen kautta. Taseen ulkopuolinen, esimerkiksi toimeksiannon perusteella tapahtuva välitystoiminta, jossa ei synny luottoriskiä, ei ole perusteluiden mukaan määritelmän mukaista toimintaa.

Luottolaitoslain perusteluiden mukaan luotonantovälineellä ei ole sinänsä merkitystä, vaikka luotot yleensä annetaan velkakirjalla. Esimerkkeinä muista luotonantovälineistä mainitaan perusteluissa vekseli, luotollisen tilin sopimus, remburssi tai luottokortti.

Lain perusteluissa todetaan edelleen, että luottoihin verrattavalla rahoituksella

tarkoitetaan muun muassa luottokorttirahoitusta, osamaksukaupan rahoitusta, myyntisaamisten rahoitusta eli factoring-rahoitusta sekä ostosaamisten rahoitusta eli niin sanottua forfaiting-rahoitusta. Myös rahoitusleasingtoiminta voidaan lain perusteluiden mukaan rinnastaa rahoituksen järjestämiseen.

Toiminta johon lakia ei sovelleta

Vaikka luottolaitoslain 1 §:n 1 momentissa säädetyt edellytykset täytyisivät, ei lakia kuitenkaan sovelleta lainkohdan 2 momentissa säädetyissä tapauksissa, joissa rahoittaminen tapahtuu saman konsernin sisällä. Siten riippumatta varojen hankintatavasta ei lakia sovelleta tapauksissa, jossa rahoitus kohdistuu vain varojen hankkijan tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön kiinteään tai irtaimen omaisuuden taikka palvelujen kauppaan. Lain perusteluiden mukaan tällaista toimintaa on esimerkiksi tavanomaiseen kauppatapaan kuuluvat maksuaikajärjestelyt. Perusteluiden mukaan näissä tilanteissa rahoittaminen liittyy elinkeinonharjoittajan yleisesti myymien tuotteiden markkinointiin eikä osamaksu- tai luottokorttipalveluja tarjota erillisellä elinkeinonharjoittajan valmistamien tai myymien tuotteiden kauppaan tai palvelujen kauppaan liittymättömillä sopimuksilla. Periaatteen soveltaminen aiheuttaa nykyisellään käytännön ongelmia erityisesti tilanteissa, joissa rahoittaja on esimerkiksi kaupan keskusliike tai sen konserniin kuuluva ns. inhouse rahoitusyhtiö, joka rahoittaa samaan ryhmittymään kuuluvien vähittäisliikkeiden asiakkaita.

Edelleen perusteluiden mukaan soveltamisalan ulkopuolelle jää myös tukku-kaupan oman alansa tuotteiden tavanomainen rahoitus, kuten esimerkiksi markkinointi- ja koulutustuki. Lakia ei myöskään sovelleta tapauksissa, joissa rahoitus kohdistuu suoraan samaan konserniin kuuluvaan yhteisöön. Tällä tarkoitetaan perusteluiden mukaan muun ohella konserniyhtiön investointien rahoittamista. Lain soveltamisalan ulottaminen konsernin

sisäiseen rahoitukseen ei ole perusteltua, koska siinä rahoituksen antaja ja saaja kuuluvat samaan taloudelliseen etuyhteyteen, eivätkä voi olla yleisöä tässä suhteessa.

Talletuksen käsite

Luottolaitoslain 50 §:n 2 momentin mukaan vain talletuspankeilla on oikeus ottaa vastaan talletuksia. Lain 50 §:n 1 momentin mukaan talletuksella tarkoitetaan yleisöltä vastaanotettuja takaisinmaksettavia varoja, jotka on vastaanotettu Rahoitustarkastuksen hyväksymät yleiset ehdot täyttävälle tilille. Talletuksesta on 51 §:n mukaan tehtävä pankin ja tilinavaajan välillä sopimus. Tilinavaajan henkilöllisyys on aina todettava ja sopimukseen on merkittävä riittävät tiedot tilinavaajasta, omistajasta ja käyttöön oikeutetuista. Jos talletuksesta annetaan erillinen todiste, se on asetettava nimetylle henkilölle ja se voidaan siirtää vain nimetylle henkilölle. Talletusta koskevaan sopimukseen otetusta erityisestä ehdosta on oltava merkintä myös todisteessa. Ehto, lukuun ottamatta tilinomistajan määrätystä tilin käyttöön oikeutetuista, voidaan muuttaa tai peruuttaa vain pankin suostumuksella.

Lain perusteluiden mukaan talletuspankkiin tehdyillä sijoituksilla, joita kutsutaan talletuksiksi, on tiettyjä ominaisuuksia, joiden perusteella ne voidaan erottaa muista sijoituksista. Perusteluiden mukaan niille on ominaista Rahoitustarkastuksen hyväksymiseen perustuva vakioehtoisuus, kullekin avatulle tilille erikseen tallettajan kanssa tehty sopimus, nimetylle tallettajalle pankin kirjanpidossa avattu tili ja tarjonta yleensä ennalta määräämättömälle joukolle. Lisäksi vain talletuksilla on vakuusrahastosuoja.

Vain talletuspankilla on 82 §:n 4 momentin mukaan oikeus käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista markkinoinnissa sanaa talletus sellaisenaan tai yhdyssanana. Rahoitustarkastus valvoo muun muassa luottolaitosten sopimusehtojen käyttöä. Kuluttajansuojan kannalta sopimusehtojen käyttöä valvoo myös kuluttaja-asiamies. Rahoitustarkastus on antanut talletuspankeille ohjeen talletussopimuksista

(102.5). Ohjeessa Rahoitustarkastus esittää näkemyksensä talletussuhteesta, talletustilejä koskevilla talletussopimuksille asetettavista vähimmäisvaatimuksista ja sopimusehtojen sisällöstä. Ohjeessa edellytetään, että talletussopimussuhdetta koskevat ehdot ilmenevät kirjallisesta sopimuksesta. Pankin on huolehdittava siitä, että sopimusasiakirja allekirjoitetaan vasta sen jälkeen, kun sopimussuhdetta koskevat ehdot on kirjattu asiakirjaan. Tiliin liittyvistä palveluista tehdään eri sopimukset. Käytössä olevien talletussuhdetta sääntelevien sopimusten ja ehtojen nimitykset poikkeavat jonkin verran toisistaan. Talletussopimus on siten ohjeen mukaan kokonaisuus, joka muodostuu tilisopimuksesta, tiliehdoista ja palveluhinnastosta.

Tiliä avattaessa on ohjeen mukaan laadittava kirjallisesti sopimus, joka sisältää tilinomistajia ja tilin käyttöön oikeutettuja koskevat tiedot sekä ne tiliin liittyvät ehdot, joita ei ole jätetty vakioehtoisten tiliehtojen varaan. Kummankin osapuolen tulee saada oma kappaleensa tilisopimuksesta. Sovellettavien tiliehtojen tulee ilmetä tilisopimuksesta. Tilisopimukseen tulee myös ohjeen mukaan ottaa maininta mahdollisesti tilistä annettavasta talletustodistuksesta, jota vastaan tilillä olevat varat suoritetaan. (Rahoitustarkastuksen ohje 102.5)

Talletussuoja

Vuonna 1997 säädetyllä lailla luottolaitostoiminnasta annetun lain ja eräiden siihen liittyvien lakien muuttamisesta (1229/1997) saatettiin Suomessa voimaan talletussuojadirektiivi (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi talletusten vakuusjärjestelmistä (94/9/ETY).

Talletuspankkien on luottolaitoslain 65 §:n 1 momentin mukaan kuuluttava talletussuojarahastoon tallettajien saamisten turvaamiseksi. Lain 65 j §:n 1 momentin mukaan talletussuojarahaston varoista korvataan lain 50 §:ssä tarkoitettulla tilillä olevat ja tilille vielä kirjautumattomat maksujen välityksessä olevat tallettajan samassa talletuspankissa olevat saamiset, kuitenkin enintään 150 000 markkaan asti. Lisäksi talletuspankkien vakaan toiminnan

turvaamiseksi talletuspankki voi lain 55 §:n mukaan kuulua vakuusrahastoon. Talletuspankin on lain 65 m §:n mukaan annettava tallettajilleen tiedot talletussuojarahaston tallettajien saamisille antamasta suojasta tai vastaavasta muusta suojasta sekä aiemmin annettujen tietojen muutoksista.

Jos talletuspankki ei ole maksanut talletussopimuksen ja luottolaitoslain mukaisesti talletuspankissa lain 50 §:ssä tarkoitettulla tilillä olevia tallettajan erääntyneitä ja riidattomia saamisia, tallettaja voi lain 65 i §:n mukaan ilmoittaa asiasta rahoitustarkastukselle. Rahoitustarkastus voi määrätä talletussuojarahaston korvaamaan tallettajan edellä mainitut saamiset, jos saamisen maksamatta jääminen on rahoitustarkastuksen saaman selvityksen perusteella johtunut pankin maksu- tai muista taloudellisista vaikeuksista eivätkä vaikeudet rahoitustarkastuksen arvion mukaan ole tilapäisiä.

Talletussuojarahaston on lain 65 k §:n 1 momentin mukaan maksettava tallettajien saamiset kolmen kuukauden kuluessa 65 i §:ssä tarkoitettua rahoitustarkastuksen päätöksestä. Jos talletuspankki on ennen 65 i §:ssä tarkoitettua päätöstä asetettu selvitystilaan, määräaika lasketaan selvitystilaan asettamispäätöksestä.

Talletussuojarahasto voi lain 65 n §:n mukaan ottaa säännöissä määrätyllä tavalla toimintaansa varten lainaa, jos sen omat varat eivät riitä tässä luvussa tarkoitettujen korvausten maksamiseen. Talletussuojarahaston sääntöihin on lain mukaan otettava määräys kuuluvien talletuspankkien velvollisuudesta myöntää lainaa talletussuojarahastolle rahaston velvoitteiden täyttämiseksi.

Palvelujen jakelua koskevat säännökset

Luottolaitoslain 25 §:n mukaan luottolaitoksella on oltava vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Mainitun lainkohdan mukaan luottolaitos voi harjoittaa toimintaansa lisäksi sivukonttoreissa ja muissa toimipaikoissa. Lakiin ei siten sisälly säännöksiä palvelujen jakelusta asiamiehen

välityksellä eikä muustakaan toimintojen ulkoistamisesta. Rahoitustarkastus on kuitenkin tulkinnut voimassa olevaa lakia siten, että talletustiliä voidaan käyttää vähittäiskaupan kassajärjestelmän kautta siten, että vähittäiskauppa toimii pankin asiamiehenä.

Rahoituspalveluyrityksiä koskevassa lainsäädännössä ulkoistamista koskevia säännöksiä on ainoastaan sijoitusrahastolaissa (48/1999) sekä selvitysyhteisöjen osalta arvopaperimarkkina-laissa (495/1989).

Luottolaitosten toimintojen ulkoistamiseen sovelletaan ainoastaan luottolaitoslain 68 §:ää, jonka mukaan luottolaitos ja sen konsolidointiryhmään kuuluva yritys eivät saa ottaa toiminnassaan niin suurta riskiä, että siitä voi aiheutua vaaraa luottolaitoksen vakavaraisuudelle tai konsolidoidulle vakavaraisuudelle. Samassa momentissa säädetään lisäksi, että luottolaitoksella ja sen konsolidointiryhmään kuuluvalla yrityksellä on oltava toimintaansa nähden riittävä sisäinen valvonta ja riittävät riskienhallintajärjestelmät. Saman pykälän mukaan Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset näille riskienhallintajärjestelmille sekä muulle sisäiselle valvonnalle asetettavista vaatimuksista. Rahoitustarkastus ei toistaiseksi ole näissä määräyksissä asettanut erityisiä vaatimuksia toimintojen ulkoistamiselle.

Rahoitustarkastus on antanut luottolaitoksille ja sijoituspalveluyrityksille kannanoton (Rahoitustarkastuksen kannanotto K/37/2001) ulkoistamisesta noudatettavista periaatteista. Kannanotto ei kuitenkaan ole luottolaitoksia sitova määräys. Kannanotossa korostetaan luotettavan hallinnon ja riskienhallinnan varmistamista, valvontamahdollisuuksien turvaamista sekä ulkoistettuun toimintaan liittyvän vastuun säilymistä kaikilta osin luottolaitoksella tai sijoituspalveluyrityksellä itsellään.

2.1.2. Osuuskuntalaki

Osuuskunta, jonka pääasiallisena toimialana on vähittäiskauppa, saa osuuskuntalain (1044/2001) 21 luvun säännösten nojalla toimintansa rahoittamiseksi harjoittaa säästökassatoimintaa vastaanottamalla

takaisinmaksettavia markkamääräisiä rahavaroja jäseniltään osuuskuntalaissa tarkoitetut ehdot täyttävälle tilille (jäsen-sijoitus), jos osuuskunnan jäsenmäärä on vähintään 500 ja rahana maksettu osuuspääoma vähintään 500 000 markkaa. Jäsen-sijoitusten vastaanottamisessa käytettävien jäsen-sijoitustilien yleiset ehdot hyväksyy valtiovarainministeriö. Tiliehdot eivät saa sisältää jäsen-sijoittajien kannalta kohtuuttomia tai kilpailua vääristäviä määräyksiä. Jäsen-sijoituksesta osuuskunta saa suorittaa hyvityksenä ainoastaan tiliehtojen mukaisen koron. Osuuskuntaan tehtyyn jäsen-sijoitukseen perustuvan muun etuuden antaminen on kielletty.

Osuuskunta ei saa säästökassatoimintaa koskevassa markkinoinnissaan antaa totuudenvastaisia tai harhaanjohtavia tietoja eikä muutoinkaan käyttää jäsen-sijoittajan kannalta sopimatonta tai hyvän tavan vastaista menettelyä.

Säästökassatoimintaa harjoittavalla osuuskunnalla on oltava jäsen-sijoitusten laatuun ja määrään nähden riittävä kassavaranto, joka on vähintään 25 prosenttia vaadittaessa maksettavien jäsen-sijoitusten määrästä ja vähintään 10 prosenttia osuuskunnan muiden jäsen-sijoitusten määrästä. Säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan kassavarantoon luetaan: 1) osuuskunnan kassa; 2) kuukauden kuluessa erääntyvät ja kuukauden irtisanomisajan kuluttua nostettavissa olevat saamiset kotimaisilta ja niihin rinnastuvilta ulkomaisilta luottolaitoksilta sekä säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien keskusliikkeeltä; sekä 3) helposti markkinoitavat saamistodisteet.

Lain perusteluiden mukaan säästökassatoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa osuuskunta vastaanottaa jäseniltään takaisinmaksettavia rahavaroja, jotka otetaan yleiset tiliehdot täyttävälle tilille ja joista osuuskunta suorittaa hyvityksenä tiliehtojen mukaisen koron. Säästökassatoiminnan ensisijaisena tarkoituksena on perusteluiden mukaan osuuskunnan liiketoiminnan rahoittaminen. Säästökassatoiminnan tarkoituksena on osuuskunnan liiketoiminnan rahoittamisen lisäksi edistää osuuskunnan jäsenten

säästäväisyyttä ja jäsenten sitoutumista osuuskunnan toimintaan. Säästökassatoimintaa koskevat säännökset mahdollistavat maksujenvälityksen säästökassatileiltä.

Osuuskunnan säästökassatoiminta eroaa lain perusteluiden mukaan talletuspankkien harjoittamasta talletusten vastaanottamisesta siten, että talletuspankkiin tehdyille talletuksille on ominaista, että niillä on lakiin perustuva vakuusrahastosuoja. Osuuskunnan säästökassaan tehdyillä talletuksilla ei taas ole vakuusrahastosuojaa. Tämän eron korostamiseksi ja jotta ero olisi myös tavalliselle jäsenelle selvä, osuuskuntien säästökassatoiminnasta tulisi lain perusteluiden mukaan käyttää käsitettä jäsensijoitus.

Säästökassatoimintaa koskevat säännökset jätettiin 1.1.2002 voimaan tulleessa uudessa osuuskuntalaissa ennalleen, koska lain valmistelun aikana oli tiedossa, että säännökset tulevat arvioitaviksi tämän esityksen yhteydessä. Uuden lain tavoitteena on edistää osuuskunnan perustamista ja hallintoa sekä jäsen- ja sijoittajarahoituksen hankintaa. Osuuskuntien oman pääoman hankinnan edistäminen edellyttää esityksen mukaan, että osuuskunnat voivat käyttää mahdollisimman pitkälti myös vastaavia rahoitusvälineitä kuin osakeyhtiöt. Tavoitteen toteuttamiseksi ehdotetaan, että osuuskunta voi vastaanottaa osuus- ja lisäosuuspääoman lisäksi rahoitusta sellaisilla pääomaloilla ja sijoitusosuusmaksuilla, joiden sääntely vastaa osakeyhtiöiden pääomaloja ja etuosakkeita. Myös lisäosuusmaksujen ehdot voidaan ehdotuksen mukaan muotoilla osakeyhtiön etuosakkeita vastaavalla tavalla. Osuuskuntien nykyisistä rahoitusvälineistä osuusmaksuja ja lisäosuusmaksuja koskevia pakottavia rajoituksia ehdotetaan vähennettäväksi siten, että säännöissä voidaan määrätä vapaammin sijoituksen tuotosta, oikeudesta purkautuvan osuuskunnan säästöön ja palautusajankohdasta.

2.1.3. Muu lainsäädäntö

Velkakirjalaki

Velkakirjalain (622/1947) 34 §:n 1 momentin mukaan julkisyhteisöt ja kirjanpitovelvolliset voivat laskea liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja. Sellainen joukkovelkakirja, jonka etuoikeus on liikkeeseenlaskijan muita sitoumuksia huonompi, on 2 momentin mukaan nimettävä debentuuriksi. Debentuurin liikkeeseenlaskija tai sen konserniin kuuluva yhteisö taikka liikkeeseenlaskijan kanssa samaan, luottolaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuun konsolidointiryhmään kuuluva yhteisö ei saa asettaa vakuutta debentuurin maksamisesta. Liikkeeseenlaskija ei 3 momentin mukaan saa vastiketta vastaan vastaanottaa debentuuria takaisin ennen sen eräpäivää, ellei lainaehdoissa ole siihen oikeutta, eikä ottaa debentuuria pantiksi. Luottolaitosten osalta on tältä osin säädetty eräitä poikkeuksia.

Arvopaperimarkkinalaki

Arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) säännellään muun muassa arvopaperien tarjoamista yleisölle. Lain 1 luvun 1 §:n mukaan laki koskee arvopaperien saattamista yleiseen liikkeeseen ja yleiseen liikkeeseen saatettujen arvopaperien vaihdantaa ja selvitystoimintaa sekä julkista kaupankäyntiä arvopapereilla. Joka laskee yleiseen liikkeeseen arvopaperin tai huolehtii toimeksiannon nojalla arvopaperin liikkeeseenlaskusta, on lain 2 luvun 2 §:n mukaan velvollinen pitämään merkitsijöiden saatavilla riittävät tiedot arvopaperin arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista ja julkistamaan arvopaperin merkintäpaikan. Arvopaperilla tarkoitetaan laissa vieraan pääoman ehtoisten arvopaperien osalta osuutta joukkovelkakirjalainaan ja siihen rinnastuvaan velallisen sitoumukseen, joka on tarkoitettu yleiseen liikkeeseen saatettavaksi useiden samansisältöisten sitoumusten kanssa.

Lain 2 luvun 3 §:n 1 momentin mukaan joukkovelkakirjalainan yleisölle tarjoava on velvollinen julkaisemaan arvopaperia koskevan esitteen ennen tarjouksen voimaantuloa ja pitämään sen yleisön saatavilla tarjouksen voimassaoloajan. Tarjouksen tekijän ja liikkeeseenlaskijan

ohella esitteen laatimisesta vastaa se, joka toimeksiannon nojalla huolehtii tarjouksesta tai liikkeeseenlaskusta.

Tarjousesitteessä on arvopaperimarkkinalain 2 luvun 3 §:n 5 momentin mukaan annettava sijoittajalle riittävät tiedot perustellun arvion tekemiseksi arvopaperista ja sen liikkeeseenlaskijasta. Esitteessä on oltava olennaiset ja riittävät tiedot liikkeeseenlaskijan varoista, vastuista, taloudellisesta asemasta, tuloksesta ja tulevaisuudennäkymistä sekä tilauskannasta, jos sitä koskeva tieto on tärkeä liikkeeseenlaskijan toiminnan kannalta, sekä arvopaperiin liittyvistä oikeuksista ja muista arvopaperin arvoon olennaisesti vaikuttavista seikoista.

Julkisen kaupankäynnin kohteena olevan arvopaperin liikkeeseenlaskijan on lain 2 luvun 6 §:n mukaan julkistettava tilinpäätöksensä ilman aiheutonta viivytystä viikkoa ennen sitä kokousta, jossa tilinpäätös on esitettävä vahvistettavaksi, kuitenkin viimeistään kolmen kuukauden kuluessa tilikauden päättymisestä. Tämä velvollisuutta ei kuitenkaan koske valtiota, sen keskuspankkia, kuntaa, kuntayhtymää eikä sellaista kansainvälistä julkisyhteisöä, jonka jäsenenä on vähintään kaksi Euroopan talousalueeseen kuuluvaa valtiota.

Lain 2 luvun 5 §:n mukaan julkisen kaupankäynnin kohteena olevan joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskijan on laadittava osavuosikatsaus kultakin yli kuuden kuukauden pituiselta tilikaudeltaan. Joukkovelkakirjoja, jotka on liitetty arvo-osuusjärjestelmään, koskee myös arvo-osuusjärjestelmästä annettu laki (1991/826) ja arvo-osuustileistä annettu laki (1991/827).

Laki sijoituspalveluyrityksistä

Laki sijoituspalveluyrityksistä (579/1996) koskee sijoituspalvelun ammattimaista tarjoamista elinkeinotoimintana. Sijoituspalveluyrityksillä on sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 1 momentin 1 kohdan mukaan oikeus järjestää muutoin kuin omaan lukuun asiakkaalle sijoituspalveluun liittyviä luottoja ja muuta rahoitusta. Lain 52 §:n mukaan sijoituspalveluyrityksen on pidettävä

asiakkaan varat ja omaisuus kirjanpidossaan erillään yrityksen omista varoista ja omaisuudesta. Sijoituspalveluyrityksen haltuun säilyttämistä, sijoittamista tai muuta varainhoitoa varten annetut sekä omaisuuden myymisestä saadut varat on arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n mukaan säilytettävä tilillä talletuspankissa tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorissa.

Sijoitusrahastolaki

Sijoitusrahastotoimintaa säännellään sijoitusrahastolaissa (48/1999). Sijoitusrahastotoiminnalla tarkoitetaan lain 1 luvun 2 §:n mukaan varojen hankkimista yleisöltä yhteistä sijoittamista varten ja näiden varojen sijoittamista pääasiassa sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 2 §:ssä tarkoitettuihin sijoituskohteisiin sekä sijoitusrahaston hallintoa. Yleisöltä kerätyt varat muodostavat sijoitusrahaston, jonka omistavat siihen sijoittaneet henkilöt, yhteisöt ja säätiöt. Sijoitusrahastoon varoja sijoittaneella eli osuudenomistajalla on oikeus rahasto-osuuteen, joka oikeuttaa jakamattomaan osuuteen rahaston varoista.

Vakuutustoimintaa koskevat säännökset

Vakuutusyhtiölain (1062/1979) 3 §:n mukaan vakuutusyhtiöt saavat harjoittaa ainoastaan vakuutustoimintaa ja laissa mainittuja oheistoimintoja, joihin kuuluu muun muassa toimiminen luottolaitosten asiamiehenä. Vakuutustoimintaan luetaan lainkohdassa tarkemmin mainitulla tavalla vakuutustoimintaa koskevien direktiivien eri vakuutusluokissa mainitut vakuutuslajit. Vakuutusyhtiöt tarjoavat nykyisin yhä enemmän sijoitustyyppejä vakuutuksia. Sosiaali- ja terveysministeriön päätöksessä (858/1995) määritellään tarkemmin, millaisia vakuutuksia suomalaiset vakuutusyhtiöt ja vakuutusyhdistykset sekä Suomessa toimivat ulkomaalaiset vakuutusyhtiöt saavat tarjota. Edellä mainitun päätöksen 6 §:ssä luetellaan sallitut sijoitustyypiset henki- ja eläkevakuutukset. Eräät tällaiset vakuutus tuotteet eivät merkittävästi poikkea pankkitalletuksista.

2.2. Euroopan yhteisöjen sääntely

2.2.1. Luottolaitosdirektiivi

Luottolaitostoiminnan kannalta merkitykselliset direktiivit ovat ensimmäinen (Ensimmäinen neuvoston direktiivi luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta 77/780/ETY) ja toinen (Toinen neuvoston direktiivi luottolaitosten liiketoiminnan aloittamiseen ja harjoittamiseen liittyvien lakien, asetusten ja hallinnollisten määräysten yhteensovittamisesta (89/646/ETY) luottolaitosdirektiivi. Nämä direktiivit on yhdistetty uudeksi Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviksi luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta (2000/12/ETY, jäljempänä luottolaitosdirektiivi). Tämän direktiivin 3 artiklan mukaan jäsenvaltioiden on kiellettävä henkilöitä tai yrityksiä, jotka eivät ole luottolaitoksia, harjoittamasta liiketoimintaa, johon kuuluu talletusten tai muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen yleisöltä. Kieltoa ei kuitenkaan tarvitse soveltaa kansallisessa lainsäädännössä nimenomaisesti säännelyihin tapauksiin edellyttäen, että toimintaan sovelletaan tallettajien ja sijoittajien suojelemiseksi tarkoitettuja säännöksiä ja valvontaa.

Luottolaitostoiminnan määritelmä

Luottolaitos on luottolaitosdirektiivissä määritelty yritykseksi, joka liiketoimintanaan vastaanottaa yleisöltä talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja ja myöntää luottoja omaan lukuun. Direktiivin johdanto-osassa luottolaitoksen määritelmää täsmennetään koskemaan kaikkia laitoksia, joiden toimintaan kuuluu vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja joko talletuksina tai muussa muodossa, kuten laskemalla jatkuvasti liikkeeseen joukkovelkakirjalainoja tai muita vastaavia arvopapereita sekä myöntämällä luottoja omaan lukuunsa. Luottolaitoksen määritelmän osalta on huomattava, että käsitteellä ”talletus” ei ole

mitään itsenäistä juridista merkitystä, vaan direktiivissä käytetään yksinomaan kollektiivista käsitettä ”talletukset ja muut takaisinmaksettavat varat”. Mitään eroa ei tehdä esimerkiksi joukkovelkakirjalainoilla tai avistatalletuksilla hankittujen varojen välillä, vaan molemmat kuuluvat yhtäläisesti käsitteen piiriin.

Talletuksen ja muiden takaisinmaksettavien varojen käsitteen lisäksi luottolaitoksen määritelmän kannalta keskeinen käsite on ”luottojen myöntäminen omaan lukuun”. Käsitettä ei direktiiveissä ole tarkemmin määritelty, joten se jää viime kädessä kansallisen lainsäädännön määrittelyjen varaan. Käsitteen kielellinen tulkinta ei kuitenkaan mahdollistane, että siihen sisällytetään arvopapereiden hankkiminen jälkimarkkinoilla, joten toiminta, jossa yleisöltä hankittuja varoja sijoitetaan markkina-arvopapereihin, jäänee kiistatta luottolaitoskäsitteen ulkopuolelle. Sitä vastoin tällainen toimintaa saattaa täyttää sijoitusrahastotoiminnan tai sijoituspalvelujen tarjonnan tunnusmerkistön, jolloin siihen on sovellettava näitä koskevaa lainsäädäntöä.

2.2.2. Talletussuojadirektiivi

Talletusten vakuusjärjestelmistä annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin (94/19/EY) 1 artiklan mukaan direktiivissä tarkoitetaan ”talletuksella” sellaista saatavaa, joka syntyy tilille jätetyistä varoista tai tavanomaisessa pankkitoiminnassa syntyvissä väliaikaisissa maksujen siirroissa, joka luottolaitoksen on maksettava sovellettavan lain ja sopimusten ehtojen mukaisesti takaisin, sekä luottolaitoksen antaman velkakirjan osoittamaa velkaa. Lähtökohtaisesti talletuksella tarkoitetaan direktiivissä siis kaikkia luottolaitoksen velkoja, joissa velkojana on muu kuin toinen luottolaitos. Jäsenvaltiot voivat kuitenkin kansallisessa lainsäädännössä jättää talletussuojan ulkopuolelle julkisyhteisöjen ja eräiden yritysten saamiset sekä arvopaperimuotoiset ja muut ei-nimennäiset velat ja erät muut direktiivin liitteessä mainitut velat. Talletussuojan vähimmäissoveltamisala

käsittää käytännössä lähinnä yksityishenkilöiden ja pienyritysten luottolaitokseen tilille jättämät varat. Direktiivin tulkinnan kannalta keskeisiä käsitteitä kuten ”tilille jätetyt varat” tai ”tavanomaisessa pankkitoiminnassa syntyvät väliaikaiset maksujen siirrot” ei ole tarkemmin määritelty. Direktiivi ei siten, ottaen huomioon myös mahdollisuudet poiketa direktiivistä, käytännössä anna mitään johtoa talletuksen yleiseen määrittelyyn.

2.2.3. Sähkörahadirektiivi

Euroopan Unionin neuvosto ja parlamentti hyväksyivät 18.9.2000 direktiivin, jolla säännellään sähköisen rahan liikkeeseenlaskua (Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivi sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden liiketoiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta, 2000/46/EY, jäljempänä sähkörahadirektiivi).

Direktiivillä harmonisoidaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskua ja sen valvontaa koskevat säännökset EU:n alueella. Direktiivin tarkoituksena on edistää palvelujen tarjontaa EU:n alueella säätämällä sähköisen rahan liikkeeseenlaskun vastavuoroisen tunnustamisen vähimmäisedellytyksistä. Direktiivi on siten luonteeltaan minimiharmonisointidirektiivi, jonka tarkoituksena on varmistaa, että yhdessä jäsenvaltiossa (kotivaltiossa) toimiluvan saanut liikkeeseenlaskija, joka täyttää direktiivin vaatimukset, saa harjoittaa toisessa jäsenvaltiossa tällaista liiketoimintaa suoraan kotivaltion myöntämän toimiluvan nojalla (ns. yhden toimiluvan periaate). Sääntely vastaa siten luonteeltaan ja tavoitteiltaan esimerkiksi luottolaitosdirektiiviä.

Direktiivin mukaan sähköisen rahan liikkeeseenlasku on sallittu ainoastaan luottolaitoksille ja direktiivissä säädetty edellytykset täyttävälle erityiselle sähkörahayhteisölle. Luottolaitosten harjoittamaa sähkörahatoimintaa ei erikseen säännellä lukuun ottamatta direktiivin vaatimusta käyttämättä jääneen sähköisen rahan pakollisesta takaisinlunastettavuudesta.

Sähköisellä rahalla tarkoitetaan direktiivissä yrityksen (sähköisen rahan liikkeeseenlaskijan) asiakkaan hallussa olevalle tietovälineelle kuten sirukortille taikka kotitietokoneen tai matkapuhelimen muistiin tallentamaa rahallista arvoa, jonka kolmas osapuoli (palvelun tarjoaja) sitoutuu hyväksymään maksuksi. Tällaisia muiden kuin liikkeeseenlaskijan hyväksymiä maksuvälineitä kutsutaan direktiivissä monikäyttöisiksi maksuvälineiksi. Sähköisen rahan määritelmän ulkopuolelle jäävät sitä vastoin sellaiset maksuvälineet, jotka ainoastaan liikkeeseenlaskija itse hyväksyy maksuksi. Tällaisia niin sanottuja yksikäyttöisiä maksuvälineitä ovat tyypillisesti esimerkiksi puhelinyhtiöiden myymät puhelinkortit. Direktiivissä tarkoitettu sähköinen raha on siis niin sanottu monikäyttöinen ennakkomaksu, jota hyväksyvät muutkin yritykset kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskija.

Direktiivin mukaan sähkörahayhteisöllä on aina oltava kotivaltion viranomaisen myöntämä toimilupa ja sen on oltava kotivaltion viranomaisten valvonnassa. Sähkörahayhteisön on täytettävä muun muassa seuraavat vaatimukset, jotta sille voidaan myöntää toimilupa:

1. sähkörahayhteisö ei saa harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin sähköisen rahan liikkeeseenlaskua ja siihen läheisesti liittyvää toimintaa;
2. sähkörahayhteisöllä on oltava vähintään yhden miljoonan euron vähimmäispääoma;
3. sähkörahayhteisön omien varojen on aina oltava vähintään 2 % liikkeellä olevasta sähköisen rahan määrästä; sekä
4. yleisöltä vastaanotetut varat on sijoitettava direktiivissä tarkemmin säädettyihin vähäriskisiin sijoituskohteisiin.

Lisäksi sähkörahayhteisöihin on sovellettava direktiivissä tarkemmin mainittuja luottolaitosdirektiivin säännöksiä sekä rahanpesua ja luottolaitosten konsolidoitua valvontaa koskevia direktiivejä. Sitä vastoin luottolaitosten vakavaraisuutta koskevat direktiivit eivät tule sovellettaviksi sähkörahayhteisöihin.

Koska direktiivin tarkoituksena on harmonisoida nimenomaan rajan yli tapahtuvaa liiketoimintaa, direktiivin

sisältyy poikkeussäännös, jonka mukaan jäsenvaltiot voivat sallia, että toimivaltainen viranomaisen myöntää luvan yksittäiselle sähkörahayhteisölle poiketa direktiivin vaatimuksista, jos yhteisö harjoittaa toimintaansa ainoastaan jäsenvaltion alueella ja toiminta on direktiivissä tarkemmin mainitulla tavalla muutoinkin rajoitettua. Poikkeusluvan alainen toiminta ei olisi vastavuoroisesti tunnustettavaa toimintaa.

Direktiivin mukaan poikkeus voidaan myöntää, jos

1. liikkeeseen laskettuun sähköiseen rahaan liittyvien rahoitusvaateiden kokonaismäärä ei yleensä ylitä 5 miljoonaa euroa eikä koskaan 6 miljoonaa euroa, tai

2. sähköinen raha hyväksytään maksuvälineenä ainoastaan liikkeeseenlaskijan tytäryrityksissä, jotka suorittavat kyseisen laitoksen liikkeeseen laskemaan ja jakamaan sähköiseen rahaan liittyviä toiminnallisia tai muita aputoimintoja, emoyrityksessä tai emoyrityksen muissa tytäryrityksissä, tai

3. sähköinen raha hyväksytään maksuvälineenä ainoastaan rajoitetussa määrässä yrityksissä, joille ovat selkeästi ominaista seuraavat seikat: i) niiden sijainti samoissa tiloissa tai muulla rajoitetulla paikallisella alueella, tai ii) niiden läheinen rahoituksellinen tai liiketaloudellinen yhteys liikkeeseenlaskijaan, kuten yhteinen markkinointi- tai jakelukanava.

Poikkeusluvan saaneet yritykset eivät direktiivin mukaan saa laskea liikkeeseen sellaisia maksuvälineitä, joille on ladattu sähkörahaa enemmän kuin 150 euroa. Lisäksi yrityksen on annettava valvontaviranomaisille säännöllisesti ilmoituksia toiminnastaan mukaan lukien sähköisen rahaan liittyvien rahoitusvaateiden kokonaismäärästä.

Direktiivi on saatettava voimaan kansallisessa lainsäädännössä viimeistään 27.4.2002 mennessä.

2.3. Ulkomaiden lainsäädäntö

2.3.1. Ruotsi

Talletuspankkitoiminta

Ruotsissa pankkitoimintaa säännellään

pankkitoiminnasta annetulla lailla (Bankrörelselagen 1987:617). Laki sisältää säännöksiä pankille sallitusta liiketoiminnasta ja eräitä muita yhteisiä säännöksiä pankeille. Laki koskee liikepankkeja, säästöpankkeja ja osuuskuntamuotoisia pankeja. Lain 1 luvun 2 §:n mukaan pankkitoiminnan harjoittaminen edellyttää toimilupaa, jonka myöntää maan hallitus. Pankkitoiminnalla laissa tarkoitetaan toimintaa, joka käsittää ottolainauksen tilille siten, että varat ovat nimellisesti määrätty ja tallettajan käytettävissä lyhyellä irtisanomisajalla.

Lain perusteluiden mukaan ottolainauttoiminnalle on ominaista, että se vaatii jonkin muotoista tilisopimusta. Tilisopimusta kuvataan puitesopimukseksi, jonka mukaan tilinhaltija saa tehdä jatkuvasti talletuksia. Talletettavien varojen määrää ei ole sopimuksessa ennalta määrätty. Talletus eroaa perusteluiden mukaan näiltä osin muun muassa joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskusta.

Talletussuojasta annetun lain mukaan vain lyhyellä irtisanomisajalla tallettajan käytettävissä olevat saamiset kuuluvat Ruotsissa talletussuojarahaston piiriin.

Ruotsissa talletuspankki on lain mukaan velvollinen pyydettyä avaamaan talletustilin asiakkaalle.

Sijoituspalveluyritysten asiakasvarat

Sijoituspalvelutoiminnasta annetun lain (Lagen om värdepappersrörelse 1991:981) 4 §:n 1 momentin mukaan sijoituspalveluyritys ja ulkomaisen sijoituspalveluyrityksen sivukonttori saa, saatuaan toimiluvan Finansinspektionilta, toimintansa helpottamiseksi ottaa vastaan asiakkaidensa varoja tilille ja antaa arvopaperisijoituksia varten asiakkaille luottoa vakuuksia vastaan. Voimassa olevan lainsäädännön mukaan otto- ja antolainauttoimintaa harjoittavan sijoituspalveluyrityksen on Ruotsissa kuuluttava talletussuojajärjestelmään.

Asiakasvaratilitoiminta

Vuonna 1995 pankkitoimintalakiin tehdyn

lainmuutoksen perusteella yritys voi ilman pankkitoimilupaa ottaa vastaan asiakasvaroja tilille. Tilillä olevien varojen määrä ei kuitenkaan saa ylittää 15 000 kruunua. Vastaanotetuille varoille voidaan maksaa korkoa ja asiakas voi käyttää varoja ainoastaan varat vastaanottaneen yrityksen tai tämän kanssa samaan konserniin tai yritysryhmään kuuluvien yrityksen tarjoamien tavaroiden ja palvelujen ostamiseen.

Lain perusteluiden mukaan säännöksen tarkoituksena oli selvittää vähittäiskauppaliikkeiden harjoittaman asiakastilitoiminnan asemaa suhteessa toimiluvanvaraiseen ottolainustoimintaan. Erityisesti säännöksen tuli selvittää, millä ehdoilla tällaisen toiminnan voidaan katsoa kuuluvan toimiluvanvaraisen toiminnan ulkopuolelle.

Perusteluissa mainitaan, että asiakasvaratili voi käytännössä toimia osittain samalla lailla kuin säästötili pankissa. Varoille maksetaan yleensä korkoa ja velvollisuutta käyttää tilillä olevia varoja tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ei yleensä ole. Tilinomistajalla on oikeus milloin vain lopettaa tili ja nostaa varat pois. Käytännössä on lisäksi olemassa niin kutsuttu käteispyöritys 300 kruunuun asti, mikä tarkoittaa, että asiakkaat voivat yrityksen tuotteita ostaessaan saada käteistä rahaa takaisin enintään 300 kruunua.

Perusteluissa katsotaan myös, että asiakasvaratileillä on merkittäviä yhtymäkohtia tavallisen ennakkomaksutoiminnan kanssa sikäli, että varat ovat tarkoitettuna käytettäväksi vain joidenkin yritysten tarjoamien tuotteiden ja palvelujen maksamiseen.

Säästökassatoiminta

Ottolainaus- ja rahoitustoiminta taloudellisissa yhteisöissä (mm. säästökassatoimintana) ei ole pankkitoiminnasta annetun lain 2 §:n mukaista luvanvaraista toimintaa, jos toiminnan tarkoitus on jäsenten rahoitustarpeiden täyttäminen eikä jäsenten määrä ylitä 1000 henkilöä. Muut osuuskunnat, jotka harjoittivat lain voimaan tullessa säästökassatoimintaa, saivat

siirtymäsäännöksen mukaan jatkaa toimintaansa vuoden 1997 loppuun asti. Määräaika on tämän jälkeen kahdesti jatkettu ensin vuoden 1999 loppuun ja sitten vuoden 2001 loppuun.

Hallitus asetti vuonna 1995 selvitysmiehen selvittämään säästökassatoiminnan sääntelyä. Työn tuloksena selvitysmies ehdotti toukokuussa 1996 erillisen säästökassasuojan perustamista. Selvitys ei kuitenkaan saanut laajempaa yhteiskunnallista tukea, joten hallitus päätti jatkaa asian selvittämistä. Syy siihen, miksi vuonna 1995 ryhdyttiin selvittämään säästökassojen toimintaa koskevaa sääntelyä oli se, että yleisön käsite oli samana vuonna poistettu pankkilainsäädännöstä. Tämän johdosta lakiin sisällytettiin säännös siitä, että hallitus selvittää erikseen vuoden 1997 loppuun mennessä säästökassojen toimintaa koskevan sääntelyn tarvetta.

Käytännössä pankkitoiminnasta annetun lain mukaista säästökassatoimintaa koskevaa poikkeusta pankkitoiminnan luvanvaraisuudesta on Ruotsissa käytetty väärin. Viime aikoina Ruotsin patentti- ja rekisterihallitukseen on rekisteröitynyt useita sellaisia yrityksiä, jotka käytännössä ovat ulkomaalaisten omistuksessa ja jotka markkinoivat säästökassatilejään myös ulkomailla käyttäen harhaanjohtavaa markkinointia. Markkinoinnissa on annettu kuva säästökassatoiminnasta pankkitoimintaan rinnastettavana riskittömänä sijoitusmahdollisuutena. Tämän vuoksi Ruotsin pankkitoimintalakia muutettiin 1.7.2000 alkaen niin, että 14.4.2000 jälkeen rekisteröityneet yritykset eivät enää saa harjoittaa säästökassatoimintaa. Tätä ennen rekisteröityneillä yrityksillä säilyi mahdollisuus säästökassatoiminnan harjoittamiseen. Säästökassatoimintaa koskevaa erityissääntelyä ollaan kuitenkin parhaillaan kumoamassa jäljempänä selostetun pankkilakikomitean ehdotuksen mukaisesti.

Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu

Ruotsissa ei ole erikseen säännelty rahoituspalveluyritysten toimintojen

ulkoistamista eikä tällaista lainsäädäntöä ole tiettävästi myöskään suunnitteilla. Ruotsin rahoitusvalvontaviranomainen on kuitenkin antanut kannanoton ulkoistamisen edellytyksistä. Kannanoton lähtökohtana on, että eri rahoituspalveluyritysten toiminta poikkeaa siinä määrin toisistaan, että ulkoistamisen hyväksyttävyyden on viime kädessä aina ratkaistava yksittäistapauksittain.

Kannanotto koskee hallinnollisten toimintojen ja liiketoimintojen ulkoistamista sekä konsernin sisällä että konsernin ulkopuolelle. Kannanotossa todetaan kuitenkin, että käytännössä suhtautuminen ulkoistamiseen eroaa merkittävästi riippuen siitä, rajoittuuko ulkoistaminen konserniin vai ei. Toimintaa, joka lain mukaan edellyttää toimilupaa, ei voida lainkaan ulkoistaa.

Pankkilainsäädäntökomitean ehdotukset

Ruotsissa on vuoden 1998 lopulla valmistunut komiteamietintö (SOU 1998:160), jossa tarkastellaan pankkien toimintaa koskevaa lainsäädäntöä ja valvontaa. Komitean mukaan ottolainauttoiminnan harjoittaminen tulisi sallia myös muille yrityksille ja yhteisöille kuin talletuspankeille sillä ehdolla, että nämä eivät harjoita maksujenvälitystoimintaa. Talletuspankeilla olisi ehdotuksen mukaan yksinoikeus harjoittaa yleistä maksujenvälitystä varoilla, jotka ovat vaadittaessa maksettava takaisin 30 päivän sisällä.

Komitea ehdotti talletuspankkitoiminnan uutta määrittelyä siten, että vain pankeilla olisi oikeus ottaa vastaan sellaisia takaisinmaksettavia varoja, jotka on vaadittaessa maksettava takaisin 30 päivän sisällä ja käyttää näitä varoja yleiseen maksujenvälitykseen. Uusi määritelmä tarkoittaisi, että kaikilla yrityksillä olisi oikeus ottaa vastaan sekä vaadittaessa takaisinmaksettavia että muita varoja yleisöltä. Nämä eivät kuitenkaan saisi harjoittaa yleistä maksujenvälitystoimintaa. Muiden kuin pankkien harjoittama ottolainaus ei kuitenkaan olisi talletussuojan alaista.

Komitean mukaan lainsäädännöllä tulisi varmistaa se, että kuluttajilla olisi käytettävissään ainakin yksi turvallinen säästämismuoto. Perusteluiden mukaan pankki- ja talletussuojalainsäädännön tarkoitus onkin turvata tällainen säästämismuoto. Muiden yritysten ja yhteisöjen harjoittamalle ottolainauttoiminnalle asetettaisiin erityisiä tiedonantovelvollisuuksia.

Ruotsin valtiovarainministeriössä ollaan parhaillaan valmistelemassa komiteamietinnön pohjalta lakiesitystä, joka vastaa pitkälti komiteamietinnössä tehtyjä ehdotuksia. Lakiesityksen mukaan muun muassa säästökassatoimintaa koskevat erityissäännökset kumottaisiin ja sen sijaan säädettäisiin yleisesti muuta liiketoimintaa kuin luotonantoa ja yleistä maksujenvälitystä harjoittavien osakeyhtiö- ja osuuskuntamuotoisten yritysten oikeudesta ottaa yleisövaroja tilille laissa säädettävään enimmäismäärään saakka.

2.3.2. Tanska

Talletuspankkitoiminta

Tanskan lainsäädännössä yleisövarojen vastaanotto on sallittu ainoastaan pankeille, säästökassoille sekä säästötoimintaa tai ennakkomaksukorttien liikkeeseenlaskua harjoittaville yrityksille, joiden toiminta on laissa tarkkaan säännelty. Pankeista ja säästökassoista annetun lain (Lov om banker og sparekasser m.v. 06/08/1996 nr 730) mukaan pankeilla, säästökassoilla ja osuuskassoilla eli niin sanotuilla rahalaitoksilla on oikeus ottaa vastaan talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä. Myös eräillä muilla kotimaisilla ja ulkomaisilla luottolaitoksilla on oikeus ottaa varoja vastaan yleisöltä. Rahalaitoksia koskevat pankeista ja säästökassoista annetun lain säännökset mm. pääomavaatimuksesta ja vakavaraisuudesta ja laitosten toiminta on Finanstilsynetin valvonnan alaista.

Tanskan lainsäädännössä talletuksen käsite jää hieman epäselväksi. Mikäli yritys ammattimaisesti liiketoimintanaan vastaanottaa yleisövaroja tileille sekä

myöntää luottoja, on liiketoiminnan katsottu Tanskassa olevan pankeista ja säästökassoista annetun lain mukaista, toimiluvan alaista liiketoimintaa. Tällaista toimintaa harjoittavien rahalaitosten yleisöltä vastaanottamat varat ovat talletussuojan alaisia.

Muu yleisövarojen vastaanotto

Säästötoiminnan harjoittamista ja ennakkomaksukorttien liikkeeseenlaskua säännellään Tanskassa laissa säästötoiminnasta ja ennakkomaksukorttien liikkeeseenlaskusta (Lov om sparevirksomheder og utstedere af forudbetalte betalningskort 22/05/1996, nr 375). Lain mukaan toiminnalle on oltava Finanstilsynetin myöntämä toimilupa, mikäli toimintaa harjoittaa joku muu kuin rahalaitos. Säästötoimintaa harjoittavien yritysten oman pääoman on oltava vähintään 5 miljoonaa kruunua.

Säästötoiminnalla tarkoitetaan toimintaa, jossa ammattimaisesti tai pääasiallisena liiketoimintana otetaan vastaan talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja jossa vastaanotettuja varoja ei käytetä samalla tavalla kuin pankeista ja säästökassoista annetun lain mukaisessa toiminnassa. Tämä tarkoittaa käytännössä sitä, että vastaanotetuista varoista ei myönnetä luottoja kuten pankit tekevät, vaan varat sijoitetaan esimerkiksi edelleen pankkitilille. Vastaanotetut varat eivät myöskään ole talletussuojan alaisia.

Laissa säännellään myös ennalta maksettujen maksukorttien tarjoamista yleisölle. Tällaisia kortteja myöntävät yhtiöt voivat ottaa vastaan takaisinmaksettavia varoja yleisöltä laissa mainituin edellytyksin. Maksukorttia voi käyttää joko useissa itsenäisissä liikkeissä tai saman yhtiön tai kaupparetjun useissa toimipisteissä. Kortille talletettava enimmäissumma on 1.000 Tanskan kruunua. Uudelleen ladattaessa kortin enimmäissaldoksi saa muodostua 1.200 kruunua. Lain soveltamisalan ulkopuolelle on rajattu korttijärjestelmät, joissa kortin enimmäissaldo on 500 kruunua ja korttiyhtiön kaikkien liikkeelle laskemien korttien yhteisarvo on alle 1.000.000

kruunua.

Ennakkomaksukorttien myöntäjyhtiöiden, jotka eivät ole pankeja tai luottolaitoksia, tulee olla osakeyhtiöitä. Yhtiöille on asetettu vaatimuksia muun muassa osakepääoman vähimmäismäärästä, vakavaraisuudesta, talletettujen varojen käytöstä, tilintarkastuksesta ja toiminnan laadusta. Yhtiöt saavat harjoittaa ainoastaan maksukorttitoimintaa ja siihen läheisesti liittyvää toimintaa. Yhtiö eivät saa myöntää luottoja. Käytännössä Tanskassa toimii vain yksi ennakkomaksukortteja liikkeeseenlaskeva yritys.

Yleisövarojen vastaanotto-oikeuden laajentamisesta on keskusteltu myös Tanskassa. Erityisesti kuluttajaviranomaiset ovat puoltaneet varojen vastaanotto-oikeuden laajentamista, koska se lisää kilpailua. Rahoitusalan näkymiä Tanskassa pohtinut komitea julkaisi syyskuussa 1999 mietintönsä (Ekonomiministeriets udvalg om den finansielle sektor efter år 2000: ”Den finansielle sektor efter år 2000. Toistaiseksi komiteamietinnön pohjalta ei kuitenkaan ole ryhdytty muuttamaan voimassa olevaa lainsäädäntöä, vaan sen pohjalta tehdään joitakin lisäselvityksiä. Sähkörahadirektiivi sen sijaan tultaneen saattamaan voimaan vain korottamalla laissa säädettyä ennakkomaksukortteille tallennetun rahamäärän enimmäismäärää.

Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu

Pankkipalvelujen jakelu ei pinta-alaltaan pienessä Tanskassa ole muodostunut ongelmaksi. Pankeilla on nykyisin jopa liian laajat konttoriverkostot ja tulevaisuudessa on odotettavissa, että pienimmät konttorit ja jopa eräät pankit lopettavat toimintansa.

Tanskassa pankkipalveluja ei ole pidetty sellaisina perus- tai yleishyödyllisinä palveluina, jotka tulisi julkisilla toimenpiteillä varmistaa jokaiselle. Pankeille ei ole laissa asetettu suoranaista velvollisuutta tilin avaamiseen. Pankeista ja säästökassoista annetussa laissa säädetään, että pankkien on hoidettava liiketoimintaansa hyvän pankkitavan edellyttämällä tavalla ja Finanstilsynet voi tarvittaessa puuttua sellaiseen toimintaan, jonka ei katsota olevan hyvän pankki- ja liiketavan mukaista. Pankin

kieltäytyessä avaamasta tiliä jollekin asiakkaalle, saattaisi tämä lainkohta tulla sovellettavaksi.

Myös pankkipalvelujen jakelun ulkoistamisesta on Tanskassa keskusteltu. Ongelmallisena on pidetty termin ulkoistaminen oikeudellista merkitystä. Pankkitoimintaa koskevissa laeissa ei ole säännöksiä ulkoistamisesta, joten nimenomaisen kiellon puuttuessa ulkoistaminen on katsottu sallituksi. Valvoa viranomaisen pitää kuitenkin oleellisenä sitä, että vastuu sekä toiminnasta aiheutuva riski säilyvät ulkoistavalla pankilla. Tanskassa on keskusteltu myös valvojan viranomaisen oikeudesta valvoa yritystä, jolle pankki on ulkoistanut toimintojaan. Nykyinen lainsäädäntö ei salli valvontaviranomaisen tarkastavan myös tätä niin sanottua asiamiesyritystä, vaan valvoja voi tarkistaa ainoastaan isäntäpankin toimintaa.

2.3.3. *Norja*

Liike- ja säästöpankkitoiminta

Norjassa lakia liikepankeista (Lov om forretningsbanker, 1961) sovelletaan kaikkiin yrityksiin, jotka rahoittavat toimintaansa ottamalla vastaan talletuksia ennalta määräämättömältä joukolta tallettajilta. Liikepankin on lain mukaan oltava osakeyhtiö. Laki ei koske Norjan keskuspankkia, säästöpankkeja tai yrityksiä, jotka on perustettu erikoisluvalla. Osuuskunnat saavat ottaa vastaan talletuksia jäseniltään ilman, että lakia sovelletaan niihin. Osuuskuntien säästökassatoiminnasta ei ole erillistä lakia. Osuuskuntien, jotka vastaanottavat jäseniltään varoja on kuitenkin vakuusrahaston sääntöjen mukaan kuuluttava osuuskuntien vakuusrahastoon.

Säästöpankkitoiminnasta annetun lain (Lov om sparebanker, 1961) 1 §:n mukaan laki koskee kaikkien niiden yritysten toimintaa, joiden toiminnan tavoite on edistää säästämistä ottamalla vastaan varoja ennalta määräämättömältä joukolta tallettajilta sekä hallinnoimalla yrityksen haltuun uskottuja varoja ilman, että perustajilla tai muilla on oikeutta hyötyä toiminnasta, lukuun ottamatta mahdollista kaupankäyntiä

perustamisrahastodistuksilla.

Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu

Norjan pankkipalveluita koskevassa laissa (Lov om finansavtaler og finansopdrag, 1999) säädetään, että rahoituslaitos ei voi ilman pätevää syytä kieltäytyä solmimasta sopimusta asiakkaan kanssa. Säännös koskee sekä tilin avaamista että maksutoimeksiantojen suorittamista.

Pankkilainsäädäntökomitean ehdotukset

Norjassa on vuoden 1998 lopulla valmistunut komiteamietintö (Finansforetak m.v. Utredning nr 4 fra Banklovkommisjonen, NOU 1998:14), jossa tarkastellaan pankkien toimintaa koskevaa lainsäädäntöä ja valvontaa. Komitea ehdottaa, että pankeilla ja muilla luottolaitoksilla säilyisi yksinoikeus ottaa vastaan talletuksia yleisöltä. Lisäksi ainoastaan edellä mainituilla yrityksillä olisi oikeus harjoittaa yleisöön kohdistuvaa maksuvälitystoimintaa. Myös muut rahoituslaitokset saisivat tarjota yleisölle maksujenvälityspalveluja, mikäli niille on toimiluvan myöntämisen yhteydessä myönnetty tähän oikeus. Maksujenvälitystoiminnan harjoittaminen olisi sallittua myös eritysluvalla.

Komitean mukaan osuuskunnilla säilyisi oikeus ottaa vastaan talletuksia jäseniltään toimintansa rahoittamista varten. Toiminnalla tulisi olla turvaavat vakuudet. Myös muilla vähittäiskauppaliikkeillä olisi vastaanavanlainen oikeus, mikäli vastaanotettuja varoja voidaan käyttää ainoastaan varat vastaanottaneen tai samaan konserniin kuuluvan yhtiön tarjoamien palvelujen ja tuotteiden ostamiseen. Muut kuin rahoituslaitokset saisivat laskea liikkeelle korttirahaa tai muita todisteita yleisestä ostovoimasta, mikäli kortille ladattu arvo ei ylittäisi 1000 kruunua tai kuninkaan määräämää korkeampaa summaa eikä korttia olisi liitetty tilisopimukseen.

2.3.4. *Saksa*

Oikeus yleisövarojen vastaanottoon

Saksassa luottolaitosten toimintaa säätelevän lain (Gesetz über das Kreditwesen) 1 §:n mukaan luottolaitokset ovat yrityksiä, jotka harjoittavat pankkitoimintaa ammattimaisesti tai laajuudessa, joka vaatii kaupallisesti järjestettyä yritystoimintaa. Säännöksen mukaan pankkitoiminta on muun muassa vieraiden varojen vastaanottamista yleisöltä talletuksina tai muina takaisinmaksettavina varoina sikäli, kuin takaisinmaksettavat varat eivät ole arvopaperimuodossa (Inhaber- oder Orderschuldverschreibungen), riippumatta siitä maksetaanko varoille korkoa vai ei. Pankkitoimintaa ovat lisäksi kortti- ja verkkorahan liikkeeseenlasku. Talletuspankkitoiminta on laissa määritelty toiminnaksi, jossa pankki sekä ottaa vastaan talletuksia että myöntää luottoja. Koska talletusten vastaanotto on edellä olevan määritelmän mukaan aina pankkitoimintaa, vaatii toiminnan harjoittaminen aina toimiluvan.

Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu

Saksassa pankkipalvelujen fyysinen saatavuus ei ole muodostunut ongelmaksi, pikemminkin ongelmia aiheutuu liian monista pankeista ja liian tiheästä konttoriverkostosta. Julkiset pankit myös hinnoittelevat palvelunsa niin alhaiseksi, etteivät palvelujen hinnat ole muodostuneet saatavuuden esteeksi. Ongelmallisia tilanteita on muodostunut lähinnä pankkien kielteisistä luottopäätöksistä pienten ja keski suurten yritysten luottohakemuksiin.

Liittovaltion laissa ei pankeille aseteta velvollisuutta tilin avaamiseen kenelle tahansa. Köyhimpien oikeudesta pankkitilin avaamiseen on kuitenkin Saksassakin keskusteltu ja oppositio on tehnyt lakialoitteen asiasta. Pankit vastustivat lakiehdotusta vedoten sopimusvapauteen ja asia ratkaistiinkin pankkiyhdistysten tekemällä sopimuksella, jossa pankit sitoutuivat avaamaan tilin asiakkaan niin halutessa. Osavaltioiden lainsäädännöissä sen sijaan voi olla pankeille suoranainen velvollisuus tilin avaamiseen.

Saksa on tietävästi ainoa EU:n jäsenvaltio, jossa lakiin on sisällytetty säännöksiä ulkoistamisesta ja Saksan pankkilaisilla onkin

tiukka ulkoistamista koskeva säädös. Säännöksen mukaan pankki voi ulkoistaa olennaisia toimintojaan ainoastaan, jos ulkoistaminen ei vaikeuta liiketoiminnan asianmukaista hoitoa eikä johdon ja valvontaviranomaisen mahdollisuutta valvoa ulkoistettua toimintaa. Ulkoistamisesta on etukäteen informoitava valvovaa viranomaista ja ulkoistaminen edellyttää, että valvova viranomainen voi valvoa myös yritystä, jolle pankin toimintoja on siirretty. Lisäksi ulkoistamista koskevilla sopimuksilla on varmistettava, että luottolaitos voi antaa ulkoistettua toimintaa koskevia ohjeita. Laissa ei ole tehty eroa asiamiehen käytön ja muun ulkoistamisen välillä eikä olennaisen toiminnon käsitettä myöskään ole laissa määritelty.

2.3.5. *Belgia*

Oikeus yleisövarojen vastaanottoon

Belgiassa säännökset luottolaitosten toiminnasta on koottu lakiin luottolaitosten juridisesta asemasta ja valvonnasta. Laissa on säännökset muun muassa luottolaitoksen toimialasta, hallinnosta, pääomavaatimuksista, valvonnasta ja sivukonttoreista. Lain ensimmäisessä luvussa määritellään ensin, mitä luottolaitoksella laissa tarkoitetaan. Luottolaitos tarkoittaa kotimaista tai ulkomaista yritystä, jonka toimialana on talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen vastaanotto yleisöltä sekä luottojen myöntäminen luottolaitoksen omaan lukuun.

Lain kolmas luku koskee yksinomaan takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä. Sen mukaan vain kotimainen tai sellainen muun EU-maan lakien mukaan perustettu luottolaitos, jonka toiminta Belgiassa on lain 66 §:n säännösten mukaista, voi markkinoida yleisölle talletusten tai muiden heti, määrääjän kuluttua tai vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen vastaanottoa taikka vastaanottaa tällaisia varoja yleisöltä. Artiklan viimeisen kohdan mukaan lainkohta koskee myös rajojen yli tapahtuvaa talletusten vastaanottoa yleisöltä Belgiassa.

Myös Belgiassa talletukset ovat

talletussuojan alaisia ja kaikkien maassa toimivien luottolaitosten on osallistuttava talletussuojajärjestelmään.

2.3.6. Ranska

Oikeus yleisövarojen vastaanottoon

Ranskassa luottolaitokset ovat luottolaitostoimintaan sovellettavan lain (Loi nr. 84—46 relative á l'activité et controle des établissements de crédit, J.O. 24 janvier 1984) mukaan oikeushenkilöitä, jotka ammattimaisesti harjoittavat pankkitoimintaa. Pankkitoimintaan kuuluu varojen vastaanottaminen yleisöltä, luotonanto, maksuvälineiden saattaminen asiakkaiden käyttöön sekä maksuvälineiden hallinto.

Laissa tarkoitetaan yleisöltä vastaanotetuilla varoja, jotka on otettu vastaan erityisesti talletuksen muodossa ja siten, että varojen vastaanottajalla on oikeus käyttää niitä omiin tarkoituksiinsa. Varojen vastaanottoon sisältyy kuitenkin aina velvollisuus maksaa ne takaisin. Lainkohdassa on kuitenkin suljettu talletukseen verrattavan varojen vastaanoton ulkopuolelle, muun muassa varat, jotka on otettu vastaan vakuustarkoituksin.

Laki kieltää pankkitoiminnan harjoittamisen muilta kuin luottolaitoksilta. Yritykset, jotka eivät ole luottolaitoksia, eivät saa harjoittaa säännöllistä pankkitoimintaa. Kiellettyä on muun muassa se, että muut yritykset kuin luottolaitokset ottavat vastaan varoja joko ehdoin, että varat maksetaan takaisin vaadittaessa, tai alle kahden vuoden pituisen ajan kuluessa. Laki ei kuitenkaan kiellä mitä tahansa yritystä osana liiketoimintaansa myöntämästä sopimuskumppaneilleen maksuaikaa, ottamasta ennakkomaksua tai myöntämästä kuponkeja tai kortteja, joilla on tarkoitus ostaa määritelty tuote tai palvelu yrityksestä.

2.3.7. Iso-Britannia

Oikeus yleisövarojen vastaanottoon

Isossa-Britanniassa talletusten vastaanottamista ja talletuksen käsitettä

koskevat säännökset ovat vuoden 2000 laissa rahoituspalveluista ja –markkinoista (Financial Services Act.) Laissa ei muutettu yleisövarojen vastaanotto-oikeutta koskevia aikaisempia periaatteita.

Laissa kielletään muita kuin valvontaviranomaiselta toimiluvan saaneita yrityksiä harjoittamasta laissa tarkoitettua talletusten vastaanottotoimintaa. Talletuksella tarkoitetaan varoja, joka on vastaanotettu ehdolla, että ne on maksettava takaisin tietyn ajan kuluessa taikka vaadittaessa joko korolla tai hyvityksellä lisättyinä taikka ilman. Vastaanotettu rahasumma ei saa olla annettu vakuus- tai luottotappiovaraustarkoituksin. Se, milloin varat on vastaanotettu vakuus- tai tappiovaraustarkoituksessa, on määritelty laissa.

Talletusten vastaanottotoiminnalla puolestaan tarkoitetaan toimintaa, jossa talletuksina vastaanotettuja varoja käytetään edelleen antolainaukseen taikka toimintaa muutoin rahoitetaan vastaanotetuilla varoilla tai niiden tuottamalla korolla.

Pankkipalvelujen saatavuus ja jakelu

Isossa-Britanniassa pankkipalvelujen saatavuudesta on käyty vilkasta keskustelua. Maassa, jossa kansan jakautuminen varakkaampiin ja köyhempiin on selkeästi nähtävillä, on sosiaalisesti huonossa asemassa olevilla köyhillä kansalaisilla ilmennyt vaikeuksia pankkipalvelujen saamisessa. Keskustelussa on noussut esille myös mahdollisuus valtion ylläpitämän pankin perustamiseen.

Ison-Britannian rahoitusvalvontaviranomainen on antanut kannanoton ulkoistamisesta. Kannanotto perustuu lain säännökseen pankilta edellytettävistä riittävästä sisäisen valvonnan järjestelmästä. Lain tasolla ulkoistamisesta ei ole erikseen säädetty. Kannanoton lähtökohdana on, että ulkoistamista ei sinänsä miltään osin pidetä kiellettyinä, mutta ulkoistavan pankin on voitava perustella valvontaviranomaiselle ulkoistamisesta saatavat hyödyt. Pankin ja sen tilintarkastajien on voitava jatkuvasti valvoa ulkoistettua toimintaa sekä turvattava myös valvontaviranomaisten tiedonsaanti.

Ulkoistamisesta on ilmoitettava etukäteen valvontaviranomaiselle. Pankin on lisäksi varmistuttava asiakkaiden oikeuksien säilymisestä ja laadittava varasuunnitelma siltä varalta, että ulkoistettujen toimintojen hoitamisessa ilmenee ongelmia.

Periaatteet koskevat sekä konsernin sisäistä että ulkopuolista ulkoistamista eikä niissä tehdä eroa eri tyyppisten toimintojen välillä.

2.4. Markkinoiden kehitys

2.4.1. Yleisiä kehityssuuntia

Pankkisektori on ollut suurten muutosvoimien paineessa koko 1990-luvun ajan. Pankkikriisin aiheuttama toimintojen tehostaminen ja rakennemuutokset, tietotekniikan innovaatioiden hyödyntäminen, arvopaperimarkkinoiden merkityksen korostuminen, euron käyttöönotto, sääntelyn purku ja kilpailun kiristyminen ovat muuttaneet pankkien toimintaympäristöä olennaisesti. Muutosvoimat näkyvät markkinoiden arvopaperistumisena ja muiden kuin pankkirahoituksen välittäjien roolin kasvuna (rahoitusyhtiöt, sijoitusrahastot, vakuutusyhtiöt) sekä koventuvana kilpailuna ei-säänneltyjen instituutioiden taholta perinteisten pankkipalvelujen tarjoamisessa. Muutoksen paine on toisaalta auttanut kehittämään uusia rahoitustuotteita. Yleisölle tarjottavat rahoitus-, sijoittamis-, säästämisen- ja maksuvälinevaihtoehdot ovat lisääntyneet ja niiden ominaispiirteet tai käyttötarkoitukset ovat myös lähentyneet toisiaan erityisesti teknisen kehityksen johdosta. Kilpailu kiristyy jatkossakin erityisesti niin kutsuttujen standardoitujen tuotteiden, kuten esimerkiksi kulutusluottojen ja vakiovuotoisten asuntoluottojen sekä erilaisten säästämistuotteiden osalta. Monia standardoituja vähittäispankkituotteita tullaan markkinoimaan ja myymään tietoverkkojen kautta. Tekninen kehitys edistää myös osaltaan yli valtiollisten rajojen tapahtuvan rahoituspalvelujen tarjontaa.

Pankit, kuten muutkin rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjoajat, joutuvat arvioimaan strategista asemaansa muuttuvassa markkinatilanteessa.

Teknologisen kehityksen, sääntelyn kehittämisen ja kilpailun kiristymisen vaikutukset seuraavat ja vahvistavat toisiaan. Kiristyvän kilpailun seurauksena yksittäisten palvelutarjoajien on käytettävä yhä enemmän resursseja järjestelmiensä kehittämiseen.

Tämä kehitys on nähtävissä yleisesti rahoitusmarkkinoilla. Teknisen kehityksen seurauksena uusien rahoitus- ja maksupalvelutarjoajien pääsy markkinoille on helpottunut. Uuden tekniikan hyväksikäyttö edistää osaltaan myös erikoistuneiden ja pienempien yritysten mahdollisuutta kilpailla suurempien yritysten kanssa. Lisäksi erikoistumisen myötä sekä tietojärjestelmien että erilaisten palvelujen tilaaminen alihankkijoilta eli niiden ulkoistaminen (outsourcing) yleistyy. Asiamiehen käyttö ja muu ulkoistaminen yleistyy myös rahoituspalvelujen jakelussa. Tämän seurauksena tapahtuu erikoistumista ja niiden myymisessä vähittäismarkkinoilla.

Eri maissa yhä useammat yritykset, joiden pääasiallinen liiketoiminta ei ole rahoitus- tai vakuutusala, ovat osoittaneet kiinnostusta tarjota yhä laajempaa rahoituspalveluvalikoimaa asiakkailleen. Tähän on pyritty perustamalla omia pankkeja (nk. niche-pankkeja), solmimalla yhteistyösopimuksia pankkien tai vakuutuslaitosten kanssa tai tarjoamalla erilaisia luotto-, maksu- tai tilipalveluja omaan lukuun. Kauppaketjujen ylläpitämät kanta-asiakaspalvelujärjestelmät ovat kehittyneet ja laajentuneet viime vuosina erityisen nopeasti. Joissakin valtioissa, erityisesti Isossa-Britanniassa, vähittäiskauppaliikkeet ja pankit tarjoavat yhdessä asiakkailleen erilaisia käyttötarkoitukseltaan sidottuja säästötiliä ja muita kanta-asiakaspalveluja. Toisissa valtioissa, kuten Suomessa, eräät kauppaliikkeet ylläpitävät omaa säästökassatoimintaa ja tarjoavat siten erilaisia maksu- ja säästövälineitä.

Teknisten innovaatioiden hyödyntäminen on supistanut tietojen käsittelyyn, säilyttämiseen ja välittämiseen liittyviä kustannuksia. Kilpailun kiristymisestä ja teknisestä kehityksestä on ollut seurauksena, että pankit ovat vähentäneet viime vuosina toimipaikkojensa määrää. Varsinkin

internetin laajamittainen hyväksikäyttäminen on johtanut siihen, että pankkien ylläpitämien laajojen konttoriverkoston merkitys on vähentynyt. Suomessa pankit ovat nopeasti ottaneet käyttöönsä uuden tekniikan mahdollistamat palveluvalikoimat. Tekninen kehitys korostaa osaltaan suurtuotannon etuja rahoitus- ja vakuutuspalvelujen tarjonnassa. Tietokoneiden ja -verkkojen käsittelykapasiteetti on viime vuosina kasvanut voimakkaasti. Tämä kehitys tulee vaikuttamaan rahoitus- ja vakuutuspalveluja tarjoavien yritysten sisäiseen ja ulkoiseen toimintaan.

Pankkien toiminnalle ovat perinteisesti olleet tunnusomaisia pitkäaikaiset asiakassuhteet. Kotitaloudet ja yritykset ovat pääasiallisesti olleet asiakkaina yhdessä ja samassa pankissa. Lisäksi pankit ovat yleensä tarjonneet asiakkaille kokonaisratkaisuja koskien esimerkiksi luotto- ja tilipalveluja. Palvelujen tarjoaminen tietoverkkojen kautta vähentää kuitenkin tarjoajan maantieteellisen sijainnin merkitystä, mikä samalla voi vieraannuttaa asiakkaat pankistaan ja täten mahdollisesti lisätä kilpailua sekä pankkien kesken että pankkien ja muiden maksu-, rahoitus- ja vakuutuspalveluja tarjoavien yritysten välillä. Pankit ovat osittain tämän vuoksi kehittäneet erilaisia kanta- tai etuasiakasohjelmia ylläpitääkseen pitkäaikaisia asiakassuhteita.

2.4.2. Muutoksia pankkien liiketoiminnassa

Markkinoiden kehityksen myötä talletuspankkikonsernit ovat monipuolistaneet omaa toimintaansa ja tarjoavat nykyisin laajan valikoiman tuotteita ja palveluja. Pankkien sopeutumista markkinoiden muutoksiin on edistänyt Suomessa, kuten muissakin EU:n jäsenvaltioissa, käytössä oleva niin kutsuttu yleispankkijärjestelmä. Pankit ovat toiminnaltaan yleispankkeja, kun niiden toimintaan kuuluu perinteisen otto- ja antolainaus toiminnan lisäksi erilaisten arvopaperipalvelujen tarjoaminen. Pankit ovat lisäksi perustaneet yhä enemmän tytäryhtiöitä, kuten henkivakuutusyhtiöitä ja rahastoyhtiöitä, joiden kautta ne tarjoavat

nykyisin myös erilaisia vakuutus- ja rahastotuotteita.

Pankkikonsernien tuotot koostuvat rahoituskatteesta ja muista tuotoista. Vuoden 1999 aikana kotimaisille pankeille kertyi rahoituskatetta yhteensä 2,3 miljardia euroa. Muut tuotot (osinkotuotot, palkkiokate, arvopaperitoiminnan kate, valuuttatoiminnan kate ja muut toimintatuotot) olivat yhteensä noin 1,4 miljardia euroa.

Markkinoiden monipuolistuminen ei siten ole merkinnyt pankeille pelkästään tulojen menetystä, koska niiden laaja toiminta muilla toimialueilla on luonut uusia tulolähteitä. Suomessa pankkien aktiivinen toiminta pääomamarkkinoilla on luonut niille uusia tuloja, kuten komissiot ja myyntipalkkiot omaisuudenhoidosta, velkakirjojen liikkeeseenlaskusta ja neuvonannosta.

Pankkikonserneilla on merkittävä asema myös muissa toiminnoissa kuin perinteisessä taseen kautta tapahtuvassa rahoituksen välityksessä. Esimerkiksi kotimaisten pankkien omistuksessa olevien henkivakuutusyhtiöiden markkinaosuus henkivakuutuksista oli syyskuussa 2000 noin 59 prosenttia. Maksutulolla mitaten suurin henkivakuutusyhtiö oli pankin omistuksessa. Myös rahastosäästämisessä pankkien omistamat rahastoyhtiöt ovat viime vuosina nopeasti kasvattaneet markkinaosuuttaan.

Kasvava taseen ulkopuolella tapahtuva toiminta muuttaa osaltaan pankkien toimintaa, mutta ei välttämättä heikennä pankkien asemaa suhteessa muihin rahoituksen välittäjiin. Pankit hyötyvät taseen ulkopuolella tapahtuvasta rahoituksen välityksestä myös pääomavaatimuksen alentumisen kautta, mikä tarkoittaa vastaavasti korkeampaa pääomatuottoa.

Yleisen korkotason kehittymisen ohella kilpailun kiristyminen otto- ja antolainaus toiminnassa on näkynyt pankkien korkomarginaalin kehityksessä. Korkomarginaali on selvästi kaventunut viime vuosina. Suomalaisten pankkien antolainauksen ja talletusten keskikorkojen välinen erotus (keskimääräinen korkomarginaali) oli vuoden 1994 lopulla noin 4,94 prosenttiyksikköä ja vuoden 2000 syyskuussa noin 4,25 prosenttiyksikköä. Myös muissa Euroopan unionin

jäsenvaltioissa pankkien korkomarginaali on tasaisesti kaventunut 1990 luvun alusta lähtien ja muut tuotot ovat kasvaneet. Muut tuotot eivät kuitenkaan ole kasvaneet samassa suuruusluokassa, kuin mitä korkomarginaalin kaventuminen on vaikuttanut pankkien tulojen vähentymiseen.

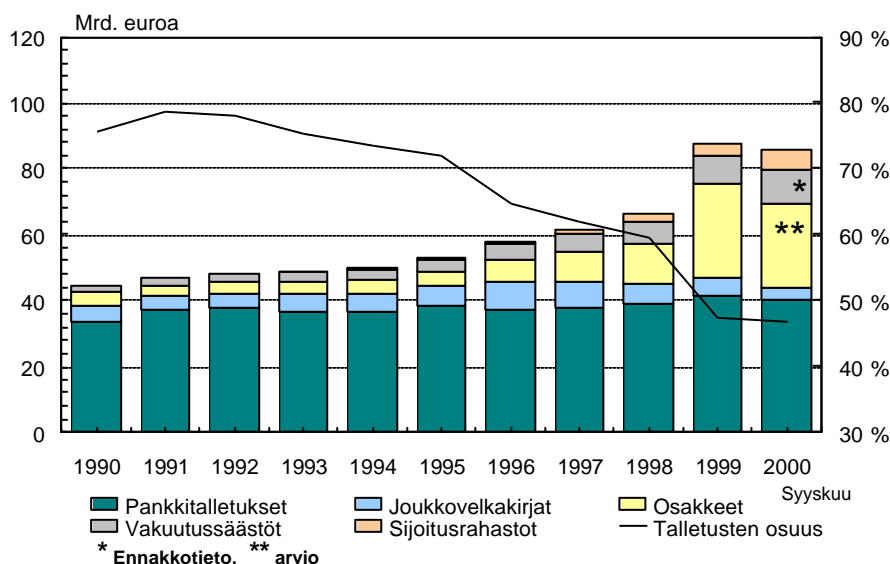
2.4.3. Talletusten merkitys säästämisvälineenä

Vaikka Suomessa talletusten suhteellinen osuus kaikista rahoitusvaateista on koko 1990-luvun ajan laskenut, niiden määrä kasvoi absoluuttisesti vuoden 1999 loppuun saakka. Vuoden 2000 aikana talletusten määrä on hieman laskenut vuoden alun tasosta. Talletusten suhteellisen osuuden lasku on pääasiassa johtunut osakevarallisuuden arvon kasvusta. Arvon nousunsa ansiosta osakkeet muodostavat nykyisin suurimman osan koko Suomen rahoitusmarkkinoiden rahoitusvaateiden arvosta.

Rahoitusmarkkinoiden kehityksen johdosta

tarjolla oleva säästämis- ja sijoitusvalikoima on laajentunut. Suomalaisilla kotitalouksilla oli rahoitusvaroja vuoden 2000 syyskuussa noin 86 miljardia euroa. Näistä varoista noin 40 miljardia euroa oli pankkien talletustileillä (noin 47 prosenttia kotitalouksien koko rahoitusvarallisuudesta). Kahden viime vuoden aikana käyttötilille tallettaneiden osuus on noussut ja säästämis- tai sijoitustilille tallettaneiden osuus on laskenut. Noin 70 prosenttia talouksista oli vuonna 1999 tallettanut käyttötilille ja noin 38 prosenttia säästämis- tai sijoitustileille. Osakkeissa kotitalouksilla oli varoja vuoden 2000 syyskuussa noin 25,7 miljardia euroa, kun määrä edellisenä vuonna oli noin 28,4 miljardia euroa. Osakevarallisuuden lasku on johtunut pääasiassa viimeaikaisesta pörssin kurssikehityksestä. Kotitalouksien vapaaehtoinen henki- ja eläkevakuutussäästäminen kasvoivat vuoden 1999 lopun 8,6 miljardista eurosta 10 miljardiin euroon syyskuussa 2000.

Kuva: Kotitalouksien rahoitusvarallisuus Suomessa 1990—2000/9

Lähteet: Suomen Pankkiyhdistys, SP, Tilastokeskus, Vakuutusyhtiöiden Keskusliitto ja Rata.

Myös kotitalouksien rahastosijoitukset ovat kasvaneet viime vuosien aikana. Kun vuonna 1990 kotitaloudet olivat sijoittaneet sijoitusrahastoihin vain noin 50 miljoonaa euroa, oli vuoden 2000 syyskuussa sijoitettujen varojen määrä noussut noin 6 miljardiin euroon, mikä oli noin 7 prosenttia kotitalouksien koko rahoitusvarallisuudesta. Sijoitukset rahastoihin ovat kasvaneet myös nettomääräisesti koko vuoden 1999 ja tammi—syyskuun 2000 ajan. Eriyisen suosittuja olivat osake- ja yhdistelmärahastot. Kotitalouksien joukkovelkakirjoihin sijoittamat rahavarat ovat laskeneet. Vuoden 1997 lopulla ne olivat noin 7,5 miljardia euroa. Vuoden 2000 syyskuussa niiden määrä oli enää 3,7 miljardia euroa. Edellisten lisäksi osuuskuntien säästökassatileillä oli syksyllä 2000 noin 360 miljoonaa euroa, mikä on noin 0,4 prosenttia kotitalouksien rahoitusvarallisuudesta. Säästökassatileillä olevista varoista noin 138 miljoonaa euroa on määräaikaisina sijoituksina.

2.4.4. Pankkien varainhankinnassa tapahtuva kehitys

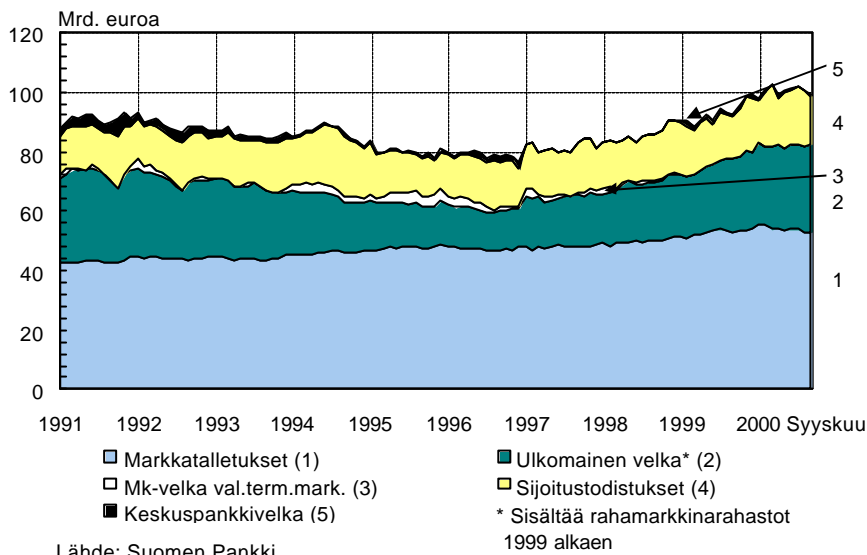
Talletuspankkien varainhankinta koostuu keskeisesti edelleen talletuksista. Pankkien varainhankinta raha- ja pääomamarkkinoilta väheni 1990-luvulla, sillä talletustilit kasvoivat tasaisesti ja luotonannon kysyntä

oli vaimeaa. Viime vuosina pankkien luotonanto on kuitenkin nopeasti kasvanut. Varainhankinta saavutti vuoden 1992 tason vasta vuonna 1998. Talletusten suhteellinen osuus pankkien varainhankinnassa on tasaisesti kasvanut muiden rahoitusmuotojen määrän laskiessa tai pysyessä ennallaan ja talletusten määrän kasvaessa.

Pankkien talletuskanta oli vuoden 2000 syyskuussa yhteensä 53 miljardia euroa. Yleisön talletuksista valuuttatalletuksia oli noin 1,1 miljardia euroa. Pankkien talletuskanta kääntyi hienoiseen laskuun vuoden 2000 alun jälkeen. Pankkien sijoitustodistusten kanta oli syyskuussa 2000 noin 16 miljardia euroa.

Talletukset muodostavat vielä noin puolet suomalaisten pankkien taseesta. Syyskuussa 2000 talletukset muodostivat noin 53 prosenttia pankkien vierasta pääomasta, kun ne vuoden 1991 alussa muodostivat noin 48 prosenttia. Eräissä valtioissa, kuten Tanskassa ja Ruotsissa, talletusten osuutta pankkien varainhankinnassa alentaa se, että asuntorahoitus perustuu joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuun – ei talletuksiin kuten Suomessa ja useissa muissa Euroopan maissa. Merita Pankilla talletusten osuus taseesta oli vuoden 2000 syyskuussa noin 42 prosenttia, Osuuspankkien yhteenliittymällä noin 75 prosenttia, Leonia konsernilla noin 44 prosenttia ja Aktia konsernilla noin 58 prosenttia.

Kuva: Pankkien varainhankinnan rakenne Suomessa 1991—2000/9

Suomessa pankkien liikkeeseen laskemien jälkimarkkinakelpoisten velkapaperien määrä on kuitenkin tasaisesti kasvanut 1980-luvun puolivälin jälkeen raha- ja joukkovelkakirjamarkkinoiden syntyminen myötä. Arvopaperistumisen yleistymisen myötä voidaan olettaa tämän kehityksen myös jatkuvan.

Kilpailun kiristyminen erilaisten sijoittamis- ja säästämisvälineiden välillä tulee vaikuttamaan myös pankkien tilimuotoiseen varainhankintaan. Mikäli kotitaloudet siirtävät säästämisvarojaan talletuksista muihin kohteisiin, tulee lyhyempiä erääntymisaikoja omaavien talletusten osuus koko tilimuotoisesta varainhankinnasta todennäköisesti kasvamaan. Toisaalta, mikäli rahamarkkinarahastojen käyttö yritysten ja kotitalouksien käteisvarojen sijoittamisessa yleistyy, tulevat pankkien lyhytaikaiset varainhankintakustannukset myös mahdollisesti kasvamaan.

On odotettavissa, että sekä pankkien ottolainaus- että antolainaus toiminta arvopaperistuu yhä enemmän tulevaisuudessa. Esimerkiksi antolainauksen osalta pankkien myöntämiä lainoja, kuten asuntolainoja, voidaan koota yhteen, jotta ne

soveltuisivat paremmin tukumarkkinoille ja täten saisivat jälkimarkkinoita. Kiinnitysluottopankkien toiminta perustuu tällaiseen lainojen niputtamiseen, vaikka luotot säilyvät kiinnitysluottopankkien taseessa.

Pankit voivat myös hyötyä yritysten rahoituksen hankinnan arvopaperistumisesta. Rahoituksen välittäjinä ne voivat järjestää liikkeeseenlaskun ja saada siitä tuloja. Sijoituspalvelujen tarjonnassa pankit joutuvat kuitenkin kilpailemaan laajemmän joukon kanssa. Pankit saavat toiminnasta kuitenkin tuloja ilman, että joutuvat kantamaan yrityksen toimintaan liittyvää luottoriskiä.

2.4.5. Maksujenvälityksen kehitys

Maksuliikenne on perinteisesti kanavoitu pankkien kautta. Tämän vuoksi tilirahalla on maksujen välityspalvelujen tarjonnassa tärkeä rooli. Pankit ovat tarjonneet käyttelytiliin sidoksissa olevia maksupalveluja. Vastaavasti tallettaja on hyötynyt talletuksistaan luotettavien maksupalvelujen muodossa. Tämän seurauksena pankit ovat maksaneet käyttelytileillä oleville varoille hyvin matalaa

korkoa. Tekninen kehitys ja kilpailu kotitalouksien käyttövaroista on vähentänyt tätä ristisubventiota.

Palkkapankki ja käyttöshekit mullistivat maksujärjestelmän olemuksen 60-luvun lopulla. Talouden siirryttyä tilirahaan tilisiirrot ja shekit nousivat laillisten maksuvälineiden (setelit ja kolikot) rinnalle. Tekninen kehitys vuorostaan mahdollisti pankkikorttien ja luottokorttien käytön maksuissa.

Suomessa on käytössä yksi vähittäismaksujenvälitysjärjestelmä, johon kaikki Suomessa toimivat talletuspankit ovat liittyneet. Suomessa ei ole erillistä pankkien maksuliikennekeskusta, joka on yleinen ratkaisu monissa muissa valtioissa, vaan osapuolet ovat tietoliikenneverkkojen kautta hajautetusti suorassa yhteydessä toisiinsa. Tapahtumien nettokate siirretään pankista toiseen Suomen Pankin shekkitilijärjestelmän kautta.

Suomen maksujenvälitysjärjestelmä on avoin uusille pankeille. Uusi osapuoli voi liittyä erikseen pikasiirtojärjestelmään, tilisiirtojärjestelmään, kortti- ja maksupäätejärjestelmään. Liittyvän osapuolen tulee olla talletuspankki, jolla on toimilupa pankkitoiminnan harjoittamiseen Suomessa.

Laskujen maksamistavoissa tapahtuvat muutokset ovat jatkuneet 1990-luvulla. Vielä 1990-luvun alkupuolella laskut maksettiin usein maksupalvelua käyttäen. Myös käteisellä tai tilinsiirtona maksaminen pankin

tiskiltä oli yleistä. Vuoden 1994 jälkeen näiden laskunmaksutapojen osuudet ovat laskeneet. Vastaavasti laskujen maksaminen tilisiirtoautomaatilla ja suoraveloituksena on lisääntynyt.

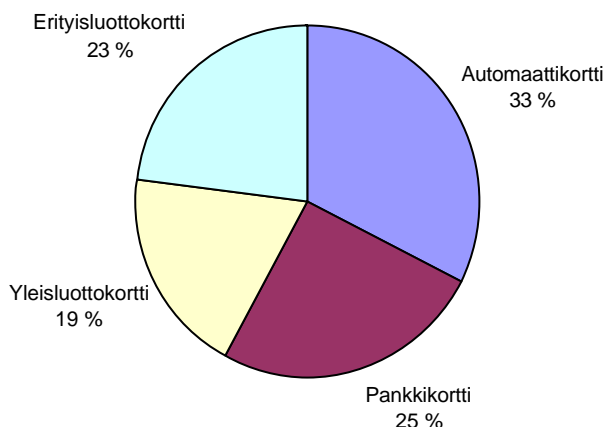
Tietokonekannan kasvun myötä asiakkaan ja pankin väliset päätesopimukset ovat lisääntyneet. Myös Internet on muuttanut maksamistottumuksia parin viime vuoden aikana siten, että yhä useampi maksaa laskunsa tietokoneella joko kotoa tai työpaikalta. Toistaiseksi maksuautomaatin käyttö on vielä hieman verkkopankin käyttöä yleisempää.

Vuonna 1999 suomalaisilla oli yli 9,3 miljoonaa maksukorttia käytössään korttien eri käyttöominaisuuksien mukaan laskettuna. Pankkikortti oli edelleen yleisin maksukortti. Pankkien asiakkailla oli vuonna 1999 käytössä yhteensä noin 5,6 miljoonaa pankkien myöntämää korttia.

Pankkikorteilla maksettiin vuonna 1999 yhteensä noin 54 miljardin markan edestä laskuja. Yleisluottokorteilla maksettiin yhteensä noin 21 miljardilla markalla ja kaupan luottokorteilla (erityisluottokortit) maksettiin yhteensä noin 10 miljardilla markalla laskuja.

Sähköisellä rahalla tehtyjen ostosten määrä on vielä erittäin pieni ja sen käytön kasvu on ollut hyvin hidasta. Vuonna 1999 sähkörahalla suoritettiin maksuja 12 miljoonan markan edestä. Sähköisen korttirahan sovelluksista suurin on pankkien omistama Avant II -järjestelmä.

Kuva: Maksukortit, 1999

Suomessa on käteistä rahaa liikkeellä eurooppalaisen mittapuun mukaan vähän, koska laskujen maksuun pankkien kautta eli pankkitilillä olevalla rahalla on totuttu usean vuosikymmenen ajan. Tekninen kehitys saattaa kuitenkin johtaa siihen, että ennalta vastaanotettuihin varoihin perustuvaan vähittäismaksujen välitystoimintaan pyrkii talletuspankkien lisäksi uusia toimijoita, kuten teleoperaattoreita.

Lainsäädäntö ja tietotekniikan kehitys tulevaisuudessa määräävät, kuinka kiivaaksi kilpailu maksupalvelujen tarjonnasta käy. Pankkien etuna on tähän mennessä ollut yksinoikeus talletuksiin ja niiden hallussa oleva kattava infrastruktuuri. Jos laajennetaan takaisinmaksettavien varojen vastaanotto-oikeutta, kilpailu niin sanotuista avistavaroista ja maksupalvelujen tarjonnasta saattaa kiristyä. Perinteisten pankkien eduksi kuitenkin jää niiden hyvä maine sekä kyky hyödyntää maksujenvälityksessä skaalaetuja jo olemassa olevan asiakasverkostonsa avulla.

2.4.6. Pankkien konttoriverkoston ja paikkaan sidottujen palvelujen kehitys

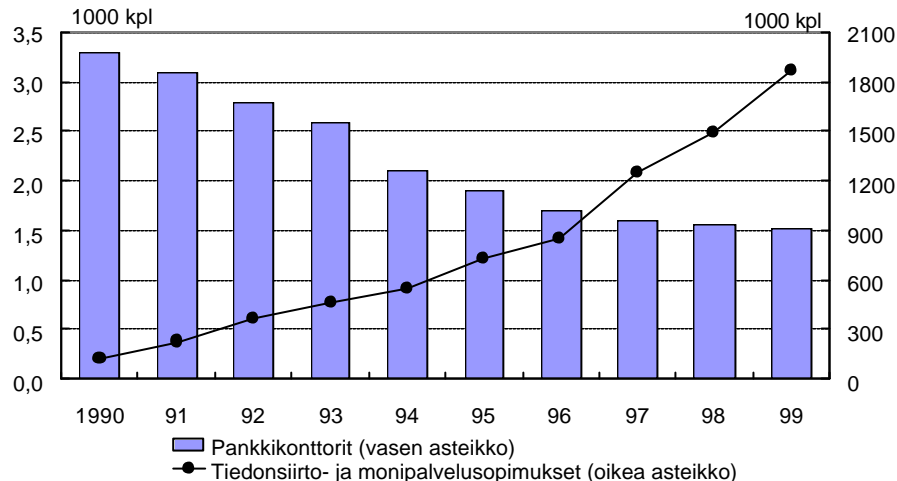
Fyysinen konttoriverkosto ja pankkitoimihenkilöiden määrä on viimeisen kymmenen vuoden aikana supistunut noin

puoleen: konttorien määrä on supistunut vuoden 1990 noin 3300 konttorista 1999 lopun alle 1550 konttoriin. Samana aikana pankkien henkilökunta on puolittunut 50500 toimihenkilöstä noin 24500 toimihenkilöön. Kehitys on seurausta pääasiassa pankkien pyrkimyksestä siirtyä pankkipalvelujen sähköiseen tarjontaan, jonka kustannukset ovat pankeille merkittävästi pienemmät kuin konttoriverkoston ylläpidosta aiheutuvat kustannukset.

Konttoriasioimisen vaihtoehtona tarjottujen tilisiirtoautomaattien lukumäärään kasvu pysähtyi vuonna 1998. Käteisautomaattien määrä on supistunut vuoden 1990 noin 2800:sta noin 2100:aan vuoteen 1999 mennessä pankkien karsittua päällekkäisyyksiä verkoistaan pankkien perustettua yhteisen yhtiön, Automatia Oy, vastaamaan käteisautomaateista ja pankkikonttorien määrän vähennyttä. Automaattiverkon supistuminen tulee jatkumaan.

Pankkiautomaattiverkosta ylläpitävä Automatia Oy on tehnyt suunnitelmat uusia vain 1500 omistamistaan 1900 automaattista lähivuosien aikana. Yleisellä alueellisella kehityksellä on kiristyneen kilpailun ja informaatioteknologian kehittymisen lisäksi ollut huomattava vaikutus pankkien palveluverkoston supistumiseen.

Kuva: Pankkien jakeluverkoston rakennemuutos

Lähde: Suomen Pankkiyhdistys

Konttoriverkoston kehitystä selittävät teknisen kehityksen ohella 1990-luvun alun pankkikriisi ja pankkien tarve karsia kustannuksia sekä pankkisektorilla viime vuosina tapahtunut yhdyntymiskehitys. Parina viime vuonna konttoriverkoston supistuminen on hidastunut. Henkilökunnan määrä on yhä laskussa, mutta laskuvauhti on sekä hidastunut 1990-luvun alun vuosiin verrattuna.

Tietotekniikan kehitys ja sen hyödyntäminen pankkipalvelujen tarjonnassa on toisaalta parantanut pankkipalvelujen saatavuutta niiden asiakkaiden osalta, joilla on etäasiointiin tarvittavat välineistö ja riittävä valmius näiden uusien välineiden käyttämiseen. Verkkoasiointisopimusten lukumäärä on tällä hetkellä jo 1,3 miljoonaa, joka tosin sisältää myös yritykset. On vaikeasti arvioitavissa, missä määrin etäasiointiin lisääntyminen kompensoi fyysisen palveluverkon supistumista, erityisesti kuinka nopeasti asiakkaiden valmiudet etäasiointiin kasvavat. Eräiden selvitysten mukaan noin viidesosa asiakkaista on jo täysin omaksunut tarvittavat valmiudet etäasiointiin ja hoitaa pankkiasiansa pääosin internetin avulla. Internetin käyttömahdollisuus oli noin joka kolmannella 10–74 -vuotiaalla syksyllä

1999. Mahdollisuus käyttää tietokonetta oli noin 60 prosentilla sekä miehistä että naisista. Vähiten tietokonetta käytettiin Pohjois- ja Itä-Suomen harvaan asutuilla alueilla. Pankkipalveluja voidaan käyttää myös puhelimen välityksellä. Noin 97 prosentilla kaikista kotitalouksista oli puhelin (joko perinteinen tai matkapuhelin) vuonna 1998. Työttömistä 10 prosenttia ja eläkeläisistä 4 prosenttia oli vailla puhelinta. Ainakin yksi matkapuhelin oli 78 prosentilla Suomen 2,35 miljoonan taloudesta vuoden 1999 syksyllä (yli 60-vuotiaista miehistä vain noin 40 prosentilla ja naisista vain noin 20 prosentilla oli oma matkapuhelin). Ilman perinteistä puhelinta oli jo 23 prosenttia talouksista ja tällaisten talouksien määrä oli lisääntynyt 200 000 vuodesta 1996 vuoteen 1999.

Konttoriverkoston voimakkaan supistumisen vuoksi on kassoilla tapahtuva tilisiirtojen suorittaminen ja käteisen nosto mahdollista entistä harvemmissä paikoissa. Uudet maksutavat, konttoreiden väheneminen ja kallistuneet palvelumaksut ovat vähentäneet konttoritiskin yli tapahtuvaa maksuliikettä.

Paikkaan sidotun jakeluverkoston kehittämiseen ja tiheyteen voi pankkikonttorien määrän muutosten lisäksi kuitenkin suuresti vaikuttaa pankkien

tämänhetkinen ja mahdollisesti tulevaisuudessa toteutuva yhteistyö muiden palveluntarjoajien kanssa. Myös mahdolliset toimialaliikumukset voivat tuoda joitakin tällä hetkellä vain pankkien kautta käytettävissä olevia palveluja fyysisesti saataville muihinkin palvelupisteisiin, esim. kauppojen kassoille. Esim. käteisen nosto on jo tällä hetkellä mahdollista useiden kauppojen kassoilta. Myös liikkuvia palveluja ollaan kokeilemassa. Esimerkkinä näistä ovat Itä- ja Pohjois-Suomessa kokeiltavat liikkuvat asiakasneuvojat.

2.4.7. Toimintojen ulkoistaminen

Ulkoistamisella tarkoitetaan yleisesti yrityksen jonkin osatoiminnon antamista toisen yrityksen hoidettavaksi. Toimintojen ulkoistaminen saattaa koskea sekä varsinaisen liiketoiminnan (palvelujen tarjonnan) ulkoistamista että liiketoimintaa tukevien sisäisten toimintojen, kuten kirjanpidon tai markkinoinnin, ulkoistamista. Jäljempänä käsitettä ulkoistaminen käytetään kuvaamaan sekä liiketoiminnan että sisäisten toimintojen ulkoistamista. Ulkoistamiseen, jossa luottolaitoksen liiketoimintaan kuuluvien sopimusten tekeminen on annettu toisen yrityksen hoidettavaksi, viitataan jäljempänä käsitteellä asiamiehen käyttö. Asiamiehen käytölle on ominaista, että toimeksisaaja tekee toimeksiantajan nimissä ja tämän lukuun toimeksiantajaa sitovia oikeustoimia kolmansien kanssa. Asiamiehen käytölle on siten ominaista, että asiamies edustaa luottolaitosta suhteessa tämän asiakkaisiin näiden hankkiessa luottolaitoksen tarjoamia palveluja. Sellaisten toimintojen ulkoistamiseen, jolla luottolaitos ainoastaan ostaa toiselta yritykseltä tarvitsemiaan palvelujen tuotantoon tai yrityksen hallintoon liittyviä palveluja, viitataan jäljempänä käsitteellä muu ulkoistaminen.

Kansainvälisten selvitysten mukaan ulkoistaminen on yrityksissä viime vuosina merkittävästi yleistynyt ja siitä on tullut yksi keskeisistä yritystoiminnan kehityssuunnista. Luottolaitoksissa ulkoistamiskehitys ei ole ollut yhtä nopeaa mutta suomalaiset luottolaitokset ovat Rahoitustarkastukselle

tehtyjen ilmoitusten mukaan jo nyt ulkoistaneet erityisesti atk-toimintojaan ja pankki-automaattipalveluja. Lisäksi on ulkoistettu muun muassa back office –toimintoja, kiinteistöjen hallintopalveluja ja markkinointia. Lisäksi pankit ovat tehneet sopimuksia, jotka mahdollistavat talletustilin käyttämisen vähittäiskaupan kautta. Erityisesti kilpailun kiristymisen ja informaatioteknologian kehityksen johdosta toimintojen ulkoistamisen odotetaan yleistyvän myös rahoituspalvelusektorilla.

3. Nykytilan arviointi

3.1. Peruspankkipalvelujen saatavuus

3.1.1. Johdanto

Riippuvuus pankkien tarjoamista maksupalveluista on yhteiskunnassa viime vuosikymmeninä kasvanut. Muun muassa mahdollisuudet käteismaksujen suorittamiseen suoraan maksunsaajalle ovat vähentyneet ja asiakkaat ovat tulleet yhä enemmän riippuvaisiksi pankkien ja maksuja vastaanottavien yritysten välisistä sopimuksista maksuliikenteen hoidossa. Maksujen vastaanottamiseen yksityishenkilötkin tarvitsevat käytännössä aina pankkitilin. Kehityksen seurauksena asiakkaiden riippuvuus niistä ratkaisuista, joita pankit tekevät tarjoamiensa palvelujen jakelussa ja hinnoittelussa, on lisääntynyt. Lisäksi pankkien tarjoamien palvelujen hinnoittelu on eriytynyt siten, että etu- ja kanta-asiakasjärjestelmien myötä eri asiakasryhmien palvelumaksut samoista peruspalveluistakin ovat tulleet erihintaisiksi. Näistä syistä erityisesti kuluttajaviranomaiset ja kuluttajajärjestöt ovat kiinnittäneet huomiota siihen, että kaikille kansalaisryhmille tulisi voida turvata välttämättömät pankkipalvelut tasapuolisina ja kohtuullisin ehdoin. Kysymys välttämättömien pankkipalvelujen saatavuuden turvaamisesta on edelleen korostunut, kun pankki- ja postitoimipaikkojen määrän supistuminen yhdessä Leonia Pankin ja postin yhteistyön päättymisen kanssa on heikentänyt konttoriverkostoon perustuvien

pankkipalvelujen saatavuutta monilla alueilla.

Tämän vuoksi on katsottu tarpeelliseksi harkita toimenpiteitä, joiden avulla voidaan edistää tärkeimpien pankkipalvelujen säilymistä kaikkien saatavilla kohtuullisin ehdoin. Tällaisina palveluina on pidetty mahdollisuutta pankkitiliin samoin kuin mahdollisuutta sellaisten pankkitiliin liittyvien maksupalvelujen ja luottomien maksuvälineiden käyttämiseen, jotka ovat välttämättömiä pankkitilillä olevien varojen käyttämiseksi. Tällaisia palveluja kutsutaan jäljempänä peruspankkipalveluiksi. Käytännössä pankkitili mahdollistaa myös varojen säilyttämisen talletussuojan alaisella tilillä. Muiden pankkipalvelujen kuten luottojen myöntämisen ja omaisuudenhoidon saatavuudessa ei ole ilmennyt sellaisia ongelmia, jotka edellyttäisivät erityisten toimenpiteiden harkitsemista näiden pankkipalvelujen saatavuuden edistämiseksi. Pankkipalvelujen saatavuuteen käytännössä olennaisimmin vaikuttavia tekijöitä ovat edellä viitattu pankkien konttoriverkoston supistuminen sekä asiakkaiden valmiudet siirtyä käyttämään konttoriverkostoa korvaavia uusia elektronisia jakelukanavia. Pankkien jakelukanavissa tapahtuneita muutoksia on tarkasteltu lähemmin edellä kappaleessa 2.4.6.

Pankkipalvelujen, erityisesti maksuliikepalvelujen osalta, 1990-luku on merkinnyt voimakkaan muutoksen ja uusien maksutapojen kehittymisen aikaa. Vallitseva kehityssuunta on ollut 1980-luvulla pankkien välisessä maksuliikkeessä tapahtuneen elektronisoitumisen leviäminen myös asiakasmaksuliikkeeseen, eli pankin ja asiakkaan välillä tapahtuvaan maksuliikenteeseen ja muuhun tiedonvaihtoon. Yleinen kehityssuunta on ollut myös pienten maksujen (vähittäismaksujen) elektronisoituminen, mikä on ilmennyt esimerkiksi pankkikorttimaksujen yleistymisenä. Samalla maksuvälineiden ja niiden jakelukanavien valikoima on monipuolistunut. Perinteiset, henkilökohtaiseen palveluun ja paperipohjaisuuteen perustuvat maksutavat ovat vähitellen väistyneet taka-alalle. Kehityksen kulkua luonnehtii asioimisen

siirtyminen palvelusta itsepalveluun ja konttorista kotiin, eli vallitsevana trendinä on ollut irrottautuminen aika- ja paikkasidonnaisuudesta

Noiin viidesosan suomalaisista on arvioitu hoitavan pankkiasiansa pääasiassa asioimalla konttorissa. Tammikuussa 2000 tehdyn markkinatutkimuksen mukaan 43 prosenttia asiakkaista oli täysin eri mieltä ja 55 prosenttia osittain eri mieltä siitä, että internet on asianomaiselle asiakkaalle paras tapa hoitaa pankkiasioita. Selvää kuitenkin on, että etäasiointiin valmiiden asiakkaiden määrä kasvaa jatkuvasti. Samalla tyytymättömyyden pankkipalvelujen tarjontaa kohtaan voi olettaa vähentyvän uusien välineiden tullessa tutummiksi kansalaisille. Erityisesti ikääntynyt väestö tulee kuitenkin vielä pitkään olemaan riippuvainen perinteisistä pankkipalvelujen jakelukanavista.

Oman kysymyksensä peruspankkipalvelujen saatavuutta arvioitaessa muodostaa eräiden asiakasryhmien, kuten näkövammaisten ja syrjäytyneiden asema. Näiden ryhmien osalta fyysisen palveluverkon supistuminen vaikeuttaa peruspankkipalvelujen saatavuutta. Toisaalta pankkiteknologian kehitys on jo helpottanut joidenkin erityisryhmien kuten liikuntavammaisten asemaa.

Palveluverkon kattavuuden ohella toinen merkittävä tekijä, joka vaikuttaa mahdollisuuteen käyttää pankkipalveluja, on pankkipalvelujen hinta asiakkaille. Pankkien maksujenvälityksestä perimät palkkiot ovat viimeisen kymmenen vuoden tuntuvasti nousseet. Kustannusten nousu on johtunut muun muassa siitä, että palvelujen hinnoittelussa on pyritty siirtymään suoraan kustannusvastaavuuteen aikaisemman eri palvelujen välisen ristiin subventoinnin sijasta. Lisäksi pankkipalvelujen hinnoittelu on eriytynyt erilaisten kanta-asiakasjärjestelmien yleistyessä ja jakelukanavien monipuolistuessa. Pankkipalvelujen hinnoittelussa tapahtuneet muutokset ovat heikentäneet erityisesti niiden asiakkaiden suhteellista asemaa, joilla ei ole tarvetta tai mahdollisuuksia käyttää muita kuin välttämättömiä pankkipalveluja ja jotka eivät voi tai halua käyttää uusia

elektronisia pankkipalvelujen jakelukanavia. Peruspankkipalvelujen saatavuuden arvioinnissa kolmas keskeinen tekijä on pankkipalvelujen laatu. Erityisesti kuluttajajärjestöt ovat kiinnittäneet huomiota esimerkiksi siihen, että asiakkaiden jonotusajat pankeissa ovat muodostuneet kohtuuttomiksi. Palvelun nopeudessa lienee kuitenkin konttorista ja ajankohdasta riippuen huomattavia eroja. Toisaalta peruspankkipalvelujen laatu on parantunut niiden asiakkaiden osalta, joilla on valmiudet etäasiointiin ja joiden palvelutarpeita pankkien tämänhetkiset etäasiointijärjestelmät vastaavat. Palvelujen laadun arviointi on kuitenkin vaikeaa, koska selkeät laatukriteerit puuttuvat.

3.1.2. Lainsäädäntötarpeen arviointi

Nykyinen lainsäädäntö

Nykyisessä lainsäädännössä ei ole säädetty pankeille julkista palveluvelvoitetta tai muuta velvollisuutta huolehtia pankkipalvelujen saatavuudesta. Pankeilla ei siten ole velvollisuutta tietynlaajuisen palveluverkoston ylläpitämiseen eikä palvelujen laatua tai hinnoittelua erikseen valvota. Pankeilla ei myöskään ole velvollisuutta esimerkiksi pankkitilin avaamiseen asiakkaalle. Pankkeihin sovelletaan ainoastaan yleisiä kilpailu- ja kuluttajaoikeudellisia periaatteita, joiden avulla on pyritty turvaamaan palvelujen saatavuus sekä niiden kohtuullinen laatu ja hinta.

Voimassa oleva lainsäädäntö edellyttää, että pankit harjoittavat toimintaansa toimipaikasta käsin. Toimipaikkaa ei kuitenkaan laissa ole määritelty ja käytännössä pankit ovat voineet tehdä sopimuksia esimerkiksi vähittäiskauppaketujen kanssa pankkipalvelujen käytöstä kaupan kassajärjestelmien kautta. Laissa ei kuitenkaan ole säännöksiä siitä, millä edellytyksin ja missä laajuudessa tällainen asiamiehen käyttäminen pankkipalvelujen jakelussa on sallittua.

Peruspankkipalvelujen luonne yleishyödyllisinä palveluina

Peruspankkipalvelujen saatavuuden edistämiseen liittyviä lainsäädäntötavoitteita voidaan tarkastella yleishyödyllisen palvelun käsitteen valossa. Käsitettä on käytetty Euroopan Unionissa yleisellä tasolla perusteltaessa unionin yleisiä tavoitteita Euroopan taloudellisen ja sosiaalisen yhteenkuuluvuuden edistämiseksi. Käsitettä on käytetty myös EU:n yleisessä kuluttajapolitiikassa. Käsitteellä tarkoitetaan sekä kaupallisia että voittoa tavoittelemattomia palveluja, joita viranomaiset pitävät yleishyödyllisinä ja joihin on liitetty erityisiä julkisen palvelun velvoitteita. Yleishyödyllisen palvelun käsite on muodostettu ensisijaisesti yleisen yhteiskuntapolitiikan tavoitteita silmällä pitäen. Tällaisia yleisesti tunnustettuja tavoitteita ovat muun muassa kansalaisten yhdenvertaisuus ja taloudellinen ja sosiaalinen koheesio. Yleishyödyllisten palvelujen sääntelyllä on siten selkeitä sosiaalipoliittisia tavoitteita, jotka liittyvät erityisesti perustoimentulon takaamiseen ja syrjäytymisen ehkäisemiseen. Lisäksi yleishyödyllisten palvelujen sääntelyllä on kuluttajapoliittisia tavoitteita. Nämä tavoitteet liittyvät muita palveluja suurempaan tarpeeseen varmistaa palvelujen saatavuus kaikille kuluttajille kohtuullisin ehdoin. Yleishyödyllisten palvelujen sääntelyyn liittyy myös kilpailuoikeudellisia tavoitteita. Nämä tavoitteet liittyvät tarpeeseen määritellä täsmällisesti sellaiset palvelut, joiden kohdalla voi olla tarpeen poiketa yleisistä kilpailusäännöistä palvelujen kattavan tarjonnan varmistamiseksi.

Yleishyödyllisen palvelun käsitteeseen liittyy olennaisesti julkisen palveluvelvoitteen käsite. Käsite tarkoittaa elinkeinonharjoittajalle laissa säädettyä velvollisuutta tarjota palveluja kaikille tarjoajan toimialueella sekä velvollisuutta noudattaa palvelun tarjonnassa viranomaisen palvelujen turvallisuudelle, toimitusvarmuudelle, hinnalle ja laadulle asettamia vaatimuksia. Julkinen palveluvelvoite on säädetty eräille toimialueille erityisesti kuluttajien aseman suojaamiseksi. Toimialueille, joissa julkista palveluvelvoitetta on pidetty tarpeellisena, on

ominaista, että ne muodostuvat helposti ns. luonnollisiksi monopoleiksi. Luonnollisella monopolilla tarkoitetaan kilpailutilannetta, jossa saman palvelun tarjoaminen useamman elinkeinonharjoittajan toimesta ei palvelun luonteen vuoksi ole taloudellisesti tai teknisesti mahdollista tai kannattavaa esimerkiksi sen vuoksi, että palvelun tarjonta vaatii laajan ja kalliin infrastruktuurin rakentamista. Tyypillinen esimerkki luonnollisesta monopolista on rautatie- tai sähkö- ja kelinverkkko. Erityisesti tällaisten luonnollisten monopolien kohdalla on tarpeen suojella kuluttajia asettamalla vaatimuksia palvelun laadulle, hinnalle ja toimitusvelvollisuudelle. Palveluvelvoitteen käyttäminen näillä toimialoilla on liittynyt erityisesti sellaisiin markkinatilanteisiin, joissa aikaisemmin vallinnutta monopoliasemaa on pyritty purkamaan ja kilpailua vapauttamaan. Julkiseen palveluvelvoitteeseen liittyy puolestaan läheisesti sopimuspakko. Sopimuspakko on siviilioikeudellinen käsite, jolla tarkoitetaan asiakkaan oikeutta saada aikaan sopimussuhde toisen osapuolen suostumuksesta riippumatta. Sopimuspaktoon siviilioikeudellisena käsitteenä on katsottu kuuluvan välitön sopimusvaikutus riippumatta mahdollisista toimialaa valvovan viranomaisen asettamista hallinnollisista sanktioista. Käytännössä sopimuspakosta seuraa asiakkaalle oikeus luontoissuoritukseen tai vahingonkorvaukseen. Sopimuspakon on katsottu edellyttävän, että siitä on laissa erikseen säädetty. Suomen lainsäädännössä sopimuspakosta on säädetty ainakin telemarkkina- (396/1997), postitoimintalaissa (907/1993), sähkömarkkina- (386/1995) ja liikennevakuutusasetuksessa (324/1959). Kaikkiin yleishyödyllisiin palveluihin, vaikka ne olisivat luvanvaraisia, ei kuitenkaan ole katsottu tarpeelliseksi liittää sopimuspakkoa. Sopimuspakkoa täydentävät edellä mainituissa laeissa määräykset maksujen määräytymisestä yleisen, yleensä viranomaisen valvoman tai vahvistaman taksan mukaan ja velvollisuus soveltaa yleisiä toimitusehtoja. Lisäksi mainituille toimialoille on tyypillistä niiden monopoliluonne tai palvelujen käytön

lakisääteisyys. Käytännössä Suomen lainsäädännössä sovellettu sopimuspakko vastaa sitä, mitä edellä on sanottu julkisesta palveluvelvoitteesta.

Peruspankkipalvelujen saatavuuden edistämiseen liittyviä lainsäädäntötarpeita ja -keinoja on perusteltua tarkastella yleishyödyllisen palvelun käsitteen valossa. Peruspankkipalvelujen katsomista yleishyödyllisiksi palveluiksi on katsottu puoltavan erityisesti sen seikan, että useiden palvelujen, myös välttämättömyyspalveluiksi katsottujen palvelujen hankinta edellyttää käytännössä, että kuluttajalla on käytössään pankkitili, jolta palvelujen hankintaan liittyvät maksut kuten sähkö- ja puhelinlaskut voidaan hoitaa. Lisäksi postiosoituksina tapahtuva maksujenvälitys on katsottu julkiseksi palveluksi, jonka tarjoaminen on ollut julkisen postilaitoksen tehtävänä. Yleinen maksujenvälitys on aikaisemmin yleisemminkin katsottu yleishyödylliseksi palveluksi, jota valtio on tarjonnut laitospuolelta postisäästöpankin kautta yhteistyössä postin kanssa. Lisäksi esimerkiksi kuukausittain maksettavien suoritusten, vaikka ne olisivatkin nostettavissa esimerkiksi postiosoituksena, säilyttämistä yksinomaan käteisenä ei voitane ainakaan kaikissa tapauksissa pitää kohtuullisena, minkä osaltaan on katsottu korostavan talletustilin luonnetta yleishyödyllisenä palveluna.

Sääntelytarpeen arviointi

Palvelun katsomisesta yleishyödylliseksi seuraa, että julkisen vallan tulee tavalla tai toisella varmistua ainakin seuraavien vaatimusten täyttymisestä (myös heikoimmassa asemassa olevat kuluttajat huomioon ottaen):

1. Palvelun on oltava kaikkien kansalaisryhmien saatavissa.
2. Palvelujen hinnan on oltava kohtuullinen.
3. Palvelun laadun on oltava kohtuullinen.

Harkittaessa palvelujen yleishyödyllisistä luonteesta johtuvaa sääntelytarvetta on voitava arvioida, kuinka vakavasta saatavuus-, hinta- tai laatuongelmasta on kyse ja missä määrin niitä voidaan ratkaista sääntelyn keinoin, ennen kuin esitetään

erityisiä julkisen vallan toimenpiteitä palvelujen saatavuuden turvaamiseksi. Palvelun luonteesta yleishyödyllisenä palveluna ei välttämättä seuraa, että sen tarjontaa olisi erikseen säänneltävä. Mikäli edellä mainitut kohtuullisen saatavuuden, hinnan ja laadun vaatimukset täyttävä palvelujen tarjonta katsotaan turvatuksi riittävästi yleisen kilpailun keinoin, erityinen sääntely ei ole lainkaan tarpeen. Erityisesti on pyrittävä arvioimaan sitä, onko käytettävissä olevien eri sääntelykeinojen voimakkuus tarkoituksenmukaisessa suhteessa ongelman vakavuuteen.

Mikäli palvelujen saatavuuden turvaamisen katsotaan edellyttävän julkisen vallan toimenpiteitä, joudutaan tarkastelemaan sitä, voidaanko palvelujen saatavuus turvata kohdistamalla toimenpiteet yksityiseen tarjontaan, jolloin saatavuus voidaan pyrkiä varmistamaan asettamalla palvelun tarjoajalle esimerkiksi julkinen palveluvelvoite. Julkiseen palveluvelvoitteeseen sisältyisi joka tapauksessa sopimuksetekovelvollisuus sekä lisäksi jollakin tavoin järjestetty hintojen ja mahdollisesti laadun seuranta tai valvonta. Mikäli peruspankkipalveluja pidetään sellaisina yleishyödyllisinä palveluina, joiden saatavuutta ei voida turvata pelkästään yksityisen sektorin tarjonnalla, niitä olisi pidettävä julkisina taikka julkisesti tuettavina palveluina. Jos peruspankkipalveluja pidetään julkisina tai julkisesti tuettavina palveluina, on edelleen harkittava, tuetaanko palveluja välittömästi vai välillisesti.

Yleishyödyllisten palvelujen sääntelyn perusvaihtoehtoina voidaan edellä sanotun mukaisesti pitää seuraavia vaihtoehtoja.

A. Palvelujen tarjonnan välitön sääntely julkisen vallan toimesta

1) Palvelujen tarjoaminen julkisina palveluina;

a) valtion toimesta

b) kunnan toimesta

2) Palvelujen yksityisen tarjonnan tukeminen julkisin varoin

a) antamalla suoraa elinkeinotukea

b) myöntämällä veroetuja palvelujen tarjoajalle

c) perustamalla valtionyritys palvelujen tarjontaa varten

3) Palvelujen käytön tukeminen

a) sosiaaliturvajärjestelmän avulla

b) myöntämällä veroetuja palvelujen käyttäjille

4) Julkisen palveluvelvoitteen asettaminen yksityisille palvelun tarjoajille.

B. Markkinaehtoisten toimenpiteiden edistäminen

1) Palvelujen saatavuuden parantaminen asiamiesten käyttöä edistämällä

2) Nykyisiä palveluja korvaavien palvelujen tarjonnan edistäminen

Peruspankkipalvelujen säätäminen julkisiksi palveluiksi tarkoittaisi, että peruspankkipalvelujen tarjonta olisi valtion tai kunnan lakisääteisenä tehtävänä. Tämä ratkaisu voisi periaatteessa helpottaa sekä saatavuus- että hintaongelmaa erityisesti palvelujen puutteesta kärsivien ryhmien osalta. Tämän keinon käytössä on kuitenkin useita selkeitä, sekä käytännössä että periaatteessa vaikeasti ratkaistavia ongelmia. Ratkaisulla tuskin voidaan parantaa palvelujen laatua, koska on epätodennäköistä, että mahdollisimman pienin kustannuksin ilman aitoa kilpailua tarjottavat peruspankkipalvelut voittavat laadussa yksityisin voimavaroin kilpailullisilla markkinoilla tarjottavat palvelut. Ottaen huomioon lisäksi valtiontalouden yleiset tavoitteet valtion menojen säilyttämisestä ennallaan ja elinkeinopoliitiikan yleiset tavoitteet elinkeinopoliittisten toimenpiteiden kohdistamisesta markkinoiden toimivuuden parantamiseen, julkisen vallan lakisääteisten tehtävien lisääminen rahoitusmarkkinoilla tuskin tulee kysymykseen. Vaihtoehdon kustannukset sekä niiden jako ja vaikutus säädelyjen palvelujen laatuun olisivat lisäksi vaikeasti arvioitavissa. Julkisten palvelujen tarjoajien markkinahinnat alittava hinnoittelu saattaisi vääristää markkinoiden tehokasta hinnoittelua. Tämä luonnollisesti riippuisi siitä, mitä palveluja tarjottaisiin ja ketkä olisivat oikeutettuja julkisten peruspankkipalvelujen saantiin.

Astetta lievempää julkisen vallan puuttumista peruspankkipalvelujen jakeluun merkitsisi

yksityisten pankkien tukeminen julkisilla varoilla tai harjoittamalla pankkitoimintaa valtion omistaman pankin tai muun yrityksen avulla. Vaihtoehdon toteuttamismuodon valinta vaikuttaa siihen, mitkä ongelmat tulisivat ratkaistuksi. Pankkien suoran tukemisen vaikutukset riippuvat siitä, mikä on tuen saamisen edellytys. On epätodennäköistä, että tuki varmuudella johtaisi palvelujen saatavuuden parantamiseen samalla kun palvelujen hinta alenisi ja laatu paranisi. Näiden päämäärien yhdistäminen olisi siten vaikeaa. Samoin kuin palvelujen tarjoaminen julkisina palveluina, tämä vaihtoehto olisi ristiriidassa valtiontalouden hoidolle ja elinkeinopolitiikalle asetettujen yleisten tavoitteiden kanssa. Periaatteessa valtio tai kunnat voisivat myöntää pankeille alueellisesti kohdistettua tukea esimerkiksi fyysisen palveluverkon säilyttämiseen. Järjestelmä olisi kuitenkin hallinnollisesti hankala, sen todellisesta tehokkuudesta ei olisi varmuutta ja siinä olisi otettava valtiontaloudellisten ja hallinnollisten kysymysten lisäksi huomioon EU:n kilpailuoikeuden rajoitteet. Lisäksi on huomioitava, että kaikenlainen elinkeinotuki vääristää yritysten toimintaa ja luo tehottomuutta talouteen.

Yksi vaihtoehto olisi perustaa valtion omistama pankki, joka voisi tarjota peruspankkipalveluja kattavasti osittain liiketaloudellisista periaatteista poiketen. Tämä ratkaisu saattaisi periaatteessa parantaa sekä palvelujen saatavuutta että laatua sekä alentaa niiden hintaa. Kysymys olisi tällöin EU:n kilpailuoikeudessa tarkoitetuista yleisiin taloudellisiin tarkoituksiin liittyvistä palveluista, jotka olisivat sinänsä sallittuja markkinoilla esiintyvien puutteiden korjaamiseksi. Valtio perusti aikanaan postisäästöpankin nimenomaan peruspankkipalvelujen saattamiseksi kaikkien kansalaisryhmien saataville. Valtio on kuitenkin hiljattain luopunut määräenemmistöstään ensin Postipankki Oy:ksi ja sen jälkeen Leonia Pankiksi muuttuneessa postisäästöpankissa eikä pankkitoiminnan harjoittaminen valtionyhtiönä ole valtion nykyisen omistajapolitiikan mukaista. Lisäksi valtion

pankki heikentäisi nykyisen pankkisektorin kilpailuedellytyksiä, sillä valtion omistaman pankin edellytykset toimia eivät ole verrattavissa normaalin yksityisten omistaman, yksinomaan liiketaloudellisiin perusteisiin toimivan pankin toimintaedellytyksiin. Näin ollen tällainen toiminta pitäisi rajata erittäin tiukasti ja selkeästi, jottei EU:n kilpailusääntöjä rikottaisi. Tällöin taas kustannustehokkuus olisi todennäköisesti erittäin huono valtiontalouden kannalta.

Edellistä joustavampi vaihtoehto olisi tukea sosiaalisin perustein suoraan niitä asiakasryhmiä, jotka eivät pysty omin avuin käyttämään tarjolla olevia peruspankkipalveluja. Tällainen tuki voitaisiin suunnata esimerkiksi etäasioinnin mahdollistavan teknologian tai kalliiksi koettujen palvelujen hankintaan. Tuen kohdistaminen riippuisi siitä, mikä palvelujen tarjonnassa koetaan ongelmaksi. Vaihtoehto tulisi kysymykseen lähinnä niissä tilanteissa, joissa peruspankkipalvelujen käytön kustannukset ylittävät asiakkaan maksukyvyyn tai ovat erityisen korkeat taikka asiakas ei esimerkiksi vammaisuuden vuoksi voi käyttää tarjolla olevia peruspankkipalveluja. Toimeentulotuesta annetun lain (1412/1997) tarkoituksena on turvata henkilön ihmisarvoisen elämän kannalta vähintään välttämätön toimeentulo. Laissa säädetään toimeentulotukea myönnettäessä huomioon otettavista menoista. Vammaisuuden perusteella järjestettävistä palveluista ja tukitoimista annetussa laissa (380/1987) taas säädetään kuntien velvollisuudesta huolehtia sellaisten palvelujen ja tukitoimien järjestämisestä, joilla voidaan poistaa vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä sekä yleensä edistää vammaisen henkilön edellytyksiä elää muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Erityisten asiakasryhmien osalta mahdollisuus välttämättömien pankkipalvelujen käyttöön voidaan siten turvata sosiaalilainsäädännön keinoin, joskin tämän ratkaisun käyttöä rajoittavat julkisen talouden menokehys ja edellä viitatus lainsäädännön viimesijainen luonne sosiaalipolitiikan välineenä. Käytännössä ainakin eri vammaisryhmien tarpeet lienevät

siten parhaiten edistettävissä tukemalla vammaisjärjestöjen ja pankkeja edustavien järjestöjen vapaaehtoista yhteistyötä. Julkisen palveluvelvoitteen asettaminen peruspankkipalveluille tarkoittaisi yksinkertaisimmillaan sopimuskentekovelvollisuuden säätämistä pankeille näiden palvelujen tarjonnassa. Sopimuspakon tulisi sisältää tarpeelliset poikkeukset sellaisten tapausten varalta, joissa asiakas on syyllistynyt esimerkiksi rahanpesuun tai kavallukseen. Vaikka tällä tavoin voitaisiin turvata jokaiselle mahdollisuus pankkitilin avaamiseen, se ei sinänsä edistäisi fyysisen palveluverkon supistumisesta johtuvien saatavuus-, laatu- ja hintaongelmien ratkaisua. Toisaalta vaihtoehdosta ei aiheutuisi pankeille merkittäviä lisäkustannuksia tai muuta haittaa. Julkiseen palveluvelvoitteeseen on kuitenkin yleensä katsottu kuuluvan paitsi sopimuspakon myös hintojen ja laadun sääntelyn. Hintojen ja laadun sääntely on erityisen keskeistä niillä toimialoilla, joissa julkinen palveluvelvoite perustuu luonnolliseen monopoliin. Peruspankkipalvelujen yleinen hinnan ja laadun sääntely on vaikeammin perusteltavissa, koska toimiala toimisi kuitenkin joka tapauksessa valtaosin yleisen kilpailun ehdoin. Tällaisen sääntelyn omaksuminen olisi siten merkittävä poikkeus rahoituspalvelujen tarjonnan markkinaehtoisuuteen perustuvaan sääntelyyn ja saattaisi kokonaisuutena katsoen luoda korotuspaineita pankkipalvelujen yleiseen hintatasoon sekä vääristää kilpailua. Mikäli tällainen sääntely edellä esitetyistä näkökohdista huolimatta katsottaisiin tarpeelliseksi, sen tavoitteena tulisi olla lähinnä sen varmistaminen, että peruspankkipalveluiksi katsottuja palveluja tarjottaisiin kaikille samoin ehdoin. Julkisen vallan erityistoimenpiteiden sijasta pankkipalvelujen saatavuutta voidaan pyrkiä edistämään lisäämällä pankkien mahdollisuuksia käyttää muita yrityksiä asiamiehinnään palvelujen jakelussa. Tällä tavoin voidaan välttää erityisesti edellä kuvatuista vaihtoehdoista johtuvat kilpailun vääristymät. Nykyiseen lainsäädäntöön sisältyy säännöksiä, jotka saattavat rajoittaa tai tehdä epävarmaksi pankin

mahdollisuuksia käyttää asiamiehiä. Tällainen säännös on erityisesti nykyisessä lainsäädännössä oleva vaatimus pankkitoiminnan harjoittamisesta toimipaikasta käsin. Toimipaikan käsitettä ei kuitenkaan ole määritelty, mikä on omiaan vaikeuttamaan nykyisen lain tulkintaa tältä osin. Lisäksi Rahoitustarkastus on tulkinnut nykyistä lainsäädäntöä siten, että pankki ei saa ulkoistaa ydintoimintojaan. Toisaalta laissa ei ole säädetty pankin asiamiehen kohdistuvasta Rahoitustarkastuksen tarkastus- ja tietojensaantioikeudesta. Lisäksi pankin korvausvelvollisuus asiakkaaseen nähden asiamiehen virheestä tai laiminlyönnistä saattaa joissakin tilanteissa olla epäselvä. Lainsäädännön selkiyttäminen näiltä osin olisi omiaan edistämään asiamiehen käyttöä pankkipalvelujen jakelussa ja siten palvelujen saatavuutta. Toisaalta asiamiehen käytön edistäminen edellyttää, että asiamiehen käytöstä johtuva riskien lisääntyminen otetaan sääntelyssä ja valvonnassa riittävästi huomioon.

Toinen mahdollisuus edistää pankkipalvelujen saatavuutta markkinaehtoisesti on laajentaa muiden yrityksen oikeuksia tarjota pankkipalveluja täydentäviä palveluja. Tämä sekä tarjoaisi käytännön vaihtoehdon pankkien tarjoamille palveluille että lisäisi pankkien tarvetta kilpailla omien palvelujen tarjontaa parantamalla. Tällaisina täydentävinä palveluina voisivat erityisesti tulla kysymykseen sellaiset yritysten asiakastilit, joilta voitaisiin nostaa käteistä sen lisäksi, että niillä olevia varoja voitaisiin käyttää ostettavien tavaroiden tai palvelujen maksuksi.

Kolmanneksi pankkipalvelujen saatavuutta voidaan eräiltä osin pyrkiä edistämään kehittämällä pankkien vapaaehtoisin keskinäisin sopimuksin sellaista hyvää pankkitapaa, jolla voidaan turvata esimerkiksi asiakkaiden oikeus saada avatuksi pankkitili silloin, kun sen epäamiseen ei ole perusteltua syytä. Tällainen asiakkaiden oikeus tiettyihin peruspankkipalveluihin on pankkien keskinäisin sopimuksin turvattu esimerkiksi Saksassa ja Belgiassa.

3.1.3. Yhteenveto

Peruspankkipalvelujen luonnetta yleishyödyllisinä palveluina on nyky-yhteiskunnassa vaikea kyseenalaistaa. Niin ikään on ilmeistä, että peruspankkipalvelujen saatavuus on joissakin suhteissa ainakin tilapäisesti ja tietyissä perinteisissä muodoissa heikentynyt. Huomattavasti vaikeammin arvioitavissa oleva kysymys on se, tarvitaanko näiden palvelujen kohtuullisen saatavuuden varmistamiseen julkisen vallan erityisiä toimenpiteitä ja mitkä voisivat tarvittaessa olla tällaisia tarkoituksenmukaisia toimenpiteitä.

Peruspankkipalvelujen tarjonnan kehittämisessä on nähtävissä piirteitä, jotka puoltavat lainsäädännöllisiä muutoksia palvelujen tarjonnan edistämiseksi. Tällainen piirre on peruspankkipalvelujen yleishyödyllisen luonteen lisäksi erityisesti fyysisen palveluverkoston nopea supistuminen ja siitä johtuva palvelujen saatavuuden ja/tai laadun heikentyminen niiden asiakasryhmien kohdalla, joilla ei tällä hetkellä ole valmiuksia etäasiointiin. Tämän kehityksen merkitystä on edelleen korostanut samanaikaisesti pankkien palveluverkoston supistumisen kanssa tapahtunut Leonia Pankin yksityistäminen ja postiyhteistyön päättyminen. Merkittävä tekijä tulevassa kehityksessä on lisäksi se, että sähköisen palvelutarjonnan kustannukset palvelun tarjoajille ovat ratkaisevasti pienemmät kuin fyysisen palvelutarjonnan kustannukset. Tämä saattaa ainakin pitemmällä aikavälillä johtaa viimeksi mainittujen palvelujen hintojen merkittävään nousuun ja siten vaikeuttaa edelleen peruspankkipalvelujen saatavuutta niiden asiakkaiden kohdalla, joilla ei ole valmiuksia etäasiointiin. Toisaalta kilpailulainsäädäntö ei sinänsä estä julkisen vallan osallistumista palvelujen tarjontaan, mikäli tällaiselle julkisen vallan puuttumiselle on esitettävissä riittävät perustelut.

Edellä mainituista seikoista huolimatta julkisen vallan välittömälle puuttumiselle peruspankkipalvelujen tarjontaan ei näytä olevan pankkitoiminnan kehityksen tässä vaiheessa riittäviä perusteita. Tämä johtuu osittain siitä, että peruspankkipalvelujen

saatavuuden heikkeneminen on osittain seurausta yleisestä alueellisesta kehityksestä, johon ei voida puuttua olennaisella tavalla pankkilainsäädännöllä. Lisäksi on otettava huomioon, että palveluverkostossa tapahtuneiden muutosten vaikutukset kohdistuvat hyvin eri tavoin eri alueisiin ja eri kansalaisryhmiin, jolloin julkisen vallan sääntelytoimet eivät kaikilta osin kohdistuisi tarkoituksenmukaisesti. Lisäksi niiden asiakkaiden määrän, joilla ei ole valmiuksia etäasiointiin, voidaan olettaa lähivuosina nopeasti vähenevän, koska merkittävä osa peruspankkipalvelujen tarjontaan liittyvistä ongelmista näyttää liittyvän enemmän kulutustottumuksiin kuin varsinaisiin saatavuusongelmiin.

Toisaalta valtiontalouden rajoitteet ja valtion yleiset elinkeino- ja omistuspolitiikan linjaukset eivät myöskään puolla budjettivarojen käyttöä peruspankkipalvelujen tarjonnan edistämiseen. Lisäksi on otettava huomioon, että peruspankkipalvelujen tarjontaan ei liity sellaisia luonnollisille monopoleille ominaisia piirteitä, että julkinen palveluvelvoite etenkin siihen liittyvine hinta- ja laatuvalvontatoimilla olisi erityisesti perusteltavissa. Julkisen vallan puuttuminen palvelujen tarjontaan on aina yleisesti omiaan vääristämään kilpailua ja luomaan kilpailuoikeudellisia ongelmia sekä pitkällä aikavälillä lisäämään markkinoiden tehottomuutta ja siten lopulta kuluttajien kannattavaksi koituvia kustannuksia.

Edellä mainituista syistä on ainakin tässä vaiheessa perusteltua pyrkiä edistämään peruspankkipalvelujen saatavuutta selkeyttämällä pankkien oikeutta harjoittaa liiketoimintaa asiamiesten välityksellä sekä laajentamalla muiden yritysten oikeutta tarjota peruspankkipalveluja täydentäviä palveluja kuten sellaisia rajoitettuja asiakastilejä, joihin liittyy käteisnosto-oikeus. Erityisryhmien, kuten vammaisten ja syrjäytyneiden, mahdollisuudet käyttää peruspankkipalveluja ilman kohtuutonta taloudellista räsitusta on perustelluimmin turvattavissa yleisen sosiaali-politiikan keinoin sekä jatkamalla nykyistä pankki- ja vammaisjärjestöjen yhteistyötä pankkitekniikan kehittämiseksi entistä helpokäyttöisemmäksi.

Pelkästään asiakkaalle laissa turvattu oikeus saada käyttöönsä pankkitili ja sen käytön edellyttämät maksuvälineet ei sinänsä merkitsisi samanlaista puuttumista markkinoiden toimintaan kuin edellä viitatus muut toimenpidevaihtoehdot, koska pankit eivät nykyisinkään kieltäydy pankkitilin avaamisesta kuin poikkeustapauksissa. Yksittäistapauksissa kieltäytyminen pankkitilin avaamisesta saattaa kuitenkin johtaa kohtuuttomaan tilanteeseen asiakkaan kannalta, koska pankkitiliä ja sen käyttöön oikeuttavia luotottomia maksuvälineitä on sinänsä pidettävä nyky-yhteiskunnassa välttämättömyyspalveluina. Tämän vuoksi olisi perusteltua harkita sisällytettäväksi lainsäädäntöön periaate, jonka mukaan talletuspankilla olisi velvollisuus avata jokaiselle tavanomainen talletustili ja myöntää siihen liittyvät välttämättömät tilinkäyttövälineet, jollei pankilla ole erityistä syytä kieltäytyä siitä.

3.2. Oikeus ottaa vastaan yleisöltä talletuksia ja muita takaisinmaksettavia varoja

3.2.1. Talletuspankkitoiminnan suhde muiden yleisövarojen hankkimiseen

Talletuspankkitoiminnan ominaispiirteet

Rahoitusjärjestelmän tehtävä on välittää rahoitusta ylijäämäisiltä talousyksilöiltä alijäämäisille. Talletuspankkien toiminnalle on ominaista, että ne muuttavat välittämänsä rahoituksen laatua tai muotoa. Tämä näkyy käytännössä siten, että niiden saamiset voivat olla erilaiset kuin niiden velat. Rahoitus siis muuttaa muotoaan pankin taseessa. Tätä kutsutaan vaadetransformaatioksi.

Yleensä pankkien harjoittama vaadetransformaatio jaotellaan kolmeen erilliseen ryhmään yksikkötransformaatioksi (convenience of denomination), laatutransformaatioksi (quality transformation) ja maturiteettitransformaatioksi (maturity transformation). Näillä kaikilla on yhtymäkohtia toisiinsa. Yksikkötransformaatiolla tai likviditeettitransformaatiolla tarkoitetaan

sitä, että pankki voi asiakkaidensa tarpeiden mukaan päättää tuotteidensa, esimerkiksi talletustilien ja lainojen, yksikkökoosta. Tyypillinen esimerkki on pienten tallettajien ja suurten lainanottajien erilaiset tarpeet ja vaatimukset. Lainanottaja haluaa pääsääntöisesti neuvotella yhden osa-puolen kanssa lainasta eikä monista pienistä lainaeristä eri lainantajan kanssa. Näin ollen pankit toimivat välittäjinä ottamalla vastaan pieniä talletuksia ja myöntämällä niitä eteenpäin suurempina lainoina.

Laatutransformaatio tapahtuu, kun pankki myöntää vastaanotetuista varoista rahoitusta omaan lukuun. Myöntäessään luottoja eteenpäin omaan lukuun pankit ottavat erityisesti kannettavakseen rahoitukseen liittyvän luottoriskin. Laatutransformaatio liittyy läheisesti pankkien ominaispiirteeseen informaation hallinnassa. Lisäksi pankit tarjoavat maturiteettitransformaatiota myymällä lyhyitä erääntymisaikoja omaavia velkasitoumuksia, kuten talletuksia, lainanantajille ja pitkiä erääntymisaikoja omaavia velkasitoumuksia lainanottajille. Tähän vaadetransformaatiotoimintaan liittyy erityisesti riskiä, koska pankkien velat ja saamiset poikkeavat erääntymisajaltaan hyvin paljon.

Talletuspankeille on muodostunut tärkeäksi tehtäväksi myös maksujen välittäminen. Maksujenvälityspalveluissa pankki ottaa vastaan toimeksiantoja, joiden perusteella se suorittaa tilisiirtoja. Pankkien maksuvälitystehtävät ovat osittain seuraus talletuksen ominaispiirteistä. Talletusten yleinen käypyyys maksuvälineenä perustuu siihen, että maksujen vastaanottajat luottavat voivansa tarvittaessa vaihtaa velat halutessaan laillisiin maksuvälineisiin eli seteleihin ja kolikkoihin. Tämä seuraa osaltaan siitä, että pankkitalletukset ovat lähtökohtaisesti vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja eli hyvin likvidejä saatavia. Varallisuusesineen likvidiydellä tarkoitetaan mahdollisuutta vaihtaa se tarpeen ilmaantuessa joksikin muuksi varallisuusesineeksi eli tässä tapauksessa useimmiten yleisesti hyväksytyksi maksuvälineeksi. Talletustileillä olevat varat käyvät siis yleisinä maksuvälineinä, koska ne ovat

helposti siirrettävissä maksusuorituksina pankkien ylläpitämissä tilijärjestelmissä. Varat voidaan siirtää joko yhden tilijärjestelmän sisällä tai erilaisten tilijärjestelmien välillä. Maksaja tekee toimeksiannon antamalla pankille maksutehtävän suorittamista varten tarvittavat tiedot ja hyväksyy sen allekirjoittamalla toimeksiantolomakkeen tai näppäilemällä pankin antaman henkilö- tai yrityskohtaisen tunnuksen.

Talletuspankit toimivat myös kotitalouksien ja yritysten puolesta likviditeetin ylläpitäjinä taloudessa. Tämä johtuu siitä, että pankkien vastaanottamat talletukset eivät ole likvidejä ainoastaan tilimaksuissa käypänä maksuvälineenä, vaan ne toimivat usein myös tallettajan likviditeettireservinä, josta voidaan tarvittaessa nostaa käteisrahaa. Pankit kykenevät hajauttamaan yksittäisten tallettajien vaihtelevat likviditeettitarpeet, koska talletuspankin vaateisiin tehtyjen talletuksien yhteismäärä vaihtelee selvästi vähemmän kuin yksittäisen tallettajan nostot ja panot keskimäärin ja koska pankeilla on muitakin varainhankinnan lähteitä kuin talletukset.

Lisäksi pankit lisäävät toiminnallaan rahan tarjontaa eli taloudessa olevaa rahan määrää, kun ne palauttavat talletuksina keräämäänsä perusrahaa takaisin yleisölle luottoja myöntämällä. Rahan määrä taloudessa kasvaa, kun pankki myöntää omaan lukuun talletustileillä olevia varoja uudelleen kiertoon. Pankkien vaikutus rahan määrään johtuu kahden tekijän yhteisvaikutuksesta: toisaalta siitä, että pankin velat (talletukset) ovat yllä esitetyllä tavalla käypää maksuvälineitä, ja toisaalta siitä, että talletukset käytetään luotonantoon

Talletuspankkitoiminnan suhde säästökassatoimintaan

Voimassa olevan lainsäädännön mukaan osuuskuntamuotoisen vähittäiskauppaliikkeen harjoittama ottolainauttoiminta eli säästökassatoiminta ei edellytä luottolaitostoiminnasta annetun lain mukaista toimilupaa, koska toiminta kohdistuu pelkästään jäseniin ja vastaanotetut varat määritellään jäsensijoituksiksi. Vastaanotetut varat katsotaan

jäsensijoitukseksi, koska toiminnan tarkoituksena on osuuskunnan liiketoiminnan rahoittaminen ja jäsenten säästäväisyyden ja sitoutumisen edistäminen.

Osuustoiminnan tarkoituksena on ollut sekä aatteellisten että taloudellisten päämäärien edistäminen.

Alun alkaen säästökassatoiminnan yhtenä tarkoituksena on ollut tarjota osuuskunnan jäsenille käytännöllinen mahdollisuus tallettaa varojaan, minkä vuoksi osuuskunnat perustivat säästökassojen toimipisteitä myös sellaisille seuduille, joilla ei ollut talletuspankkien toimipaikkoja. Säästökassasäästämisen tavoitteena on myös ollut osuuskunnan toiminnan edistäminen käyttämällä hyväksi sen palveluksia, sekä osuuskunnan liiketoiminnan rahoittaminen.

Muut kun talletuspankit ja osuuskuntamuotoiset vähittäiskauppaliikkeet eivät nykyisen laintulkinnan mukaan saa vastaanottaa takaisinmaksettavia varoja asiakkailtaan. Osuuskuntamuotoisten kauppaliikkeiden erityisoikeutta ottaa vastaan jäsensijoituksia on yleensä perusteltu sillä, että osuuskunnilla on selvästi osakeyhtiöitä huonommat mahdollisuudet oman pääomanehtoisen rahoituksen hankkimiseen. Osuuskunnan säästökassansa vastaanottamat varat ovat kuitenkin osuuskunnan velkaa varat sijoittaneelle jäsenelle eivätkä siten sellaisenaan rinnastettavissa omaan pääomaan rahoituksen lähteenä.

Osuuskauppojen harjoittama säästökassatoiminta poikkeaa talletuspankkien harjoittamasta talletusten vastaanottamisesta ainakin seuraavilla tavoilla. Ensinnäkin talletuspankkitoiminta ja säästökassatoiminta poikkeavat liiketoiminnan kohteena olevan yleisön osalta. Talletuspankki saa tarjota talletustiliä yleisölle, kun taas säästökassatoimintaa harjoittava osuuskunta saa tarjota jäsensijoitustilejä pelkästään jäsenille. Toiseksi säästökassatoiminta eroaa talletuspankki-toiminnasta siinä, ettei säästökassatoimintaan kuulu pääasiallisena liiketoimintana luotonanto tai muu rahoitustoiminta.

Nykyisin osuuskuntamuotoiset kauppaliikkeet myöntävät ostotapahtumien yhteydessä

kuitenkin erillisen rahoitusyhtiön kautta luottoja omaan lukuun. Rahoitusyhtiö ei saa käyttää jäsensijoituksia varainhankintansa lähteenä. Kolmanneksi säästökassatoiminta ei ole osuuskunnan liiketoimintaa, vaan varsinaisen vähittäiskaupan ohella harjoitettavaa toimintaa. Neljänneksi säästökassavarat eivät kuulu pakollisen talletussuojajärjestelmän piiriin. Säästökassatoiminta muistuttaa kuitenkin talletuspankkien harjoittamaa talletusten vastaanottamista, koska osuuskunnan jäseneksi liittyminen on avoin kaikille halukkaille eli yleisölle. Laissa ei ole asetettu erityisehtoja osuuskunnan jäseneksi liittymisestä tai jäsenmäärän rajaamisesta. Liittyminen osuuskunnan jäseneksi perustuu osuuskunnan ja jäsenen väliseen sopimukseen. Toiminta ei tältä osin poikkea talletuspankkien tarjoamista tilisopimuksista tai muiden vähittäiskauppaliikkeiden tarjoamista kanta-asia kassopimuksista. Käytännössä osuuskuntajäsenyys on avoin kaikille halukkaille, jotka liittyvät osuuskunnan jäseneksi maksamalla osuuskunnan jäsenmaksun. Säästökassatoimintaan kuuluu sekä vaadittaessa takaisinmaksettavien että määräaikaisten varojen vastaanottaminen jäseniltä. Toimintaan sisältyy siis myös vaadetransformaatioon liittyviä riskejä. Vaadetransformaatioon liittyvät maksuvalmiusriskit ovat mahdollisia erityisesti vaadittaessa takaisinmaksettavien sitoumusten osalta. Jäsentilillä olevat varat ovat tilin käyttäjien vapaasti nostettavissa ilman nostorajoituksia, ellei tilisopimuksessa ole toisin sovittu. Säästökassoilla on lain mukaan kuitenkin kassavarantovelvoite, mikä vähentää mahdollisen maksuvalmiuskriisin syntyminen todennäköisyyttä. Lisäksi Suomen Osuuskauppojen Keskusosuuskunnan (SOK) jäsenosuuskuntien säästökassasijoitusten vakuutena on kaksi vapaaehtoista keskinäistä takausrengasta. Alueosuuskaupat takaavat muiden alueellisten osuuskauppojen sitoumukset ja paikallisosuuskaupat muiden paikallisten osuuskauppojen sitoumukset. Osuuskuntamuotoisella säästökassatoiminnalla ei käytännössä ole vaikutuksia rahoitusmarkkinoiden vakauteen,

koska säästökassajärjestelmä on niin sanottu suljettu tilijärjestelmä. Suljetulla järjestelmällä tarkoitetaan järjestelmää, jossa liikkeeseenlaskija itse on liikkeeseenlaskemansa maksuvälineen ainoa hyväksyjä eli maksunsaaja. Jäsentileillä olevat varat eivät kelpaa yleisinä maksuvälineinä kuten talletustileillä olevat varat. Jäsentileillä olevat varat ovat kuitenkin käytettävissä maksuvälineinä myös osuuskunnan sopimuskumppanien tarjoamien palvelujen ja tuotteiden maksamiseen. Säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat eivät kuulu pankkien ylläpitämään maksujärjestelmään. Lisäksi säästökassatoimintaa harjoittavat osuuskunnat eivät tällä hetkellä harjoita laajamittaista rahoitusta omaan lukuun. Talletuksen suhde sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun ja erilaisten ennakkomaksuvälineiden tarjoamiseen Tavaroiden ja palvelujen ostamiseen liittyvät maksutapahtumat voidaan yleisesti jaotella ostotapahtumaan nähden kolmella tavalla siten, että maksu tapahtuu etukäteen, samanaikaisesti tai jälkikäteen. Ennakkomaksut ovat siis maksutapahtumia, jotka tapahtuvat ennen ostotapahtumaa. Suomessa ja muissa maissa on käytössä erilaisia ennakkomaksujärjestelmiä. Teknisen kehityksen seurauksena uusia ennakkomaksujärjestelmiä otetaan jatkuvasti käyttöön. Rajanveto erilaisten ennakkomaksujärjestelmien välillä on tämän vuoksi käytännössä vaikeaa. Ennakkomaksut voidaan jakaa kahteen ryhmään: yhden tuotteen ennakkomaksut (perinteinen ennakkomaksu) ja monikäyttöiset ennakkomaksut. Yhden tuotteen ennakkomaksuja ovat varojen maksaminen etukäteen sovitun/yksilöidyn tuotteen tai palvelun ostamiseen. Perinteisiä ennakkomaksuja ovat esimerkiksi bussikortit, lounassetelit, puhelukortit, kuntosalikortit jne. Monikäyttöisten ennakkomaksujen osalta ostettavaa tuotetta ei ole nimenomaisesti yksilöity etukäteen. Monikäyttöiset ennakkomaksut voidaan jakaa rajattuun tuoteryhmään kohdistuviin ennakkomaksuihin ja laajaan käyttöön tarkoitettuihin ennakkomaksuihin. Laajaan käyttöön tarkoitetuista

ennakkomaksujärjestelmistä käytetään usein nimitystä sähköinen raha.

Sähköisen rahan liikkeeseenlaskusta annettussa direktiivissä tarkoitettu sähköinen raha poikkeaa lähtökohtaisesti talletuksista siinä, että se on tarkoitettu pelkästään käteistä korvaavaksi maksuvälineeksi. Sähköisessä rahassa käytetään yleensä sähköistä salakirjoitusta, kun seteleissä ja kolikoissa käytetään fyysisiä aitoustekijöitä. Sähköisellä salakirjoituksella varmistetaan tiedon aitous, luottamuksellisuus ja oikeellisuus sähköisellä rahalla suoritettavissa maksuissa. Sähköinen raha poikkeaa talletuksesta myös siinä, että sähköistä rahaa ei lähtökohtaisesti tallenneta yksilöidylle tilille. Sähköinen raha on luonteeltaan haltijarahaa toisin kuin talletustilillä olevat varat. Lisäksi sähköiselle rahalle ei lähtökohtaisesti makseta korkoa, vaan mahdollinen korkohyöty tulee täysimääräisesti liikkeeseenlaskijan hyväksi.

Sähköisen rahan liikkeeseenlasku liiketoimintana perustuu asiakkailta vastaanotettujen varojen sijoittamisesta saatuihin korkotuottoihin sekä mahdollisesti tapahtumakohtaisten palvelumaksujen perimiseen joko asiakkailta sähköistä rahaa liikkeeseenlaskettaessa taikka palveluntarjoajilta sähköistä rahaa takaisinlunastettaessa. Koska liikkeeseenlaskettu sähköinen raha on käytännössä voitava hyvittää palveluntarjoajille heti maksutapahtuman jälkeen, liikkeeseenlaskijan on sijoitettava vastaanotetut varat yhtäältä likvidisti ja turvallisesti ja toisaalta riittävän tuottavasti, jotta liiketoiminnan kustannukset ja pääoman tuottovaatimus saadaan katetuksi.

Sähköisen rahan liikkeeseenlasku liiketoimintana koostuu seuraavista osatoiminnoista (aikajärjestyksessä):

1. rahavarojen vastaanottaminen (käytännössä käteisenä tai tilisiirtona) asiakkaalta (yleisöltä);
2. vastaanotettujen varojen lataaminen sähköiseen muotoon asiakkaalle luovutettavalle tietovälineelle;
3. yleisöltä vastaanotettujen varojen sijoittaminen (riittävän likvidisti, turvallisesti ja tuottavasti);

4. sähköisellä rahalla suoritettujen maksujen hyvittäminen palveluntarjoajille; sekä

5. käyttämättömän sähköisen rahan takaisinlunastus asiakkailta.

Sähköisen rahan liikkeeseenlasku edellyttää siten sopimuksia yhtäältä asiakkaiden (yleisön) kanssa ja toisaalta niiden yritysten (palveluntarjoajien) kanssa, jotka hyväksyvät kyseisen maksuvälineen.

Sähkörahajärjestelmät voidaan jakaa yleiskäyttöisiin ja rajattuihin, sekä niin kutsuttuihin avoimeen ja suljettuun kiertoon perustuviin. Järjestelmä on lähtökohtaisesti yleiskäyttöinen silloin kuin sillä voi (ainakin periaatteessa) maksaa muidenkin kuin sähkörahan liikkeellelaskijan (tai liikkeellelaskijaan läheisesti liittyvien yritysten) tarjoamia palveluja. Rajatut järjestelmät ovat lähtökohtaisesti luonteeltaan niin sanottuja suljettuja järjestelmiä, joissa ennakkoon maksettujen, ladattujen tai talletettujen varojen käyttömahdollisuudet on ennalta rajattu. Suljetulla järjestelmällä tarkoitetaan yleensä järjestelmää, jossa liikkeeseenlaskija itse on liikkeeseenlaskemansa maksuvälineen ainoa hyväksyjä eli maksunsaaja. Suljetussa järjestelmässä syntyy lähtökohtaisesti saamissuhde pelkästään kahden osapuolen, varoja vastaanottavan palveluntarjoajan ja palvelunkäyttäjän, välille.

Avoimen kierron järjestelmä on sellainen, jossa liikkeellä oleva sähköraha on vapaasti siirrettävissä käyttäjältä toiselle, kuten perinteinen käteinen (seteleitä voidaan siirtää lompakosta toiseen). Suljetun kierron järjestelmässä raha kiertää liikkeellelaskijan kautta. Suljetun kierron järjestelmässä esim. maksunsaaja ei siis voi suoraan käyttää maksunsa saamaansa sähkörahaa omien maksujensa suorittamiseen, vaan sähköraha on ensin tilitettävä sen liikkeellelaskijalle, joka sitten hyvittää maksunsaajaa.

Rajanveto yhtäältä sähkörahan ja muiden ennakkomaksujen ja toisaalta perinteisen pankkitalletuksen välillä hämärtyy, jos ennakkomaksulla on takaisinmaksettavuuden ominaispiirteitä ja jos sille maksetaan jonkinlaista korvausta, kuten korkoa. Tällöin ennakkomaksu ei oleellisesti poikkeaa talletusten vastaanottamisesta.

Talletuksen suhde joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuun

Joukkovelkakirjalainalla tarkoitetaan lainaa, joka on jaettu useaksi erilliseksi, ehdoiltaan samanlaisiksi osavelkakirjaksi. Joukkovelkakirjalainat ja talletukset ovat molemmat pääsääntöisesti vakimuotoisia ja nimellisarvoisia velkakirjoja. Lisäksi sekä joukkovelkakirjojen että määräaikaisten talletusten erääntymisaika on ennalta sovittu. Jälkimarkkinakelpoisuuden osalta rahoitusinstrumentit ovat käytännössä kuitenkin erilaisia. Joukkovelkakirjat ovat jälkimarkkinakelpoisia, kun taas määräaikaiset talletukset eivät sellaisia ole. Lähtökohtaisesti joukko-velkakirjat ovat, päinvastoin kuin talletustilillä olevat varat, haltijavelkakirjoja eli ne voidaan siirtää kolmannelle osapuolelle ilman, että siitä tulisi ilmoittaa velalliselle. Lisäksi joukkovelkakirjan hinta/tuotto vaihtelee jälkimarkkinoilla vallitsevan hintatason mukaan. Toisin kuin talletustilisopimuksilla, joukkovelkakirjan ennen erääntymistä muodostuvasta tosiasiallisesta tuotosta ei voi sopia etukäteen. Käytännössä kaikilla joukkovelkakirjoilla, kuten Suomessa valtion liikkeeseenlaskemilla tuotto-obligaatioilla, ei kuitenkaan ole toimivia jälkimarkkinoita. Yksityisille henkilölle tarkoitetut obligaatiot ja määräaikaistalletukset eivät täten poikkea merkittävästi toisistaan. Määräaikaiset talletukset voidaan kuitenkin korvausta vastaan nostaa ennen määräajan päättymistä. Vaadittaessa takaisinmaksettavuutta voidaan pitää keskeisenä tekijänä, joka erottaa talletuspankin harjoittaman ottolainauksen joukkovelkakirjan liikkeeseenlaskusta. Sitä vastoin esimerkiksi tilimuotoisuutta ei voi pitää tällaisena seikkana, koska joukkovelkakirjoja voidaan laskea liikkeeseen arvo-osuusmuotoisena, jolloin ainoastaan arvo-osuustileille tehdyt merkinnät osoittavat haltijan joukkovelkakirjaan perustuvat oikeudet. Arvopaperien, kuten joukkovelkakirjojen, liikkeeseenlaskuun perustuva rahoituksen välitys sisältää vaadetransformaatiolle ominaisia riskejä. Joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskuun perustuva rahoituksen

myöntäminen konsernin ulkopuolelle omaan lukuun vaatiikin voimassa olevan lainsäädännön mukaan luottolaitoksen toimiluvan, mikä on myös luottolaitosdirektiivien mukaista. Toimintaan liittyvät riskit eivät kuitenkaan ole yhtä merkittäviä kuin talletusten vastaanottamiseen perustuvassa vaadetransformaatioissa, koska liikkeeseenlasketut arvopaperit eivät ole vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja. Toiminta ei siten ole yhtä riippuvaista velkojien käyttäytymisestä kuin talletuksiin perustuva rahoituksen välitys.

3.2.2. Lainsäädäntötarpeen arviointi

Yksinoikeus talletusten vastaanottamiseen

Rahoituksenvälitys, joka perustuu varojen vastaanottamiseen yleisöltä ja luotonantoon yleisölle, on kansantalouden kannalta keskeinen toiminto. Sen luotettavuus ja turvallisuus on sen vuoksi tarpeen varmistaa säilyttämällä nykyinen EU:n luottolaitosdirektiiveihin perustuva luottolaitoslainsäädäntö olennaisilta osiltaan ennallaan. Luottolaitoslainsäädännön keskeisiä tavoitteita on rahoitusjärjestelmän suojaaminen järjestelmäriskiltä. Järjestelmäriskiä aiheuttava maksuvalmiusriskin vaara on erityisesti sellaisessa rahoituksenvälityksessä, jossa laajassa mitassa otetaan vastaan yleisöltä avistavaroja. Yleisöltä hankittuihin avistavaroihin perustuva rahoituksenvälitys on ominaista nimenomaan talletuspankkitoiminnalle. Yleisön epäluottamus tällaista rahoituksenvälitystä kohtaan saattaa laukaista koko rahoitusjärjestelmän tehokasta toimintaa häiritsevää pakoa viime kädessä käteisen pitoon ja maksujen hoitamiseen käteisellä. Näistä syistä luottolaitoslainsäädäntöön ei ole perusteltua tehdä sellaisia muutoksia, jotka merkittävästi muuttaisivat talletuspankkien tai muidenkaan luottolaitosten nykyistä toiminta-alaa. Myös pankkitoimintaa koskevat direktiivit rajoittavat merkittävästi mahdollisuuksia olennaisesti poiketa luottolaitosten sääntelyn nykyisistä periaatteista.

Pakollinen talletussuojajärjestelmä on pankkitoiminnan nykyisen sääntelyn keskeinen osa. Se perustuu yhtäältä tarpeeseen torjua rahoitusjärjestelmän vakautta vaarantavan talletuspaon mahdollisuus ja toisaalta tarpeeseen varmistaa vähintään yksi turvallinen maksujenvälitys- ja säästömuoto yleisölle. Nykyinen talletussuojajärjestelmä uudistettiin vuonna 1997, eikä siihen liittyviä muutostarpeita ole toistaiseksi ilmennyt.

Suuria ja äkillisiä muutoksia pankkien varainhankinnan ja yleensäkin liiketoiminnan edellytyksissä on syytä edellä mainituista syistä välttää. Tämä johtuu ennen kaikkea yleisestä tarpeesta välttää häiriöitä rahoituksen- ja maksujenvälitysjärjestelmässä. Lisäksi on otettava huomioon, että lainsäädännöstä johtuvat merkittävät muutokset pankkien varainhankintaedellytyksissä vaikuttavat pankkien kannattavuuteen ja sitä kautta esimerkiksi niiden kykyyn ylläpitää talletussuojajärjestelmää.

Nykyisin talletuspankkien yksinoikeutena olevaa tilimuotoisten varojen vastaanotto-oikeutta koskevia säännöksiä on kuitenkin eräiltä osin tarpeen harkita uudelleen. Tähän ovat syynä muun muassa euroalueen syntymisestä johtuvat markkinoiden yleisten tehokkuusvaatimusten kasvu, rahoituspalvelujen tarjonnan, erityisesti vähittäismaksupalvelujen tarjonnan tekninen kehitys samoin kuin Suomen sisäisestä muuttoliikkeestä sekä peruspankkipalvelujen tarjonnan teknisestä kehityksestä ja pankkien fyysisen palveluverkon supistumisesta johtuva tarve edistää peruspankkipalveluja korvaavien palvelujen tarjontaa kaikille väestöryhmille.

Erityisesti on tarpeen edistää muiden yritysten mahdollisuuksia ottaa vastaan rajoitetusti varoja omille asiakastileilleen. Yritysten oikeus omien asiakastilien pitämiseen, erityisesti jos niihin liitetään oikeus käteisvarojen nostamiseen ja sähköisten maksuvälineiden liikkeeseenlaskuun, saattaisi osaltaan korvata pankkien konttoriverkoston supistumisesta johtuvaa peruspankkipalvelujen saatavuuden heikentymistä.

Osuuskuntamuotoisilla kauppaliikkeillä on

nykyisin oikeus ottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja säästökassatilleille. Oikeutta on perusteltu muun muassa osuuskuntien muita yritysmuotoja heikommilla mahdollisuuksilla vastaanottaa markkinoilta oman pääoman ehtoista rahoitusta. Oman pääoman ehtoinen rahoitus kattaa kuitenkin yleensä vain suhteellisen pienen osan yritysten koko rahoitustarpeesta. Eri yritysmuotojen yhdenvertaisten kilpailuedellytysten varmistaminen edellyttää sen vuoksi, että niillä on yhtäläiset oikeudet rahoittaa toimintaansa vieraalla pääomalla. Vireillä oleva osuuskuntalakiuudistus tulee lisäksi toteutuessaan jonkin verran parantamaan osuuskuntien oman pääoman ehtoisen varainhankinnan edellytyksiä. Toisaalta on otettava huomioon, että jäsensijoitukset muodostavat nykyisin merkittävän osan säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien rahoituksesta, joten äkilliset muutokset tällaisten osuuskuntien varainhankintaedellytyksissä eivät ole perusteltavissa. Arvioitaessa säästökassojen jäsensijoituksiin liittyvää lainsäädäntöä on lisäksi syytä ottaa huomioon, että viime vuosikymmenellä sattuneet eräiden säästökassojen maksuvalmiuskriisit osoittivat, että myös säästökassojen jäsensijoituksiin liittyy samankaltainen talletuspaon uhka kuin pankkitalletuksiin. Tämä puoltaa osaltaan tällaisen toiminnan rajoittamista samojen periaatteiden mukaisesti kuin muussa talletussuojan ulkopuolelle jäävässä yleisövarainhankinnassa.

Sääntelyä, joka laajentaisi yritysten oikeutta yleisövarainhankintaan, ei ole syytä rajoittaa pelkästään esimerkiksi vähittäiskauppaa harjoittaviin yrityksiin, koska myös aineettomia palveluja tarjoavilla yrityksillä voi olla samanlainen tarve sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun tai asiakastilien tarjoamiseen kuin tavarakauppaa harjoittavilla yrityksillä. Lisäksi ehdotettujen säännösten soveltamisalaa olisi käytännössä vaikeaa yksiselitteisesti rajata toimialakohtaisesti.

Talletusten vastaanotto-oikeutta koskevat säännökset ovat lisäksi nykyisessä laissa niin tulkinnanvaraiset, että niitä on yleisten

oikeusvarmuusnäkökohtien vuoksi tarpeen selkiyttää. Nykyisessä laissa talletusten vastaanotto muiden kuin talletuspankkien toimesta on säädetty rangaistavaksi. Toisaalta laissa nykyisin olevaa talletuksen määritelmää ei voida soveltaa mainittua rangaistussäännöstä sovellettaessa, koska laissa oleva talletuksen määritelmä koskee yksinomaan talletuspankkien omaa ottolainausta. Laissa ei ole siten lainkaan määritelty rangaistavaa talletusten vastaanottoa, vaan kielletyn talletusten vastaanoton määrittely on jäänyt yksinomaan Rahoitustarkastuksen tulkinnan varaan. Tätä ei viranomaistoiminnan ennakoitavuuden ja yleisen oikeusvarmuuden kannalta voi pitää riittävänä.

Yleinen maksujenvälitys

Oikeudesta harjoittaa liiketoimintana maksujenvälitystä ei ole erikseen säädetty nykyisessä laissa. Maksujenvälityksellä on kuitenkin tärkeä merkitys kansantalouden vakauden, tehokkuuden ja kasvun kannalta. Myös asiakkaansuojan kannalta järjestelmien turvallisuudella on suuri merkitys. Maksujenvälitysmekanismien luotettavuutta ja turvallisuutta on tähän saakka epäsuorasti suojattu lainsäädännöllä, koska vain talletuspankeilla on käytännössä ollut mahdollisuus harjoittaa yleistä maksujenvälitystä. Jos tästä yksinoikeudesta luovutaan, on silti varmistettava, että järjestelmä säilyy luotettavana ja turvallisena. Koska liiketoimintana harjoitettava yleinen maksujenvälitys perustuu käytännössä yleisöltä hankittuihin tilimuotoisiin varoihin, maksujenvälityksen sääntelyllä on lisäksi lainsäädäntöteknisestikin välitön yhteys muuhun lainsäädäntöön, joka koskee oikeutta takaisinmaksettavien varojen hankkimiseen yleisöltä.

Yleisen maksujenvälityksen harjoittaminen edellyttää mittavia tietojärjestelmäinvestointeja ja laajaa asiakasverkostoa. Lisäksi yleisiin maksujärjestelmiin osallistuminen edellyttää maksujärjestelmien yleisvalvonnasta vastaavan Suomen Pankin asettamien vaatimusten täyttämistä. Näistä syistä

tilimuotoisen maksujenvälityksen laajeneminen ainakaan lähitulevaisuudessa pankkijärjestelmän ulkopuolelle ei ole kovin todennäköistä.

Maksujenvälitystä voidaan kuitenkin ainakin periaatteessa harjoittaa liiketoimintana myös talletuspankkijärjestelmän ulkopuolella ja tekninen kehitys saattaa nopeastikin muuttaa nykyisiä liiketoiminnan muotoja. Talletuspankkien yksinoikeutena olevan talletusten vastaanoton sääntelyn yhteydessä on siten syytä säätää myös oikeudesta yleisövarojen vastaanottamiseen maksujenvälitystä varten.

Mikäli lainsäädännössä sallittaisiin täysin sääntelemätön yleisövarojen vastaanottaminen maksujenvälitystä vähittäismaksupalvelujen tarjontaa varten, se saattaisi merkittävästi heikentää maksujen- ja rahoituksenvälityksen luotettavuutta. Tällä saattaisi olla kansantalouden tehokkaan ja vakaan toiminnan kannalta haitallisia seuraamuksia. Lisäksi maksujenvälitykseen sitoutuu merkittävässä määrin kotitalouksien välttämättömiä käyttelyvaroja, mikä osaltaan lisää tarvetta lainsäädännöllä edistää maksujenvälityksen turvallisuutta. Näistä syistä olisi yleisen edun mukaista, että laissa säädettäisiin nimenomaisesti oikeudesta ottaa vastaan yleisöltä varoja maksujenvälitystä varten.

Sähkörahadiirektiivin voimaanpano

Euroopan unionin sähkörahadiirektiivi on saatettava voimaan 27.4.2002 mennessä. Ottaen huomioon sähkörahadiirektiivin pakottavat säännökset sekä sähköisen kaupankäynnin ja siihen liittyvän sähköisen rahan käyttötärpeen odotettavissa olevan kasvun sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden luotettavuudesta on tarpeen huolehtia lainsäädännöllä. Lainsäädännön vähimmäissisältö määräytyy pääasiassa direktiivin pakottavien säännösten perusteella. Koska sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun liittyvät riskit ovat pienempiä kuin esimerkiksi talletuspankkitoiminnassa eikä sähköisen rahan liikkeeseenlaskun merkitys myöskään toistaiseksi ole läheskään pankkitoiminnan luokkaa sähköisen rahan liikkeeseenlaskun

sääntelyssä voidaan kuitenkin rajoittua luottolaitostoiminnan sääntelyä suppeampaan direktiivin mukaiseen minimisääntelyyn.

Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun liittyvät riskit ovat paljolti samantyyppiset kuin yleisessä maksujenvälityksessä ja sähköisen rahan liikkeeseenlasku saattaa muutoinkin käytännössä liittyä merkittävässä määrin maksujenvälitykseen. Tämän vuoksi olisi tarkoituksenmukaista pyrkiä sääntelemään maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua mahdollisimman yhdenmukaisin perustein.

Direktiivi koskee ainoastaan sähköiselle tietovälineelle tallennettua sähköistä rahaa. Koska myös tilimuotoisten maksuvälineisiin liittyy paljolti samoja riskejä ja siten sama sääntelytarve, sääntely olisi tarkoituksenmukaista ulottaa koskemaan samalla tavoin kaikkia ennakkoon vastaanotettuihin varoihin perustavia maksuvälineitä. Esimerkiksi sellaisia kaupan asiakastileillä olevia varoja, joita voidaan käyttää palvelujen ja tavaroiden maksamiseen, on tarpeen säännellä samalla tavoin kuin direktiivin määritelmän täyttävää sähköistä rahaa. Tällöin toimintaa säänneltäisiin tavalla, joka on riippumaton käytettävästä teknologiasta.

3.3. Asiamiehen käyttäminen pankkipalvelujen jakelussa

3.3.1. Palvelujen saatavuuden ja toiminnan tehokkuuden asettamat vaatimukset

Edellä todettu pankkien fyysisen konttoriverkoston supistuminen on luonut painetta korvaavien jakelukanavien luomiseen pankkipalvelujen jakelua varten. Sähköisten jakelukanavien ohella toinen keskeinen vaihtoehto perinteiselle konttoriverkostolle on palvelujen jakelun siirtäminen pankin asiamiehinä toimiville muille yrityksille, kuten vähittäiskaupoille. Vaikka pankit ovat jo nyt tehneet tällaisia asiamiessopimuksia, asiamiesten välityksellä tapahtuvan pankkipalvelujen jakelun yleistyminen edellyttää osaltaan lainsäädännön tarkistamista, jotta lainsäädännön epäselvyys tai asiamiehen

käyttöön liittyvien riskien valvonnan puutteellisuus ei haittaa korvaavien jakelukanavien luomista.

Kilpailun kiristyminen rahoitusmarkkinoilla korostaa yleisemminkin tarvetta järjestää rahoituspalveluja tarjoavien yritysten toiminta mahdollisimman tehokkaalla ja joustavalla tavalla. Yrityssektorin yleisen tehokkuuden kannalta on tarpeen edistää yritysten verkottumista ja nykyaikaisen informaatioteknologian täysimääräistä hyväksikäyttöä. Informaatioteknologian kehitys on toisaalta tehnyt entistä helpommaksi integroida eri yritysten tietojärjestelmiä toisiinsa. Rahoituspalvelujen lisääntyvä tarjonta tietoverkoissa muuttaa jakelukanavia, mikä osaltaan edellyttää joustavia yritysraenteita ja lisää tarvetta integroida rahoituspalvelujen tuotanto- ja jakeluprosessiin erityisesti sellaisia yrityksiä, joilla on erityistä teknologiaosaamista. Toimialaliikumien, erityisesti finanssikonglomeraattien muodostuminen, sekä esimerkiksi internetportaalien lisääntyvä käyttö palvelujen tarjonnassa korostavat osaltaan tarvetta järjestää yritysten toiminta joustavaksi. Näistä syistä myös rahoituspalveluyritysten toimintojen ulkoistamismahdollisuuksia on syytä pyrkiä edistämään siinä määrin kuin se on mahdollista ilman, että se vaarantaa näiden yritysten toiminnan vakautta.

3.3.2. Valvonnan asettamat vaatimukset

Arvioitaessa luottolaitosten toimintojen ulkoistamiseen liittyvää sääntelytarvetta on toisaalta otettava huomioon ulkoistamisesta mahdollisesti aiheutuvat sellaiset riskit, jotka saattavat vaarantaa luottolaitosten toiminnan ja viime kädessä koko rahoitusmarkkinoiden vakauden. Ulkoistamiseen liittyviä riskejä ei ole erikseen otettu huomioon nykyisessä lainsäädännössä. Lainsäädännössä on kiinnitetty erityistä huomiota liiketoimintapäätöksistä syntyviin välittömiin taloudellisiin riskeihin, kuten luottotappioriskeihin sekä valuutta- ja osakekurssien muutoksista johtuviin markkinariskeihin ja maksuvalmiusriskiiin, joille on asetettu määrällisiä rajoituksia. Luottolaitosten toiminnan yleiseen

järjestämiseen, kuten johtamiseen, henkilöstön määrään ja ammattitaitoon, sisäiseen valvontaan ja riskien hallintajärjestelmiin liittyvistä toiminnallisista (operatiivisista) ja muista välillistä riskeistä, kuten juridisista ja maineriskeistä, on säädetty huomattavasti niukemmin.

Ulkoistamisesta ei erityisen lainsäädännön puuttumisesta huolimatta ole toistaiseksi aiheutunut merkittäviä käytännön ongelmia. Nopeat muutokset rahoituspalvelujen jakelukanavissa, kilpailun kiristyminen ja informaatioteknologian nopea kehitys edellyttävät kuitenkin, että myös lainsäädännössä varaudutaan ulkoistamisesta johtuvaan pankkien toiminnallisten riskien lisääntymiseen.

Luottolaitosten toimintojen ulkoistamisesta johtuva mahdollinen lisäriski rajoittuu pääasiassa toiminnallisten riskien lisääntymiseen, joskin ulkoistamisesta saattaa aiheutua myös juridisia ja maineriskejä. Riskit ovat kuitenkin aina edellä sanotussa mielessä välillisiä, koska ulkoistamisen luonteeseen kuuluu, että liiketoimintansa ulkoistanut yritys yksin vastaa tehdyistä liiketoimintapäätöksistä ja niistä syntyvistä taloudellisista vastuista ja riskeistä. Ulkoistaminen lisää kuitenkin merkittävästi luottolaitoksen välillisiä riskejä erityisesti siinä, että työnantajan työsopimuslain mukainen ohjaus- ja valvontavalta korvautuu toimeksiantosopimuksen mukaisilla, erikseen sovittavilla oikeuksilla, jotka ovat yleensä merkittävästi vähäisemmät kuin työsuhteessa. Toinen merkityksellinen ominaispiirre on se, että ulkoistavan yrityksen mahdollisuudet vaikuttaa toiminnan jatkamisen edellyttämiin taloudellisiin ja henkilöresursseihin supistuvat olennaisesti. Kolmanneksi sisäisen valvonnan ja riskienhallintajärjestelmien integrointi yritysten välillä asettaa erityisiä vaatimuksia yritysten tietohallinnolle.

Lisäksi on otettava huomioon, että sääntelyn tarve on merkittävästi suurempi silloin, kun toimintoja ulkoistetaan luottolaitosten konsolidointiryhmän ulkopuolelle, koska konsolidointiryhmää valvotaan nykyisen lainsäädännön perusteella yhtenä kokonaisuutena ja esimerkiksi

Rahoitustarkastuksen valvontavaltuudet ulottuvat samalla tavoin koko konsolidointiryhmään.

Ottaen huomioon eri luottolaitosten erot sekä niiden toiminnan laajuudessa että toimintojen luonteessa, ulkoistamista koskevan sääntelyn tulee koskea lähtökohtaisesti kaikkea ulkoistettua toimintaa lukuun ottamatta sellaisia toimintoja, joista niiden luonteen johdosta ei voi aiheutua luottolaitoksen toiminnan vakauteen vaikuttavia toiminnallisia, juridisia tai maineriskejä. Tällaisina sääntelytarpeen ulkopuolelle selvästi jääviä toimintoja olisivat lähinnä sellaiset yrityksen hallintoon liittyvät toiminnot, jotka eivät ole riskienhallinnan ja muun sisäisen valvonnan kannalta merkityksellisiä. Sääntelyn ulkopuolelle voitaisiin siten jättää esimerkiksi henkilöstö- ja materiaalihallintoon, käyttöomaisuuden ylläpitoon sekä markkinointiin liittyvät tehtävät.

Asiamestä käytettäessä on lisäksi asiakkaansuojan kannalta voitava varmistua siitä, että luottolaitos ei voi sopimusehdoilla vähentää vastuutaan sopimusvelvoitteidensa täyttämisestä asiakasta kohtaan. Laissa on tämän vuoksi tarpeen säätää, että luottolaitos vastaa asiakkaalle sopimuksen täyttämisestä samalla tavoin kuin jos asiakas olisi tehnyt sopimuksen luottolaitoksen palveluksessa olevan kanssa.

Voimassa olevat luottolaitoslain salassapitosäännökset sekä sopimattomasta menettelystä elinkeinotoiminnassa annetun lain (1061/1978) yleiset liikesalaisuutta koskevat säännökset sitovat myös niitä, jotka ovat toimeksiantosuhteessa luottolaitokseen. Lailla 45/2002 pankkialaisuussäännökset on ulotettu koskemaan myös asiamiehen tai muun pankin lukuun toimivan yrityksen henkilökuntaa.

3.3.3. Lainsäädäntötarpeen arviointi

Luottolaitosten toimintojen ulkoistamista rajoittaa nykyisin ainoastaan lain 68 §:n yleissäännös Rahoitustarkastuksen oikeudesta yleisesti valvoa luottolaitosten riskinottoa. Voimassa olevassa laissa ei siten ole luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten (jäljempänä luottolaitos) ulkoistamista

koskevia erityisiä rajoituksia vaan toimintojen ulkoistaminen perustuu yleiseen sopimusvapauteen ja Rahoitustarkastuksen yksittäistapauksittain tekemään arvioon niistä riskeistä, joita eri toimintojen ulkoistamisesta voi aiheutua luottolaitosten toiminnalle. Asiamiehen käyttöön sovelletaan lisäksi ainoastaan yleisiä siviilioikeudellisia ja kuluttajansuojaan liittyviä säännöksiä. Rahoitustarkastus on tosin kannanotoissaan ilmaissut kantansa siihen, missä rajoissa ulkoistaminen on hyväksyttyä.

Koska ulkoistamisesta ei ole erikseen säädetty eivätkä Rahoitustarkastuksen kannanotot ole juridisesti sitovia, oikeudellista tilannetta voidaan pitää siinä määrin epäselvänä, että se saattaa ehkäistä kilpailusivistä tarpeellista toiminnan tehostamista sekä vaikeuttaa rahoituspalvelujen saatavuuden kannalta tarpeellisten vaihtoehtoisten jakelukanavien luomista. Ottaen huomioon liiketoimintojen ulkoistamisen kasvava merkitys ja siitä aiheutuva toiminnallisten riskien mahdollinen lisääntyminen nykyisen sääntelyn riittävyys voidaan lisäksi asettaa kyseenalaiseksi luottolaitosten riskien valvonnan ja asiakkaansuojan kannalta.

Toimintojen ulkoistamista rajoittavia erityisiä säännöksiä on annettu rahastoyhtiöille sijoitusrahastolaissa. Kilpailuneutraliteettisyys eivät sinänsä edellytä, että näiden yritysten toimintojen ulkoistamisesta säädettäisiin täysin yhdenmukaisesti muiden luottolaitosten kanssa. Sitä vastoin luottolaitoksia koskeva sääntely on tarpeen ulottaa samansisältöisenä koskemaan myös sijoituspalveluyrityksiä, koska ne harjoittavat luottolaitosten kanssa kilpailevaa liiketoimintaa. Toimintojen ulkoistamista koskevalla sääntelyllä on merkitystä myös luottolaitosten ja vakuutuslaitosten muodostamien finanssiryhmittymien sääntelylle. Sääntelyä ei kuitenkaan ole tarkoituksenmukaista ulottaa toistaiseksi tällaisiin finanssiryhmittymiin, koska laista ei toistaiseksi muutenkaan säädetä niiden toiminnasta ja valvonnasta.

4. Esityksen tavoitteet ja keskeiset ehdotukset

4.1. Rahoituspalvelujen tarjonnan sääntelyn yleiset tavoitteet

Rahoitusmarkkinalainsäädännön keskeinen tavoite on rahoitusjärjestelmän suojaaminen järjestelmäriskiltä. Järjestelmäriskiä aiheuttavan maksuvalmiusriskin vaara on erityisesti sellaisessa rahoituksenvälityksessä, jossa laajassa mitassa otetaan vastaan yleisöltä avistavaroja. Yleisön epäluottamus tällaista rahoituksenvälitystä kohtaan saattaa ääritapauksessa laukaista koko rahoitusjärjestelmän tehokasta toimintaa häiritsevää pakoa käteisen pitoon ja maksujen hoitamiseen käteisellä. Rahoituspalvelujen tarjonnan sääntelyn keskeisenä tavoitteena on siten rahoitusmarkkinoiden vakauden turvaaminen vähentämällä järjestelmäriskin vaaraa.

Toinen sääntelyn keskeinen yleistavoite on rahoitusjärjestelmän tehokkuus, jota voidaan edistää etenkin eri laitosten välisiä kilpailumahdollisuuksia lisäämällä. Samalla on varmistettava kilpailuedellytysten yhdenvertaisuus.

Sääntelyn kolmas keskeinen yleistavoite on asiakkaiden suojaaminen. Yleisten asiakkaansuojaperiaatteiden, kuten sopimusehtojen kohtuullisuuden ja markkinoinnin valvonnan lisäksi asiakkaansuojan kannalta keskeisiä tavoitteita ovat vähintään yhden turvallisen maksujenvälitys- ja säästömuodon varmistaminen yleisölle sekä peruspankkipalvelujen saatavuuden turvaaminen.

4.2. Ehdotusten erityiset tavoitteet

Ehdotusten keskeisenä tavoitteena on edistää peruspankkipalvelujen ja niitä korvaavien palvelujen saatavuutta selventämällä periaatteita, jotka koskevat luottolaitosten liiketoiminnan ulkoistamista, sekä laajentamalla muiden kuin luottolaitosten oikeutta ottaa vastaan yleisöltä takaisinmaksettavia varoja.

Ehdotusten tavoitteena on lisäksi parantaa muiden yritysten kuin luottolaitosten mahdollisuuksia tehostaa toimintaansa ja kilpailla yhdenmukaisin edellytyksin samanlaista

liiketoimintaa harjoittavien yritysten kanssa. Tavoitteeseen pyritäisiin laajentamalla muiden kuin osuuskuntamuotoisten yritysten oikeutta ottaa vastaan yleisöltä takaisinmaksettavia varoja ja yhdenmukaistamalla osuuskuntamuotoisten ja muiden yritysten yleisövarainhankintaa koskevia säännöksiä.

Ehdotuksilla pyritään lisäksi lainsäädännön selkeyttämiseksi ja oikeusvarmuuden edistämiseksi selventämään pankkien yksinoikeutena olevan talletusten vastaanotto-oikeutta suhteessa muiden yritysten yleisövarainhankintaan.

Ehdotuksilla pyritään myös yhtäältä edistämään maksujärjestelmien tehokkuutta ja toisaalta niiden turvallisuutta säätämällä erikseen oikeudesta ottaa vastaan yleisöltä varoja yleistä maksujenvälitystä varten.

Ehdotuksilla saatetaan lisäksi voimaan sähkörahadiirektiivi. Ehdotusten tavoitteena on tältä osin säädellä yleisesti käytännön kannalta merkittävien sähköisen rahan liikkeeseenlaskua yhdenmukaisesti sähkörahadiirektiivissä tarkoitetuille sähköisille ennakkomaksuvälineille asetettujen vaatimusten kanssa.

Edellä olevat tavoitteet pyritään rahoitusmarkkinoiden vakauden ja rahoituksen- ja maksujenvälitysmekanismien luotettavan toiminnan turvaamiseksi saavuttamaan siten, että voimassa olevaan luottolaitoslainsäädäntöön perustuva nykyinen luottolaitosten ja muiden yritysten välinen työnjako rahoituksen- ja maksujenvälitysjärjestelmässä säilyy keskeisiltä osiltaan ennallaan. Ehdotuksilla pyritään erityisesti säilyttämään talletuspankkien edellytykset pitää yllä yhtä lainsäädännöllä erityisesti suojattua säästö- ja maksujenvälitysmuotoa.

4.3. Keskeiset ehdotukset

4.3.1. Luottolaitoslain soveltamisala

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi luottolaitoslain soveltamisalaa siten, että laissa tarkoitettuna luottolaitostoimintana pidettäisiin nykyisen lain mukaisen luottolaitostoiminnan lisäksi liiketoimintana harjoitettavaa yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua.

Sähköisen rahan liikkeeseenlaskua koskevia säännöksiä sovellettaisiin sekä sähkörahadiirektiivissä tarkoitetun sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun että sellaisiin asiakastileihin, joille vastaanotetaan sellaisia ennakkomaksun luonteisia varoja, joita voidaan käyttää tavaran tai palvelun myöhemmin tapahtuvaan maksamiseen sekä tämän lisäksi käteisen nostamiseen tililtä.

Laajamittainen, yleisölle avoin maksujenvälitys ja sähköisen rahan liikkeeseenlasku edellyttävät maksujärjestelmien luotettavuuden ja turvallisuuden valvomiseksi sekä asiakkaansuojanäkökohtien vuoksi samantyyppistä maksuvalmiuden ja vakavaraisuuden valvontaa kuin rahoituksenvälitystä harjoittavien luottolaitosten valvonta.

Myös sähkörahadiirektiiviin liittyvässä luottolaitosdirektiivin muutoksessa (Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivi luottolaitoksen toiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiivin muuttamisesta, 2000/47/ETY) sähkörahayhteisöt on määritelty muodollisesti luottolaitoksiksi. Tämän vuoksi ei olisi tarkoituksenmukaista ehdottaa kokonaan erillistä sääntelyä ja valvontaa pelkästään yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua harjoittaville yrityksille, vaan niihin sovellettaisiin lähtökohtaisesti, mitä tässä laissa ja muualla laissa säädetään luottolaitoksista. Yleinen maksujenvälitys ja sähköisen rahan liikkeeseenlasku olisi kaikille luottolaitoksille sallittua toimintaa.

Soveltamisalan laajentaminen perustuisi sähköisen rahan liikkeeseenlaskun osalta edellä mainittuun sähkörahadiirektiiviin. Koska sekä yleinen maksujenvälitys että sähköisen rahan liikkeeseenlasku perustuvat takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä ja tällaisten varojen lyhytaikaiseen sijoittamiseen, yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua säänneltäisiin samojen periaatteiden mukaisesti. Lisäksi käytännön liiketoiminnan kannalta saattaa olla perusteltua tarjota samanaikaisesti maksujenvälityspalveluja ja sähköistä rahaa,

mikä osaltaan puoltaa sääntelyn yhdenmukaisuutta. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskun ja vastaavan tilimuotoisen toiminnan samankaltaisuus taas puoltaa sähköisen rahan liikkeeseenlaskua koskevan sääntelyn ulottamista myös asiakastileihin.

Lakiin lisättäisiin säännökset uudesta luottolaitosmuodosta, maksuliikkeyhteisöstä, jonka toiminta rajoittuisi laissa tarkoitettuun yleiseen maksujenvälitykseen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun sekä niihin läheisesti liittyvään toimintaan. Maksuliikkeyhteisön sääntely vastaisi sitä, mitä sähkörahadirektiivissä on säädetty sähkörahayhteisöstä. Maksuliikkeyhteisö olisi laissa tarkoitettu luottolaitos ja siihen sovellettaisiin muuten kuin sallitun liiketoiminnan osalta samoja säännöksiä kuin luottolaitoksiin, jollei laissa erikseen toisin säädetä.

Pelkästään maksuliikkeyhteisöjä koskevia säännöksiä olisivat laissa sähkörahadirektiivin mukaiset säännökset maksuliikkeyhteisön muita luottolaitoksia alemmasta vähimmäispääomasta, vakavaraisuudesta ja maksuvalmiuden turvaamiseksi säädetävästä erityisestä varojen sijoittamista koskevasta rajoituksesta. Talletuspankkien ja muiden nykyisessä laissa tarkoitettujen luottolaitosten vakavaraisuus- ja maksuvalmiusvaatimuksiin sovellettaisiin edelleen yksinomaan voimassa olevaa lainsäädäntöä siltäkin osin kuin ne harjoittavat samaa toimintaa kuin maksuliikkeyhteisö, koska sähkörahadirektiivi ei koske näitä luottolaitoksia. Erityisesti maksu-valmiusvaatimuksen osalta sähkörahadirektiivin mukaisen tiukemman vaatimuksen asettaminen näille luottolaitoksille olisi omiaan vakeuttamaan niiden kilpailuedellytyksiä suhteessa ulkomaisiin luottolaitoksiin.

Laki koskisi, kuten nykyisinkin, kaikkia yrityksiä siltä osin kuin laissa rajoitetaan yritysten oikeutta hankkia takaisinmaksettavia varoja yleisöltä sekä sanojen ”talletus” ja ”pankki” käyttämistä liiketoiminnassa. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös siitä, että luottolaitoksilla on lähtökohtaisesti yksinoikeus takaisinmaksettavien varojen

vastaanottamiseen yleisöltä. Lakiin sisällytettäisiin kuitenkin merkittäviä poikkeuksia tästä pääsäännöstä. Säännökset korvaisivat tältä osin nykyisen lain mukaisen, osin epäselvän yleisen talletusten vastaanottokiellon. Luottolaitoslakia sovellettaisiin siten yleisesti takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä kaikenlaisessa liiketoiminnassa.

Takaisinmaksettavien varojen käsitteellä tarkoitettaisiin edelleenkin luottolaitosdirektiivin vakiintuneen tulkinnan mukaisesti kaikkea vieraan pääoman ehtoista varainhankintaa. Takaisinmaksettavien varojen vastaanottamisen käsitteeseen kuuluisi myös varojen vastaanottaminen yleisöltä sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan. Käsite olisi periaatteessa riippumaton siitä, voidaanko sähköistä rahaa lunastaa vapaasti takaisin rahana vai voidaanko sitä käyttää pelkästään tavaroiden tai palvelujen maksuun. Ehdotetuista säännöksistä tosin seuraisi, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskija olisi yleensä velvollinen lunastamaan rahana käyttämättömän sähköisen rahan. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskun sisällyttäminen takaisinmaksettavien varojen vastaanottamisen käsitteeseen selkeyttäisi merkittävästi lain rakennetta ja varmistaisi osaltaan samanlaisten oikeuksien ja velvollisuuksien liittymisen samankaltaiseen liiketoimintaan. Koska laissa säänneltävillä erityyppisillä luottolaitoksilla olisi kullakin erilainen oikeus vastaanottaa takaisinmaksettavia varoja yleisöltä, takaisinmaksettavien varojen käsitteellä olisi käytännössä erilainen sisältö liiketoiminnasta riippuen.

4.3.2. *Lakiin ehdotettavat uudet määritelmät*

Soveltamisalan laajentamisesta yleiseen maksujenvälitykseen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun sekä sähkörahadirektiivin voimaansaattamisesta seuraisi, että laissa olisi käytettävä lukuisia sellaisia käsitteitä, joita ei aikaisemmin ole laissa määritelty. Maksuliikkeyhteisöllä tarkoitettaisiin laissa luottolaitosta, joka saa harjoittaa ainoastaan

yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua ja niihin läheisesti liittyvää toimintaa.

Luottoyhteisöllä tarkoitettaisiin laissa muuta luottolaitosta kuin talletuspankkia ja maksuliikkeyhteisöä.

Yleisellä maksujenvälityksellä tarkoitettaisiin laissa liiketoimintana tapahtuvaa maksutoimeksiantojen toteuttamista yleisöltä etukäteen hankituista takaisinmaksettavista varoista. Käytännössä lakia sovellettaisiin siten sellaisten käyttelytilien pitämiseen, joilta voidaan suorittaa ja joille voidaan vastaanottaa tilisiirtoja ja joille voidaan tehdä käteispanoja tai joilta voidaan nostaa rahaa käteisenä. Sellaisten yksittäisten maksujen toimittaminen vastaanottajalle, joiden välittämisestä tehdään jokaisella kerralla erillinen sopimus, ei olisi laissa tarkoitettua yleistä maksujenvälitystä.

Sähköisellä rahalla tarkoitettaisiin sähkörahadirektiivissä tarkoitettua sähköistä rahaa. Sähköisellä rahalla tarkoitettaisiin siten raha-arvoa, joka on tallennettu sähköiselle tietovälineelle sähköisen rahan liikkeeseen laskijalle suoritettua samansuuruista rahamäärää vastaan ja jonka yksi tai useampi yritys on sitoutunut hyväksymään maksuksi. Sähköisen rahan liikkeeseenlasku tapahtuu luovuttamalla asiakkaalle tämän rahasuoritusta vastaan tietoväline, jolle on sähköisesti tallennettu asiakkaan rahasuoritusta vastaava raha-arvo. Tietoväline voi olla esimerkiksi sirukortti taikka kotitietokoneen tai matkapuhelimen muisti. Sähköisen rahan liikkeeseenlasku ei edellyttäisi etukäteen avattua tiliä tai muuta varojen vastaanottamista ennakkoon, mutta se voisi perustua myös etukäteen talletettuihin varoihin. Asiakkaalle syntyisi kuitenkin aina tilisaamiseen verrattavissa oleva saaminen liikkeeseenlaskijalta viimeistään sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä siihen saakka, kunnes asiakas on lunastanut sähköisen rahan takaisin liikkeeseenlaskijalta taikka käyttänyt sen maksuksi. Kun asiakas on käyttänyt sähköistä rahaa maksuksi ostaessaan tavarain tai palvelun, tavarain tai palvelun myyjälle syntyy vastaavasti käytetyn rahamäärän osalta lunastusoikeus liikkeeseenlaskijaan nähden. Ehdotettu sähköisen rahan

määritelmä ei kattaisi paperimuodossa tai muussa sellaisessa ei-sähköisessä muodossa olevia maksuvälineitä.

Tällaisilla maksuvälineillä on käytännössä suhteellisen vähäinen merkitys eikä niitä ole sen vuoksi tarpeen erikseen säännellä. Tällaiset maksuvälineet eivät myöskään kuulu sähkörahadirektiivin soveltamisalaan.

Sähköinen raha voisi olla joko yksikäyttöistä taikka suljetussa tai avoimessa järjestelmässä tarjottavaa. Yksikäyttöisellä sähköisellä rahalla tarkoitetaan jäljempänä sähköistä rahaa, jonka ainoastaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskija hyväksyy maksuksi. Yksikäyttöisen sähköisen rahan liikkeeseenlasku jäisi suoraan lain soveltamisalan ulkopuolelle lukuun ottamatta laissa säädettävää 150 euron rajoitusta yhdelle sähköiselle tietovälineelle ladattavasta enimmäismäärästä.

Suljetussa järjestelmässä tarjottavalla sähköisellä rahalla tarkoitettaisiin jäljempänä sellaista sähköistä rahaa, jonka liikkeeseenlaskijan lisäksi sen kanssa samaan laissa tarkoitettuun yritysyhmään kuuluva yritys hyväksyy maksuksi. Suljetussa järjestelmässä tarjottavan sähköisen rahan liikkeeseenlasku katsottaisiin laissa tarkoitetuksi luottolaitostoinnaksi, mutta Rahoitustarkastus voisi yrityksen hakemuksesta päättää, että yritys saa harjoittaa liiketoimintaa ilman toimilupaa, jos se laskee liikkeeseen ainoastaan tällaista sähköistä rahaa.

Koska talletuksesta säädettäisiin laissa erikseen, sähköisenä rahana ei pidettäisi sellaista maksuvälinettä, joka on liitetty talletuspankissa olevaan talletussuojan alaiseen tiliin. Siten esimerkiksi sellainen maksukortti, jonka avulla kauppalike voi pankin ja asiakkaan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla suoraan veloittaa asiakkaan pankkitiliä maksuksi asiakkaan ostoista, ei olisi laissa tarkoitettua sähköistä rahaa. Tällaisten pankkitiliin liitettyjen maksuvälineiden tarjoamiseen sovellettaisiin siten yksinomaan talletuspankkeja koskevia säännöksiä. Sellainen sähköinen raha, joka on siirretty talletustililtä sellaiselle erilliselle tietovälineellä, jota sen haltija voi käyttää ilman yhteyttä talletustiliin, olisi kuitenkin laissa tarkoitettua sähköistä rahaa.

Lain soveltamiseen ei vaikuttaisi se, voidaanko sähköiselle tietovälineelle tallennettu raha-arvo lunastaa kokonaan tai osittain rahana sen lisäksi, että sitä voitaisiin käyttää tavaroiden tai palvelujen maksuun. Myöskään sillä seikalla ei olisi lain soveltamisen kannalta merkitystä, maksetaanko varoille korkoa. Sähköistä rahaa koskevia säännöksiä sovellettaisiin siten myös esimerkiksi sellaisella sähköisellä tietovälineellä oleviin varoihin, jotka sopimusehtojen mukaan voidaan milloin tahansa kokonaan tai osittain nostaa rahana ja jolle siihen saakka maksetaan sopimusehtojen mukaista korkoa. Jäljempänä ehdotetun mukaisesti tällainen korko olisi korkotulojen lähdeverotuksen alaista samalla tavoin kuin pankkitilillä oleville varoille maksettava korko.

Sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoihin sovellettaisiin sähkörahadirektiivin vaatimusten mukaisesti periaatetta, jonka mukaan liikkeeseenlaskijalla on aina velvollisuus lunastaa tietovälineellä jäljellä olevat käyttämättömät varat takaisin rahana laissa säädettävän vähimmäisrajan ylittävältä osin. Sähkörahadirektiivin 2 artiklan mukaisesti laissa säädettäisiin sähköisen rahan pakollisesta takaisinlunastettavuudesta siten, että liikkeeseenlaskija olisi velvollinen lunastamaan takaisin rahana sähköisen rahan sen täydestä arvosta, vähennettynä kohtuullisella toimenpidemaksulla. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun sovellettavissa sopimusehdoissa voitaisiin kuitenkin määrätä, että asiakkaan haltuun annetulle sähköiselle tietovälineelle tallennettua sähköistä rahaa ei tarvitse lunastaa takaisin, jos sen jäljellä oleva määrä alittaa 10 euroa. Takaisinlunastusvelvollisuus koskisi sähkörahadirektiivin ja sen yhteydessä annetun luottolaitosdirektiivin muutoksen mukaisesti kaikkia sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoita lukuun ottamatta yritystä, joka laskee liikkeeseen ainoastaan yksikäyttöistä sähköistä rahaa.

Asiakastilillä tarkoitettaisiin laissa sellaista varojen vastaanottajan tietojärjestelmässä ylläpidettävää tiliä, jolle otettuja varoja voidaan käyttää, yleensä asiakkaalle annetun maksukortin tai muun sellaisen sähköisen tietovälineen avulla, yhden tai useamman

yrittäjien tarjoamien tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja käteisnostoihin. Tällaisella tilillä olevat varat eroavat edellä tarkoitettusta sähköisestä rahasta siten, että tilillä olevaa raha-arvoa ei ole tallennettu asiakkaan haltuun luovutettavalle maksuvälineelle vaan ainoastaan varojen vastaanottajan omaan tietojärjestelmään asiakkaan nimellä olevalle tilille.

Koska sähköinen raha ja tavarain tai palvelun myyjän tietojärjestelmässä oleva asiakastili eivät maksuvälineinä olennaisesti poikkeaa toisistaan, sähköisen rahan liikkeeseenlaskua ja varojen vastaanottamista asiakastilille on välineneutraaliteetin näkökulmasta perusteltua säätää samojen periaatteiden mukaisesti. Tämän mukaisesti laissa säädettäisiin, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskua koskevia säännöksiä sovellettaisiin, jollei laissa toisin säädetä, myös varojen vastaanottamiseen asiakastilille. Myös asiakastilit voisivat olla joko yksikäyttöisiä tai suljetussa järjestelmässä käytettäviä sen mukaisesti, mitä edellä on sanottu yksikäyttöisestä ja suljetussa järjestelmässä tarjottavasta sähköisestä rahasta. Yksikäyttöisiin ja suljetussa järjestelmässä käytettäviin asiakastileihin sovellettaisiin kuitenkin 3 000 euron asiakaskohtaista ylärajaa, kun taas vastaavaan sähköiseen rahaan sovellettaisiin välinekohtaista 150 euron ylärajaa. Myös sähkörahadirektiivin mukainen mahdollisuus jättää sähköisellä tietovälineellä jäljellä olevat vähäiset määrät takaisinlunastamatta, koskisi yksinomaan sähköistä rahaa. Asiakastilillä olevat varat olisi aina maksettava takaisin täysimääräisesti.

Vaadittaessa takaisinmaksettavilla varoilla tarkoitettaisiin laissa muuten kuin määräajaksi velaksi otettuja varoja, jotka velkoja voi sopimusehtojen mukaan irtisanoa maksettavaksi heti tai viimeistään 30 päivän irtisanomisajan kuluttua, sekä määräajaksi velaksi otettuja varoja, joiden laina-aika on enintään 30 päivää taikka jotka velkoja voi irtisanoa päättymään ennen eräpäivää myös muissa kuin sopimusehdoissa mainituissa poikkeuksellisissa tilanteissa.

4.3.3. *Eri yritysten oikeus yleisövarojen vastaanottamiseen*

Talletuspankin oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja

Talletuspankkien varainhankintaa koskevat säännökset eivät asiallisesti muuttuisi. Talletuspankit saisivat edelleen vastaanottaa talletuksia ja muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä niiden muodosta riippumatta. Laissa olevaa talletuksen määritelmää muutettaisiin sen johdosta, että takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen tilille sallittaisiin jäljempänä ehdotettavin rajoituksin kaikille osakeyhtiö- ja osuuskuntamuotoisille yrityksille. Talletuksella tarkoitettaisiin laissa talletuspankin tilille vastaanottamia varoja, jotka on kokonaan tai osittain korvattava talletussuojarahastosta. Talletussuojan soveltamisalaa ei muutettaisi. Ehdotetuista muutoksista seuraa, että laissa ei enää olisi tarpeen kieltää muita yrityksiä kuin talletuspankkeja ottamasta vastaan talletuksia, koska muut yritykset eivät lain mukaan voisi kuulua talletussuojarahastoon eikä niiden varainhankinta siten voisi muutenkaan täyttää laissa olevaa talletuksen määritelmää. Sitä vastoin laissa kiellettäisiin jäljempänä tarkemmin selostetuina poikkeuksina muilta yrityksiltä kuin luottolaitoksilta vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen yleisöltä. Lisäksi muita yrityksiä kuin talletuspankkeja kiellettäisiin käyttämästä markkinoinnissa nimitystä talletus tai muuten menettelemästä yleisövarainhankintaan liittyvässä markkinoinnissa sellaisella tavalla, joka aiheuttaisi sekaantumisvaaraa talletuksiin tai asiakastileihin. Tällä perusteella voitaisiin puuttua esimerkiksi tilinimityksen käyttöön sellaisessa varainhankinnassa, joka olisi sekoitettavissa talletuspankkien määräaikaistileihin tai asiakastileihin.

Luottoyhteisön oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja

Luottoyhteisön oikeutta vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja tarkistettaisiin siten, että tällaiset luottolaitokset eivät saisi vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja muuten kuin

yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Luottoyhteisöille ei ole perusteltua sallia yleistä oikeutta vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja, koska tällaiset varat ovat alttiita äkillisille maksuvalmiusongelmille eivätkä luottoyhteisöt, päinvastoin kuin talletuspankit, ole talletussuojajärjestelmän ja erityisen kassavarantovaatimuksen alaisia. Luottoyhteisöt saisivat kuitenkin vastaanottaa vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä, koska tällaisten varojen vastaanottaminen on välttämätön osa tällaista liiketoimintaa.

Luottoyhteisön harjoittaman yleisövarainhankinnan markkinointiin sovellettaisiin edelleen lain 10 luvun asiakkaansuojaa koskevia säännöksiä, erityisesti 82 §:n säännöstä, jossa velvoitetaan luottolaitos antamaan hyödykkeestä kaikki asiakkaan kannalta tarpeelliset tiedot ja jossa kielletään totuudenvastaisten ja harhaanjohtavien tietojen antaminen ja muu asiakkaan kannalta sopimaton ja hyvän tavan vastainen menettely. Ehdotetut säännökset eivät merkitsi käytännössä muutosta luottolaitosten nykyiseen varainhankintaan.

Maksuliikkeyhteisön oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja

Laissa tarkoitettulla maksuliikkeyhteisöllä olisi täysin samanlainen oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja kuin luottoyhteisöllä. Koska maksuliikkeyhteisö ei saisi harjoittaa muuta liiketoimintaa kuin yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan tarjoamista ja niihin läheisesti liittyvää liiketoimintaa, muulla varainhankinnalla olisi maksuliikkeyhteisölle kuitenkin käytännössä huomattavasti pienempi merkitys kuin luottolaitoksille.

Maksuliikeyhteisön harjoittaman yleisövarainhankinnan markkinointiin sovellettaisiin lain 10 luvun asiakkaansuojaa koskevia säännöksiä samalla tavoin kuin edellä luottoyhteisön osalta on sanottu.

maksaa korkoa eikä tilillä oleviin va-

Sijoituspalveluyrityksen oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja

Useiden sijoituspalvelujen kuten arvopaperinvälitys- ja omaisuudenhoitopalvelujen tarjonnassa on tarpeen vastaanottaa asiakkaiden rahavaroja ainakin lyhytaikaisesti säilytettäväksi. Sijoituspalveluyrityksiin sovelletaan samoja vakavaraisuusvaatimuksia kuin luottolaitoksiin ja niitä valvotaan muutenkin luottolaitosten tavoin. Sijoituspalveluyritysten vastaanottamat asiakkaiden varat ovat lisäksi sijoittajien korvaussuojan alaisia. Näistä syistä ehdotetaan osittain luovuttavaksi sijoituspalveluyrityksiin nykyisin sovellettavasta periaatteesta, jonka mukaan asiakasvarat on aina talletettava tilille talletuspankkiin, jos niiden muusta sijoittamisesta ei ole kirjallisesti sovittu. Tämän sijaan ehdotetaan, että sijoituspalveluyritys saisi vastaanottaa asiakkailtaan vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja, jos varojen vastaanottaminen liittyy sijoituspalvelujen tarjoamiseen asiakkaalle. Tällaista toimintaa harjoittavaan sijoituspalveluyritykseen ehdotetaan kuitenkin sovellettavaksi samaa 5 miljoonan euron vähimmäispääomavaatimusta kuin luottolaitoksiin. Ehdotuksesta seuraa, että sijoituspalveluyritys saisi vastaanottaa asiakkailta vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja ainoastaan osana sellaista omaisuudenhoito- tai arvopaperinvälityssopimusta tai muuta sijoituspalvelujen tarjoamista koskevaa sopimusta, joka edellyttää asiakkaalle tarjottuihin sijoituspalveluihin liittyvien maksujen suorittamista asiakkaan lukuun. Ehdotetut säännökset eivät siten sallisi esimerkiksi yleistä maksujenvälitystä tällaisella tilillä olevista varoista. Tällaisilla tileillä oleville varoille voitaisiin kuitenkin

roihin sovellettaisi mitään määrällisiä tai ajallisia rajoituksia. Ehdotetut säännökset eivät myöskään rajoittaisi asiakkaan mahdollisuutta nostaa tilillä olevat varat kokonaan tai osittain takaisin ennen sijoituspalvelun hankkimista.

Muun yrityksen kuin talletuspankin, luottoyhteisön, maksuliikkeyhteisön ja sijoituspalveluyrityksen oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja

Muiden yritysten kuin luottolaitosten oikeutta vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja laajennettaisiin nykyisestä. Talletuspankeilla säilyisi kuitenkin yksinoikeus talletussuojan alaisten yleisövarojen vastaanottamiseen ja talletussanan käyttöön varainhankinnassa. Ehdotuksen mukaan muut yritykset kuin luottolaitokset saisivat vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja ainoastaan jäljempänä mainituin rajoituksin. Laissa ei sitä vastoin rajoitettaisi määräaikaisten velkasitoumusten tarjoamista yleisölle, koska määräaikaiseen varainhankintaan ei liity samanlaista varojen takaisinmaksun vaarantavaa maksuvalmiusriskiä kuin vaadittaessa takaisinmaksettaviin varoihin. Lainsäädännön johdonmukaisuuden kannalta arvopaperimarkkinalain soveltamisalan ulkopuolelle jäävän määräaikaisten velkasitoumusten tarjoamiseen yleisölle olisi tarpeen soveltaa arvopaperimarkkinalakia vastaavia säännöksiä liikkeeseenlaskijan taloudellista asemaa koskevasta tiedonantovelvollisuudesta, kuten nykyisin on säädetty säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien osalta. Tämän mukaisesti ehdotetaan, että muun yrityksen kuin luottolaitoksen, sijoituspalveluyrityksen ja arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettun arvopaperin liikkeeseenlaskijan, joka liiketoiminnassaan hankkii yleisöltä muita kuin vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja, on julkistettava ja pidettävää yleisön nähtävänä tilinpäätös, tilinpäätöstiedote ja osavuosikatsaus sekä julkistettava viivytyksettä sitoumuksen arvoon vaikuttavat. Esityksessä ei ehdoteta muutoksia arvopaperimarkkinalakiin. Laissa säädettäisiin merkittäviä poikkeuksia

edellä mainittuun vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista koskevaan rajoitukseen. Ehdotettu rajoitus ei ensinnäkään koskisi edellä viitattuja sijoituspalveluyritysten asiakasvaroja eikä myöskään sijoitusrahastotoimintaa, vakuutustoimintaa eikä Suomen Pankkia, joista on säädetty erikseen. Toiseksi yritykset saisivat jäljempänä selostettavin rajoituksin vastaanottaa vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja yleisöltä sellaisille tileille, joilla olevia varoja voidaan käyttää varojen vastaanottajan tai sen kanssa samaan yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja nostaa käteisenä. Niin ikään yritykset saisivat laskea jäljempänä selostettavin rajoituksin liikkeeseen sellaista asiakkaan haltuun annettavalle sähköiselle tietovälineelle tallennettua sähköistä rahaa, jonka liikkeeseenlaskija ja sen kanssa samaan yritysryhmään kuuluva yritys hyväksyy maksuksi. Poikkeukset koskisivat siten edellä tarkoitettua yksikäyttöisen ja suljetussa järjestelmässä käytettävän sähköisen rahan liikkeeseenlaskua ja vastaavasti yksikäyttöisten ja suljetussa järjestelmässä käytettävien asiakastilien tarjoamista. Osakeyhtiö- ja osuuskuntamuotoiset yritykset saisivat ehdotuksen mukaan ilman toimilupaa ja siihen liittyvää valvontaa vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja edellä tarkoitettun yksikäyttöisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan ja yksikäyttöisille asiakastileille. Edellä tarkoitettuihin ilman toimilupaa tarjottaviin yksikäyttöisiin asiakastileihin ehdotetaan sovellettavaksi 3 000 euron määräistä asiakaskohtaista enimmäisrajaa. Lisäksi asiakkaansuojajyistä säädettäisiin, että yhdelle sähköiselle tietovälineelle saisi tallentaa sähköistä rahaa enintään määrän, joka vastaa 150 euroa. Sellaisiin sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoihin, jotka laskevat liikkeeseen ainoastaan yksikäyttöistä sähköistä rahaa ei ehdoteta sovellettavaksi muita erityisiä asiakkaansuoja säännöksiä kuin edellä todetut määrälliset rajoitukset. Tällaiseenkin toimintaan sovellettaisiin kuitenkin lisäksi kuluttajansuojalain

säännöksiä sopimattomasta markkinoinnista ja kohtuuttomista sopimusehdoista.

Ehdotettu 3000 euron asiakaskohtainen enimmäisraja olisi perusteltu erityisesti siitä syystä, että se tarjoaisi muille yrityksille kuin luottolaitoksille kilpailukykyisen mahdollisuuden tarjota asiakastilejä ilman, että siitä aiheutuisi kohtuutonta kilpailuhaittaa pankeille tai että valvonnan ulkopuolelle jäisi asiakkaansuojan kannalta liian laajamittaista yleisövarainhankintaa. Ehdotettu suhteellisen korkea raja on perusteltavissa myös sillä, että lakia ei tältä osin tarvitsisi esimerkiksi yleisen taloudellisen kehityksen vuoksi lähivuosina muuttaa.

Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun ehdotetaan lisäksi sovellettavaksi sähkörahadirektiivin 8 artiklassa säädettyä poikkeusta, jonka mukaan toimivaltainen viranomais voi päättää, että direktiivin vaatimuksia ei sovelleta rajoitettua sähkörahan liikkeeseenlaskua harjoittavaan yritykseen. Tällainen rajoitettu sähköisen rahan liikkeeseenlasku muodostaisi sellaisen suljetun järjestelmän, jota maksujärjestelmien vakauden kannalta ei ole tarpeen säännellä samalla tavoin kuin avoimissa järjestelmissä tapahtuvaa yleistä maksujenvälitystä.

Tämän mukaisesti ehdotetaan, että Rahoitustarkastus voisi päättää, että toimilupaa ei vaadita sellaiselta osakeyhtiö- tai osuuskuntamuotoiselta yritykseltä, jonka laskee liikkeeseen ainoastaan sellaista sähköistä rahaa, jota voidaan käyttää maksuksi ainoastaan ostettaessa sähköisen rahan liikkeeseenlaskijan ja sen kanssa samaan laissa tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymiä tavaroita tai palveluja. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin, kuten edellä on todettu, myös sellaiselle tilille otetut varat, joita voidaan käyttää tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja nostaa käteisenä. Edellä tarkoitettua päätöksen edellytyksenä olisi lisäksi, että yritys ei tarjoa muuta rahoitusta kuin myöntää maksuaikaa ostettaessa yrityksen itsensä tai sen kanssa samaan laissa tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymiä tavaroita tai palveluja.

Mahdollisuus toimia viranomaisen päätöksellä ilman toimilupaa koskisi ainoastaan sellaista toimintaa, joka rajoittuu laissa tarkemmin määriteltävän yritysryhmän tarjoamien tuotteiden maksamiseen. Yritysryhmällä tarkoitettaisiin laissa konsernia sekä sellaista yritysryhmää, joka muodostuu keskusyhteisöstä, keskusyhteisön kanssa samaan konserniin kuuluvista yrityksistä ja sellaisista yrityksistä, joilla on keskusyhteisöön läheinen ja pysyvä liiketaloudellinen yhteys. Lisäksi yritysryhmällä tarkoitettaisiin sellaista muuta yritysryhmää, joka koostuu samassa rakennuksessa tai samalla tontilla tai siihen rinnastuvalla selkeästi rajatulla alueella sijaitsevilla rakennuksissa toimivista yrityksistä.

Mahdollisuus toimia ilman toimilupaa olisi tarkoitettu sovellettavaksi konserniin lisäksi lähinnä sellaisiin osuustoiminnallisiin ryhmiin, jotka muodostuvat keskusyhteisöstä, siinä jäsenenä olevista yrityksistä ja näiden tytäryrityksistä, sekä muihin sellaisten itsenäisten yritysten muodostamiin ryhmiin, joilla on yhteinen markkinointi- ja jakelujärjestelmä tai muita vastaavia ryhmän yhtenäisyyden kannalta keskeisiä toimintoja, joiden osalta keskusyhteisöllä on ohjausvaltaa yritysryhmään kuuluviin yrityksiin. Säännös tulisi tyypillisesti sovellettavaksi vähittäiskaupan ketjuihin ja franchising-periaatteella toimiviin yritysryhmiin.

Lisäksi poikkeusmahdollisuutta voitaisiin soveltaa sellaisiin yrityksiin, jotka sijaitsevat samassa ostoskeskuksessa, lento- tai rautatieasemalla, yliopistoalueella, hiihtokeskuksessa, urheilustadionilla tai muussa näihin rinnastuvassa rakennuksessa tai niihin verrattavalla rajatulla alueella. Direktiivin sanamuoto ei mahdollista poikkeusmahdollisuuden ulottamista pelkästään tällä perusteella kaikkiin samalla sähköisellä markkinapaikalla, esimerkiksi samassa internetportaalissa harjoitettavaan liiketoimintaan. Tällä tavoin määritelty yritysryhmä voisi käytännössä sisältää niin suuren joukon toisistaan riippumattomia yrityksiä, että sen jättäminen direktiivin edellyttämä sääntelyn ulkopuolelle vaarantaisi avoimien sähkörahajärjestelmien

sääntelylle direktiivissä asetetut tavoitteet. Lisäksi se olisi omiaan vaarantamaan kilpailunedellytysten tasapuolisuuden suhteessa muihin vastaavanlaajuisiin yritysryhmiin.

Viranomaisen päätösmenettelyn tarkoituksena olisi ensisijaisesti varmistaa, että säännöstä tulkitaan ottaen huomioon luottolaitostoiminnan ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun sääntelylle asetetut yleiset tavoitteet kuten maksujärjestelmien luotettavuus ja asiakkaansuoja sekä pyrkimys välttää äkillisiä muutoksia rahoituksenvälitysjärjestelmässä. Lisäksi päätösmenettelyssä tulisi ottaa huomioon erityisesti säänneltyyn ja sääntelemättömään toimintaan liittyvät erilaiset velvoitteet ja siitä seuraavat kilpailuedellytysten tasapuolisuusnäkökohdat, samoin kuin se, ettei säännöstä tulisi soveltaa sellaisiin järjestelyihin, joiden tarkoituksena on yksinomaan hankkiutua ehdotetun poikkeusmahdollisuuden piiriin.

Edellä tarkoitettua päätöksen nojalla ilman toimilupaa harjoitettavaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun sovellettaisiin, mitä tässä laissa säädettäisiin yleisesti muiden yritysten kuin toimiluvan saaneiden luottolaitosten oikeudesta vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja. Tämän mukaisesti tällainen yritys saisi vastaanottaa yhdeltä asiakkaalta tilille enintään 3 000 euroa ja tallentaa yhdelle sähköiselle tietovälineelle sähköistä rahaa enintään määrän, joka vastaa 150 euroa. Asiakaskohtainen enimmäismäärä koskisi koko yritysryhmää siten, että yritysryhmään kuuluvat yritykset saisivat yhteensä ottaa yhdeltä asiakkaalta varoja laissa tarkoitettua enimmäismäärän.

Edellä tarkoitettu yritys olisi velvollinen antamaan Rahoitustarkastukselle säännöllisesti tietoja liikkeessä olevien sähköisen rahan määrästä. Tällaiseen yritykseen ei sovellettaisi, mitä rahoitustarkastuslaissa säädetään yleisesti Rahoitustarkastuksen valvottavasta. Rahoitustarkastuksella olisi kuitenkin oikeus määrätä tällaiselle yritykselle valvontamaksu ja velvoittaa yritys uhkasakolla täyttämään edellä tarkoitettu raportointivelvollisuus.

Asiakkaan näkökulmasta ilman toimilupaa

tapautuvassa yleisövarojen vastaanottamisessa olisi kyse riskisijoituksesta, koska toimintaan ei ehdoteta sovellettavaksi mitään vakuus- tai kassavarantovaatimuksia tai muita vastaavia suojajärjestelyjä. Tällaisilla varoilla ei olisi myöskään talletussuojaa. Ilman

luottolaitostoimilupaa tapahtuvan yleisövarainhankinnan markkinointiin sovellettaisiin siten kuluttajansuojalain mukaisia yleisiä sopimattoman ja harhaanjohtavan markkinoinnin sekä kohtuuttomien sopimusehtojen käytön kieltoja. Näiden säännösten nojalla yritys olisi velvollinen huolehtimaan erityisesti siitä, että se ei markkinoi yleisövarainhankintaansa sellaisella tavalla, joka antaisi harhaanjohtavan kuvan toimintaan liittyvistä riskeistä verrattuna esimerkiksi talletuspankkitoimintaan liittyviin riskeihin. Määräaikaisten velkasitoumusten liikkeeseenlaskuun sovellettaisiin kuitenkin arvopaperimarkkinalakia vastaavaa tiedonantovelvollisuutta, koska tällaisten sitoumusten tarjoamiseen yleisölle ei sovellettaisi edellä mainittua vastaanotettujen varojen enimmäismäärää ja käyttötarkoitusta koskevia rajoituksia.

Mahdollisuus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja ilman toimilupaa muuten kuin arvopaperimarkkinalain nojalla koskisi ainoastaan osakeyhtiö- ja osuuskuntamuotoisia yrityksiä, koska muita yritysmuotoja koskevat yhtiöoikeudelliset säännökset esimerkiksi vähimmäispääomasta, velkojen suojasta, hallintoelinten vastuusta ja tilinpäätösinformaatiosta ovat olennaisesti niukemmat kuin osakeyhtiöitä ja osuuskuntia koskevat vaatimukset eivätkä siten tarjoaisi riittävää suojaa tällaisiin yrityksiin varoja sijoittavalle yleisölle. Toisaalta edellä tarkoitettujen säännösten soveltamisalassa ei ole tarpeen ottaa huomioon esimerkiksi julkisyhteisöjä, koska ne eivät harjoita liiketoimintaa eivätkä laissa säädetyt rajoitukset siten muutenkaan koskisi niitä.

Ehdotettujen säännösten soveltaminen säästökassatoimintaan

Eri yritysmuotojen välisten kilpailuedellytysten yhdenvertaistamiseksi ehdotetaan lisäksi, että osuuskuntalain säästökassatoimintaa koskevat säännökset kumottaisiin. Ehdotuksesta seuraa, että säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien olisi ehdotetun kymmenen vuoden siirtymäajan kuluessa joko yhtiöitettävä nykyinen säästökassatoiminta ja haettava sille laissa tarkoitettu maksuliikkeyhteisön tai muun luottolaitoksen toimilupa taikka, mikäli osuuskunta tarjoaa ainoastaan edellä tarkoitettuja suljetussa järjestelmässä käytettäviä asiakastilejä, haettava Rahoitustarkastukselta päätös siitä, että toiminta ei edellytä toimilupaa. Jos jäsensijoituksia voidaan käyttää ainoastaan osuuskunnan itsensä myymien tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja käteisnostoihin, osuuskunta saisi jatkaa tällaisten jäsensijoitusten ottamista ilman toimilupaa tai edellä tarkoitettua Rahoitustarkastuksen päätöstä.

Jos osuuskunta jatkaisi vaadittaessa takaisinmaksettavien jäsensijoitusten hankkimista asiakastileille edellä sanotun mukaisesti joko suoraan lain nojalla tai Rahoitustarkastuksen päätöksen perusteella ilman toimilupaa, yhdeltä asiakkaalta vastaanotettavien varojen määrä ei saisi siirtymäajan jälkeen nousta yli edellä mainitun 3 000 rajan. Rajoitus ei kuitenkaan koskisi ennen siirtymäajan päättymistä vastaanotettuja jäsensijoituksia. Ehdotuksesta seuraisi lisäksi, että osuuskunta ei saisi harjoittaa siirtymäajan jälkeen laissa tarkoitettua yleistä maksujenvälitystä jäsensijoituksina vastaanotetuista varoista. Lisäksi ehdotetaan lain vaikutusten porrastamiseksi, että vaadittaessa takaisinmaksettavien jäsensijoituksiin olisi sovellettava 6000 euron asiakaskohtaista ylärajaa jo viiden vuoden siirtymäajan jälkeen.

Ehdotuksesta seuraisi toisaalta, että nykyisin säästökassatoimintaa harjoittavilta osuuskunnilta poistuisi kokonaan lakisääteinen kassavarantovaatimus ehdotetun siirtymäajan jälkeen. Lisäksi ne saisivat jatkaa määräaikaisten jäsensijoitusten vastaanottamista jäseniltään. Tällaisten jäsensijoitusten tarjoamiseen

sovellettaisiin myös edelleen arvopaperimarkkinalakeja vastaavaa tiedonantovelvollisuutta. Määräaikaista jäsensijoituksia ei kuitenkaan saisi markkinoida sellaisella tavalla, että ne olisivat sekoitettavissa talletuspankkien tarjoamiin määräaikaistileihin tai asiakastileihin.

4.3.4. Luottolaitostoiminnan määritelmän tarkistaminen

Luottolaitostoiminnan määritelmää ehdotetaan lisäksi tarkistettavaksi edellä ehdotettua yleisövarojen vastaanotto-oikeuden tarkistamista vastaavasti siten, että määritelmässä tarkoitettuna luotonantona ei pidetä maksuajan myöntämistä tuotteiden myynnin yhteydessä silloinkaan, kun rahoituksen tarjoaja on juridisesti eri henkilö kuin myyjä (esimerkiksi keskusliike tai sen tytäryhtiö), edellyttäen että rahoituksen tarjoaja tarjoaa ainoastaan maksuaikaluottoa laissa määriteltävään yritysryhmän kuuluvien yritysten tarjoamien tavaroiden tai palvelujen myynnin yhteydessä. Yritysryhmän määritelmä olisi sama, kuin mitä edellä on sanottu oikeudesta tarjota suljetussa järjestelmässä käytettävää sähköistä rahaa tai vastaavia asiakastilejä.

Ehdotus mahdollistaisi sen, että asiakastilijärjestelmää voitaisiin käyttää edellä tarkoitettuissa yritysryhmässä yhdenmukaisin perustein riippumatta siitä, otetaanko tileille edellä esitetyn mukaisesti ennakkomaksuja vai käytetäänkö tiliä pelkästään maksuaikaluoton myöntämiseen. Ehdotus selkiyttäisi luottolaitostoiminnan määritelmää erityisesti sellaisten kaupparyhmittymien harjoittaman luottokorttitoiminnan osalta, jossa esimerkiksi keskusliike myöntää yleisöltä joko joukkovelkakirjalainoilla tai edellä tarkoitetuille asiakastileille hankituilla varoilla ryhmittymään kuuluvien itsenäisten yritysten asiakkaille maksuaikaluottoa.

4.3.5. Asiamiehen käyttö liiketoiminnassa ja muu toimintojen ulkoistaminen

Ehdotettujen säännösten soveltamisala

Laissa ehdotetaan säädettäväksi luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten oikeudesta käyttää liiketoiminnassaan asiamiestä samoin kuin oikeudesta ulkoistaa sisäiseen valvontaan ja riskienhallintaan kuuluvia tehtäviä. Ehdotetut säännökset koskisivat sekä luottolaitoksia että sijoituspalveluyrityksiä, koska nämä yritykset harjoittavat keskenään kilpailevaa toimintaa. Sitä vastoin tässä yhteydessä ei säädettäisi rahastoyhtiöistä, koska ne eivät kilpaile sillä tavoin luottolaitosten tai sijoituspalveluyritysten kanssa, että kilpailusyyt edellyttäisivät niiden osalta sääntelyn yhdenmukaistamista. Mitä jäljempänä sanotaan luottolaitoksesta, sovellettaisiin siten myös sijoituspalveluyrityksiin.

Ehdotetut säännökset koskisivat ainoastaan toimintojen ulkoistamista luottolaitoksen konsolidointiryhmään kuulumattomille yrityksille, koska konsolidointiryhmään kuuluvat yritykset muodostavat yleensä yhden yhteisesti ohjatun liiketoimintakokonaisuuden, jota Rahoitustarkastus valvoo jo nykyisin yhtenä kokonaisuutena. Kaikilla konsolidointiryhmään kuuluvilla yrityksillä on muun muassa lakisääteinen velvollisuus huolehtia riittävästä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallintajärjestelmästä ja Rahoitustarkastuksen tarkastus- ja tietojensaantioikeus ulottuu täysimääräisenä tällaisiin yrityksiin. Säännöksiä olisi sitä vastoin sovellettava konsolidointiryhmän ulkopuolelle jääviin konserniyrityksiin, koska ne ovat käytännössä sellaisia muuta kuin rahoitustoimintaa harjoittavia yrityksiä, joihin luottolaitoksella on yleensä ainoastaan omistuksellinen yhteys ja joihin liittyviä riskejä ei välttämättä hallita osana ryhmän kokonaisriskejä.

Konsolidointiryhmään rinnastettaisiin osuuspankeista ja muista osuuskuntamutoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettu osuuspankkien yhteenliittymä, koska sitä koskevat mainitun lain nojalla samanlaiset keskitettyä sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat säännökset kuin konsolidointiryhmiä.

Ulkoistamista koskevat ehdotukset koskisivat sekä asiamiehen käyttämistä luottolaitosten

liiketoimintaan että sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kannalta merkityksellisten tehtävien ulkoistamista. Säännöksiä sovellettaisiin sekä rahoitus- ja sijoituspalvelujen tarjontaan liittyvien sopimusten tekemiseen asiamiehen välityksellä että palvelujen jakeluun liittyvien rutiiniluonteisten asiakastoimintojen hoitamiseen asiamiehen välityksellä. Ehdotukset koskisivat myös luottolaitoksen jälleenrahoitusta ja muita sellaisia toimintoja, jotka käsittävät sopimusten tekemistä luottolaitoksen lukuun raha-, pääoma- ja johdannaismarkkinoilla.

Säännöksiä sovellettaisiin lisäksi riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan kannalta merkittävien tehtävien siirtämiseen toisen yrityksen hoidettavaksi (jäljempänä muu ulkoistaminen), koska näillä sisäisillä toimintoilla on keskeinen merkitys luottolaitoksen toiminnan vakaudelle. Olennaisina toimintoina, joihin ehdotettuja säännöksiä olisi aina sovellettava, olisivat ainakin sellaiset toiminnot, joissa ulkopuolinen yritys tallentaa, muokkaa tai analysoi luottolaitoksen riskien hallinnan kannalta merkityksellisiä tietoja sellaisessa laajuudessa, että sillä voi olla vaikutusta luottolaitoksen johdolle tai viranomaisille raportoitaviin riskitunnuslukuihin. Sitä vastoin ehdotusten soveltamisalan ulkopuolelle jäisi muiden hallinnollisten tehtävien, kuten henkilöstö- ja materiaalihallintoon, käyttöomaisuuden ylläpitoon ja markkinointiin liittyvien palvelujen, hankkiminen ulkopuolisilta yrityksiltä sekä luottolaitoksen asiakkailleen edelleen välittämien palvelujen hankinta muilta yrityksiltä, esimerkiksi asiakkaiden omaisuudenhoidossa tarvittavien palvelujen ostaminen toisilta yrityksiltä.

Sekä asiamiehen käyttöön että muuhun ulkoistamiseen sovellettaisiin samoja säännöksiä, koska kaikkeen ulkoistettavissa olevaan liiketoimintaan saattaa, riippuen sen suhteellisesta merkityksestä luottolaitoksen koko toiminnalle, liittyä erityinen tarve varmistua riittävästä riskien hallinnasta ja muusta sisäisestä valvonnasta ja yleensäkin liiketoiminnan asianmukaisesta hoitamisesta. Toisaalta ei ole pidetty mahdollisena määritellä laissa, milloin ulkoistettu toiminta

on laajuudeltaan olennaista, koska luottolaitosten koko ja eri liiketoimintojen suhteellinen merkitys vaihtelevat huomattavasti luottolaitosten välillä eikä eri liiketoiminnoista aiheutuvia mahdollisia riskejä ole mahdollista määritellä sellaisella tavalla, joka mahdollistaisi lainsäädännössä laajuudeltaan olennaisen ulkoistamisen erottamisen epäolennaisesta. Myöskään yhtäältä varsinaisten liiketoimintapäätösten tekemistä ja sopimusten toteuttamiseen liittyvien asiakasrutiinien erottamista toisistaan ja toisaalta näiden erottamista riskienhallinnasta ja sisäisestä valvonnasta ei ole pidetty mahdollisena, koska toiminnon tarkoituksenmukainen järjestäminen edellyttää yleensä käytännössä, että sekä sopimusten tekeminen että niistä johtuvien velvoitteiden hoitaminen samoin kuin niihin liittyvien riskienhallintaan tarvittavien tietojen käsittely voidaan hoitaa samassa paikassa.

Asiamiehen käyttöön ja muuhun ulkoistamiseen sovellettavat periaatteet

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi nimenomainen säännös luottolaitoksen oikeudesta käyttää asiamiestä liiketoiminnassa, koska toiminnan tehokas ja joustava järjestäminen on tarpeen luottolaitosten kilpailukyvyyn säilymiseksi. Yritysten verkottumismahdollisuuksien edistäminen sallimalla liiketoiminnan ulkoistaminen on omiaan lisäämään yleistä taloudellista tehokkuutta sekä erityisesti edistämään pankkipalvelujen jakelua ja siten helpottamaan pankkipalvelujen saatavuutta. Lisäksi se tarjoaa mahdollisuuden hyödyntää informaatioteknologian kehitystä. Erityisesti sen varmistamiseksi, että luottolaitoslain säännökset luottolaitoksen toimipaikoista eivät estä asiamiehen käyttämistä rahoituspalvelujen tarjonnassa, asiamiehen käytöstä ehdotetaan säädettäväksi samassa pykälässä, jossa säädetään luottolaitoksen liiketoiminnan harjoittamisesta sivukonttorissa ja muissa toimipaikoissa. Vastaava säännös ehdotetaan lisättäväksi sijoituspalveluyrityksistä annettuun lakiin. Säännös muuttaisi nykyistä

sääntelyä siten, että myös sijoituspalveluyrityksellä olisi oltava aina vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Tällaista vaatimusta voidaan perustella tarpeella edistää valvontaa ja asiakkaansuojaa sekä yleensä luottamusta sijoituspalveluyritysten toimintaan erityisesti tilanteissa, joissa palvelujen tarjonta tapahtuu tietoverkoissa. Kiinteän toimipaikan vaatimus tarkoittaisi käytännössä sitä, että viranomaisten ja yleisön tiedossa on sijoituspalveluyrityksen katuosoite, jossa sijoituspalveluyrityksellä on henkilökuntaa

Asiamiehen käyttöä tai muuta ulkoistamista ei ehdoteta laissa miltään osin sinänsä kiellettäväksi. Jotta tällainen kieltö ei tarpeettomasti rajoittaisi luottolaitosten liiketoiminnan tehokasta järjestämistä, se olisi laissa voitava rajoittaa luottolaitoksen kannalta olennaisiin toimintoihin ja erityisesti sellaiseen ulkoistamiseen, joka on omiaan vaikeuttamaan toiminnallisten riskien hallintaa. Edellä todetuista syistä erilaisten liiketoimintojen tai niiden osatoimintojen erottaminen toisistaan niiden olennaisuuden perusteella ei lain tasolla ole mahdollista. Toisaalta luottolaitokselle sallittu toiminta olisi oikeusvarmuussyistä voitava määritellä laissa siten, että lain soveltaminen yksittäistapauksiin on riittävästi ennakoitavissa. Rahoitustarkastus voi lisäksi luottolaitosten riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa koskevan luottolaitoslain 68 §:n yleissäännöksen nojalla puuttua myös ulkoistamisesta johtuvaan toiminnallisten riskien mahdolliseen lisääntymiseen. Laissa todettaisiin kuitenkin yleisesti, että asiamiehen käytön edellytyksenä on, että asiamiehen käyttäminen ei vaikeuta luottolaitoksen sisäistä valvontaa tai riskien hallintaa eikä liiketoiminnan muuta asianmukaista hoitamista.

Sen varmistamiseksi, että Rahoitustarkastuksella on mahdollisuus ajoissa puuttua asiamiehen käyttämisestä tai muusta ulkoistamisesta luottolaitokselle syntyviin uusiin riskeihin, ehdotetaan, että luottolaitoksen, joka aikoo ulkoistaa liiketoimintojaan, olisi ilmoitettava ulkoistamisesta etukäteen Rahoitustarkastukselle. Rahoitustarkastukselle ehdotetaan

annettavaksi oikeus antaa tarkempia määräyksiä ilmoituksen sisällöstä. Rahoitustarkastus voisi esimerkiksi määrätä, että luottolaitoksen on laadittava kirjallinen ulkoistamista koskeva suunnitelma, jolle ulkoistamista ole katsottava Rahoitustarkastuksen tarkemmin määräämällä tavalla epäolennaiseksi luottolaitoksen koko toiminnan kannalta. Rahoitustarkastus voisi antaa myös tarkempia määräyksiä ulkoistamista koskevan suunnitelman sisällöstä. Ilmoituksesta tulisi käydä ilmi ainakin ulkoistettava toiminta ja sen laajuus, yritys joka ottaa toiminnan hoitaakseen, selvitys siitä, miten ulkoistettu toiminta on sisällytetty luottolaitoksen sisäiseen valvontaan ja riskienhallintajärjestelmää sekä selvitys siitä, miten luottolaitos voi varmistua toimintaa hoitavan yrityksen taloudellisten, henkilö- ja muiden sellaisten resurssien riittävyydestä, jotka ovat välttämättömiä toiminnan hoitamiseksi. Lisäksi ilmoituksesta tulisi käydä ilmi, miten luottolaitos voi irtisanoa ulkoistamista koskevan sopimuksen. Lakiin ei sisällytettäisi erityisiä säännöksiä ilmoitetun ulkoistamistoimenpiteen hyväksymisestä, koska Rahoitustarkastus voi nykyisinkin uhkasakon uhalla kieltää toimenpiteen, josta saattaa aiheutua vaaraa luottolaitoksen vakavaraisuudelle, tai esittää valtiovarainministeriölle toimiluvan peruuttamista. Lisäksi erityinen lupa- tai muu hyväksymismenettely olisi omiaan jäykistämään viranomaistoimintaa ja olisi erityisen ongelmallinen sellaisissa tilanteissa, joissa ulkoistamisesta johtuvia riskejä joudutaan myöhemmin arvioimaan uudelleen esimerkiksi sen johdosta, että asiamiehen edellytykset hoitaa ulkoistettua toimintaa ovat heikentyneet ulkoistamisen hyväksymisen jälkeen. Rahoitustarkastus voisi määräyksessään rajoittaa ilmoitusvelvollisuuden koskemaan ainoastaan luottolaitoksen koko toiminnan kannalta olennaisten toimintojen antamista asiamiehen hoidettavaksi. Kaikkien ulkoistamishankkeiden ilmoittaminen Rahoitustarkastukselle lisäisi kohtuuttomasti sekä Rahoitustarkastuksen että luottolaitosten työtaakkaa ja siten osaltaan heikentäisi

niiden edellytyksiä suoriutua olennaisista tehtävistään. Kuten edellä on todettu, laissa ei kuitenkaan ole mahdollista määrittellä olennaisuuden käsitettä sillä tavoin, että se soveltuisi kaikkiin luottolaitoksiin. Tämän vuoksi ehdotetaan, että Rahoitustarkastus voisi antaa tarkempia määräyksiä siitä, milloin ulkoistamista on pidettävä sillä tavoin olennaisena, että siihen olisi sovellettava ehdotettuja säännöksiä. Rahoitustarkastus ei sitä vastoin voisi määräyksissään miltään osin etukäteen kieltää ulkoistamista vaan ulkoistamisen rajoittaminen olisi mahdollista ainoastaan yksittäistapauksittain luottolaitoslain 68 §:n nojalla.

Olennaisuuden arviointiin tulisi vaikuttaa yhtäältä ulkoistettavan toiminnan luonne ja toisaalta sen laajuus suhteessa koko toiminnan laajuuteen. Olennaisuuden arvioinnissa olisi erityisesti kiinnitettävä huomioita sen taloudellisen riskin enimmäismäärä, joka asiamiehen hoitamasta toiminnasta saattaa aiheutua. Olennaisena ulkoistamisena olisi pidettävä ainakin sellaista asiamiehen käyttöä, jossa asiamies voi luottolaitoksen nimissä ja lukuun tehdä sellaisia muuhun kuin vakioehtoihin sopimuksiin perustuvia liiketoimintapäätöksiä, jotka lisäävät luottolaitoksen vastapuoli-, maksuvalmius- tai markkinariskiä. Toimintaa olisi siten pidettävä olennaisena, jos asiamiehelle uskotaan luottolaitoksen varainhankinnassa taikka luotonannossa tai muussa luottolaitoksen varojen sijoittamisessa harkintavaltaa sopimusosapuolen valinnassa taikka sopimuksen hinnoittelussa tai muissa keskeisissä sopimusehdoissa. Samoin olennaisena olisi pidettävä ainakin sellaisen vakioehtoihin sopimuksiin perustuvan liiketoiminnan ulkoistamista, joka on niin laajamittaista, että sillä on vaikutusta luottolaitoksen varainhallintaan, taikka jossa yleisön luottamus luottolaitoksen toimintaan saattaa yleisesti vaarantua asiamiehen mahdollisten virheiden tai laiminlyöntien johdosta.

Luottolaitosten riittävän valvonnan varmistamiseksi ehdotetaan, että luottolaitoksen ja asiamiehen välisellä sopimuksella olisi varmistuttava siitä, että

luottolaitos saa asiamieheltä jatkuvasti kaikki sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan kannalta tarpeelliset tiedot. Lisäksi sopimukselta olisi edellytettävä, että luottolaitos voi luovuttaa nämä tiedot Rahoitustarkastukselle, sekä säästöpankkien osalta säästöpankkitarkastukselle. Jos luottolaitoksen ja asiamiehen välinen sopimus ei Rahoitustarkastuksen käsityksen mukaan täytä edellä tarkoitettuja vaatimuksia, Rahoitustarkastus voisi rahoitustarkastuslain 13 §:n nojalla kieltää sopimuksen täytäntöönpanon tai sen jatkamisen. Tällaisen tilanteen varalta Rahoitustarkastuksen olisi käytännössä valvottava myös sitä, että asiamiessopimukseen sisältyy luottolaitoksen kannalta riittävän joustava irtisanomisehto. Vastaavia periaatteita olisi sovellettava myös muuhun ulkoistamiseen.

Luottolaitos olisi yleisten siviilioikeudellisten periaatteiden mukaan velvollinen korvaamaan vahingon, joka luottolaitoksen sopimuspuolelle aiheutuu asiamiehen virheestä tai laiminlyönnistä. Asiamiehen käyttöä koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi luottolaitoslain ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain niihin lukuihin, jotka koskevat liiketoimintaa. Muuta ulkoistamista kuin asiamiehen käyttöä koskevat säännökset ehdotetaan sisällytettäväksi säännöksiin, jotka koskevat toiminnallisten riskien sääntelyä ja valvontaa.

4.3.6. Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Lakiin ehdotetaan lisättäväksi peruspankkipalvelujen saatavuuden edistämiseksi säännös, jonka mukaan talletuspankki saisi kieltäytyä peruspankkipalveluiden toimittamisesta vain, jos siihen on painava peruste. Peruspankkipalveluna pidettäisiin yleistä maksujenvälitystä harjoittavan talletuspankin tavanomaisin ehdoin tarjoamaa, yleistä maksujenvälitykseen käytettävää talletustiliä, tilin käytön kannalta tarpeellisia tilinkäyttövälineitä, kuten automaattikorttia,

pankkikorttia ja verkkopankkitunnuksia, sekä tiliehtojen mukaisia maksujenvälityspalveluja. Pankilla olisi oikeus kieltäytyä tilinavaamisesta painavasta syystä. Kieltäytymisen peruste olisi ilmoitettava asiakkaalle.

4.4. Esityksen taloudelliset vaikutukset

4.4.1. Kokonaistaloudelliset vaikutukset

Ehdotus edistäisi sähköistä kaupankäyntiä luomalla edellytyksiä sähköisen rahan yleistymiselle ja lisäämällä yleisön luottamusta sähköiseen maksamiseen. Esitys myös lisäisi jonkin verran kilpailua kotitalouksien käyttelyvaroista sekä mahdollistaisi osaltaan kilpailun lisääntymistä maksujenvälityksessä, mikä olisi omiaan lisäämään talouden yleistä tehokkuutta. Ehdotetut muutokset olisivat toisaalta siinä määrin rajoitettuja, että ne eivät vaarantaisi rahoitusmarkkinoiden ja maksujärjestelmien häiriötöntä toimintaa. Ehdotus parantaisi lisäksi peruspankkipalvelujen saatavuutta erityisesti maan syrjäisillä alueilla, mikä tukisi osaltaan alueellista kehitystä.

Sähköisen rahan direktiivin voimaansaattamisella varmistettaisiin sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun toimiluvan saaneen yrityksen toimintaedellytykset myös muissa Euroopan Talousalueeseen kuuluvissa valtioissa. Ehdotus edistäisi siten yleisesti sähköisen rahan käyttöönottoa sisämarkkinoilla. Ehdotus edistäisi myös suomalaisten sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden edellytyksiä kilpailla sisämarkkinoilla, koska suomalaiset yritykset saisivat mahdollisuuden laskea liikkeeseen sähköistä rahaa kaikissa Euroopan Talousalueen valtioissa suomalaisen toimiluvan nojalla ja Suomen lain mukaisesti.

4.4.2. Vaikutukset yrityksiin

Vaikutukset talletuspankkeihin ja muihin luottolaitoksiin

Esityksestä seuraisi, että talletuspankkien kilpailutilanne kotitalouksien käyttelyvarojen

osalta saattaa kiristyä jonkin verran, kun muiden yritysten oikeutta hankkia yleisövaroja laajennettaisiin koskemaan myös muita kuin osuuskuntamuotoisia vähittäiskauppaliikkeitä ja koska sekä yleistä maksujenvälitystä että sähköisen rahan liikkeeseenlaskua voitaisiin harjoittaa normaalin luottolaitostoimiluvan ohella myös suppeamman maksuliikkeyhteisötoimiluvan nojalla.

Toisaalta talletuspankeilla säilyisi edelleen yksinoikeus lakisääteisen talletussuojan alaiseen varainhankintaan. Toimiluvanvaraisen toiminnan ja talletuspankkien yksinoikeudeksi säädetyn toiminnan oikeudellinen sääntely selkeytyisi, mikä osaltaan parantaisi pankkien kilpailuasemaa. Uudistukset tuskin johtaisivat merkittävään varojen siirtymiseen pois pankkitalletuksista, koska muiden yritysten oikeutta yleisövarojen vastaanottamiseen rajoitettaisiin suhteessa pankkien oikeuksiin. Lisäksi muiden yritysten toimintaan liittyisi asiakkaan kannalta enemmän riskiä. Esimerkiksi 500 000 uuden asiakastilin avaaminen supistaisi pankkien nykyistä 53 miljardin euron talletuskantaa 750 miljoonalla eurolla eli noin 1,4 prosenttia, jos asiakastileille siirrettäisiin pankkitileiltä keskimäärin puolet ehdotetusta lain sallimasta enimmäismäärästä eli 1 500 euroa. Todennäköisesti asiakastilien keskiarvo olisi vielä huomattavasti pienempi. Toisaalta ylärajan asettaminen muiden kuin talletuspankkien tarjoamille tileille merkitsisi, että nykyisillä osuuskuntien säästökassatileillä olevia varoja voisi siirtyä pankkeihin.

Ehdotetut muutokset asiamiesten käyttöä palvelujen jakelussa koskevien periaatteiden selkeyttämisestä edistäisivät lisäksi pankkien mahdollisuuksia järjestää liiketoimintaansa mahdollisimman tarkoituksenmukaisella tavalla.

Ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia muiden luottolaitosten toimintaan.

Vaikutukset sijoituspalveluyrityksiin

Ehdotuksella ei olisi merkittäviä vaikutuksia sijoituspalveluyritysten toimintaedellytyksiin, koska

sijoituspalveluyritykset ovat nykyisinkin voineet tehdä erillissopimuksia asiakasvarojen lainaksi ottamisesta. Ehdotus helpottaisi kuitenkin asiakasvarojen käytännön hallinnointia.

Vaikutukset säästökassatoimintaa harjoittaviin osuuskuntiin

Esitetyt muutokset mahdollistaisivat nykyiseen erillissääntelyyn perustuvan säästökassatoiminnan harjoittamisen kymmenen vuoden ajan ehdotetun lain voimaantulosta, kuitenkin siten, että viiden vuoden siirtymäajan jälkeen olisi vaadittaessa takaisinmaksettaviin jäsensijoituksiin sovellettava 6000 euron asiakaskohtaista ylärajaa. Kymmenen vuoden siirtymäajan jälkeen säästökassatoimintaa nykyisin harjoittavien osuuskuntien oikeus vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja rajoittuisi, kuten muillakin yritysillä, joihin voidaan nostaa käteistä ja joita voidaan käyttää osuuskunnan myymien tavaroiden ja palvelujen maksamiseen. Ehdotettu ylärajan asettaminen muiden kuin talletuspankkien vastaanottamille tilivaroille rajoittaisi myös osuuskuntien yhdeltä asiakkaalta vastaanotettavien jäsensijoitusten määrää. Lisäksi tileihin nykyisin periaatteessa liittyvä mahdollisuus käyttää niitä yleiseen maksujenvälitykseen poistuisi. Tältä osin ehdotuksella ei kuitenkaan olisi käytännössä suurta merkitystä, koska säästökassat eivät nykyisinkään harjoita yleistä maksujenvälitystä.

Tilien käyttömahdollisuudet kaventuisivat kuitenkin hieman nykyisiin verrattuna. Toisaalta nykyisin säästökassatoimintaa harjoittaviin osuuskuntiin ei ehdotetun siirtymäajan jälkeen enää sovellettaisi nykyisen lain edellyttämää kassavarantovaatimusta.

Voidaan arvioida, että nykyisin säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien avistaehtoiset jäsensijoitukset vähenisivät noin 130 miljoonalla eurolla ehdotetun kymmenen vuoden siirtymäaikana ehdotetun 3 000 euron asiakaskohtaisen enimmäismäärän johdosta. Kun avistaehtoisten sijoitusten turvana on 35 prosentin ja muiden sijoitusten turvana 10

prosentin kassavaranto, sijoitusten enimmäismäärän ehdotettu rajoittaminen merkitsisi sitä, että osuuskaupat joutuisivat hankkimaan rahoitusmarkkinoilta uutta rahoitusta arviolta noin 85 miljoonaa euroa ehdotetun kymmenen vuoden siirtymäajan kuluessa.

Ehdotetut muutokset sallisivat osuuskuntien jatkaa määräaikaisten jäsenajoitusten vastaanottamista. Määräaikaista jäsenajoitusta koskevaan tiedonantovelvollisuuteen, josta tällä hetkellä on erikseen säädetty osuuskuntalaissa, sovellettaisiin ehdotetun siirtymäajan jälkeen pelkästään arvopaperimarkkinalakia arvopaperimarkkinalain soveltamisalan edellyttämässä laajuudessa. Lisäksi jäsenajoitusten markkinoinnissa olisi otettava huomioon ehdotetut säännökset talletuksiin ja asiakastileihin sekoitettavissa olevan varainhankinnan markkinoinnista.

Ehdotettu kymmenen vuoden siirtymäaika helpottaisi säästökassatoimintaa nykyisin harjoittavien osuuskuntien rahoitusrakenteen sopeuttamista uuteen sääntelyyn. Tällaiset osuuskunnat joutuvat tänä aikana korvaamaan nykyistä määräaikaistilimuotoista rahoitusta, jonka määrä on nykyisin yhteensä noin 138 miljoonaa euroa.

Rahoitusmarkkinoiden likviditeetin ja suhteellisen alhaisen korkotason sekä vastaavasti jäsenajoituksille nykyisin maksettavan suhteellisen korkean koron huomioon ottaen ehdotus tuskin merkittävästi vaikeuttaisi säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien liiketoiminnan rahoittamista huolimatta säästökassojen avistatilleille asetettavasta asiakaskohtaisesta rajoituksesta.

Vaikutukset muihin yrityksiin

Ehdotetut maksuliikkeyhteisöjä koskevat säännökset olisivat omiaan parantamaan yritysten edellytyksiä ryhtyä harjoittamaan yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen raha liikkeeseenlaskua, koska tällaista toimintaa saataisiin harjoittaa alhaisemmalla perustamispääomalla ja eräiltä osin muutenkin kevyemmin säänneltyinä kuin nykyistä luottolaitostoimintaa. Siihen, missä

määrin markkinoille tulee uusia luvanvaraisten maksuliikepalvelujen tarjoajia ja missä määrin yleisö siirtyy käyttämään tällaisia palveluja, vaikuttaa osittain tekninen kehitys, teknisten standardien vakiintuminen, asiakaskunnan tottuminen uuteen teknologiaan sekä teknologiaan liittyvien turvallisuuskysymysten ratkaiseminen.

Ehdotetut säännökset muiden yritysten kuin luottolaitosten ja vähittäiskauppaa harjoittavien säästökassojen oikeudesta hankkia yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja yhdenmukaistaisivat erityisesti vähittäiskauppaa harjoittavien yritysten kilpailuedellytyksiä. Ehdotettu muutos luottolaitostoiminnan määritelmään tehostaisi lisäksi yritysten toimintaa, koska se mahdollistaisi asiakastilijärjestelmän käyttämisen yritysryhmittymissä yhdenmukaisin perustein riippumatta siitä, otetaanko tileille etukäteen varoja vai käytetäänkö tiliä pelkästään maksuaikaluoiton myöntämiseen.

Sitä vastoin ehdotetuilla muutoksilla tuskin olisi olennaista vaikutusta yritysten rahoitukseen, koska asiakastileille olisi kilpailuyistä todennäköisesti maksettava suhteellisen korkeaa korkoa. Näitä vaikutuksia on kuitenkin vaikea arvioida määrällisesti.

Säännökset eivät vaikuttaisi merkittävästi teleoperaattoreiden nykyiseen toimintaan. Säännökset estäisivät kuitenkin teleoperaattoreita ilman laissa tarkoitettu toimilupaa tai Rahoitustarkastuksen tekemää poikkeuspäätöstä harjoittamasta sellaista liiketoimintaa, jossa ne vastaanottaisivat yleisöltä takaisinmaksettavia varoja esimerkiksi arvopaperimarkkinalain mukaisesti tai vastaanottamalla ennakkomaksuja matkapuhelimen muistiin ja myöntäisivät samalla asiakkailleen maksuaikaa muiden yritysten tarjoamien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen esimerkiksi veloittamalla tavaran tai palvelun hinnan asiakkailta jälkikäteen puhelinlaskun yhteydessä.

Vaikutukset kuluttajiin

Esitys selkeyttää periaatteita, jotka koskevat

asiamiehen käyttöä rahoituspalvelujen jakelussa, ja siten luo talletuspankeille nykyistä paremmat edellytykset käyttää muita yrityksiä asiamiehinään palvelujen jakelussa. Esityksellä on siten suotuisia vaikutuksia erityisesti peruspankkipalvelujen saatavuuteen, mikä hyödyttää erityisesti harvaan asutuilla alueilla asuvia yksityishenkilöitä ja muita sellaisia kansalaisryhmiä, joille pankkien konttoriverkoston supistuminen on aiheuttanut ongelmia pankkipalvelujen käytössä. Esityksen vaikutusten laajuus jää kuitenkin tältä osin riippumaan paljolti siitä, minkälaisia toimintastrategioita pankit valitsevat palvelujensa jakelussa ja minkälaisiin asiakasryhmiin pankit haluavat ensisijaisesti palveluntarjontansa kohdistaa.

Yleisön valintamahdollisuudet lisääntyisivät entistä monipuolisemman palvelutarjonnan seurauksena, kun kaikille yrityksille sallittaisiin rajoitettu oikeus vastaanottaa yleisövaroja tileille ja siten mahdollisuus tarjota rajoitettuja maksu- ja käteisnostopalveluja. Sellaisten asiakastilien salliminen kaikille yrityksille, joihin liittyy käteisnosto-oikeus, edistäisi käteishuoltoa erityisesti sellaisilla alueilla, joissa pankkien ei ole kannattavaa ylläpitää konttori- tai automaattiverkoston. Lisäksi laissa ehdotettujen erityisten maksuliikkeyhteisöjen perustaminen, joka voisi tapahtua nykyisiä luottolaitoksia alhaisemmin kustannuksin, saattaisi kilpailuolojen kehittymisestä ja sähköisen rahan yleistymisestä riippuen tarjota kuluttajille mahdollisuuksia monipuolisempaan palveluntarjontaan.

Uusien palvelujen hyväksikäyttö edellyttäisi asiakkailta totuttua suurempaa valmiutta arvioida yrityksen taloudelliseen tilaan liittyvää riskiä. Tarjonnan monipuolistumisesta johtuva kilpailun lisääntyminen saattaisi toisaalta vaikuttaa yleisön kannalta myönteisesti palvelujen hintatasoon.

Ehdotusten kuluttajiin kohdistuvien vaikutusten määrällinen arviointi ei ole mahdollista, koska edellä kuvatut mahdolliset vaikutukset riippuvat olennaisesti siitä, missä laajuudessa ja minkälaisin ehdoin ehdotetun lainsäädännön mahdollistamia palveluja ryhdytään

tarjoamaan.

Vaikutukset julkishallintoon

Asiamiehen käyttöä ja muuta ulkoistamista koskevat ehdotukset parantaisivat Rahoitustarkastuksen mahdollisuuksia puuttua ajoissa ulkoistamisesta johtuviin valvonnan kannalta olennaisiin riskeihin, mikä osaltaan edistäisi rahoituspalveluyritysten toiminnan vakautta. Ehdotetut säännökset mahdollisuudesta harjoittaa rajoitettua luottolaitostoimintaa ilman toimilupaa Rahoitustarkastuksen päätöksen nojalla samoin kuin ehdotetut säännökset ulkoistamishankkeiden ilmoittamisesta Rahoitustarkastukselle aiheuttaisivat Rahoitustarkastukselle jonkin verran lisäkustannuksia. Tällaisten kustannusten määrä on kuitenkin vaikeasti arvioitavissa, koska ne riippuvat osittain siitä, kuinka paljon Rahoitustarkastus joutuu käsittelemään edellä tarkoitettuja rajoitettua luottolaitostoimintaa koskevia hakemusasioita ja kuinka paljon rahoituspalveluyritykset vastaisuudessa ulkoistavat toimintojaan. Kustannusten lisäys ei kuitenkaan olisi merkittävä verrattuna rahoitusvalvonnan kokonaiskustannuksiin

Asian valmistelu

Valtiovarainministeriö asetti 9.9. 1999 työryhmän (pankkipalvelutyöryhmä), jonka tehtävänä oli arvioida talletusten ja niihin rinnastettavien takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä sekä maksujenvälitystä koskevan lainsäädännön tarkistamistarvetta. Esitys perustuu työryhmän muistioon, joka on laadittu hallituksen esityksen muotoon (Valtiovarainministeriön työryhmämuistioita 16/2001.) Työryhmämuistiosta on saatu lausunnot oikeusministeriöltä, sosiaali- ja terveysministeriöltä, kilpailuvirastolta, kuluttajavirastolta, Suomen Pankilta, Euroopan Keskuspankilta, Rahoitustarkastukselta, Suomen Pankkiyhdistykseltä, Suomen Rahoitusyhtiöiden Yhdistykseltä, Säästöpankkiliitolta, Osuuspankkikeskus OPK Osuuskunnalta, Paikallisosuus-

pankkiliitolta; Suomen
Hypoteekkiyhdistykseltä, Yhdistykseltä,
Arvopaperinvälittäjien Yhdistykseltä,
Kaupan Keskusliitolta, Vakuutusyhtiöiden
Keskusliitolta, Suomen Kuluttajaliitolta,
Kuluttajat-Konsumenterna ry:ltä, Suomen
Rahoitus- ja Erityisalojen ammattiliitto
SUORA ry:ltä, Tietoliikenteen ja
tietotekniikan keskusliitto Ficom ry:ltä,
Suomen Kuntaliitolta, Suomen
Hypoteekkiyhdistykseltä sekä Suomen
Osuuskuntien Keskuskunnalta. Saaduissa
lausunnoissa esitykseen suhtauduttiin
pääsääntöisesti myönteisesti, kuitenkin siten,

että Suomen Pankkiyhdistys vastusti
asiakastilien sallimista yrityksille esitetyssä
laajuudessa ja Suomen Osuuskuntien
Keskuskunta vastusti säästökassatoimintaa
koskevien säännösten kumoamista. Lisäksi
oikeusministeriö ja kuluttajavirasto katsoivat,
että ehdotukseen tulisi sisällyttää säännös,
jonka mukaan talletuspankki ei voisi
kieltäytyä tekemästä talletustiliä koskevaa
sopimusta asiakkaan kanssa eikä kieltäytyä
suorittamasta tiliin liittyviä maksujen
välityspalveluita kohtuullisin ehdoin.

YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

1. Lakiehdotuksen perustelut

1.1. Laki luottolaitostoiminnasta

1 §. *Soveltamisala.* Pykälässä todettaisiin, kuten nykyisessäkin 1 §:ssä, lain soveltamisala. Lain soveltamisalaa laajennettaisiin siten, että siihen kuuluisi nykyisen lain mukaisen luottolaitostoiminnan lisäksi yleinen maksujenvälitys ja sähkörahadiirektiivissä tarkoitetun sähköisen rahan liikkeeseenlasku. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen yleisöltä sellaisille tileille, joilla olevia varoja voidaan käyttää tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä. Tällaisia tilejä kutsuttaisiin laissa asiakastileiksi.

Lain soveltamisala määriteltäisiin pykälässä siten, että laki koskee sellaista 1 momentissa tarkoitettua liiketoimintaa, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja. Myös 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettu yleinen maksujenvälitys ja sähköisen rahan liikkeeseenlasku perustuvat takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä, koska tällainen toiminta edellyttää, että siinä otetaan vastaan asiakkaiden varoja tavalla, joka perustaa velkasuhteen varojen vastaanottajan ja luovuttajan välille.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin selvyuden vuoksi, että lakia sovelletaan paitsi laissa tarkoitettuun luottolaitostoimintaan myös luottolaitosten yksinoikeuteen hankkia liiketoiminnassa takaisinmaksettavia varoja yleisöltä sekä tätä yksinoikeutta koskeviin poikkeuksiin. Säännöksellä korostettaisiin sitä seikkaa, että laki koskee tältä osin myös muita kuin laissa tarkoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavia yrityksiä. Tällaisia säännöksiä, joita sovellettaisiin kaikentyyppistä liiketoimintaa harjoittaviin yrityksiin olisivat ehdotetussa laissa 2 a §, jossa säädetään muiden yritysten kuin luottolaitosten oikeudesta hankkia pykälässä tarkemmin säädettyin edellytyksin yleisöltä

takaisinmaksettavia varoja, sekä 98 §, jossa säädetään rangaistavaksi vastoin 2 a §:n säännöksiä tapahtuva yleisövarainhankinta.

Takaisinmaksettavilla varoilla tarkoitettaisiin laissa yleisesti kaikkea vieraan pääoman ehtoista varainhankintaa Käsite kattaisi myös sellaisen yleisövarojen vastaanottamisen, jonka tarkoituksena ei varsinaisesti ole varainhankinta liiketoiminnan rahoittamista varten vaan jossa varojen vastaanottaminen yleisöltä on välttämätön osa tarjottavaa palvelua, kuten sähköisen rahan liikkeeseenlaskussa ja yleisessä maksujenvälityksessä. Vaadittaessa takaisinmaksettavat varat määriteltäisiin jäljempänä 5 momentissa.

Laissa ei, kuten nykyisinkään, erikseen säädettäisi yleisön määritelmästä, vaan sillä tarkoitettaisiin samoin kuin voimassa olevassa laissa ennalta rajoittamatonta joukkoa asiakkaita riippumatta siitä, ovatko ne luonnollisia vai juridisia henkilöitä. Laaja yleisön käsite sisältää myös julkisyhteisöt. Yleisön käsitteen ulkopuolelle jäisivät ainoastaan luottolaitokset.

Palvelujen tarjonnan olisi siten vakiintuneen tulkinnan mukaan aina katsottava kohdistuvan yleisöön, kun palveluja markkinoidaan julkisesti esimerkiksi sanomalehdessä, internetissä tai tarjoamalla palveluita sellaisessa toimipaikassa, johon yleisöllä on pääsy. Niin ikään vakiintuneen tulkinnan mukaan yleisölle tarjoamisena pidettäisiin ainakin sellaista henkilökohtaiseen yhteydenottoon perustuvaa suoramarkkinointia, joka kohdistuu yli sataan henkilöön.

Yleisön käsitteen ja siten lain soveltamisalan ulkopuolelle jäisi vakiintuneen tulkinnan mukaan myös sellainen huoltokonttoritoiminta, jossa työnantajan pitämälle huoltokonttoritilille otetaan ainoastaan työnantajan palveluksessa olevien ja aikaisemmin olleiden henkilöiden työ- tai eläkesuhteeseen perustuvia suorituksia.

Lakia sovellettaisiin ainoastaan takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä liiketoiminnassa.

Nykyisestä 1 §:stä poiketen laissa ei erikseen mainittaisi liiketoiminnan harjoittamista ammattimaisesti, koska ammattimaisuuden käsitteen voi katsoa sisältyvän jo liiketoiminnan käsitteeseen. Lain soveltamisalan rajoittaminen liiketoimintaan tarkoittaisi kuten nykyisessäkin laissa sitä, että kertaluonteinen tai muuten satunnainen varainhankinta ei vielä täyttäisi lain soveltamisen edellytyksiä.

Pykälän 1 momentin 1 kohdassa säädettäisiin nykyistä 1 §:n 1 momenttia vastaavasti luottolaitostoimilupaa edellyttävän liiketoiminnan määritelmästä.

Pykälän 1 momentin 2 kohdassa lain soveltamisala laajennettaisiin yleiseen maksujenvälitykseen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun. Yleisellä maksujenvälityksellä tarkoitettaisiin laissa maksutoimeksiantojen toteuttamista asiakkaalta ennakkoon vastaanotetuista varoista. Käytännössä maksujenvälityspalvelujen tarjoaminen edellyttää asiakkaalla olevaa avistatiliä, jolta maksutoimeksiannon mukainen maksu veloitetaan ja jolle voidaan vastaanottaa saapuvia maksuja. Koska maksu tapahtuu käytännössä yleensä vastaanottajan tilille, yleinen maksujenvälitys edellyttää käytännössä myös liittymistä usean yrityksen väliseen maksujärjestelmään. Kuriiritoiminnan luonteista toimintaa, jossa yritys tekee jokaisen toimeksiannon hoitamisesta eri sopimuksen asiakkaan kanssa ja ottaa vastaan välitettävät varat asiakkaalta erikseen jokaisen yksittäisen toimeksiannon hoitamista varten, ei pidettäisi laissa tarkoitettuna yleisenä maksujenvälityksenä.

Luottolaitostoiminnan määritelmä kattaisi ehdotetun 1 momentin mukaisesti myös liiketoiminnan, jossa yleisöltä hankitaan takaisinmaksettavia varoja ja myönnetään maksuaikaluottoa sellaisten yritysten tarjoamien tavaroiden tai palvelujen ostajille, jotka kuuluvat yrityksen kanssa samaan konserniin tai muuhun jäljempänä 5 c §:ssä tarkoitettuun rajoitettuun yritysryhmään. Vastaavasti luottolaitostoiminnan määritelmä kattaisi sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskun ja sellaisten asiakastilien tarjoamisen, jotka liikkeeseenlaskijan kanssa samaan konserniin tai muuhun jäljempänä

5 c §:ssä tarkoitettuun rajoitettuun yritysryhmään kuuluvat yritykset hyväksyvät maksuksi. Jos osakeyhtiö- tai osuuskuntamuotoinen yritys ei harjoita muuta rahoitustoimintaa kuin maksuaikaluottojen myöntämistä samaan yritysryhmään kuuluvien yritysten asiakkaille eikä tarjoa sellaista sähköistä rahaa tai asiakastilejä, jotka käyvät maksuksi yritysryhmän ulkopuolella, tällainen yritys voisi kuitenkin jäljempänä ehdotetun 1 a §:n 2 momentin mukaisesti harjoittaa tällaista rajoitettua luottolaitostoimintaa ilman toimilupaa ja siitä seuraavia velvoitteita.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi nykyistä lakia vastaavasti, että samaan konserniin kuuluvien yritysten rahoittamista ei pidettäisi laissa tarkoitettuna luottolaitostoimintana.

Luottolaitostoimintana pidettäisiin ehdotetun 2 momentin mukaisesti kuitenkin, kuten nykyisinkin, konserniin kuuluvan yrityksen rahoitusta silloin, kun tällainen yritys käyttäisi näin saamansa varat rahoituksen myöntämiseen konsernin ulkopuolelle. Lain säännöksiä ei siten voisi kiertää eriyttämällä varainhankinta ja rahoituksen tarjoaminen konsernin sisällä eri yrityksiin. Ehdotetun momentin mukaan luottolaitostoiminnan käsitteen ulkopuolelle jäisi konsernin sisäisen rahoituksen lisäksi nykyisestä laista poiketen ainoastaan sellainen rahoitus, jonka tarkoituksena on pelkästään maksuajan myöntäminen myyjän omia tuotteita tai palveluja myydessä. Yritykseen, joka jäisi tämän momentin nojalla lain yleisen soveltamisalan ulkopuolelle, sovellettaisiin kuitenkin ehdotetun 2 a §:n säännöksiä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähköisen rahan määritelmästä. Pykälässä tarkoitettuna sähköisenä rahana pidettäisiin 1 momentin mukaisesti sähkörahadiirektiivissä tarkoitettua sähköistä rahaa. Sähköisellä rahalla tarkoitettaisiin siten raha-arvoa, jonka sähköisen rahan liikkeeseenlaskija on tallentanut asiakkaalle annettavalle sähköiselle tietovälineelle asiakkaan liikkeeseenlaskijalle luovuttamaa saman suuruista rahamäärää vastaan. Raha-arvo voi olla tallennettu ohjelmistopohjaiseen tai muuhun irralliseen tietovälineeseen, kuten esimerkiksi sirukorttiin, kotitietokoneen tai

matkapuhelimen muistiin. Määritelmä ei estäisi liikkeeseenlaskijaa perimästä sähköisen rahan liikkeeseenlaskusta kohtuullista toimenpidepalkkiota.

Sähköisen rahan liikkeeseenlasku ei edellyttäisi etukäteen avattua tiliä tai muuta varojen vastaanottamista ennakkoon, mutta se voisi perustua myös etukäteen vastaanotettuihin varoihin. Asiakkaalle syntyy kuitenkin aina tilisaamiseen verrattavissa oleva saaminen liikkeeseenlaskijalta viimeistään sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä siihen saakka, kunnes asiakas on lunastanut sähköisen rahan takaisin liikkeeseenlaskijalta taikka käyttänyt sen maksuksi. Kun asiakas on käyttänyt sähköistä rahaa maksuksi ostaessaan tavarahan tai palvelun, tavarahan tai palvelun myyjälle syntyy vastaavasti käytetyn rahamäärän osalta lunastusoikeus liikkeeseenlaskijaan nähden. Jäljempänä 87 a §:ssä säädettäisiin lisäksi sähkörahadirektiivin 2 artiklan mukaisesti siitä, että asiakkaalla on aina oikeus lunastaa käyttämättä jäänyt sähköinen raha liikkeeseenlaskijalta täydestä arvosta, jos lunastettava määrä on enemmän kuin 10 euroa.

Ehdotettu määritelmä kattaisi myös niin sanotun yksikäyttöisen sähköisen rahan. Yksikäyttöisellä sähköisellä rahalla tarkoitetaan sellaista sähköistä rahaa, jonka ainoastaan liikkeeseenlaskija itse hyväksyy maksuksi. Tällaisen sähköisen rahan liikkeeseenlasku jäisi suoraan edellä 1 §:n 1 momentissa olevan luottolaitostoiminnan määritelmän nojalla lain yleisen soveltamisalan ulkopuolelle. Myös yksikäyttöiseen sähköiseen rahaan sovellettaisiin kuitenkin 2 a §:n 3 momentin säännöstä sähköiselle tietovälineelle ladattavan sähköisen rahan enimmäismäärästä.

Sähköistä rahaa koskevien säännösten soveltamiseen ei vaikuttaisi se, maksetaanko sähköiselle rahalle korkoa.

Ehdotettu määritelmä ei kattaisi paperimuodossa tai muussa sellaisessa ei-sähköisessä muodossa olevia ennakkomaksuvälineitä. Jäljempänä 2 a §:ssä säädettäisiin, että tällaisten maksuvälineiden myynti yleisölle jäisi myös mainitussa

pykälässä säädettyjen takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista koskevien rajoitusten ulkopuolelle. Tällaisia lain soveltamisalan ulkopuolelle jääviä, käytännössä vähämerkityksisiä maksuvälineitä ovat esimerkiksi paperimuotoiset lahjakortit, lounassetelit sekä joukkoliikenteen, elokuvateatterien ja urheiluseurojen sarjaliput. Määritelmästä seuraa myös, että tällaisiin ennakkomaksuvälineisiin ei sovellettaisi, mitä jäljempänä 87 a §:ssä säädettäisiin sähköisen rahan pakollisesta takaisinlunastettavuudesta.

Tässä pykälässä tarkoitettuna sähköisenä rahana ei pidettäisi sellaista maksuvälinettä, joka on liitetty talletuspankissa olevaan talletussuojan alaiseen tiliin. Siten esimerkiksi sellainen maksukortti, jonka avulla kauppaliike voi pankin ja asiakkaan kanssa tekemänsä sopimuksen nojalla suoraan veloittaa asiakkaan pankkitiliä maksuksi asiakkaan ostoista, ei olisi laissa tarkoitettua sähköistä rahaa. Tällaisten pankkitiliin liitettyjen maksuvälineiden tarjoamiseen sovellettaisiin siten yksinomaan talletuspankkeja koskevia säännöksiä. Sellainen sähköinen raha, joka on siirretty talletustililtä erilliselle sähköiselle tietovälineelle, jota sen haltija voi käyttää ilman yhteyttä talletustiliin, olisi kuitenkin laissa tarkoitettua sähköistä rahaa.

Pykälän 4 momentin mukaan sähköiseen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin myös takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen yleisöltä sellaiselle vastaanottajan tietojärjestelmässä olevalle asiakastilille, jolla olevia varoja voidaan käyttää, esimerkiksi asiakkaalle annettun maksukortin tai muun sellaisen sähköisen tietovälineen avulla, varojen vastaanottajan tai muun yrityksen tarjoamien tuotteiden ja palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä. Tällaiset tilit eroavat edellä tarkoitettua sähköisestä rahasta siten, että tilimuotoista raha-arvoa ei ole tallennettu asiakkaan haltuun luovutettavalle tietovälineelle vaan ainoastaan varojen vastaanottajan omaan tietojärjestelmään asiakkaan nimellä olevalle tilille. Asiakastilin määritelmästä seuraa, että asiakastilille olisi ominaista sekä maksuominaisuus että avistaominaisuus.

Pykälän mukaan tällaiseen asiakastilitoimintaan sovelletaan, mitä tässä laissa säädetään sähköisen rahan liikkeeseenlaskusta. Sitä vastoin jäljempänä ehdotettua 87 a §:n säännöstä sähköisen rahan takaisinlunastuksesta ei sovellettaisi asiakastileillä oleviin varoihin. Tilinomistaja olisi siten aina oikeutettu saamaan tilillä olevat varat täysimääräisesti takaisin rahana. Jäljempänä 2 a §:ssä säädetäisiin, että yritys, jolla ei ole toimilupaa luottolaitostoimintaan, saisi ottaa yhdeltä asiakkaalta varoja asiakastilille enintään mainitun pykälän 3 momentissa säädetyn määrän. Pykälän 5 momentissa säädetäisiin vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen määritelmästä. Määritelmän mukaista vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen käsitettä käytettäisiin jäljempänä ehdotetuissa 2 a, 2 d, 2 e § ja 98 §:ssä. Vaadittaessa takaisinmaksettaville varoille olisi ominaista, että niiden takaisinmaksun ajankohta on riippuvainen velkojan myöhemmin esittämästä vaatimuksesta. Momentissa tarkoitettuja varoja olisivat ensinnäkin sellaiset vaadittaessa takaisinmaksettavat varat, joiden osalta ei ole lainkaan sovittu eräpäivää vaan joiden takaisinmaksun ajankohta on riippuvainen pelkästään velkojan myöhemmin esittämästä vaatimuksesta. Lisäksi vaadittaessa takaisinmaksettavina varoina pidettäisiin sellaisia velkasitoumuksia, joiden osalta on erikseen sovittu eräpäivästä mutta jotka voidaan sopimusehtojen mukaan maksaa takaisin velkojan vaatimuksesta ennen eräpäivää tai joiden laina-aika on enintään 30 päivää. Määräajaksi vastaanotettuja varoja ei kuitenkaan olisi pidettävä vaadittaessa takaisinmaksettavina, jos velkojan oikeus irtisanoa varat ennen sovittua eräpäivää rajoittuu yksinomaan sopimusehdoissa todettuihin poikkeuksellisiin tilanteisiin, kuten velallisen maksuhäiriöön. Vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja koskevat säännökset eivät siten tulisi sovellettaviksi sellaisiin määräaikaisiin velkasitoumuksiin, joihin liittyy arvopaperimarkkinoilla tavanomaisia irtisanomislausekkeita. Vaadittaessa takaisinmaksettavina varoina ei myöskään pidettäisi sellaisia muuten kuin määräajaksi otettuja varoja, jotka velkoja voi

sopimusehtojen mukaan saada käyttöönsä aikaisintaan 30 päivän kuluttua irtisanomisesta.

Lain kiertämisen estämiseksi vaadittaessa takaisinmaksettavina varoina olisi pidettävä kaikkia sellaisella tilillä olevia varoja, joista sopimusehtojen mukaan ainoastaan osa voidaan kerrallaan maksaa vaadittaessa takaisin.

Ehdotettu määritelmä ei rajoittaisi nykyistä yritysten välistä yritystodistusten kauppaa, vaikka niiden maturiteetti olisi alle 30 päivää, koska tällaisia yritystodistuksia ei käytännössä tarjota sellaiselle ennalta rajoittamattomalle joukolla sijoittajia, että toiminnan olisi katsottava kohdistuvan yleisöön.

1 a §. Luottolaitostoiminnan luvanvaraisuus ja sitä koskevat poikkeukset. Pykälän 1 momentissa säädetäisiin nykyistä 7 §:ää vastaavasti, että 1 §:ssä tarkoitettua luottolaitostoimintaa ei saa harjoittaa ilman toimilupaa. Jäljempänä ehdotetun mukaisesti nykyinen 7 § kumottaisiin.

Pykälän 2—5 momentissa säädetäisiin mahdollisuudesta jättää soveltamatta tämän lain säännöksiä osakeyhtiöihin ja osuuskuntiin yrityksiin, jotka harjoittavat ainoastaan 2 momentissa tarkoitettua rajoitettua luottolaitostoimintaa. Ehdotettu pykälä vastaisi sähköisen rahan liikkeeseen laskun osalta sähkörahadirektiivin 8 artiklaa mutta direktiivin mukaista poikkeusta sovellettaisiin myös asiakastilien tarjoamiseen ja maksuaikaluoton myöntämiseen pykälässä tarkoitettua yritysrhmän asiakkaille.

Pykälän 2 momentin 1 kohdan mukaan rajoitettua luottolaitostoimintaa olisi ensinnäkin rahoituksen tarjoaminen maksuajan myöntämiseksi ostettaessa yrityksen kanssa samaan, jäljempänä 5 c §:ssä määriteltyyn yritysryhmään kuuluvien yritysten tarjoamia tavaroita ja palveluja. Toiminta, jossa rahoitusta tarjotaan ainoastaan maksuajan myöntämiseksi myytäessä yrityksen itsensä tarjoamia tuotteita tai palveluja, jäisi suoraan 1 §:n 1 momentin nojalla toimilupavelvollisuuden ulkopuolelle, joten tällaista toimintaa saisi harjoittaa ilman tässä pykälässä tarkoitettua päätöstä.

Momentin 2 kohdan mukaan rajoitettua luottolaitostoimintaa olisi myös sellainen toiminta, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja sellaisille 1 §:n 4 momentissa tarkoitetuille asiakasleille, joilla olevia varoja voidaan käyttää ainoastaan varat vastaanottaneen osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja nostaa käteisenä. Jos asiakasleillä olevat varat käyvät maksuksi ainoastaan ostettaessa varojen vastaanottajien itsensä tarjoamia tavaroita tai palveluja, toiminta jäisi suoraan 1 §:n 2 momentin nojalla toimilupavelvollisuuden ulkopuolelle.

Momentin 3 kohdan mukaan rajoitettua luottolaitostoimintaa olisi niin ikään sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlasku, jonka ainoastaan liikkeeseenlaskijan kanssa samaan jäljempänä 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluva yritys hyväksyy maksuksi. Jos sähköinen raha käy maksuksi ainoastaan ostettaessa liikkeeseenlaskijan itsensä tarjoamia tavaroita tai palveluja, toiminta jäisi suoraan 1 §:n 2 momentin nojalla toimilupavelvollisuuden ulkopuolelle.

Pykälän 3 momentin mukaisesti osakeyhtiö- tai osuuskuntamuotoisen yrityksen, joka aikoo harjoittaa 2 momentissa tarkoitettua rajoitettua luottolaitostoimintaa tulisi ennen toiminnan aloittamista ilmoittaa siitä Rahoitustarkastukselle. Rahoitustarkastuksen olisi kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksesta annettava päätös siitä, täyttääkö aiottu toimintaa lainkohdassa tarkoitettua rajoitetun luottolaitostoiminnan määritelmän. Myönteisen päätöksen edellytyksenä olisi, että yritys ei harjoita muuta 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua luottolaitostoimintaa kuin tämän pykälän 2 momentin 1—3 kohdissa tarkoitettua toimintaa.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin lisäksi päätöksen peruuttamisesta. Rahoitustarkastuksen olisi peruutettava päätös, jos yrityksen toiminnan luonne ja laajuus eivät vastaa 2 momentissa säädettyjä edellytyksiä. Peruuttaminen voisi johtua siitä, että toiminnan laajuudesta tai luonteesta on ilmoitusta tehtäessä annettu virheellisiä, harhaanjohtavia tai puutteellisia tietoja taikka

siitä, että yrityksen toiminta on päätöksen antamisen jälkeen muuttunut sillä tavoin, että päätöksen edellytykset eivät enää täyty.

Pykälän 4 momentin mukaan lainkohtia, joita olisi aina sovellettava myös tässä pykälässä tarkoitettuun yritykseen olisivat:

- 2 a §, jossa säädettäisiin rajoituksista, jotka koskevat takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä ilman luottolaitostoimilupaa;

- 2 c §:n 2 momentti, jossa säädetään takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen liittyvästä markkinoinnista;

- 87 a §, jossa säädettäisiin sähköisen rahan pakollisesta takaisinlunastettavuudesta;

- 98 §, joka sisältäisi yleiset rangaistussäännökset; sekä

- 101 §, jossa säädettäisiin Rahoitustarkastuksen oikeudesta asettaa yritykselle uhkasakko, jos yritys laiminlyö tämän pykälän mukaisen raportointivelvollisuuden.

Pykälän 5 momentin mukaan pykälässä tarkoitettulla yrityksellä olisi velvollisuus ilmoittaa Rahoitustarkastukselle neljännesvuosittain niiden velkojen yhteismäärä, jotka vastaavat raportointihetkellä liikkeessä olevan sähköisen rahan ja asiakasleillä olevien varojen määrää. Sähköisen rahan osalta säännös perustuu sähkörahadirektiivin 8 (3) artiklaan. Lisäksi momentissa säädettäisiin Rahoitustarkastuksen oikeudesta saada tässä pykälässä tarkoitettua yrityksestä tämän pykälän soveltamisen kannalta tarpeelliset muut tiedot. Rahoitustarkastus voisi siten pyytää pykälässä tarkoitettua yrityksestä sellaisia tietoja, joiden avulla Rahoitustarkastus voi varmistua siitä, että yritys edelleen täyttää 2 momentissa tarkoitettua päätöksen edellytykset. Tiedot voisivat koskea esimerkiksi niitä sopimuksia, joita yritys on tehnyt muiden 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvien yritysten kanssa.

Tässä pykälässä tarkoitettuun yritykseen ei sovellettaisi, mitä rahoitustarkastuslaissa säädetään valvottavasta, koska Rahoitustarkastuksen valvonta rajoittuisi käytännössä yhtäältä sen valvomiseen, ettei yrityksen toiminnan luonne ja laajuus ylitä 2

momentissa säädettyjä lain soveltamatta jättämisen edellytyksiä, ja toisaalta 4 momentin mukaisen raportointi- ja tietojenantovelvollisuuden noudattamisen valvomiseen. Rahoitustarkastus voisi raportointi- ja tietojenantovelvollisuuden tehostamiseksi asettaa uhkasakon jäljempänä ehdotetun 101 §:n mukaisesti. Rahoitustarkastus voisi määrätä tällaiselle yritykselle valvontamaksun ehdotetun rahoitustarkastuslain 20 §:n muutoksen mukaisesti.

Pykälän 6 momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi, että tässä pykälässä tarkoitettuun yritykseen ei sovelleta, mitä muualla laissa säädetään luottolaitoksesta, lukuun ottamatta lakia rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä (68/1998).

2 §. *Luottolaitos.* Nykyisessä laissa olevaa luottolaitoksen määritelmää selvennettäisiin siten, että luottolaitos määriteltäisiin yleisesti yritykseksi, jolla on toimilupa luottolaitostoimintaan. Lisäksi pykälässä todettaisiin nykyistä 2 §:ää vastaavasti laissa säänneltävät eri luottolaitosmuodot. Näitä luottolaitosmuotoja olisivat talletuspankki, jäljempänä 2d §:ssä tarkoitettu luottoyhteisö sekä jäljempänä 2 e §:ssä tarkoitettu maksuliikkeyhteisö.

2 a §. *Luottolaitoksen yksinoikeus takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä ja sitä koskevat poikkeukset.* Pykälässä säädettäisiin yritysten oikeudesta vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja sellaisessa liiketoiminnassa, joka ei tämän lain mukaisesti edellytä talletuspankin, luottoyhteisön tai maksuliikkeyhteisön toimilupaa ja johon ei sovelleta arvopaperimarkkinalakia.

Takaisinmaksettavien varojen vastaanottamisena pidettäisiin myös sähköisen rahan liikkeeseenlaskua. Pykälää sovellettaisiin sekä sellaisiin yrityksiin, joiden toiminta jää suoraan 1 §:n 2 momentin nojalla luottolaitostoiminnan käsitteen ja siten toimilupavelvollisuuden ulkopuolelle, että sellaisiin yrityksiin, joiden osalta Rahoitustarkastus on päättänyt 1 a §:n 3 momentin mukaisesti, että niiden toiminta ei vaadi toimilupaa.

Pykälän 1 momentissa kiellettäisiin

lähtökohtaisesti kaikilta yrityksiltä oikeus ottaa vastaan yleisöltä takaisin maksettavia varoja ilman tämän lain mukaista toimilupaa muulla tavoin kuin laskemalla liikkeeseen arvopapereita arvopaperimarkkinalain mukaisesti. Sähköisen rahan liikkeeseen lasku rinnastettaisiin momentissa takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen. Tämän pykälän säännösten soveltaminen sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun ei riippuisi siitä, sovelletaanko sähköiseen rahan muita tämän lain säännöksiä. Pykälää sovellettaisiin siten myös sellaiseen sähköiseen rahan, jonka ainoastaan liikkeeseenlaskija hyväksyy maksuksi, ja riippumatta siitä onko sähköinen raha tämän lain mukaan pakollisesti takaisinlunastettava. Jäljempänä tässä pykälässä säädettäisiin kuitenkin merkittäviä poikkeuksia edellä tarkoitettuun lähtökohtaiseen kieltoon vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja tai laskea liikkeeseen sähköistä rahaa.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin jäljempänä kumottavaksi ehdotetun 50 §:n 2 momentin toista virkettä vastaavasti, että laki ei koskisi Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan yleisöltä takaisinmaksettavia varoja. Lisäksi momentissa todettaisiin, että pykälää ei sovelleta sijoitusrahastolaissa tarkoitettuihin sijoitusrahastoihin, joihin sovellettaisiin edelleen yksinomaan sijoitusrahastolain säännöksiä, sijoituspalveluyrityksen oikeuteen ottaa vastaan yleisövaroja ehdotetun sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 2 momentin mukaisesti eikä vakuutuslaitoksen harjoittamaan vakuutusyhtiölaissa tarkoitettuun vakuutustoimintaan. Säännös sallisi siten muun muassa niin sanottujen kapitalisaatiosopimusten tekemisen vakuutusyhtiölain ja vakuutusdirektiivien sallimissa rajoissa. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että pykälä ei rajoita muiden kuin sähköisten ennakkomaksuvälineiden myyntiä. Säännöksen tarkoituksena olisi sulkea lain soveltamisalan ulkopuolelle paperimuotoiset, käytännössä vähämerkityksiset maksuvälineet kuten lounassetelit ja erilaiset sarjaliput.

Tässä pykälässä säädetyt rajoitukset eivät

koskisi myöskään huoltokonttoritoimintaa sen mukaisesti, mitä edellä 1 §:n osalta on sanottu yleisön käsitteestä.

Pykälän 2 momentin mukaan kaikki osakeyhtiöt tai osuuskunnat saisivat ehdotetun 1 momentin estämättä vastaanottaa yleisöltä asiakastilille sellaisia vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja, joita voidaan käyttää ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan itsensä myymien tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja nostaa käteisenä. Asiakastilin määritelmästä seuraa, että tilille saataisiin ottaa varoja ainoastaan sellaisin ehdoin, että ne voidaan milloin tahansa vaadittaessa nostaa käteisenä joko kokonaan tai osittain. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että kaikki osakeyhtiöt ja osuuskunnat saavat laskea liikkeeseen sellaista sähköistä rahaa, jonka ainoastaan liikkeeseenlaskija itse hyväksyy maksuksi.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että sellaiset 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettua rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavat osakeyhtiöt ja osuuskunnat, joiden toiminta ei Rahoitustarkastuksen päätöksen nojalla vaadi luottolaitoksen toimilupaa, saisivat 1 momentin estämättä ottaa asiakastilille sellaisia vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja, jita voidaan käyttää osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yhden tai useamman yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksuksi ja nostaa käteisenä. Momentissa säädettäisiin lisäksi, että edellä tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta saa laskea liikkeeseen sähköistä rahaa, jonka ainoastaan liikkeeseenlaskijan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluva yksi tai useampi yritys hyväksyy maksuksi.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin, että yhdeltä asiakkaalta 2 momentissa tarkoitettulle tilille vastaanotettujen varojen määrä ei saisi ylittää 3000 euroa. Lisäksi momentissa säädettäisiin, että 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta saa tallentaa sähköiselle tietovälineelle enintään 150 euroa vastaavan määrän sähköistä rahaa. Viimeksi mainittu rajoitus perustuu sähköradarektiivin 8 artiklaan. Rajoitus on tarkoitettu sovellettavaksi sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun, joka tallennetaan

ainoastaan asiakkaan haltuun annettavalle sähköiselle tietovälineelle. Jos asiakkaalle luovutetun sähköisen rahan määrää seurataan liikkeeseenlaskijan tilijärjestelmässä asiakaskohtaisesti, sähköisen rahan enimmäismäärään olisi sovellettava ensiksi mainittua asiakaskohtaista rajoitusta.

Asiakastilille vastaanotettavien varojen enimmäismäärää koskevan rajoituksen estämättä tilille voitaisiin kirjata korkoja, asiakashyvityksiä ja muita sellaisia suorituksia, jotka varojen vastaanottajan on tilisopimuksen perusteella suoritettava asiakkaalle.

Asiakaskohtaista ylärajaa olisi sovellettava yritysryhmäkohtaisesti siten, että yritysryhmään kuuluvat yritykset saisivat yhteensä ottaa yhdeltä asiakkaalta enintään momentissa tarkoitettua määrän varoja asiakastilille.

Pykälän 4 momentissa sallittaisiin osakeyhtiö- ja osuuskuntamuotoisille yrityksille edellä ehdotetun 1 momentin estämättä muiden kuin vaadittaessa takaisinmaksettavien velkasitoumusten tarjoaminen yleisölle. Yrityksen, joka laskee liikkeeseen muita tällaisia velkasitoumuksia kuin arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettuja arvopapereita, olisi julkistettava tilinpäätös, tilinpäätöstiedote, osavuositiedote ja vuosikatsaus noudattaen soveltuvin osin samoja periaatteita kuin arvopaperin liikkeeseenlaskijan. Säännös vastaisi olennaisilta osiltaan säästökassatoimintaa harjoittaviin osuuskuntiin nykyisin sovellettavia säännöksiä.

Osavuositiedote olisi laadittava kuten joukkovelkakirjojen liikkeeseenlaskussakin tilikauden kuudelta ensimmäiseltä kuukaudelta. Muilta osin arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5, 5 a, 6 ja 6 a säännökset tulisivat sovellettaviksi sellaisenaan lukuun ottamatta viittauksia julkisen kaupankäynnin järjestäjään. Poikkeamiseen tässä pykälässä säädetyistä tiedonantovelvollisuudesta sovellettaisiin, mitä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 11 §:ssä säädetään.

Koska määräaikaisten velkasitoumusten liikkeeseenlaskua koskevat vaatimukset poikkeaisivat merkittävästi asiakastilejä koskevista vaatimuksista,

yleisövarainhankinnan markkinoinnissa olisi yleisten asiakkaansuojaa koskevien periaatteiden mukaisesti huolehdittava siitä, että eri varainhankinnan muodot voidaan selvästi erottaa toisistaan.

2 b § Talletuspankki. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin talletuspankin määritelmästä. Talletuspankilla tarkoitettaisiin luottolaitosta, joka saa harjoittaa pykälän 1 momentissa tarkoitettua liiketoimintaa. Nykyisen lain 20 §:ssä säädetty luettelo luottolaitokselle sallitusta toiminnasta siirrettäisiin pykälän 2 momentiksi. Samalla sallitun liiketoiminnan luettelo täydennettäisiin sähköisen rahan liikkeeseenlaskulla sekä tietojen tallentamiselle sähköiselle tietovälineelle muiden yritysten lukuun. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin varojen vastaanottaminen asiakastilille sen mukaisesti, mitä edellä 1 §:n 4 momentin osalta on sanottu. Talletuspankki, joka laskee liikkeeseen sähköistä rahaa, saisi lisäksi tällaisen liiketoiminnan yhteydessä tallentaa sähköisille tietovälineille liikkeeseenlaskemansa sähköisen rahan lisäksi muita tietoja muiden yritysten lukuun. Talletuspankki voisi siten laskea liikkeeseen sellaisia sähköisiä tietovälineitä, joille on tallennettu sähköisen rahan lisäksi muita ominaisuuksia, joita voidaan käyttää hyväksi käytettäessä muiden yritysten tai julkisyhteisöjen tarjoamia palveluja. Tällaisia ominaisuuksia voisivat olla esimerkiksi sähköinen allekirjoitus taikka muiden yritysten kanta-asiakasjärjestelmien käyttöön liittyvät ominaisuudet kuten tällaisten yritysten tarjoamien tavaroiden tai palvelujen ostamisesta kertyneet bonuspisteet. Talletuspankki saisi lisäksi harjoittaa tällaiseen toimintaan liittyvää toimintaa kuten tietojen tallentamiseen liittyvää tietojenkäsittelyä, tietoteknistä suunnittelua ja konsultointia sekä tunniste- ja varmennepalvelujen tuottamista. Jäljempänä 2 d ja 2 e §:ssä säädettäisiin, että myös mainituissa pykälissä tarkoitettut luottoyhteisö ja maksuliikkeyhteisö saisivat harjoittaa 2 momentissa tarkoitettua toimintaa siltä osin kuin sitä ei mainituissa pykälissä ole näiltä luottolaitoksilta erikseen kielletty. Siten edellä tarkoitettu sähköisen

rahan liikkeeseenlasku ja siihen liittyvä tietojen tallentaminen muiden yritysten lukuun sekä siihen liittyvä olisi sallittua myös luottoyhteisöille ja maksuliikkeyhteisöille samalla tavoin kuin talletuspankeille.

Nykyisen lain 20 §:n 1 momentin 5 kohdassa maksuliike on säädetty yhdeksi luottolaitoksille sallituista liiketoiminta-aloista. Nykyisessä laissa ei ole kuitenkaan määritelty maksuliikettä. Mainittua kohtaa muutettaisiin siten, että kohdassa oleva maksuliikkeen käsite korvattaisiin lakiin ehdotetun yleisen terminologian mukaisesti käsitteellä yleinen maksujenvälitys ja muu maksuliike. Kohdan asiasisältö ei muuttuisi.

Talletuspankki eroaisi muista luottolaitoksista siinä, että ainoastaan talletuspankki saa ottaa vastaan jäljempänä 2 c §:ssä määriteltyjä talletuksia. Tämä periaate käy ilmi tämän pykälän 1 momentista verrattuna 2 d ja 2 e §:n 1 momenttiin, sillä viimeksimainituissa momenteissa kielletään nimenomaisesti muilta luottolaitoksilta talletusten vastaanotto. Tämän vuoksi nykyinen 50 §:n 2 momentti, jossa tästä periaatteesta on erikseen säädetty, kumottaisiin. Jäljempänä 10 §:ssä säädettäisiin, että luottolaitoksen toimiluvasta on aina käytävä ilmi, onko toimilupa annettu talletuspankin, luottoyhteisön vai maksuliikkeyhteisön toimintaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti, että talletuspankki voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai säästöpankki. Pykälässä ei nykyisestä laista poiketen viitattaisi liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista pankeista annettussa laissa, osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista pankeista annettussa laissa ja säästöpankkilaisissa säännelyihin erityyppisiin talletuspankkeihin, koska nämä erityyppiset talletuspankit määritellään näissä taustalaeissa eikä niihin sen vuoksi ole tarpeen erikseen viitata tässä laissa. Voimassa olevassa 6 §:ssä, jota ei ehdoteta muutettavaksi, säädetään yleisesti, että talletuspankkiin sovelletaan joko viitattaisi liikepankeista ja muista osakeyhtiömuotoisista pankeista annettua lakia, osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista pankeista annettua

lakia tai säästöpankkilakia.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin selvyyden vuoksi siitä, että talletuspankin on kuuluttava 6 a luvussa tarkoitettuun talletussuojarahastoon. Mainitussa luvussa säädetään tarkemmin talletussuojajärjestelmästä ja siihen liittyvistä talletuspankin velvollisuuksista.

2 c §. *Talletus*. Lakiin lisättäisiin uusi talletuksen määrittelmä. Samalla nykyinen 50 § kumottaisiin.

Pykälässä säädettäisiin, että talletuksella tarkoitetaan kaikkia talletussuojarahastosta kokonaan tai osittain korvattavia varoja. Talletuksena pidettäisiin siten myös sellaisia varoja, joita ei korvata talletussuojarahastosta sen johdosta, että niiden määrä ylittää laissa säädetyn talletussuojan enimmäisrajan. Ehdotettu pykälä ei muuttaisi talletussuojan nykyistä soveltamisalaa, joka edelleen rajoittuisi 65 j §:n mukaisesti talletuspankissa tilillä oleviin yleisövaroihin. Tiliä ei erikseen laissa määriteltäisi. Sillä tarkoitettaisiin siten tätä pykälää sovellettaessa vakiintuneen käytännön mukaisesti talletuspankin ottolainausjärjestelmässä olevia avista- ja määräaikaistilejä. Myös luottolaitos ja maksuliikkeyhteisö saisivat yleisen maksujenvälityksen ja asiakastiltoiminnan yhteydessä ottaa asiakkailta varoja tileille. Tällaisille muun luottolaitoksen pitämille tileille otettuja varoja ei kuitenkaan saisi kutsua talletuksiksi eivätkä ne voisi olla talletussuojan alaisia.

Ehdotetusta 2 a §:stä ja 98 §:n 1 momentin muutoksesta seuraisi, että nykyisessä laissa muille kuin talletuspankeille säädetty kielto ottaa vastaan talletuksia korvattaisiin laissa yleisellä kiellolla vastaanottaa yleisöltä takaisinmaksettavia varoja vastoin tämän lain säännöksiä.

Talletuspankkien yksinoikeudesta ottaa vastaan talletuksia ei säädettäisi erikseen, koska talletuspankin ja talletuksen määrittelmistä seuraa, ettei muu kuin talletuspankki voi ottaa talletukseksi määriteltyjä varoja. Tämän lain talletuksia koskevia säännöksiä sovellettaisiin ainoastaan tässä laissa tarkoitettujen takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen. Tämän lain säännöksiä ei siten sovellettaisi esimerkiksi liiketoimintaan, jossa toisen huostaan

talletetaan tavaraa kauppakaaren 12 luvun mukaisesti.

Momentissa säädettäisiin lisäksi, että markkinoinnissa, joka koskee takaisinmaksettavien varojen hankintaa yleisöltä, ei saisi menetellä tavalla, joka voi aiheuttaa sekaantumisvaaraa tässä pykälässä tarkoitettuihin talletuksiin. Esimerkiksi kiinteäpääomaisten määräaikaisten sijoitusten markkinoinninen tilinimikkeellä muussa kuin talletuspankkitoiminnassa voi helposti aiheuttaa tällaista sekaantumisvaaraa, koska tilikäsittelle on pankkitoiminnassa vakiintunutta määräaikaistilin käsitettä lukuun ottamatta yleensä ominaista, että velan nimellisarvo voi jatkuvasti muuttua tilille tehtävien veloitusten ja hyvitysten perusteella. Sitä vastoin määräaikaisille velkasitoumuksille on ominaista, että niiden pääoma ei sopimusaikana muutu ja että pääoma maksetaan eräpäivänä kokonaisuudessaan kerralla takaisin.

2 d §. *Luottoyhteisö*. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 2 d §, jossa säädettäisiin luottoyhteisön määrittelmästä. Luottoyhteisöllä tarkoitettaisiin nykyisen lain mukaista muuta luottolaitosta kuin talletuspankkia.

Luottoyhteisö määriteltäisiin pykälän 1 momentissa siten, että luottoyhteisöllä tarkoitetaan luottolaitosta, joka voi vastaanottaa yleisöltä muita takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia ja harjoittaa kaikkea 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Luottoyhteisö eroaisi talletuspankista siten ainoastaan siinä, että se ei voisi vastaanottaa talletuksia.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin luottoyhteisölle sallitusta liiketoiminnasta 2 b §:n 2 momenttia vastaavasti. Luottoyhteisö saisi siten harjoittaa toimilupansa nojalla myös yleistä maksujenvälitystä ja laskea liikkeeseen sähköistä rahaa. Luottoyhteisö ei saisi kuitenkaan vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja muuten kuin yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Säännös ei muilta osin muuttaisi nykyisen lain asiasisältöä. Jäljempänä

ehdotetusta 10 §:stä seuraa, että luottoyhteisön toimiluvasta olisi käytävä ilmi, että se oikeuttaa ainoastaan tässä pykälässä tarkoitettuun toimintaan. Jos luottoyhteisö on kiinnitysluottopankkilaisa (1240/1999) tarkoitettu

kiinnitysluottopankki, sen toimiluvasta olisi lisäksi käytävä ilmi, että toimilupa on annettu kiinnitysluottopankin toimintaan.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin nykyistä lakia vastaavasti, että luottoyhteisö voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai hypoteekkiyhdistys.

Pykälän 4 momentin mukaan luottoyhteisön ottaessa 2 momentissa tarkoitettuja vaadittaessa takaisinmaksettavia yleisövaroja maksujenvälitystä varten tilille tällaiseen varainhankintaan sovellettaisiin, mitä tämän lain 51—54 §:ssä säädetään tilinomistajasta sekä tilillä oleviin varoihin liittyvän koronmaksuvelvollisuuden vanhenemisesta ja varojen kuittaamisesta.

2 e §. *Maksuliikeyhteisö*. Lakiin lisättäisiin uusi pykälä, jossa säädettäisiin maksuliikeyhteisön määritelmästä. Maksuliikeyhteisöllä tarkoitettaisiin pykälän 1 momentin mukaan sellaista luottolaitosta, joka voi harjoittaa 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa eli yleistä maksujenvälitystä ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskua.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin tarkemmin maksuliikeyhteisölle sallitusta toiminnasta. Maksuliikeyhteisö saisi momentin mukaan harjoittaa yleistä maksujenvälitystä ja muuta maksuliikettä, sähköisen rahan liikkeeseenlaskua ja siihen liittyvää tietojenkäsittelyä ja tietojen tallentamista muiden yritysten lukuun, valuutanvaihtoa sekä näihin läheisesti liittyvää toimintaa. Maksuliikeyhteisö saisi, kuten luottoyhteisökin, vastaanottaa yleisöltä muita takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia, vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja kuitenkin ainoastaan yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin varojen vastaanottaminen asiakastilille sen mukaisesti, mitä edellä 1 §:n 4 momentin osalta on sanottu. Maksuliikeyhteisö ei saisi missään muodossa myöntää luottoa tai muuta rahoitusta.

Jäljempänä 10 §:ssä säädettäisiin muita luottolaitosmuotoja vastaavasti, että maksuliikeyhteisön toimiluvasta on käytävä ilmi, että toimilupa on annettu ainoastaan maksuliikeyhteisön toimintaan.

Maksuvälineyhteisöön sovellettaisiin lähtökohtaisesti, mitä tässä laissa ja muualla laissa säädetään luottolaitoksista. Jäljempänä laissa kuitenkin säädettäisiin maksuliikeyhteisöä koskevista poikkeuksista, jotka koskisivat vähimmäispääomaa (13 §), varojen sijoittamista maksuvalmiuden turvaamiseksi (66 a §) ja omien varojen vähimmäismäärää (78 d §). Maksuliikeyhteisö olisi myös vähimmäisvarantojen soveltamisesta annetun Euroopan Keskuspankin asetuksen (EY N:o 2818/98) nojalla Euroopan Keskuspankin asettaman vähimmäisvarantovelvoitteen alainen.

Pykälän 3 momentissa todettaisiin, että maksuliikeyhteisö voi olla osakeyhtiö tai osuuskunta.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin sähkörahadirektiivin 1 (4) ja 5 (3) artiklan mukaisesti, että maksuliikeyhteisö ei saa omistaa osakkeita tai osuuksia muissa kuin 3 a §:ssä tarkoitetuissa palveluyrityksissä eikä tehdä muita johdannaissopimuksia kuin sellaisia varojen ja velkojen suojaamiseksi tarpeellisia vakioituja korko- ja valuuttasidonnaisia johdannaissopimuksia, jotka ovat päivittäisen vakuusvaatimuksen piirissä.

Pykälässä tarkoitettulle maksuliikeyhteisölle asetettavat vaatimukset vastaisivat sähkörahadirektiivissä sähkörahayhteisölle asetettuja vaatimuksia. Maksuliikeyhteisö saisi siten laskea liikkeeseen sähköistä rahaa ja harjoittaa siihen liittyvää liiketoimintaa kaikissa Euroopan Talousalueen valtioissa tämän lain mukaisen toimilupansa nojalla.

Pykälän 5 momentissa säädettäisiin ehdotettua 2 d §:n 4 momenttia vastaavasti, että maksuliikeyhteisön tilille vastaanotettiin vaadittaessa takaisinmaksettaviin varoihin sovelletaan, mitä talletuksista on säädetty tämän lain 51—54 §:ssä.

3 §. *Rahoituslaitos*. Pykälässä oleva viittaus 20 §:ään muutettaisiin koskemaan ehdotettua 2 b §:ää, jossa säädettäisiin nykyistä 20 §:ää vastaavasti luottolaitokselle sallitusta

toiminnasta. Pykälän asiasisältö ei muuttuisi.

5 c §. Yritysryhmä. Pykälässä säädettäisiin sellaisen yritysryhmän määritelmästä, jonka piiriin rajoittuvaa sähköisen rahan liikkeeseenlaskua voitaisiin edellä ehdotetussa 1 a §:n 3 momentissa tarkoitetun Rahoitustarkastuksen päätöksen nojalla harjoittaa ilman toimilupaa.

Momentissa tarkoitettuna yritysryhmänä pidettäisiin ensinnäkin pykälän 1 kohdan mukaan yrityksiä, jotka kuuluvat samaan kirjanpitolaissa tarkoitettuun konserniin.

Yritysryhmänä pidettäisiin lisäksi 2 kohdan mukaisesti sellaista yritysryhmää, jonka muodostavat keskusyhteisö, keskusyhteisön kanssa samaan konserniin kuuluvat yritykset ja sellaiset yritykset, joilla on keskusyhteisöön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvaan yritykseen pysyvä ja läheinen liiketaloudellinen yhteys. Keskusyhteisöä ei laissa määriteltäisi vaan sillä tarkoitettaisiin mitä tahansa sellaista yritystä, johon useammalla yrityksellä on keskenään samankaltainen pysyvä ja läheinen liiketaloudellinen yhteys.

Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi lähinnä sellaisiin osuustoiminnallisiin ryhmiin, jotka muodostuvat keskusyhteisöstä, siinä jäsenenä olevista yrityksistä ja näiden tytäryrityksistä, sekä muihin sellaisten yritysten muodostamiin ryhmiin, joilla on yhteinen markkinointi- ja jakelujärjestelmä tai muita vastaavia ryhmän yhtenäisyyden kannalta keskeisiä toimintoja, joiden osalta keskusyhteisöllä on ohjausvaltaa yritysryhmään kuuluviin yrityksiin. Säännös tulisi tyypillisesti sovellettavaksi vähittäiskaupan ketjuihin ja franchising-periaatteella toimiviin yritysryhmiin. Ryhmän määritelmän täyttämiseksi ei riittäisi esimerkiksi pelkästään se, että yritykset on liitetty yhteiseen kanta-asiakasjärjestelmään tai että ne hankkivat myymänsä tuotteet pääasiassa samalta tukkuliikkeeltä taikka että niiden tuotteita tarjotaan yhteisessä internetportaalissa. Määritelmä kattaisi kuitenkin myös esimerkiksi sellaiset yritysryhmät, jotka tarjoavat tuotteitaan ainoastaan yhteisen internetportaalien kautta, jos yritysryhmä muuten täyttää pykälän mukaiset yritysryhmän edellytykset.

Yritysryhmällä tarkoitettaisiin momentin 3 kohdan mukaan myös sellaista ryhmää, joka koostuu samassa rakennuksessa tai samalla tontilla tai siihen rinnastuvalla selkeästi rajatulla alueella toimivista yrityksistä. Säännös on tarkoitettu sovellettavaksi sellaisista yrityksistä koostuviin ryhmiin, jotka toimivat esimerkiksi samassa ostoskeskuksessa, samalla urheilustadionilla, lentokentällä tai rautatieasemalla tai muussa sellaisessa selkeästi rajautuvassa rakennuksessa tai rakennusryhmässä, jotka muodostavat yhtenäisen palvelukokonaisuuden. Jos sama yritys harjoittaa liiketoimintaansa sekä edellä tarkoitettulla rajoitetulla alueella että sen ulkopuolella sijaitsevassa liikepaikassa, yritysryhmää koskevan poikkeuksen soveltamisen edellytyksenä olisi, että sähköistä rahaa tai asiakastilillä olevia varoja voidaan käyttää maksuksi ainoastaan niissä yrityksen liikepaikoissa, jotka sijaitsevat kyseisellä alueella.

7 §. Luvanvaraisuus. Pykälä kumottaisiin ehdotetun 1 a §:n 1 momentin johdosta. Lain asiasisältö ei muuttuisi.

8 §. Toiminimi. Pykälän 1 momentti siirrettäisiin nykyisten 50 §:n 1 ja 2 momenttien tilalle uudeksi 50 §:ksi muiden yksinomaan talletuspankkiin sovellettavien säännösten yhteyteen. Lain asiasisältö ei muuttuisi.

10 §. Toimilupa. Pykälään lisättäisiin selvyuden vuoksi uusi 5 momentti, jossa säädettäisiin, että luottolaitoksen toimiluvasta on käytävä ilmi, oikeuttaako se 2 b §:ssä tarkoitettuun talletuspankin, 2 d §:ssä tarkoitettua luottoyhteisön vai 2 e §:ssä tarkoitettuun maksuliikkeyhteisön toimintaan. Säännös selkeyttäisi osaltaan talletuspankin ja talletuksen käsitettä, koska ainoastaan talletuspankin toimiluvan omaava luottolaitos voisi kuulua talletussuojarahastoon ja käyttää varainhankinnassaan nimitystä talletus.

13 §. Vähimmäispääoma. Pykälää muutettaisiin siten, että maksuliikkeyhteisön pääoman vähimmäismäärä olisi sähkörahadirektiivin mukaisesti muista luottolaitoksista poiketen 1 miljoona euroa. Pykälää tarkistettaisiin lisäksi siten, että siinä puhuttaisiin perustamispääoman sijasta vähimmäispääomasta, koska pykälässä

tarkoitettu pääomavaatimus on tarkoitettu sovellettavaksi koko luottolaitoksen toiminnan ajan.

14 §. Talletuspankin ja luottoyhteisön yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen sisältö. Nykyisen 20 §:n 3 momentti siirrettäisiin tähän pykälään, koska 20 § kumottaisiin edellä ehdotetun 2 b §:n johdosta. Säännöstä ei sovellettaisi maksuliikkeyhteisöön, koska se ei ehdotetun 2 e §:n nojalla saisi harjoittaa pykälässä tarkoitettua liiketoimintaa.

17 § Rahoitustarkastukselle toimitettavat tiedot. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 6 kohta, jonka mukaan luottolaitos ei saisi aloittaa toimintaansa, ennen kuin se on toimittanut Rahoitustarkastukselle selvityksen luottolaitoksen toimintojen suunnitellusta ulkoistamisesta. Selvitys olisi annettava sekä asiamiehen käyttämisestä liiketoiminnassa että muusta merkittävästä ulkoistamisesta. Selvitys voisi sisältää myös kirjalliseen liiketoimintasuunnitelmaan, jollainen on Rahoitustarkastuksen omaksuman käytännön perusteella liitettävä toimilupahakemukseen

20 §. Talletuspankin ja muun luottolaitoksen liiketoiminnan ala. Pykälä kumottaisiin, koska edellä 2 b ja 2 d §:ssä säädettäisiin pykälän 1—3 momenttia vastaavasti talletuspankin ja luottoyhteisön sallitusta liiketoiminnasta ja pykälän 4 momentti siirrettäisiin edellä sanotun mukaisesti uudeksi 14 §:ksi.

25 §. Toimipaikka ja asiamiehen käyttö. Pykälän 1 momenttia tarkistettaisiin siten, että siinä todettaisiin nimenomaisesti luottolaitoksen oikeus harjoittaa liiketoimintaansa myös asiamiehen välityksellä. Asiamiehen käytölle asetettaisiin kuitenkin ehdotettujen 2 ja 3 momentin mukaiset vaatimukset.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin asiamiehen käytön yleisistä edellytyksistä. Asiamiehen käyttö olisi momentin mukaisesti sallittua ainoastaan silloin, kun se ei häiritse luottolaitoksen riskienhallintaa tai sisäistä valvontaa tai muuta liiketoiminnan asianmukaista hoitamista. Luottolaitoksen olisi siten varmistuttava ennen liiketoiminnan antamista asiamiehen hoidettavaksi, että asiamies noudattaa toiminnassaan esimerkiksi rahoituspalvelujen

markkinoinnista annettuja säännöksiä ja hyvää pankkitapaa. Erityisesti luottolaitoksen olisi varmistuttava siitä, että asiamiehen käyttö ei heikennä luottolaitoksen mahdollisuuksia hallita riskejään eikä vaikeuta luottolaitoksen sisäistä valvontaa. Mikäli tällaiset yleiset edellytykset eivät Rahoitustarkastuksen käsityksen mukaan täyty, Rahoitustarkastus voisi rahoitustarkastuslain 13 §:n nojalla kieltää asiamiessopimuksen täytäntöönpanon tai sen jatkamisen.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin lisäksi, että luottolaitoksen on varmistuttava siitä, että se saa asiamieheltä kaikki ne tiedot, jotka ovat tarpeen luottolaitoksen viranomaisvalvontaa, riskienhallintaa ja sisäistä valvontaa varten. Käytännössä luottolaitoksen olisi sisällytettävä tätä koskeva ehto asiamiehen kanssa tehtävään sopimukseen. Sopimuksessa olisi lisäksi sovittava siitä, että nämä tiedot voidaan luovuttaa Rahoitustarkastukselle, jotta Rahoitustarkastus voisi varmistua siitä, ettei asiamiehen toiminnasta aiheudu riskiä luottolaitoksen toiminnalle. Säästöpankin olisi lisäksi huolehdittava siitä, että tiedot voidaan toimittaa myös säästöpankkitarkastukselle.

Pykälän 3 momentin mukaan luottolaitoksen olisi tehtävä Rahoitustarkastukselle kirjallinen ulkoistamisilmoitus sen siirtäessä liiketoimintaan kuuluvia tehtäviä asiamiehen hoidettavaksi. Momentti ei koskisi liiketoimintaan kuuluvien tehtävien siirtämistä sellaisen asiamiehen hoidettavaksi, joka kuuluu luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankkien yhteenliittymään. Liiketoimintaan kuuluvia tehtäviä olisivat 2 a §:n 1 momentissa luottolaitokselle sallituksi toiminnaksi määriteltyyn toimintaan liittyvät tehtävät. Muusta ulkoistamisesta kuin asiamiehen käytöstä säädettäisiin erikseen jäljempänä 68 §:ssä.

Ehdotetun 3 momentin mukaan Rahoitustarkastus antaisi tarkemmat määräykset ulkoistamisilmoituksen sisällöstä. Määräyksessä voitaisiin edellyttää erityistä ulkoistamista koskevaa suunnitelmaa, josta kävisi ilmi esimerkiksi asiamiehen välityksellä harjoitettavan

toiminnan laatu ja laajuus, asiamiehen nimi ja kotipaikka sekä toimiala, selvitys siitä, miten asiamiehen välityksellä harjoitettava liiketoiminta on sisällytetty luottolaitoksen sisäiseen valvontaan ja riskienhallintajärjestelmään, miten luottolaitos voi varmistua toimintaa hoitavan yrityksen taloudellisista ja muista edellytyksistä hoitaa ulkoistettuja tehtäviä, miten ulkoistetut toiminnot aiotaan hoitaa, jos asiamies estyy hoitamasta ulkoistettuja toimintoja (varasuunnitelma) sekä perusteet asia miessopimuksen irtisanomiselle ja irtisanomisaika.

Rahoitustarkastuksen määräyksessä voitaisiin lisäksi määritellä sellainen rahoituspalveluyrityksen koko toiminnan kannalta epäolennainen asiamiehen käyttö, josta ei tarvitsisi tehdä momentissa tarkoitettua ilmoitusta. Olennaisuuden arviointiin tulisi vaikuttaa yhtäältä ulkoistettavan toiminnan luonne ja toisaalta sen laajuus suhteessa koko toiminnan laajuuteen. Olennaisuuden arvioinnissa olisi erityisesti kiinnitettävä huomioita sen taloudellisen riskin enimmäismäärään, joka asiamiehen hoitamasta toiminnasta saattaa aiheutua. Olennaisena ulkoistamisena olisi pidettävä ainakin sellaista asiamiehen käyttöä, jossa asiamies voi rahoituspalveluyrityksen nimissä ja lukuun tehdä sellaisia muuhun kuin vakioehtoihin sopimuksiin perustuvia liiketoimintapäätöksiä, jotka lisäävät rahoituspalveluyrityksen vastapuoli- tai markkina-riskiä. Toimintaa olisi siten pidettävä olennaisena, jos asiamiehelle uskotaan rahoituspalveluyrityksen varainhankinnassa taikka luotonannossa tai muussa rahoituspalveluyrityksen varojen sijoittamisessa harkintavaltaa sopimusosapuolen valinnassa taikka sopimuksen hinnoittelussa tai muissa keskeisissä sopimusehdoissa. Samoin olennaisena olisi pidettävä ainakin sellaista vakioehtoihin sopimuksiin perustuvaa liiketoimintaa, joka on niin laajamittaista, että sillä on vaikutusta luottolaitoksen varainhallintaan, taikka jossa yleisön luottamus luottolaitoksen toimintaan saattaa yleisesti vaarantua asiamiehen mahdollisten virheiden tai laiminlyöntien johdosta.

50 §. *Talletuspankin toiminimi.* Pykälää muutettaisiin siten, että siinä säädettäisiin nykyistä 8 §:n 1 momenttia vastaavasti talletuspankin toiminimelle asetettavista erityisvaatimuksista. Samalla pykälään nykyisin sisältyvät säännökset talletuksen määritelmästä ja talletuspankin yksinoikeudesta talletusten vastaanottamiseen kumottaisiin edellä ehdotetun 2 b ja 2 c §:n johdosta, joissa säädettäisiin talletuspankin ja talletuksen määritelmästä. Näistä määritelmästä seuraa, että talletuspankkien yksinoikeudesta talletusten vastaanottamiseen ei ole tarpeen säätää erikseen. Nykyiseen 50 §:n 2 momenttiin sisältyvä Suomen Pankkia koskeva poikkeus siirrettäisiin 2 a §:ään, jossa säädetään muutenkin takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä koskevista poikkeuksista. Lain asiasisältö ei muuttuisi.

50 a §. *Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin.* Pykälässä säädettäisiin asiakkaan oikeudesta peruspankkipalveluihin.

Peruspankkipalveluilla tarkoitettaisiin pykälässä talletuspankin yleisölle tavanomaisin ehdoin tarjoamaa, maksujenvälitykseen käytettävää talletustiliä ja sen käyttämiseen tarvittavia välineitä, kuten automaattikorttia, pankkikorttia ja verkkopankkitunnisteita.

Peruspankkipalveluihin kuuluisi myös tiliehtojen mukainen maksujenvälitystä koskevien toimeksiantojen hoitaminen. Peruspankkipalveluita eivät sitä vastoin olisi esimerkiksi luotolliset tilit tai luotolliset tilinkäyttövälineet.

Pykälää sovellettaisiin ainoastaan sellaisiin talletuspankkeihin, jotka tarjoavat yleisölle tavanomaisia, yleiseen maksujenvälitykseen käytettäviä talletustilejä. Pykälä ei siten velvoittaisi esimerkiksi omaisuudenhoitoon erikoistuneita talletuspankkeja laajentamaan palveluvalikoimaansa tavanomaisiin käyttötileihin.

Pykälän mukaan pankki saisi kieltäytyä peruspankkipalvelun tarjoamisesta vain, jos siihen on painava peruste. Kieltäytymisen peruste olisi ilmoitettava asiakkaalle. Painavana perusteena voidaan pitää esimerkiksi sitä, että asiakasta ei ole voitu

luotettavasti tunnistaa. Kieltäytyminen voi perustua myös asiakkaan aikaisempaan tiliä tai tilinkäyttövälinettä koskevaan olennaiseen sopimusrikkomukseen. Kieltäytymiselle olisi pykälässä tarkoitettu painava peruste myös silloin, kun pankilla on syyt epäillä väärinkäytöksiä.

Painavaa perustetta arvioitaessa voidaan ottaa huomioon myös asiakassuhteen kesto ja tilinkäyttövälineen ominaisuudet. Jos kysymyksessä on esimerkiksi uusi asiakas, jonka tilille maksettavista tuloista tai niiden säännöllisyydestä pankilla ei ole tietoa, pankilla ei olisi velvollisuutta ainakaan heti tilinavauksen yhteydessä myöntää sellaista tilinkäyttövälinettä, joka mahdollista tilinylityksen. Tällaisen tilinkäyttövälineen saisi evätä myös sillä perusteella, että asiakkaan tilille ohjautuu tuloja epäsäännöllisesti tai vain satunnaisesti.

Pykälän tavoitteena on edistää peruspankkipalveluiden saatavuutta. Tässä suhteessa merkitystä on myös palvelujen hinnoittelulla. Asiakkaalle pykälässä turvattua oikeutta peruspankkipalveluihin ei tule voida tehdä käytännössä merkityksettömäksi esimerkiksi kohtuuttomalla ja syrjivällä hinnoittelulla.

65 j §. Korvattavat saamiset. Pykälän 1 momenttia tarkistettaisiin edellä ehdotetun 50 §:n muutoksen johdosta. Lisäksi momentissa oleva markkamäärä muutettaisiin euromääräiseksi. Lain asiasisältö ei siten muuttuisi.

66 a §. Maksuliikeyhteisön maksuvalmius. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi uusi 66 a §, jossa säädettäisiin maksuliikeyhteisön maksuvalmiusvaatimuksesta sähkörahadirektiivin 5 artiklan mukaisesti. Pykälän 1 momentissa säädettäisiin maksuliikeyhteisön maksuvalmiuden turvaamiseksi erityisestä sijoitusrajoituksesta. Maksuliikeyhteisön sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan tai yleistä maksujenvälitystä varten yleisöltä vastaanottamia varoja vastaava määrä maksuliikeyhteisön varoista olisi jatkuvasti oltava sijoitettuna pykälässä tarkoitettuihin likvideihin, vähäriskisiin sijoituskohteisiin. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin ehdotetun 1 §:n 4 momentin mukaisesti varojen vastaanottaminen

mainitussa momentissa tarkoitetuille asiakastileille.

Pykälässä tarkoitettuja sallittuja sijoituskohteita olisivat ensinnäkin 76 §:n 1 momentin I ryhmässä tarkoitettut saamiset julkisyhteisöiltä sekä saamiset, joiden vakuutena on julkisyhteisön takaus tai saaminen julkisyhteisöltä. Toiseksi varoja saataisiin sijoittaa suomalaisessa tai siihen rinnastuvassa ulkomaisessa pankissa olevaan talletukseen. Kolmanneksi varoja saataisiin sijoittaa muihin Rahoitustarkastuksen hyväksymiin velkasitoumuksiin. Ehdotetun 4 momentin mukaisesti Rahoitustarkastus antaisi tarkemmat määräykset hyväksyttävistä velkasitoumuksista. Rahoitustarkastuksen määräyksenantovalta olisi rajattu sähkörahadirektiivin täytäntöönpanoon. Ehdotetun 1 momentin 3 kohdassa tarkoitetuksi velkasitoumuksiksi voitaisiin siten hyväksyä ainoastaan direktiivin artiklan 5 (1) alakohdassa c tarkoitettut sitoumukset, joita olisivat direktiivin 93/6/EY artiklassa 2 (12) tarkoitettut sitoumukset. Mainitussa artiklassa tarkoitettuja sitoumuksia ovat muun muassa luottolaitosten ja sijoituspalveluyritysten liikkeeseenlaskemat velkakirjat sekä tietyin edellytyksin pörssinoteeratut muiden yritysten joukkovelkakirjalainat. Näiden erien tarkempi määrittely on tarkoituksenmukaista jättää Rahoitustarkastuksen määräysten varaan, koska viimeksimainittu direktiivin säännös on nykyisin saatettu voimaan Rahoitustarkastuksen määräyksillä.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin lisäksi sähkörahadirektiivin mukaisesti momentissa tarkoitettujen erien arvostamisesta hankinta-arvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin sähkörahadirektiivin 5 (2) artiklan mukaisesti, että edellä 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin sijoituskohteisiin ei saa sijoittaa 1 momentissa tarkoitettuja varoja enempää kuin maksuliikeyhteisön omien varojen 20-kertainen määrä.

Pykälän 3 momentissa säädettäisiin sähkörahadirektiivin 5 (6) artiklan mukaisesti, että edellä 1 momentissa tarkoitettujen omaisuuserien määrän

laskiessa alle lainkohdassa tarkoitetun rajan Rahoitustarkastuksen on asetettava määräaika, jonka kuluessa maksuliikkeyhteisön on ryhdyttävä toimenpiteisiin omaisuuserien määrän saattamiseksi 1 momentissa tarkoitetulle tasolle. Rahoitustarkastus voisi tällöin tai muutenkin maksuliikkeyhteisön hakemuksesta määräajaksi sallia, että maksuliikkeyhteisön 1 momentissa tarkoitettujen velkojen katteena on muita kuin 1 momentin 1—3 kohdassa tarkoitettuja omaisuuseriä. Tällaisten omaisuuserien määrä ei kuitenkin mainitun artiklan vaatimusten mukaisesti saisi ylittää 5 prosenttia näiden velkojen tai maksuliikkeyhteisön omien varojen määrästä, sen mukaan kumpi näistä on alempi.

Pykälän 4 momentissa säädettäisiin Rahoitustarkastukselle valtuus antaa tarkempia määräyksiä tämän pykälän soveltamisesta. Valtuutus olisi rajoitettu sähkörahadiirektiivin yksityiskohtaisten määräysten voimaansaattamiseen eikä siten sisältäisi merkittävää harkintavaltaa.

68 § Yleissäännös riskien hallinnasta. Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jolloin nykyinen 2 momentti siirtyisi muutettuna 3 momentiksi. Uudessa 2 momentissa säädettäisiin, että luottolaitoksen siirtäessä riskienhallinnan tai muun sisäisen valvonnan kannalta merkityksellisiä tehtäviä sellaisen yrityksen hoidettavaksi, joka ei kuulu luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankkien yhteenliittymään, luottolaitoksen olisi tehtävä edellä ehdotetun 25 §:n 3 momentin mukainen ilmoitus. Lisäksi momentissa tarkoitettuun ulkoistamiseen sovellettaisiin 25 §:n 2 momenttia, jonka mukaan luottolaitoksen on huolehdittava, käytännössä sopimusehdoin, siitä, että se saa luottolaitoksen tehtäviä hoitavalta yritykseltä viranomaisvalvonnan, riskienhallinnan ja sisäisen valvonnan edellyttämät tiedot ja että tällaiset tiedot ovat myös valvontaviranomaisten käytettävissä.

Pykälän 3 momenttia ehdotetaan muutettavaksi siten, että Rahoitustarkastuksen määräyksenanto-oikeus koskisi nimenomaisesti myös 2 momentissa tarkoitettua ilmoitusvelvollisuutta. Momentissa säädettäisiin erikseen, että

määräyksellä voidaan myös määritellä, miltä osin ulkoistamista voidaan pitää 2 momentin soveltamisen kannalta olennaisena.

78 d §. Maksuliikkeyhteisön omien varojen vähimmäismäärä. Pykälässä säädettäisiin maksuliikkeyhteisön

vakavaraisuusvaatimuksesta. Vastaavaa toimintaa harjoittavaan talletuspankkiin ja luottoyhteisöön sovellettaisiin yksinomaan 76—78 §:n mukaista vakavaraisuusvaatimusta, vaikka sen toiminta rajoittuisikin käytännössä maksuliikkeyhteisölle sallittuun toimintaan.

Pykälän 1 momentissa säädettäisiin muiden luottolaitosten vakavaraisuusvaatimuksista poiketen, että maksuliikkeyhteisöllä on oltava omia varoja vähintään määrä, joka vastaa kahta prosenttia maksuliikkeyhteisön sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan ja yleistä maksujenvälitystä varten vastaanottamien varoihin perustuvien maksuliikkeyhteisön velkojen yhteenlasketusta määrästä. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun rinnastettaisiin ehdotetun 1 §:n 4 momentin mukaisesti varojen vastaanottaminen mainitussa momentissa tarkoitettulle asiakastilille. Jos tällaisten velkojen yhteismäärän viimeisen kuuden kuukauden kuukausittainen keskiarvo on suurempi kuin raportointihetkellä olevien velkojen määrä, kahden prosentin omien varojen vaatimus olisi laskettava tästä keskiarvosta.

Jos maksuliikkeyhteisö on toiminut alle kuusi kuukautta, edellä tarkoitetun keskiarvon sijasta olisi käytettävä maksuliikkeyhteisön ennen toimintansa aloittamista asettamaa tavoitearvoa. Tällainen tavoitearvo olisi sisällytettävä toimintasuunnitelmaan ja Rahoitustarkastuksen olisi hyväksyttävä se ennen toiminnan aloittamista.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin, että maksuliikkeyhteisön on sovellettava niihin varoihin, jotka on sijoitettava edellä 66 a §:n 2 momentin mukaisesti, sellaisia rajoituksia, jotka ovat tarpeen maksuliikkeyhteisön suojaamiseksi varoihin liittyviltä markkinariskeiltä. Momentista seuraa, että maksuliikkeyhteisöllä olisi oltava sellainen limiitti- tai muu riskienhallintajärjestelmä, jolla voidaan varmistaa, että momentissa tarkoitettujen varojen markkina-arvon lasku

ei vaaranna maksuliikkeyhteisön toimintaedellytyksiä. Laissa ei asettaisi määrällisiä rajoja tällaisille riskeille eikä Rahoitustarkastus voisi myöskään asettaa etukäteen tällaisia enimmäisrajoja vaan rajojen asettaminen olisi maksuliikkeyhteisön johdon tehtävä. Rahoitustarkastus voisi kuitenkin 68 §:ssä olevan yleissäännöksen nojalla puuttua asiaan, jos johdon asettamat rajoitukset ovat ilmeisen riittämättömiä.

Ehdotetut säännökset vastaisivat sähkörahadirektiivin 5 artiklaa. Rahoitustarkastus antaisi jäljempänä ehdotetun 81 a §:n mukaisesti tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetun pääomavaatimuksen laskemisesta.

81 a §. Tarkemmat määräykset. Pykälää täydennettäisiin lisäämällä viittaus sähkörahadirektiiviin.

Rahoitustarkastus voisi siten antaa mainitun direktiivin vaatimuksista johtuvia tarkempia määräyksiä maksuliikkeyhteisön pääomavaatimuksen laskemisesta. Lisäksi nykyisessä pykälässä olevat direktiivi viittaukset korvattaisiin viittauksella direktiiviin 2000/12/EY, koska nykyisessä laissa viitatut direktiivit on yhdistetty mainittuun uuteen direktiiviin.

82 §. Markkinointi. Pykälän 4 momentti ehdotetaan kumottavaksi ja vastaava säännös ehdotetaan lain rakenteen selkeyttämiseksi siirrettäväksi ehdotettuun 2 c §:ään. Lain asiasisältö ei muuttuisi.

87 a §. Sähköisen rahan lunastusvelvollisuus. Pykälässä säädettäisiin sähkörahadirektiivin 3 artiklan mukaisesti siitä, että sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalla on velvollisuus lunastaa sähköinen raha täydestä arvosta. Säännös koskisi sekä sähköisellä tietovälillä jäljellä olevan käyttämättä jääneen sähköisen rahan lunastamista sähköisen tietoväliseen haltijalta että velvollisuutta suorittaa tavaran tai palvelun myyjälle sähköisellä rahalla maksetun tavaran tai palvelun myyntihintaa vastaava rahasuoritus. Sopimuksessa voitaisiin määritellä kohtuullinen toimenpidepalkkio takaisinlunastuksesta sekä kohtuullinen aika, jonka kuluessa käyttämätön raha-arvo on lunastettava takaisin. Sopimuksella voitaisiin myös poiketa pykälän mukaisesta lunastusvelvollisuudesta siltä osin kuin lunastettava määrä on enintään 10 euroa.

Säännöstä olisi sovellettava luottolaitokseen ja 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettuun osakeyhtiöön ja osuuskuntaan. Säännöstä ei sitä vastoin sovellettaisi liikkeeseenlaskijaan, joka laskee liikkeeseen pelkästään yksikäyttöistä sähköistä rahaa. Säännöstä ei myöskään sovellettaisi asiakastileille vastaanotettuihin varoihin.

98 §. Luottolaitosrikos. Nykyisessä 1 momentissa olevia rangaistussäännöksiä selkiytettäisiin lakiin edellä ehdotettujen muutosten johdosta. Lisäksi säädettäisiin luottolaitosrikoksena rangaistavaksi vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen vastaanottaminen yleisöltä vastoin ehdotetun 2 a §:n säännöksiä.

Pykälään lisättäisiin uusi 2 momentti, jossa säädettäisiin arvopaperimarkkinalain 8 luvun 3 §:ää vastaavasti rangaistavaksi ehdotetussa 2 a §:n 4 momentissa säädetyt tiedonantovelvollisuuden rikkominen.

99 §. Talletuspankkirikos. Pykälä kumottaisiin edellä 98 §:ään tehtyjen tarkistusten johdosta. Lain asiasisältö ei muuttuisi.

101 §. Uhkasakko. Pykälän 1 momenttia muutettaisiin siten, että Rahoitustarkastus voisi asettaa uhkasakon myös 1 a §:n 2 momentissa tarkoitetulle yritykselle mainitun pykälän 2 momentissa tarkoitetun raportointivelvollisuuden tehostamiseksi.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Ehdotetun siirtymäsäännöksen mukaan yrityksen, joka lain voimaan tullessa harjoittaa laissa tarkoitettua toimiluvan alaista toimintaa olisi haettava toimilupa tai edellä 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu päätös vuoden kuluessa lain voimaan tulosta taikka lopetettava toimilupaa edellyttävä toiminta.

Tässä laissa ehdotettuja säännöksiä ei sovellettaisi takautuvasti sellaisiin varoihin, jotka on vastaanotettu ennen lain voimaantuloa eikä sellaiseen sähköiseen rahan, joka on laskettu liikkeeseen ennen lain voimaantuloa.

Säästökassatoimintaa koskevasta siirtymäajasta säädettäisiin jäljempänä ehdotettavassa laissa osuuskuntalain 21 luvun kumoamisesta. Ehdotetun

siirtymäsäännöksen mukaan säästökassatoimintaa harjoittavien osuuskuntien olisi järjestettävä varainhankintansa tämän lain mukaiseksi kymmenen vuoden kuluessa tämän lain voimaantulosta. Lisäksi säästökassatoimintaa harjoittaneiden osuuskuntien asiakastileillä olevien vaadittaessa takaisinmaksettavien varojen määrä ei saisi ylittää 6000 euroa sen jälkeen, kun viisi vuotta on kulunut lain voimaantulosta.

Edellä 25 ja 68 §:ssä tarkoitetut ulkoistamissopimukset olisi ilmoitettava myös siltä osin kuin tällaisia sopimuksia on tehty ennen lain voimaantuloa. Tällaiset sopimukset saataisiin kuitenkin ilmoittaa kuuden kuukauden kuluessa lain voimaan tulon jälkeen.

1.2. Laki sijoituspalveluyrityksistä

13 §. Vähimmäispääoma. Pykälän 1 ja 2 momentissa säädetyt markkamääräiset pääomavaatimukset muutettaisiin euromääräisiksi ja vastaamaan määrältään sijoituspalvelujen ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä annetun neuvoston direktiivin 93/6/ETY vaatimuksia. 2 momentissa olevaa viittausta tarkistettaisiin lisäksi 16 §:ään ehdotettujen muutosten johdosta. Pykälän otsikkoa ja 1 ja 2 momenttia tarkistettaisiin lisäksi siten, että niissä viitattaisiin perustamispääoman sijasta vähimmäispääomaan, koska pykälässä säädetty vähimmäispääomavaatimus on tarkoitettu sovellettavaksi koko sijoituspalveluyrityksen toiminnan ajan. Muutoksen johdosta 4 momentin säännös yhtiöjärjestykseen otettavasta osakepääoman alentamiskiellosta kumottaisiin tarpeettomana. 1 ja 2 momentin asiasisältö ei muuttuisi.

Nykyisessä 3 momentissa oleva säännös osakepääoman maksamisesta rahana muutettaisiin, koska osakeyhtiölaissa nykyisin olevat apportiomaisuutta koskevat säännökset riittävät varmistamaan, että perustamispääomana sijoitetut varat vastaavat osakepääoman nimellisarvoa.

Pykälään lisättäisiin uusi 3 momentti, jolloin muutettu 3 momentti siirtyisi 4 momentiksi. Momentin mukaan asiakkailta

takaisinmaksettavia varoja tilille vastaanottavan sijoituspalveluyrityksen perustamispääoman tulisi olla vähintään 5 miljoonaa euroa. Sijoituspalveluyritykseltä edellytettäisiin samansuuruista pääomavaatimusta kuin on säädetty luottolaitosten osalta. Lisäksi momentissa todettaisiin erikseen, että sijoituspalveluyrityksen, joka harjoittaisi ehdotetussa 16 §:n 2 momentin 3 tai 4 kohdassa tarkoitettua toimintaa, vähimmäispääomavaatimukseen sovellettaisiin 5 miljoonan euron vähimmäispääomavaatimusta. Vaatimus vastaisi asianomaisessa muussa lainsäädännössä asetettuja vaatimuksia. Selvitysosapuolen oikeuksien saamiseksi arvopaperimarkkinalain 4a luvun 8 §:n 5 kohdan mukaan tulee osakepääoman olla vähintään viisi miljoonaa euroa ja arvo-osuusjärjestelmästä annetun lain (826/1991) mukaan 2 luvun 7 §:n mukaan tilinhoitajayhteisön oman pääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa euroa.

16 §. Liiketoiminta. Pykälässä säädetään sijoituspalveluyritykselle sijoituspalvelun ohella sallitusta liiketoiminnasta (oheispalvelut). Pykälässä mainitut oheispalvelut jaoteltaisiin notifiikaatiomenettelyn helpottamiseksi kahteen ryhmään siten, että 1 momentissa luoteltaisiin sijoituspalveludirektiivin mukaiset oheispalvelut ja 2 momentissa luoteltaisiin muut oheispalvelut.

Pykälän 1 momentin 1 kohta muutettaisiin vastaamaan sijoituspalveludirektiiviä siten, että sijoituspalveluyrityksellä olisi oikeus myöntää sijoituspalveluun liittyviä luottoja ja muuta rahoitusta myös omaan lukuun. Tällaista toimintaa ei pidettäisi luottolaitoslaitostoiminnasta annetussa laissa tarkoitettuna luottolaitostoimintana silloinkaan, kun sijoituspalveluyritys hankkii yleisöltä takaisinmaksettavia varoja, jos rahoitusta myönnetään sijoituspalvelun tarjoamisen yhteydessä, esimerkiksi sijoituspalveluyrityksen välittämän arvopaperikaupan rahoittamiseksi.

Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin uusi 2 kohta, jossa säädettäisiin yritysten pääomarakenteita, liiketoimintastrategiaa ja muita näihin liittyviä kysymyksiä koskevan

neuvonnan ja yritysten sulautumisia ja yritysostoja koskevan neuvonnan ja palvelujen antamisesta. Kohta vastaa sijoituspalveludirektiivin liitteen C-osan 4 kohdassa mainittua liitännäispalvelua. Edellä mainittu neuvontapalvelu on valvontakäytännössä tulkittu direktiivin välittömän vaikutuksen periaatteen nojalla sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 1 momentin 6 kohdassa tarkoitetuksi sijoituskohteita koskevaksi sijoitus- ja rahoitusneuvonnaksi vaikka kyse ei ole suoranaisesti sijoituskohteita koskevasta neuvonnasta.

Sijoituspalveludirektiivin 3 artiklan 1 kohdan mukaan sijoituspalveluyrityksen toimilupa voi kattaa yhden tai useamman direktiivin liitteen C-osassa tarkoitetuista liitännäispalveluista. Selvyyden vuoksi olisi edellä mainitusta yrityksille annettavasta neuvonnasta säädettävä oheispalveluja koskevassa pykälässä.

Pykälän 1 momentin 3 kohtaan lisättäisiin maininta emissioita koskevaan liittyvästä palvelusta.

Pykälän 2 momentissa säädettäisiin muista kuin sijoituspalveludirektiivissä säädetyistä oheispalveluista. Momenttiin lisättäisiin uusi 1 kohta, jossa säädettäisiin sijoituspalveluyrityksen oikeudesta ottaa vastaan asiakkaalta takaisinmaksettavia varoja tilille sen estämättä, mitä ehdotetussa luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 a §:ssä säädetään oikeudesta ottaa takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja mitä sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 52 §:ssä ja arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5a §:ssä säädetään asiakasvarojen erillään säilyttämisestä. Sijoituspalveluyritys saisi vastaanottaa varoja asiakkaalta vain sijoituspalvelun tarjoamisen yhteydessä. Käytännössä varojen vastaanottamiseen tulisi siten liittyä asiakkaan omaisuudenhoitoon, arvopaperinvälitykseen tai muuhun sellaiseen sijoituspalvelun tarjoamiseen asiakkaalle, joka edellyttää sijoituspalveluun liittyvien maksujen suorittamista asiakkaan varoista. Yleinen maksujenvälitys tällaisista varoista ei olisi sallittua, mutta säännös mahdollistaisi sopimuksen, jonka mukaan asiakkaalla on oikeus nostaa varat käteisenä osittain tai kokonaan ennen sijoituspalvelun

hankkimista.

Oikeus varojen vastaanottamiseen kävisi ilmi sijoituspalveluyrityksen toimiluvasta. Varojen vastaanottamiselle ei asetettaisi määrällisiä rajoituksia. Sijoituspalveluyritykseltä, jolla olisi oikeus varojen vastaanottamiseen, edellytettäisiin, kuten luottolaitokseltakin, vähintään 5 miljoonan euron vähimmäispääomaa.

Sijoituspalveluyrityksen ei tarvitsi erottaa momentin 1 kohdassa tarkoitettuja varoja omista varoistaan sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 52 §:n ja arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n mukaisesti vaan varat olisi merkittävä sijoituspalveluyrityksen velaksi sen taseeseen.

Sijoituspalveluyrityksen maksukyvyttömyystilanteessa varat luettaisiin sijoituspalveluyrityksen varoihin.

Kohdassa tarkoitettut varat kuuluisivat sijoittajien korvausrahastosta korvattaviin sijoittajan saamiin, joista säädetään 32 §:n 1 momentissa, 39 §:n 1 momentissa ja 40 §:n 1 momentissa.

Pykälän 2 momentin 6 kohdassa säädettäisiin oikeudesta tarjota muuta kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettua sijoitus- ja rahoitusneuvontaa, jolla tarkoitettaisiin muuta neuvontaa kuin edellä 16 §:n 1 momentin 4 kohdassa tarkoitettua sijoituskohteita koskevaa sijoitus- ja rahoitusneuvontaa.

Sijoituspalveluyritys voisi tämän oikeuden nojalla tarjota asiakkaalle neuvontaa varojen sijoittamisesta muihin kuin sijoituspalveluyrityksistä annetun lain tarkoitamiin sijoituskohteisiin. Tällaisia muita kohteita voisivat olla sijoitussidonnaiset vakuutukset, kiinteistöt tai arvoesineet.

Pykälän 2 momenttiin lisättäisiin uusi 7 kohta, jossa säädettäisiin pykälässä mainittuun toimintaan läheisesti liittyvän muun palvelun tarjoamisesta. Kohdassa tarkoitettuna palveluna voisi tulla kysymykseen sijoitustoimintaan liittyvä juridinen neuvonta tai veroneuvonta.

Nykyinen 2 momentti siirtyisi 3 momentiksi. Rahoitustarkastuksella olisi siihen sisältyvän norminantovaltuuden nojalla oikeus antaa tarkempia määräyksiä myös 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen varojen vastaanottamisessa noudatettavasta

menettelystä. Rahoitustarkastus voisi määrätä esimerkiksi, että varojen vastaanottamista koskevaan sopimukseen sisällytetään tieto siitä, että sijoituspalveluyrityksen maksukyvyttömyystilanteessa sopimuksen tarkoittamat varat luetaan sijoituspalveluyrityksen varoihin.

16 b §. Toimipaikka ja asiamiehen käyttö. Lakiin ehdotetaan lisättäväksi edellä ehdotettua luottolaitoslain 25 §:ää vastaava pykälä.

29 §. Yleissäännös riskien hallinnasta. Pykälää muutettaisiin edellä ehdotettua luottolaitoslain 68 §:ää vastaavalla tavalla.

38 §. Suojan piiriin kuuluva sijoittaja. Pykälässä määritellään korvaussuojan piiriin kuuluva sijoittaja. Säännöksen tarkoittaman suojan piiriin kuuluvat tällä hetkellä kaikki ne sijoituspalveluyrityksen tarjoamat palvelut, joissa sijoituspalveluyritys joko voi pitää asiakkaan varoja hallussaan tai joissa sijoituspalveluyrityksellä on oikeus muutoin hallinnoida asiakkaan varoja. Näissä palveluissa on arvioitu olevan riski siitä, että asiakkaan varat sekoittuvat sijoituspalveluyrityksen varoihin tai ne jostain muusta syystä eivät ole palautettavissa asiakkaalle sijoituspalveluyrityksen maksukyvyttömyystilanteessa. Mainitunlainen riski on olemassa myös ehdotetun 16 §:n 2 momentin 1 kohdan mukaisten varojen kohdalla. Sijoituspalveluyrityksen joutuessa maksukyvyttömäksi mainitun kohdan mukaisesti sijoituspalveluyrityksen tilille vastaanottamat varat luettaisiin sijoituspalveluyrityksen varoihin. Tämän vuoksi ehdotetaan pykälässä säädettäväksi siitä, että sijoittajien korvaussuojan piiriin kuuluisi myös sijoittaja, jolta sijoituspalveluyritys on vastaanottanut 16 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuja varoja tilille.

39 §. Korvausrahaoston suoritusvelvollisuuden alkaminen. Pykälän 1 momenttiin lisättäisiin viittaus 16 §:n 2 momentin 1 kohtaan, jolloin sijoittaja, jonka varoja sijoituspalveluyritys on vastaanottanut edellä mainitussa lainkohdassa tarkoitettulle tilillä ja jonka selviä ja riidattomia saatavia sijoituspalveluyritys ei ole suorittanut, voisi tehdä 1 momentissa tarkoitettujen ilmoitusten rahoitustarkastukselle.

40 §. Korvattavat saamiset. Pykälän 1 momentissa määritellään korvattavat saamiset. Lain 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettulla tilillä olevat varat olisivat korvaussuojan piiriin kuuluvia, joten 1 momenttiin lisättäisiin viittaus edellä mainittuun lainkohtaan.

Pykälän 1 momentissa säädetty samalle sijoittajalle maksettavan korvauksen enimmäismäärä muutettaisiin euromääräiseksi, jolloin korvauksen enimmäismäärä olisi 20 000 euroa.

Pykälään lisättäisiin uusi 6 momentti, jonka mukaan osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia luottolaitoksia pidettäisiin korvaussuojan kannalta yhtenä luottolaitoksena. Säännös vastaa luottolaitostoiminnasta annetun lain 65 j §:n 6 momentin säännöstä, joka koskee talletussuojarahastosta korvattavia saamisia. Sen mukaan pykälää sovellettaessa talletuspankkeja, jotka lain, sopimuksen tai muun järjestelyn perusteella vastaavat kokonaan tai osittain toistensa sitoumuksista tai velvoitteista, pidetään yhtenä talletuspankkina. Edellä mainitun osuuspankkien yhteenliittymää koskevan säännöksen lisääminen lakiin olisi perusteltua ottaen huomioon, että osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia luottolaitoksia pidetään lain 36 §:n 3 momentin mukaan korvausrahaoston kannatusmaksua laskettaessa yhtenä luottolaitoksena.

Voimaantulo- ja siirtymäsäännökset

Sijoituspalveluyrityksen, joka lain voimaantullessa harjoittaa lain 52 §:ssä säädettyä asiakasvarojen lainausta lainkohdassa tarkoitettua erityisen sopimuksen perustella, olisi lopetettava tällainen toiminta 12 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta, jollei se tässä ajassa ole saanut toimilupaa ehdotetun 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuun toimintaan.

Edellä 16 b ja 29 §:ssä tarkoitettujen ulkoistamissopimukset olisi ilmoitettava myös siltä osin kuin tällaisia sopimuksia on tehty ennen lain voimaantuloa. Tällaiset

sopimukset saataisiin ilmoittaa kuuden kuukauden kuluessa lain voimaan tulon jälkeen.

1.3. Rahoitustarkastuslaki

15 b §. Sijoituspalveluiden tarjoamisen kieltäminen ja rajoittaminen. Pykälän 1 momenttiin sisältyvää valtuutta toimintakiellon määräämiseen laajennettaisiin siten, että rahoitustarkastus voisi kieltää sijoituspalveluyritykseltä myös ehdotetussa 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen varojen vastaanottamisen tilanteessa, jossa on aihetta epäillä uhkaavaa maksukyvyttömyystilannetta.

20 §. Valvontamaksu. Pykälän 1 momenttia tarkistettaisiin siten, että valvontamaksua saataisiin periä myös ehdotetussa luottolaitoslain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettua yritykseltä niiden kustannusten kattamiseksi, joita Rahoitustarkastukselle aiheutuu mainitun pykälän 5 momentissa säädetyn raportointivelvollisuuden valvonnasta.

1.4. Laki osuuskuntalain 21 luvun kumoamisesta

1 §. Luottolaitostoiminnasta annettuun lakiin tehtävien muutosten johdosta osuuskuntalain 21 luku kumottaisiin. Luvussa tarkoitettujen säästökassatoimintaa nykyisin harjoittavien osuuskuntien yleisövarainhankintaan olisi siten sovellettava yksinomaan, mitä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa ja arvopaperimarkkinalaissa säädetään. Säästökassoille säädettäisiin kuitenkin jäljempänä 2 §:ssä erityinen siirtymäaika.

2 §. Pykälän 2 momentissa säädettäisiin säästökassatoimintaa harjoittaville osuuskunnille erityinen kymmenen vuoden siirtymäaika, jonka kuluessa niiden tulisi järjestää yleisövarainhankintansa luottolaitoslakiin ehdotettujen säännösten mukaiseksi. Tämän siirtymäajan päättyessä säästökassatoimintaa harjoittaneiden osuuskuntien asiakastileillä olevien varojen määrä ei saisi ylittää edellä ehdotetun luottolaitostoiminnasta annetun lain 2 a §:n mukaista asiakaskohtaista enimmäismäärää.

Ehdotetun 3 momentin mukaan vaadittaessa takaisinmaksettaviin jäsenajoituksiin sovellettaisiin kuitenkin 31.12.2007 jälkeen 6000 euron asiakaskohtaista enimmäismäärää. Muilta osin tällaisiin osuuskuntiin sovellettaisiin myös tämän jälkeen kumotun osuuskuntalain säännöksiä 2 momentissa säädetyn 10 vuoden siirtymäajan päättymiseen saakka.

Jos 2 momentissa tarkoitettun siirtymäajan päättyessä joltakin jäseneltä vastaanotettujen vaadittaessa takaisinmaksettavien jäsenajoitusten yhteenlaskettu enimmäismäärä ylittää 3000 euroa tai vastaavasti 2 momentissa säädetyn siirtymäajan päättyessä 6000 euroa, osuuskunnan olisi talletettava ylimenevä määrä lääninhallitukseen kuuden kuukauden kuluessa siirtymäajan päättymisestä, niin kuin laissa rahan, arvo-osuuskuntien arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta (281/1931) säädetään. Talletettuihin varoihin ei kuitenkaan sovellettaisi mainitun lain 3 ja 7 §:n säännöksiä sen varmistamiseksi, että jäsen ei tallettamisen johdosta menetä lopullisesti oikeutta jäsenajoituksen takaisinsaamiseen. Lisäksi osuuskunnan olisi ilmoitettava pykälän mukaisesta tallettamisvelvollisuudesta jäsenelle viimeistään kolme kuukautta ennen pykälässä tarkoitettun siirtymäajan päättymistä.

1.5. Laki osuuskuntalain voimaannpanosta

Vanhan osuuskuntalain (247/1954) mukaan säästökassatoimintaa harjoittavan osuuskunnan jäsenten lukumäärää ja vähimmäispääomaa koskevia vaatimuksia ei sovellettu sellaiseen osuuskauppaan, jonka säästökassa-toiminta oli aloitettu ennen 1.7.1996. Uuden osuuskuntalain voimaannpanolaissa (1489/2001) ei ole vastaavaa siirtymäsäännöstä. Uuden lain voimaantulon jälkeen on ilmennyt, että yhdeksän S-ryhmään kuuluvaa, säästökassaa pitävää paikallisosuuskauppaa ei edelleenkään täytä mainittuja vaatimuksia. Pieniä osuuskauppoja koskevan poikkeuksen säilyttäminen on tarpeen, jotta ne voivat

häiriöttä jatkaa säästökassatoimintaa edellä 1.4. kohdassa ehdotetun 10 vuoden siirtymäajan. Poikkeuksesta ehdotetaan säädettäväksi osuuskuntalain voimaannpanosta annetun lain 24 §:ssä vanhan osuuskuntalain 16 §:n siirtymäsäännöstä vastaavalla tavalla.

1.6. Arvopaperimarkkinalaki

Lain 5 luvun 4 a §:n 2 momenttia tarkistettaisiin edellä ehdotetun sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 2 momentin 1 kohdan johdosta.

2. Voimaantulo

Lait ehdotetaan tulemaan voimaan mahdollisimman pian, kun ne on hyväksytty ja vahvistettu.

3. Säättämisjärjestys

Esityksessä ehdotetaan laajennettavaksi laissa toimiluvan alaiseksi säädetyin liiketoiminnan määritelmää yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun osalta. Tällaisen toiminnan säätäminen luvanvaraiseksi perustuu tarpeeseen suojata maksujärjestelmien häiriötöntä toimintaa ja edistää luottamusta sähköiseen maksamiseen sekä sähköisen rahan liikkeeseenlaskun osalta lisäksi sähkörahadirektiivin pakottaviin säännöksiin. Sääntely vastaisi luonteeltaan luottolaitoksiin nykyisin sovellettavaa sääntelyä. Myös lainsäädännön johdonmukaisuus ja rahoitusmarkkinoilla toimivien yritysten tasapuolinen kohtelu edellyttävät siten, että laajamittainen yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä harjoitettava yleisövarojen vastaanottaminen

asetetaan samantasoisten vaatimusten ja rajoitusten alaiseksi riippumatta siitä, harjoittaako tällaista toimintaa nykyisessä laissa säännelty talletuspankki tai muut luottolaitos vai pelkästään tällaiseen toimintaan erikoistunut yritys.

Esityksessä ehdotetaan eräiltä osin Rahoitustarkastuksen määräystenanto-oikeutta lisättäväksi. Lisäys koskee sähkörahadirektiivin eräiden yksityiskohtaisten säännösten voimaansaattamista lain 66 §:ään ehdotetun puitesäännöksen rajoissa. Rahoitustarkastuksen antamat määräykset perustuisivat direktiivin pakottaviin säännöksiin ja vastaavat luonteeltaan niitä määräyksiä, joita Rahoitustarkastuksella nykyisen lain nojalla on oikeus antaa eräiden direktiivien yksityiskohtaisten vaatimusten voimaan saattamiseksi.

Esityksessä ehdotetaan kumottavaksi osuuskuntalain säästökassatoimintaa koskevat säännökset viiden vuoden siirtymäajan jälkeen. Ehdotuksesta seuraa siirtymäajan päättyessä eräitä lakisäätöisiä muutoksia osuuskuntien ja niiden jäsenten välisiin voimassa oleviin sopimuksiin. Vaikka ehdotetut säännökset merkitsevät takautuvaa puuttumista voimassa oleviin sopimuksiin, esityksen vaikutuksia ei voi erityisesti siirtymäajan pituus huomioon ottaen pitää tältä kannalta merkittävänä.

Edellä esitetyistä syistä ehdotetut lait on katsottu voitavaan säätää tavallisessa lainsäätämisyjärjestyksessä. Esityksestä on kuitenkin tarpeen pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto.

Edellä esitetyn perusteella annetaan Eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavat lakiehdotukset:

Lakiehdotukset

1.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/1993) 7 §, 8 §:n 1 momentti, 20 §, 82 §:n 4 momentti ja 99 §,

sellaisina kuin niistä ovat 20 § osaksi laeissa 1340/1997 ja 524/1998 sekä 82 §:n 4 momentti ja 99 § laissa 418/1996,

muutetaan 1-3 ja 13 §, 17 §:n 1 momentin 5 kohta, 25 ja 50 §, 65 j §:n 1 momentti, 68 §:n 2 momentti, 81 a ja 98 § sekä 101 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 1500/2001, 3 § ja 68 §:n 2 momentti mainitussa laissa 45/2002, 13 § mainitussa laissa 1500/2001, 17 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 949/1996, 50 § osaksi mainitussa laissa 418/1996, 65 j §:n 1 momentti mainitussa laissa 524/1998, 81 a § mainitussa laissa 1340/1997 sekä 98 § osaksi laissa 577/1998 ja mainitussa laissa 1500/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a, 2 a-2 e ja 5 c §, 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 570/1996 ja mainitussa laissa 524/1998, uusi 5 momentti, lakiin siitä mainitulla lailla 1500/2001 kumotun 14 §:n tilalle uusi 14 §, 17 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 949/1996, uusi 6 kohta, lakiin uusi 50 a ja 66 a §, 68 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1340/1997 ja 45/2002, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä lakiin uusi 78 d ja 87 a §, seuraavasti:

1 §

Soveltamisala

Tätä lakia sovelletaan liiketoimintaan (luottolaitostoiminta), jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja sekä

1) tarjotaan omaan lukuun luottoja tai muuta rahoitusta; tai

2) harjoitetaan yleistä maksujenvälitystä tai lasketaan liikkeeseen sähköistä rahaa.

Tässä laissa säädetään lisäksi luottolaitosten

yksinoikeudesta takaisinmaksettavien varojen hankintaan yleisöltä liiketoiminnassa sekä sitä koskevista poikkeuksista.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna rahoituksena ei pidetä tavaroiden tai palvelujen myyjän ostajalle myöntämää maksuaikaa eikä rahoitusta yksinomaan sellaisille samaan konserniin kuuluville yrityksille, jotka eivät liiketoimintanaan tarjoa 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta. Sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskua, jonka ainoastaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskija itse hyväksyy maksuksi, ei

pidetä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna sähköisen rahan liikkeeseenlaskuna.

Sähköisellä rahalla tarkoitetaan tässä laissa raha-arvoa, joka on tallennettu sähköiselle tietovälineelle sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalle suoritettua samansuuruista rahamäärää vastaan ja jonka yksi tai useampi yritys on sitoutunut hyväksymään maksuksi.

Mitä tässä laissa säädetään sähköisen rahan liikkeeseenlaskusta, sovelletaan myös, kun vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja vastaanotetaan yleisöltä sellaiselle tilille, jolla olevia varoja voidaan käyttää yhden tai useamman yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä (*asiakastili*).

Vaadittaessa takaisinmaksettavilla varoilla tarkoitetaan tässä laissa muuten kuin määräajaksi velaksi otettuja varoja, jotka velkoja voi sopimusehtojen mukaan irtisanoa maksettaviksi heti tai enintään 30 päivän irtisanomisajan kuluttua, sekä määräajaksi velaksi otettuja varoja, joiden laina-aika on enintään 30 päivää tai jotka velkoja voi irtisanoa ennen eräpäivää myös muissa kuin sopimusehdoissa erikseen mainituissa poikkeuksellisissa tilanteissa.

1 a §

Luottolaitostoiminnan luvanvaraisuus ja sitä koskevat poikkeukset

Luottolaitostoimintaa ei saa harjoittaa ilman tässä laissa tarkoitettua toimilupaa.

Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, osakeyhtiö tai osuuskunta saa ilman toimilupaa harjoittaa rajoitettua luottolaitostoimintaa.

Rajoitetulla luottolaitostoiminnalla tarkoitetaan tässä laissa

1) sellaisen rahoituksen tarjoamista, jonka tarkoituksena on maksuajan myöntäminen ostettaessa osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymiä tavaroita tai palveluja;

2) takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä sellaisille asiakastileille, joilla olevia varoja voidaan

käyttää ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä;

3) sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskua, jonka ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluva yritys hyväksyy maksuksi.

Osakeyhtiön tai osuuskunnan, joka aikoo harjoittaa rajoitettua luottolaitostoimintaa, on tehtävä siitä ilmoitus Rahoitustarkastukselle ennen toiminnan aloittamista. Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava Rahoitustarkastukselle toiminnan lakkaamisesta tai merkittävistä muutoksista toiminnan laajuudessa. Rahoitustarkastuksen on kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta tehtävä päätös siitä, onko aiottu toiminta rajoitettua luottolaitostoimintaa. Rahoitustarkastuksen on viipymättä peruutettava päätös, jos toiminta ei enää ole rajoitettua luottolaitostoimintaa.

Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoitettavaan osakeyhtiöön tai osuuskuntaan ei sovelleta tämän lain säännöksiä, lukuun ottamatta 2 a §:ää, 2 c §:n 2 momenttia sekä 87 a, 98 ja 101 §:ää.

Edellä 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua toimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan on neljännesvuosittain ilmoitettava Rahoitustarkastukselle

liikkeeseenlaskemansa sähköiseen rahaan ja asiakastileihin perustuvien velkojen yhteenlaskettu määrä. Rahoitustarkastuksella on lisäksi oikeus saada rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavalta osakeyhtiöltä ja osuuskunnalta muut tämän pykälän soveltamisen kannalta tarpeelliset tiedot.

Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoitettavaan osakeyhtiöön tai osuuskuntaan ei sovelleta, mitä muussa laissa säädetään luottolaitoksesta. Siihen sovelletaan kuitenkin rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettua lakia (68/1998).

2 §

Luottolaitos

Luottolaitos on yritys, jolla on toimilupa luottolaitostoimintaan. Luottolaitos voi olla talletuspankki, luottoyhteisö tai maksuliikkeyhteisö.

2 a §

Luottolaitoksen yksinoikeus takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä ja sitä koskevat poikkeukset

Muu kuin luottolaitos ei saa harjoittaa liiketoimintaa, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja muulla tavoin kuin laskemalla liikkeeseen arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitettuja arvopapereita, jollei tässä pykälässä toisin säädetä. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan rajoita Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan takaisinmaksettavia varoja yleisöltä, rahastoyhtiön oikeutta harjoittaa sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettua sijoitusrahastotoimintaa, sijoituspalveluyrityksen oikeutta ottaa vastaan yleisöltä takaisinmaksettavia varoja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) mukaisesti eikä vakuutuslaitoksen oikeutta harjoittaa vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusliikettä. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei myöskään rajoita sellaisten maksuvälineiden myyntiä, jotka eivät ole sähköistä rahaa.

Osakeyhtiö tai osuuskunta saa 1 momentin estämättä vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja sellaiselle asiakastilille, jolla olevia varoja voidaan käyttää ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan itsensä myymien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä, sekä laskea liikkeeseen sellaista sähköistä rahaa, jonka ainoastaan osakeyhtiö tai osuuskunta itse hyväksyy maksuksi. Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittava osakeyhtiö ja osuuskunta saa lisäksi vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksetta-

via varoja 1 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitettulle asiakastilille ja laskea liikkeeseen mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettua sähköistä rahaa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta taikka, jos osakeyhtiö tai osuuskunta kuuluu 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään, kaikki samaan yritysryhmään kuuluvat osakeyhtiöt ja osuuskunnat yhdessä saavat vastaanottaa asiakastilille samalta asiakkaalta enintään määrän, joka vastaa 3 000 euroa. Edellä 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta saa tallentaa samalle sähköiselle tietovälineelle sähköistä rahaa enintään määrän, joka vastaa 150 euroa.

Osakeyhtiö ja osuuskunta saa 1 momentin estämättä tarjota yleisölle muita kuin vaadittaessa takaisinmaksettavia velkasitoumuksia. Jos tällaisia velkasitoumuksia tarjotaan yleisölle muulla tavoin kuin laskemalla yleiseen liikkeeseen arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettuja arvopapereita, osakeyhtiön tai osuuskunnan on laadittava ja julkistettava osavuositarkastus, vuositarkastus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote noudattaen soveltuvin osin, mitä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5, 5 a, 6 ja 6 a §:ssä säädetään. Poikkeamiseen tässä pykälässä säädetystä tiedonantovelvollisuudesta sovelletaan, mitä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 11 §:ssä säädetään.

2 b §

Talletuspankki

Talletuspankki on luottolaitos, joka voi vastaanottaa yleisöltä talletuksia ja muita takaisinmaksettavia varoja sekä harjoittaa 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Talletuspankki saa harjoittaa tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua liiketoimintaa ja siihen liittyvää toimintaa.

Talletuspankin liiketoimintaa on:

- 1) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen hankkiminen yleisöltä;
- 2) muu varainhankinta;
- 3) luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen;
- 4) rahoitusleasing;

- 5) yleinen maksujenvälitys ja muu maksuliike;
 - 6) sähköisen rahan liikkeeseenlasku, siihen liittyvä tietojenkäsittely ja tietojen tallentaminen sähköiselle tietovälineelle muun yrityksen lukuun;
 - 7) maksujen periminen;
 - 8) valuutanvaihto;
 - 9) notariaattitoiminta;
 - 10) arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta;
 - 11) takaustoiminta;
 - 12) luottotietotoiminta;
 - 13) asuntosäästötoimintaan liittyvä asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys;
 - 14) muu 1—13 kohdassa tarkoitettuun toimintaan verrattava toiminta.
- Talletuspankki saa lisäksi hoitaa postipalveluja postitoimiluvan haltijan kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti sekä tarjota talletuspankin kanssa samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvalla yritykselle sen hallintoon liittyviä palveluja.
- Talletuspankki voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai säästöpankki.
- Talletuspankin on kuuluttava 6 a luvussa tarkoitettuun talletussuojarahastoon.

2 c §

Talletus

Talletuksella tarkoitetaan tässä laissa sellaisia takaisinmaksettavia rahavaroja, jotka on kokonaan tai osittain korvattava 65 j §:n mukaisesti talletussuojarahastosta.

Ainostaan 1 momentissa tarkoitetuista rahavaroista saadaan markkinoinnissa käyttää sanaa ”talletus” joko sellaisenaan tai yhdysohana. Markkinoinnissa, joka koskee muiden takaisinmaksettavien varojen hankkimista yleisöltä, ei saa muutenkaan menetellä tavalla, joka voi vaikeuttaa talletusten erottumista muista takaisinmaksettavista varoista.

2 d §

Luottoyhteisö

Luottoyhteisö on luottolaitos, joka voi vastaanottaa yleisöltä muita takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia sekä harjoittaa 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa.

Luottoyhteisö saa harjoittaa muuta 2 b §:n 2 momentissa tarkoitettua liiketoimintaa ja siihen liittyvää toimintaa kuin talletusten hankkimista yleisöltä. Luottoyhteisö ei saa myöskään vastaanottaa yleisöltä muita vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja muuten kuin yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Luottoyhteisö voi harjoittaa kiinnitysluottopankkitoimintaa niin kuin kiinnitysluottopankkilaissa (1240/1999) säädetään.

Luottoyhteisö voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai hypoteekkiyhdistyksistä annetussa laissa (936/1978) tarkoitettu hypoteekkiyhdistys.

Luottoyhteisön yleistä maksujenvälitystä varten tilille vastaanottamiin vaadittaessa takaisinmaksettaviin varoihin sovelletaan, mitä 51—54 §:ssä säädetään talletuksesta.

2 e §

Maksuliikeyhteisö

Maksuliikeyhteisö on luottolaitos, joka voi harjoittaa 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa.

Maksuliikeyhteisö saa harjoittaa muuta 2 a §:n 2 momentin 1, 2, 5, 6 ja 8 kohdassa tarkoitettua ja siihen liittyvää liiketoimintaa kuin talletusten hankkimista yleisöltä. Maksuliikeyhteisö ei saa myöskään vastaanottaa yleisöltä muita vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja muuten kuin yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Maksuliikeyhteisö ei saa myöntää luottoa.

Maksuliikeyhteisö voi olla osakeyhtiö tai osuuskunta.

Maksuliikeyhteisö ei saa omistaa osakkeita eikä osuuksia muussa yhteisössä kuin 3 a §:ssä tarkoitettussa palveluyrityksessä. Maksuliikeyhteisö ei saa tehdä muita johdannaisopimuksia kuin sellaisia korko- ja valuuttasidonnaisia vakioituja johdannaisopimuksia, jotka ovat päivittäisen

vakuusvaatimuksen piirissä ja joiden tarkoituksena on kattaa maksuliikeyhteisön varoihin ja velkoihin liittyvät riskit. Maksuliikeyhteisön yleistä maksujenvälitystä varten tilille vastaanottamiin vaadittaessa takaisinmaksettaviin varoihin sovelletaan, mitä 51—54 §:ssä säädetään talletuksesta.

3 §

Rahoituslaitos

Rahoituslaitoksella tarkoitetaan tässä laissa muuta sellaista yhteisöä kuin luottolaitosta, joka pääasiallisena toimintanaan tarjoaa 2 b §:n 2 momentin 3—11 kohdassa tarkoitettuja palveluja tai hankkii omistusosuuksia. Rahoituslaitoksena ei pidetä vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusomistusyhteisöä eikä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (44/2002) tarkoitettua ryhmittymän omistusyhteisöä.

5 c §

Yritysryhmä

Yritysryhmällä tarkoitetaan tässä laissa

- 1) kirjanpitolaissa tarkoitettua konsernia;
- 2) ryhmää, joka muodostuu keskusyhteisöstä, keskusyhteisön kanssa samaan konserniin kuuluvista yrityksistä sekä sellaisista yrityksistä, joilla on keskusyhteisöön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvaan yritykseen läheinen ja pysyvä liiketaloudellinen yhteys;
- 3) yrityksiä, jotka toimivat samassa rakennuksessa tai samalla tontilla tai siihen rinnastuvalla selkeästi rajatulla alueella.

10 §

Toimilupa

Toimilupa voidaan antaa talletuspankin, luottoyhteisön tai maksuliikeyhteisön toimintaan.

13 §

Vähimmäispääoma

Talletuspankin ja luottoyhteisön osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa euroa. Maksuliikeyhteisön osake- tai osuuspääoman on oltava vähintään yksi miljoona euroa. Pääoman on oltava kokonaan merkitty toimilupaa myönnettäessä.

14 §

Talletuspankin ja luottoyhteisön yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen sisältö

Talletuspankin ja luottoyhteisön yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä on mainittava, tarjoaako talletuspankki tai luottoyhteisö sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 3 §:n mukaisia sijoituspalveluja sekä mainitun lain 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelua vai ei.

17 §

Rahoitustarkastukselle toimitettavat tiedot

Luottolaitos ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin se on saanut toimiluvan ja toimittanut Rahoitustarkastukselle:

-
- 5) selvityksen luottolaitoksen ja muun oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön välisistä 4 a §:ssä tarkoitetuista sidonnaisuuksista;
 - 6) selvityksen siitä, missä laajuudessa luottolaitos aikoo tarjota palveluja asiamiehen välityksellä tai antaa riskienhallintaan ja sisäisen valvontaan liittyviä tehtäviä toisen yrityksen hoidettavaksi.
-

25 §

Toimipaikka ja asiamiehen käyttäminen

Luottolaitoksella on oltava toimintaansa varten vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Se voi harjoittaa toimintaansa lisäksi sivukonttoreissa ja muissa toimipaikoissa.

Luottolaitos voi harjoittaa liiketoimintaa myös asiamiehen välityksellä, jos asiamiehen käyttäminen ei haittaa luottolaitoksen riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa eikä luottolaitoksen liiketoiminnan muuta hoitamista.

Luottolaitoksen on antaessaan liiketoimintaansa asiamiehen hoidettavaksi huolehdittava siitä, että luottolaitos saa asiamieheltä jatkuvasti luottolaitoksen viranomaisvalvonnan, riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan edellyttämät tarpeelliset tiedot sekä että luottolaitos voi luovuttaa nämä tiedot edelleen Rahoitustarkastukselle sekä lisäksi säästöpankkitarkastukselle, jos luottolaitos on säästöpankkitarkastuksen valvonnassa.

Luottolaitoksen, joka aikoo harjoittaa liiketoimintaa muun kuin luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettuun yhteenliittymään kuuluvan asiamiehen välityksellä, on ilmoitettava siitä Rahoitustarkastukselle ennen toiminnan antamista asiamiehen hoidettavaksi. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen sisällöstä sekä siitä, milloin asiamiehen välityksellä harjoitettavaa liiketoimintaa voidaan pitää niin vähäisenä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä. Mitä tässä momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi luottolaitoksen ja asiamiehen välisessä sopimussuhteessa tapahtuviin merkittäviin muutoksiin.

50 §

Talletuspankin toiminimi

Talletuspankin toiminimessä on oltava sana tai yhdysosa ”pankki”, ja siitä on ilmentävä pankin yhteisömuoto.

50 a §

Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Talletuspankki saa kieltäytyä tavanomaisen talletustilin avaamisesta ja tilin käyttöön

tarkoitettun välineen myöntämisestä taikka maksujenvälitystä koskevan toimeksiannon hoitamisesta vain, jos kieltäytymiselle on painava peruste. Kieltäytymisen peruste on ilmoitettava asiakkaalle.

65 j §

Korvattavat saamiset

Talletussuojarahaston varoista korvataan talletuspankissa tilillä olevat ja tilille vielä kirjautumattomat maksujenvälityksessä olevat tallettajan samassa talletuspankissa olevat saamiset, kuitenkin enintään 25 000 euron määrään asti. Jos tiliä käytetään sijoituspalveluun siten kuin sijoituspalvelu yrityksistä annetun lain 33 §:n 2 momentissa säädetään, korvaus maksetaan kuitenkin mainitussa laissa tarkoitettua korvausrahastosta siten kuin mainitun lain 6 luvussa säädetään.

66 a §

Maksuliikeyhteisön maksuvalmius

Maksuliikeyhteisöllä on oltava sijoitettuna seuraaviin sijoituskohteisiin vähintään määrä, joka vastaa maksuliikeyhteisön sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan ja yleistä maksujenvälitystä varten vastaanottamiin varoihin perustuvien velkojen yhteenlaskettua määrää:

- 1) 76 §:n I ryhmässä tarkoitettut erät;
- 2) talletukset 76 §:n II ryhmän 1 kohdassa tarkoitetuissa luottolaitoksissa;
- 3) muut, Rahoitustarkastuksen hyväksymät velkasitoumukset.

Tätä momenttia sovellettaessa omaisuuserät arvostetaan hankintamenojen suuruisina, tai jos niiden raportointihetken todennäköinen luovutushinta on sitä alhaisempi, tämän määräisinä.

Maksuliikeyhteisö saa sijoittaa 1 momentissa tarkoitettuja varoja 1 momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin eriin enintään määrään, joka vastaa maksuliikeyhteisön omien varojen kaksikymmenkertaista määrää.

Jos 1 momentissa tarkoitettujen omaisuuserien määrä laskee alle momentissa tarkoitetun määrän, Rahoitustarkastuksen on asetettava määräaika, jonka kuluessa maksuliikkeyhteisön on ryhdyttävä toimenpiteisiin omaisuuserien määrän saattamiseksi momentissa tarkoitetulle tasolle. Rahoitustarkastus voi tällöin tai muutenkin maksuliikkeyhteisön hakemuksesta määrääjäksi sallia, että maksuliikkeyhteisön 1 momentissa tarkoitettujen velkojen katteena on muita kuin momentissa tarkoitettuja omaisuuseriä. Näitä omaisuuseriä saa kuitenkin olla enintään määrä, joka ei ylitä viittä prosenttia näiden velkojen tai maksuliikkeyhteisön omien varojen määrästä, sen mukaan kumpi näistä on pienempi. Rahoitustarkastus antaa sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden toiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/46/EY täytäntöönpanemiseksi tarvittavat tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

68 §

Yleissäännös riskien hallinnasta

Luottolaitoksen riskienhallintaan ja muuhun sisäiseen valvontaan liittyvien tehtävien siirtämiseen sellaisen yrityksen hoidettavaksi, joka ei kuulu luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista pankeista annetussa laissa tarkoitettuun yhteenliittymään, sovelletaan, mitä 25 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään.

Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetuille riskienhallintajärjestelmille ja muulle sisäiselle valvonnalle sekä luotettavalle hallinnolle asetettavista vaatimuksista samoin kuin 2 momentissa tarkoitettujen ilmoituksen tekemisestä ja siitä, milloin 2 momentissa tarkoitettuja toisen yrityksen hoidettaviksi annettuja tehtäviä voidaan pitää niin vähäisinä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä.

78 d §

Maksuliikkeyhteisön omien varojen vähimmäismäärä

Maksuliikkeyhteisöllä on 76—78 §:stä poiketen oltava omia varoja vähintään määrä, joka vastaa kahta prosenttia maksuliikkeyhteisön sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan ja yleistä maksujenvälitystä varten vastaanottamien varojen yhteenlasketusta määrästä tai, jos tällaisten velkojen yhteismäärän viimeisen kuuden kuukauden kuukausittainen keskiarvo on tätä suurempi, kahta prosenttia mainitusta keskiarvosta. Jos maksuliikkeyhteisön toiminnan aloittamisesta on kulunut vähemmän kuin kuusi kuukautta, edellä mainitun keskiarvon sijasta sovelletaan maksuliikkeyhteisön toimintasuunnitelmaansa asettamaa, Rahoitustarkastuksen hyväksymää tavoitearvoa.

Maksuliikkeyhteisön on sovellettava niihin varoihin, jotka on sijoitettava 66 a §:n 2 momentin mukaisesti, sellaisia rajoituksia, jotka ovat tarpeen maksuliikkeyhteisön suojaamiseksi varoihin liittyviltä markkinariskeiltä.

81 a §

Tarkemmat määräykset

Rahoitustarkastus antaa sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä annetun neuvoston direktiivin, 93/6/ETY, luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY sekä sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden toiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/46/EY vaatimusten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat tarkemmat määräykset tämän luvun säännösten soveltamisesta.

87 a §

Sähköisen rahan lunastusvelvollisuus

Muu kuin 1 §:n 2 momentissa tarkoitettu sähköisen rahan liikkeeseenlaskija on velvollinen lunastamaan liikkeeseenlaske-
mansa sähköisen rahan sen rahallista arvoa vastaavasta täydestä määrästä, vähennettynä takaisinlunastuksesta mahdollisesti perittä-
vällä kohtuullisella toimenpidemaksulla. Tästä lunastusvelvollisuudesta voidaan poiketa sopimuksella sellaisissa tapauksissa, joissa lunastettavan sähköisen rahan raha-
arvo on enintään kymmenen euroa. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun sovellettavista sopimusehdoista on käytävä ilmi takaisinlunastuksen ehdot.

98 §

Luottolaitosrikos

Joka

- 1) ottaa yleisöltä vastaan vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja vastoin 2 a, 2 d tai 2 e §:n säännöksiä;
 - 2) harjoittaa 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa ilman toimilupaa tai vastoin 1 a §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöstä;
 - 3) käyttää liiketoiminnassaan vastoin 2c §:n 2 momentin säännöksiä sanaa ”talletus” tai vastoin 8 §:n 2 momentin säännöstä sanaa ”pankki”;
 - 4) osakeyhtiölain 2 luvun 9 §:ssä, 4 luvun 9 tai 12 c §:ssä, 13 luvun 15 §:ssä, 14 luvun 16 §:ssä tai 14 a luvun 4 §:ssä, osuuskuntalain 12 luvun 4, 5, 10 ja 12 §:ssä sekä säästöpankkilain 12 ja 26 §:ssä tarkoitettussa tapauksessa antaa rekisteriviranomaiselle tai tuomioistuimelle väärän ilmoituksen, vakuutuksen tai todistuksen osakepääoman, kantarahastopääoman, sijoitusosuuspääoman tai velan maksamisesta; taikka
 - 5) rikkoo osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa tai säästöpankkilaissa tarkoitettuja säännöksiä riippumattomana asiantuntijana toimivan tilintarkastajan lausunnon laatimisesta,
- on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *luottolaitosrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.
- Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo

2 a §:n 4 momentin säännöksiä, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, *velkasitoumusten tarjoamista yleisölle koskevien säännösten rikkomisesta* sakkoon.

Rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain 16 luvun 8 §:ssä.

101 §

Uhkasakko

Jos luottolaitosten yhteenliittymä ei ole toiminnassaan noudattanut tätä lakia taikka sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka jos 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta laiminlyön mainitun pykälän 5 momentissa säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tai jättää antamatta momentissa tarkoitettua Rahoitustarkastuksen pyytämät tiedot, Rahoitustarkastus voi uhkasakolla velvoittaa sen täyttämään velvollisuutensa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä kuuta .

Yrityksen, joka lain voimaan tullessa ilman luottolaitostoimilupaa harjoittaa 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa, on haettava 1 §:ssä tarkoitettu toimilupa, tehtävä 1 a §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus taikka lopetettava toimilupaa edellyttävä toimintansa viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Ennen lain voimaantuloa vastaanotettuihin varoihin ja liikkeeseen laskettuun sähköiseen rahaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 10 §:n 5 momentissa säädetään, ei sovelleta ennen lain voimaantuloa myönnettyyn toimilupaan.

Lain 25 §:n 3 momentissa ja 68 §:n 2 momentissa tarkoitettua tiedot lain voimaantullessa voimassa olleista ulkoistamissopimuksista on ilmoitettava Rahoitustarkastukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluttua lain voimaantulosta.

2.

Laki**sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoituspalveluyrityksistä 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (579/1996) 13 § ja 16 §, 29 §:n 2 momentti, 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti ja 40 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 13 § osaksi laissa 49/1999, 16 § osaksi laissa 801/2000, 29 §:n 2 momentti laissa 48/2002 sekä 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti ja 40 §:n 1 momentti laissa 518/1998, sekä

lisätään lakiin uusi 16 b §, 29 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1347/1997 ja mainitussa laissa 48/2002, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä 40 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 518/1998, uusi 6 momentti, seuraavasti:

13 §

Vähimmäispääoma

Sijoituspalveluyrityksen osakepääoman on oltava vähintään 730 000 euroa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Sellaisen sijoituspalveluyrityksen osakepääoman, joka saa tarjota vain 3 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja sijoituspalveluja, on oltava vähintään 125 000 euroa. Jos tässä momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava sijoituspalveluyritys harjoittaa myös 16 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toimintaa, osakepääoman on kuitenkin oltava vähintään 730 000 euroa.

Sellaisen sijoituspalveluyrityksen osakepääoman, joka harjoittaa 16 §:n 2 momentin 1, 3 tai 4 kohdassa tarkoitettua toimintaa, on oltava vähintään 5 miljoonaa euroa.

Osakepääoman on oltava kokonaan merkitty toimilupaa myönnettäessä.

16 §

Liiketoiminta

Sijoituspalveluyritys saa 3 §:ssä tarkoitettujen sijoituspalvelujen tarjoamisen lisäksi toimiluvassa mainituin edellytyksin:

- 1) myöntää asiakkaalle sijoituspalveluun liittyviä luottoja ja muuta rahoitusta;
- 2) tarjota yrityksille pääomarakenteita, liiketoimintastrategiaa ja muita näihin liittyviä kysymyksiä koskevaa neuvontaa sekä yritysten sulautumista ja yritysostoja koskevaa neuvontaa ja niitä koskevia palveluja;
- 3) tarjota arvopaperien liikkeeseenlaskuun ja emissioitaamiseen liittyviä palveluja;
- 4) tarjota sijoituskohteita koskevaa sijoitus- ja rahoitusneuvontaa;
- 5) tarjota muita kuin 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja sijoituskohteiden säilytys- ja hoitopalveluja sekä tallelokeropalveluja;
- 6) tarjota sijoituspalveluun liittyvää valuuttapalvelua.

Lisäksi sijoituspalveluyritys saa toimiluvassa mainituin edellytyksin

- 1) vastaanottaa sijoituspalvelun yhteydessä asiakkaalta takaisinmaksettavia varoja tilille sen estämättä, mitä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa sekä tämän lain 52 §:ssä säädetään,

- 2) järjestää sijoituskohteiden julkista kaupankäyntiä siten kuin siitä arvopaperimarkkinalaissa säädetään;
- 3) toimia tilinhoitajayhteisönä tai tilinhoitajayhteisön asiamiehenä siten kuin siitä arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991) säädetään;
- 4) toimia selvitysosapuolena siten kuin siitä arvopaperimarkkinalaissa säädetään;
- 5) hoitaa säilytysyhteisön tehtäviä siten kuin niistä sijoitusrahastolaissa säädetään;
- 6) tarjota muuta kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettua sijoitus- ja rahoitusneuvontaa; sekä
- 7) harjoittaa muuta tässä pykälässä tarkoitettuun toimintaan läheisesti verrattavaa toimintaa.
- Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettuja palveluja tarjottaessa noudatettavasta menettelystä.

16 b §

Toimipaikka ja asiamiehen käyttäminen

Sijoituspalveluyrityksellä on oltava toimintaansa varten vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Se voi harjoittaa toimintaansa lisäksi muissa toimipaikoissa. Sijoituspalveluyritys voi harjoittaa liiketoimintaa myös asiamiehen välityksellä, jos asiamiehen käyttäminen ei haittaa sijoituspalveluyrityksen riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa eikä sijoituspalveluyrityksen liiketoiminnan muuta hoitamista. Sijoituspalveluyrityksen on antaessaan liiketoimintaansa asiamiehen hoidettavaksi huolehdittava siitä, että sijoituspalveluyritys saa asiamieheltä jatkuvasti sijoituspalveluyrityksen viranomaisvalvonnan, riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan edellyttämät tarpeelliset tiedot sekä että sijoituspalveluyritys voi luovuttaa nämä tiedot edelleen Rahoitustarkastukselle. Sijoituspalveluyrityksen, joka aikoo harjoittaa liiketoimintaa muun kuin sijoituspalveluyrityksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001)

tarkoitettuun yhteenliittymään kuuluvan asiamiehen välityksellä, on ilmoitettava siitä Rahoitustarkastukselle ennen toiminnan antamista asiamiehen hoidettavaksi. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen sisällöstä sekä siitä, milloin asiamiehen välityksellä harjoitettavaa liiketoimintaa voidaan pitää niin vähäisenä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä. Mitä tässä momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi sijoituspalveluyrityksen ja asiamiehen välisessä sopimussuhteessa tapahtuviin merkittäviin muutoksiin.

29 §

Yleissäännös riskien hallinnasta

Sijoituspalveluyrityksen riskienhallintaan ja muuhun sisäiseen valvontaan liittyvien tehtävien siirtämiseen sellaisen yrityksen hoidettavaksi, joka ei kuulu sijoituspalveluyrityksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa tarkoitettuun yhteenliittymään, sovelletaan, mitä 16 b §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetuille riskienhallintajärjestelmille ja muulle sisäiselle valvonnalle sekä luotettavalle hallinnolle asetettavista vaatimuksista samoin kuin 2 momentissa tarkoitettun ilmoituksen tekemisestä ja siitä, milloin 2 momentissa tarkoitettuja toisen yrityksen hoidettavaksi annettuja tehtäviä voidaan pitää niin vähäisenä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä.

38 §

Suojan piiriin kuuluva sijoittaja

Suojan piiriin kuuluvalla sijoittajalla tarkoitetaan sijoittajaa, jolle on tarjottu sijoituspalvelua tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelua tai jolta sijoituspalveluyritys on vastaanottanut mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja varoja.

39 §

Korvausrahaston suoritusvelvollisuuden alkaminen

Jos sijoituspalveluyritys ei ole suorittanut sijoituspalveluiden tarjoamisen, 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun säilytys- ja hoitopalvelun tai mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun palvelun yhteydessä sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana olevia 38 §:ssä tarkoitetun sijoittajan selviä ja riidattomia saamia lain tai sopimuksen mukaisesti, sijoittaja voi ilmoittaa asiasta Rahoitustarkastukselle.

40 §

Korvattavat saamiset

Korvausrahaston varoista suoritetaan sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana sijoituspalvelun tarjoamisen tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun säilytys ja hoitopalvelun tai 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun palvelun

yhteydessä olevat 38 §:ssä tarkoitettujen sijoittajien saamiset. Samalle sijoittajalle maksettavan korvauksen määrä on yhdeksän kymmenesosaa sijoittajan samalta sijoituspalveluyritykseltä olevan saamisen määrästä, kuitenkin enintään 20 000 euroa.

Tätä pykälää sovellettaessa osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia luottolaitoksia pidetään yhtenä luottolaitoksena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Sijoituspalveluyrityksen, joka lain tullessa voimaan harjoittaa asiakasvarojen lainausta, on 12 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta haettava 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta vastaanottaa asiakkaalta takaisinmaksettavia varoja tilille tai lopetettava asiakasvarojen lainaaminen.

Lain 16 b §:n 3 momentissa ja 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot lain voimaantullessa voimassa olleista ulkoistamissopimuksista on ilmoitettava Rahoitustarkastukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

3.

Laki**rahoitustarkastuslain 15 b ja 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 15 b §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 15 b §:n 1 momentti laissa 521/1998 ja 20 §:n 1 momentti laissa 80/1998, seuraavasti:

15 b §

*Sijoituspalveluiden tarjoamisen kieltäminen
ja rajoittaminen*

Rahoitustarkastus voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kieltää sijoituspalveluyritystä tai luottolaitosta tarjoamasta sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettuja sijoituspalveluja ja mainitun lain 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja säilytys- ja hoitopalveluja sekä vastaanottamasta mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja varoja, jos sillä sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen taloudellisen tilan perusteella on aihetta epäillä, että sijoituspalveluyritystä tai luottolaitosta ilmeisesti uhkaa maksukyvyttömyys ja että sijoittajien korvausrahasto voi ilmeisesti joutua

korvaamaan sijoittajien saamiset.

20 §

Valvontamaksu

Rahoitustarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi sen valvonnassa olevien ja luottolaitostoiminnasta annetun lain 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettujen osakeyhtiöiden ja osuuskuntien sekä julkisen kaupankäynnin kohteena olevien arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden on suoritettava valvontamaksu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____.

4.

Laki**osuuskuntalain 21 luvun kumoamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti säädetään:

1 §
Tällä lailla kumotaan 28 päivänä joulukuuta 2001 annetun osuuskuntalain (1488 /2001) 21 luku.

2 §
Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____ .

Sen estämättä, mitä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa (1607/1993) säädetään, säästökassatoimintaan sovelletaan 3 momentissa säädetyin rajoituksin osuuskuntalain 21 luvun säännöksiä kymmenen vuoden ajan tämän lain voimaantulosta.

Samalta jäseneltä vastaanotettujen vaadittaessa takaisinmaksettavien jäsensijoitusten yhteismäärä ei 31.12.2007 jälkeen saa ylittää 6000 euroa.

Jos samalta henkilöltä vastaanotettujen vaadittaessa takaisinmaksettavien jäsensijoitusten yhteismäärä ylittää 2 momentissa säädetyin määräajan päättyessä

3000 euroa tai 3 momentissa säädetyin määräajan päättyessä 6000 euroa, osuuskunnan on talletettava ylimenevä määrä kuuden kuukauden kuluessa määräajan päättymisestä lääninhallitukseen niin kuin rahan, arvo-osuuksien, arvopaperien tai asiakirjain tallettamisesta velan maksuna tai vapautumiseksi muusta suoritusvelvollisuudesta annetussa laissa (281/1931) säädetään. Tämän momentin nojalla talletettuihin varoihin ei sovelleta, mitä mainitun lain 3 ja 7 §:ssä säädetään. Osuuskunnan on ilmoitettava jäsensijoittajille ja jäsensijoituksen haltijoille 2 ja 3 momentissa säädetyin määräajan päättymisestä ja siitä seuraavasta talletusvelvollisuudesta viimeistään kolme kuukautta ennen määräajan päättymistä. Ilmoitus on tehtävä jäsensijoittajan tai jäsensijoituksen haltijan osuuskunnalle ilmoittamaan osoitteeseen.

5.

Laki**osuuskuntalain voimaanpanosta annetun lain 24 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään osuuskuntalain voimaanpanosta 28 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1489/2001) 24 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

24 §

Uuden lain 21 luvun 1 §:n 1 momentissa säädettyjä osuuskunnan osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevia vaatimuksia ei sovelleta osuuskuntaan, joka on aloittanut

säästökassa-toiminnan ennen 1 päivää heinäkuuta 1996.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta .

6.

Laki**arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan 26 päivänä toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 4 luvun 5 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 321/1998, seuraavasti:

5 a §

Arvopaperinvälittäjän on järjestettävän sen haltuun luovutettujen asiakkaan rahavarojen ja muun omaisuuden (*asiakasvarat*) säilytys, käsittely ja selvitys niin, ettei ole vaaraa niiden sekoittumisesta välittäjän omiin varoihin ja omaisuuteen. Asiakasvarat on säilytettävä luotettavalla tavalla ja asiakkaan rahavarat on sijoitettava tilille talletuspankkiin tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoriin, jollei muusta sijoittamisesta ole sovittu. Muun arvopaperinvälittäjän kuin talletuspankin,

talletusten vastaanottamiseen oikeutetun ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttorin ja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen varojen vastaanottamiseen oikeutetun sijoituspalveluyrityksen, on pidettävä asiakkaan rahavarat kirjanpidossaan erillään välittäjän omista varoista ja omaisuudesta.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä _____ kuuta _____.

Helsingissä 28 päivänä maaliskuuta 2002

Tasavallan Presidentti

TARJA HALONEN

Valtiovarainministeri *Sauli Niinistö*

*Liite
Rinnakkaistekstit*

1.

Laki

luottolaitostoiminnasta annetun lain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

kumotaan luottolaitostoiminnasta 30 päivänä joulukuuta 1993 annetun lain (1607/1993) 7 §, 8 §:n 1 momentti, 20 §, 82 §:n 4 momentti ja 99 §,

sellaisina kuin niistä ovat 20 § osaksi laeissa 1340/1997 ja 524/1998 sekä 82 §:n 4 momentti ja 99 § laissa 418/1996,

muutetaan 1-3 ja 13 §, 17 §:n 1 momentin 5 kohta, 25 ja 50 §, 65 j §:n 1 momentti, 68 §:n 2 momentti, 81 ja 98 § sekä 101 §:n 1 momentti,

sellaisina kuin niistä ovat 2 § osaksi laissa 1500/2001, 3 § ja 68 §:n 2 momentti mainitussa laissa 45/2002, 13 § mainitussa laissa 1500/2001, 17 §:n 1 momentin 5 kohta laissa 949/1996, 50 § osaksi mainitussa laissa 418/1996, 65 j §:n 1 momentti mainitussa laissa 524/1998 ja 81 a § mainitussa laissa 1340/1997 sekä 98 § osaksi laissa 577/1998 ja mainitussa laissa 1500/2001, sekä

lisätään lakiin uusi 1 a, 2 a-2 e ja 5 c §, 10 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laissa 570/1996 ja mainitussa laissa 524/1998, uusi 5 momentti, lakiin siitä mainitulla lailla 1500/2001 kumotun 14 §:n tilalle uusi 14 §, 17 §:n 1 momenttiin, sellaisena kuin se on osaksi mainitussa laissa 949/1996, uusi 6 kohta, lakiin uusi 50 a ja 66 a §, 68 §:ään, sellaisena kuin se on mainituissa laeissa 1340/1997 ja 45/2002, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä lakiin uusi 78 d ja 87 a §, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

1 §

Soveltamisala

Tämä laki koskee liiketoimintaa, jossa ammattimaisesti hankitaan talletuksia tai muita takaisinmaksettavia varoja yleisöltä ja jossa näillä varoilla tarjotaan omaan lukuun luottoja ja muuta niihin verrattavaa rahoitusta joko suoraan tai samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvan yrityksen välityksellä.

Laki ei koske rahoituksen tarjoajan eikä sen kanssa samaan konserniin kuuluvan yhteisön kiinteän tai irtaimen omaisuuden taikka palvelujen kaupan rahoittamista eikä sellaista rahoittamista, joka kohdistuu samaan konserniin kuuluvaan yhteisöön.

Tätä lakia sovelletaan liiketoimintaan (luottolaitostoiminta), jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja sekä

1) tarjotaan omaan lukuun luottoja tai muuta rahoitusta; tai

2) harjoitetaan yleistä maksujenvälitystä tai lasketaan liikkeeseen sähköistä rahaa.

Tässä laissa säädetään lisäksi luottolaitosten yksinoikeudesta takaisinmaksettavien varojen hankintaan yleisöltä liiketoiminnassa sekä sitä koskevista poikkeuksista.

Edellä 1 momentin 1 kohdassa tarkoitettuna

1....1..9.

rahoituksena ei pidetä tavaroiden tai palvelujen myyjän ostajalle myöntämää maksuaikaa eikä rahoitusta yksinomaan sellaisille samaan konserniin kuuluville yrityksille, jotka eivät liiketoimintanaan tarjoa 1 momentissa tarkoitettua rahoitusta. Sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskua, jonka ainoastaan sähköisen rahan liikkeeseenlaskija itse hyväksyy maksuksi, ei pidetä 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettuna sähköisen rahan liikkeeseenlaskuna.

Sähköisellä rahalla tarkoitetaan tässä laissa raha-arvoa, joka on tallennettu sähköiselle tietovälineelle sähköisen rahan liikkeeseenlaskijalle suoritettua samansuuruista rahamäärää vastaan ja jonka yksi tai useampi yritys on sitoutunut hyväksymään maksuksi.

Mitä tässä laissa säädetään sähköisen rahan liikkeeseenlaskusta, sovelletaan myös, kun vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja vastaanotetaan yleisöltä sellaiselle tilille, jolla olevia varoja voidaan käyttää yhden tai useamman yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä (**asiakastili**).

Vaadittaessa takaisinmaksettavilla varoilla tarkoitetaan tässä laissa muuten kuin määräajaksi velaksi otettuja varoja, jotka velkoja voi sopimusehtojen mukaan irtisanoa maksettaviksi heti tai enintään 30 päivän irtisanomisajan kuluttua, sekä määräajaksi velaksi otettuja varoja, joiden laina-aika on enintään 30 päivää tai jotka velkoja voi irtisanoa ennen eräpäivää myös muissa kuin sopimusehdoissa erikseen mainituissa poikkeuksellisissa tilanteissa.

1 a §

Luottolaitostoiminnan luvanvaraisuus ja sitä koskevat poikkeukset

Luottolaitostoimintaa ei saa harjoittaa ilman tässä laissa tarkoitettua toimilupaa. Sen estämättä, mitä 1 momentissa säädetään, osakeyhtiö tai osuuskunta saa ilman toimilupaa harjoittaa rajoitettua luottolaitostoimintaa. **Rajoitetulla luottolaitostoiminnalla** tarkoitetaan tässä laissa

Ehdotus

1) sellaisen rahoituksen tarjoamista, jonka tarkoituksena on maksuajan myöntäminen ostettaessa osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymiä tavaroita tai palveluja;

2) takaisinmaksettavien varojen vastaanottamista yleisöltä sellaisille asiakastileille, joilla olevia varoja voidaan käyttää ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluvan yrityksen myymien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen ja nostaa käteisenä;

3) sellaisen sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun, jonka ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan kanssa samaan 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään kuuluva yritys hyväksyy maksuksi.

Osakeyhtiön tai osuuskunnan, joka aikoo harjoittaa rajoitettua luottolaitostoimintaa, on tehtävä siitä ilmoitus Rahoitustarkastukselle ennen toiminnan aloittamista.

Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan on lisäksi viivytyksettä ilmoitettava Rahoitustarkastukselle toiminnan lakkaamisesta tai merkittävistä muutoksista toiminnan laajuudessa.

Rahoitustarkastuksen on kolmen kuukauden kuluessa ilmoituksen vastaanottamisesta tehtävä päätös siitä, onko aiottu toiminta rajoitettua luottolaitostoimintaa.

Rahoitustarkastuksen on viipymättä peruutettava päätös, jos toiminta ei enää ole rajoitettua luottolaitostoimintaa.

Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavaan osakeyhtiöön tai osuuskuntaan ei sovelleta tämän lain säännöksiä, lukuun ottamatta 2 a §:ää, 2 c §:n 2 momenttia sekä 87 a, 98 ja 101 §:ää.

Edellä 2 momentin 2 tai 3 kohdassa tarkoitettua toimintaa harjoittavan osakeyhtiön tai osuuskunnan on neljännesvuosittain ilmoitettava Rahoitustarkastukselle liikkeeseenlaskemansa sähköiseen rahaan ja asiakastileihin perustuvien velkojen yhteenlaskettu määrä.

Rahoitustarkastuksella on lisäksi oikeus saada rajoitettua luottolaitostoimintaa

2 §

Luottolaitos

Luottolaitoksella tarkoitetaan tässä laissa talletuspankkia ja muuta 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittavaa osakeyhtiötä, osuuskuntaa tai hypoteekkiyhdistystä. Talletuspankkeja ovat liikepankit, säästöpankit, säästöpankkiosakeyhtiöt, osuuspankit, osuustoiminnalliset osakeyhtiömuotoiset pankit ja osuuspankkilain (1271/1990) 41 b §:ssä tarkoitetut osakeyhtiömuotoiset pankit.

1...1..9.

Ehdotus

harjoittavalta osakeyhtiöltä ja osuuskunnalta muut tämän pykälän soveltamisen kannalta tarpeelliset tiedot. Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittavaan osakeyhtiöön tai osuuskuntaan ei sovelleta, mitä muussa laissa säädetään luottolaitoksesta. Siihen sovelletaan kuitenkin rahanpesun estämisestä ja selvittämisestä annettua lakia (68/1998).

2 §

Luottolaitos

Luottolaitos on yritys, jolla on toimilupa luottolaitostoimintaan. Luottolaitos voi olla talletuspankki, luottoyhteisö tai maksuliikkeyhteisö.

2 a §

Luottolaitoksen yksinoikeus takaisinmaksettavien varojen vastaanottamiseen yleisöltä ja sitä koskevat poikkeukset

Muu kuin luottolaitos ei saa harjoittaa liiketoimintaa, jossa yleisöltä vastaanotetaan takaisinmaksettavia varoja muulla tavoin kuin laskemalla liikkeeseen arvopaperimarkkinalaissa (495/1989) tarkoitettuja arvopapereita, jollei tässä pykälässä toisin säädetä. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei kuitenkaan rajoita Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan yleisöltä takaisinmaksettavia varoja, rahastoyhtiön oikeutta harjoittaa sijoitusrahastolaissa (48/1999) tarkoitettua sijoitusrahastotoimintaa, sijoituspalveluyrityksen oikeutta ottaa vastaan yleisöltä takaisinmaksettavia varoja sijoituspalveluyrityksistä annetun lain (579/1996) mukaisesti eikä

vakuutuslaitoksen oikeutta harjoittaa vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusliikettä. Mitä tässä pykälässä säädetään, ei myöskään rajoita sellaisten maksuvälineiden myyntiä, jotka eivät ole sähköistä rahaa.

Osakeyhtiö tai osuuskunta saa 1 momentin estämättä vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja sellaiselle asiakastilille, jolla olevia varoja voidaan käyttää ainoastaan osakeyhtiön tai osuuskunnan itsensä myymien tavaroiden tai palvelujen maksamiseen sekä nostaa käteisenä, sekä laskea liikkeeseen sellaista sähköistä rahaa, jonka ainoastaan osakeyhtiö tai osuuskunta itse hyväksyy maksuksi. Rajoitettua luottolaitostoimintaa harjoittava osakeyhtiö ja osuuskunta saa lisäksi vastaanottaa yleisöltä vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja 1 a §:n 2 momentin 2 kohdassa tarkoitetulle asiakastilille ja laskea liikkeeseen mainitun momentin 3 kohdassa tarkoitettua sähköistä rahaa.

Edellä 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta taikka, jos osakeyhtiö tai osuuskunta kuuluu 5 c §:ssä tarkoitettuun yritysryhmään, kaikki samaan yritysryhmään kuuluvat osakeyhtiöt ja osuuskunnat yhdessä saavat vastaanottaa asiakastilille samalta asiakkaalta enintään määrän, joka vastaa 3 000 euroa. Edellä 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta saa tallentaa samalle sähköiselle tietovälineelle sähköistä rahaa enintään määrän, joka vastaa 150 euroa. Osakeyhtiö ja osuuskunta saa 1 momentin estämättä tarjota yleisölle muita kuin vaadittaessa takaisinmaksettavia velkasitoumuksia. Jos tällaisia velkasitoumuksia tarjotaan yleisölle muulla tavoin kuin laskemalla yleiseen liikkeeseen arvopaperimarkkinalaissa tarkoitettuja arvopapereita, osakeyhtiön tai osuuskunnan on laadittava ja julkistettava osavuositarkastus, vuosikatsaus, tilinpäätös ja tilinpäätöstiedote noudattaen soveltuvin osin, mitä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 5, 5 a, 6 ja 6 a §:ssä säädetään. Poikkeamiseen tässä pykälässä säädetystä tiedonantovelvollisuudesta sovelletaan, mitä arvopaperimarkkinalain 2 luvun 11 §:ssä

säädetään.

2 b §

Talletuspankki

Talletuspankki on luottolaitos, joka voi vastaanottaa yleisöltä talletuksia ja muita takaisinmaksettavia varoja sekä harjoittaa 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa. Talletuspankki saa harjoittaa tämän pykälän 2 momentissa tarkoitettua liiketoimintaa ja siihen liittyvää toimintaa.

Talletuspankin liiketoimintaa on:

- 1) talletusten ja muiden takaisinmaksettavien varojen hankkiminen yleisöltä;*
- 2) muu varainhankinta;*
- 3) luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen;*
- 4) rahoitusleasing;*
- 5) yleinen maksujenvälitys ja muu maksuliike;*
- 6) sähköisen rahan liikkeeseenlasku, siihen liittyvä tietojenkäsittely ja tietojen tallentaminen sähköiselle tietovälineelle muun yrityksen lukuun;*
- 7) maksujen periminen;*
- 8) valuutanvaihto;*
- 9) notariaattitoiminta;*
- 10) arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta;*
- 11) takaustoiminta;*
- 12) luottotietotoiminta;*
- 13) asuntosäästötoimintaan liittyvä asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys;*
- 14) muu 1–13 kohdassa tarkoitettuun toimintaan verrattavaa toimintaa.*

Talletuspankki saa lisäksi hoitaa postipalveluja postitoimiluvan haltijan kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti sekä tarjota talletuspankin kanssa samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluvalla yritykselle sen hallintoon liittyviä palveluja.

Talletuspankki voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai säästöpankki.

Talletuspankin on kuuluttava 6 a luvussa tarkoitettuun talletussuojarahastoon.

2 c §**Talletus**

Talletuksella tarkoitetaan tässä laissa sellaisia takaisinmaksettavia rahavaroja, jotka on kokonaan tai osittain korvattava 65 j §:n mukaisesti talletussuojarahastosta. Ainostaan 1 momentissa tarkoitetuista rahavaroista saadaan markkinoinnissa käyttää sanaa ”talletus” joko sellaisenaan tai yhdysosana. Markkinoinnissa, joka koskee muiden takaisinmaksettavien varojen hankkimista yleisöltä, ei saa muutenkaan menetellä tavalla, joka voi vaikeuttaa talletusten erottumista muista takaisinmaksettavista varoista.

2 d §**Luottoyhteisö**

Luottoyhteisö on luottolaitos, joka voi vastaanottaa yleisöltä muita takaisinmaksettavia varoja kuin talletuksia sekä harjoittaa 1 §:n 1 momentin 1 ja 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa.

Luottoyhteisö saa harjoittaa muuta 2 b §:n 2 momentissa tarkoitettua liiketoimintaa ja siihen liittyvää toimintaa kuin talletusten hankkimista yleisöltä. Luottoyhteisö ei saa myöskään vastaanottaa yleisöltä muita vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja muuten kuin yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Luottoyhteisö voi harjoittaa kiinnitysluottopankkitoimintaa niin kuin kiinnitysluottopankkilaissa (1240/1999) säädetään.

Luottoyhteisö voi olla osakeyhtiö, osuuskunta tai hypoteekkiyhdistyksistä annetussa laissa (936/1978) tarkoitettu hypoteekkiyhdistys.

Luottoyhteisön yleistä maksujenvälitystä varten tilille vastaanottamiin vaadittaessa takaisinmaksettaviin varoihin sovelletaan, mitä 51—54 §:ssä säädetään talletuksesta.

2 e §**Maksuliikeyhteisö**

Maksuliikeyhteisö on luottolaitos, joka voi harjoittaa 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa.

Maksuliikeyhteisö saa harjoittaa muuta 2 a §:n 2 momentin 1, 2, 5, 6 ja 8 kohdassa tarkoitettua ja siihen liittyvää liiketoimintaa kuin talletusten hankkimista yleisöltä. Maksuliikeyhteisö ei saa myöskään vastaanottaa yleisöltä muita vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja muuten kuin yleisen maksujenvälityksen ja sähköisen rahan liikkeeseenlaskun yhteydessä. Maksuliikeyhteisö ei saa myöntää luottoa. Maksuliikeyhteisö voi olla osakeyhtiö tai osuuskunta.

Maksuliikeyhteisö ei saa omistaa osakkeita eikä osuuksia muussa yhteisissä kuin 3 a §:ssä tarkoitettussa palveluyrityksessä. Maksuliikeyhteisö ei saa tehdä muita johdannaisopimuksia kuin sellaisia korkoja ja valuuttasidonnaisia vakioituja johdannaisopimuksia, jotka ovat päivittäisen vakuusvaatimuksen piirissä ja joiden tarkoituksena on kattaa maksuliikeyhteisön varoihin ja velkoihin liittyvät riskit.

Maksuliikeyhteisön yleistä maksujenvälitystä varten tilille vastaanottamiin vaadittaessa takaisinmaksettaviin varoihin sovelletaan, mitä 51—54 §:ssä säädetään talletuksesta.

3 §

Rahoituslaitos

Rahoituslaitoksella tarkoitetaan tässä laissa luottolaitosta lukuun ottamatta sellaista yhteisöä, joka pääasiallisena liiketoimintanaan tarjoaa 20 §:n 2—10 kohdassa tarkoitettuja palveluja tai hankkii omistusosuuksia. Rahoituslaitoksena ei pidetä vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusomistusyhteisöä eikä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (44/2002) tarkoitettua ryhmittymän omistusyhteisöä.

3 §

Rahoituslaitos

Rahoituslaitoksella tarkoitetaan tässä laissa muuta sellaista yhteisöä kuin luottolaitosta, joka pääasiallisena toimintanaan tarjoaa 2 b §:n 2 momentin 3—11 kohdassa tarkoitettuja palveluja tai hankkii omistusosuuksia. Rahoituslaitoksena ei pidetä vakuutusyhtiölaissa (1062/1979) tarkoitettua vakuutusomistusyhteisöä eikä rahoitus- ja vakuutusryhmittymien valvonnasta annetussa laissa (44/2002) tarkoitettua ryhmittymän omistusyhteisöä.

5 c §

Yritysryhmä

Yritysryhmällä tarkoitetaan tässä laissa
 1) kirjanpitolaissa tarkoitettua konsernia;
 2) ryhmää, joka muodostuu keskusyhteisöstä, keskusyhteisön kanssa samaan konserniin kuuluvista yrityksistä sekä sellaisista yrityksistä, joilla on keskusyhteisöön tai sen kanssa samaan konserniin kuuluvaan yritykseen läheinen ja pysyvä liiketaloudellinen yhteys;
 3) yrityksiä, jotka toimivat samassa rakennuksessa tai samalla tontilla tai siihen rinnastuvalla selkeästi rajatulla alueella.

7 §

Luvanvaraisuus

Luottolaitoksella on oltava toimilupa toimintansa harjoittamiseen.

8 §

Toiminimi

Talletuspankin toiminimessä on oltava sana tai yhdysosa "pankki" ja siitä on ilmettävä pankin yhteisömuoto.

7 §

Luvanvaraisuus

(kumotaan)

8 §

Toiminimi

(kumotaan)

10 §

Toimilupa

Toimilupa voidaan antaa talletuspankin, luottoyhteisön tai maksuliikkeyhteisön toimintaan.

13 §

Perustamispääoma

Perustettavan luottolaitoksen osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman on oltava vähintään 5 miljoonaa euroa. Perustamispääoman on oltava kokonaan merkitty toimilupaa myönnettäessä.

1...1..9.

13 §

Vähimmäispääoma

Talletuspankin ja luottoyhteisön osakepääoman, osuuspääoman tai peruspääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa euroa. Maksuliikkeyhteisön osake- tai osuuspääoman on oltava vähintään yksi miljoona euroa. Pääoman on oltava

kokonaan merkitty toimilupaa
myönnettäessä.

14 §

*Talletuspankin ja luottoyhteisön
yhtiöjärjestyksen ja sääntöjen sisältö*

*Talletuspankin ja luottoyhteisön
yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä on
mainittava, tarjoaako talletuspankki tai
luottoyhteisö sijoituspalveluyrityksistä
annetun lain 3 §:n mukaisia
sijoituspalveluja sekä mainitun lain 16 §:n 1
momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys-
ja hoitopalvelua vai ei.*

17 §

Rahoitustarkastukselle toimitettavat tiedot

Luottolaitos ei saa aloittaa toimintaansa ennen kuin se on saanut
toimiluvan ja toimittanut Rahoitustarkastukselle:

5) selvityksen luottolaitoksen ja muun
oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön
välisistä 4 a §:ssä tarkoitetuista
sidonnaisuuksista.

5) selvityksen luottolaitoksen ja muun
oikeushenkilön tai luonnollisen henkilön
välisistä 4 a §:ssä tarkoitetuista
sidonnaisuuksista;

6) selvityksen siitä, missä laajuudessa
luottolaitos aikoo tarjota palveluja
asiamiehen välityksellä tai antaa
riskienhallintaan ja sisäisen valvontaan
liittyviä tehtäviä toisen yrityksen
hoidettavaksi.

20 §

Liiketoiminnan ala

*Luottolaitos saa harjoittaa vain tässä
pykälässä tarkoitettua ja siihen liittyvää
toimintaa.*

Luottolaitoksen toimintaa on

- 1) takaisinmaksettavien varojen hankinta yleisöltä;*
- 2) muu varainhankinta;*
- 3) luotonanto ja rahoitustoiminta sekä muu rahoituksen järjestäminen;*
- 4) rahoitusleasing;*

1...1..9.

20 §

Liiketoiminnan ala

(kumotaan)

*Voimassa oleva laki**Ehdotus*

- 5) maksuliike;
 6) maksujen periminen;
 7) valuutanvaihto;
 8) notariaattitoiminta;
 9) arvopaperikauppa ja muu arvopaperitoiminta;
 10) takaustoiminta;
 11) luottotietotoiminta;
 12) asuntosäästötoimintaan liittyvä asunto-osakkeiden ja -osuuksien sekä omakotikiinteistöjen välitys; sekä
 13) muu 1—12 kohdassa tarkoitettuihin toimintoihin verrattava toiminta.

Luottolaitos saa 1 momentin estämättä hoitaa postipalveluja postitoimiluvan haltijan kanssa tekemänsä sopimuksen mukaisesti sekä tarjota luottolaitoksen kanssa samaan konserniin tai konsolidointiryhmään kuuluville yrityksille niiden hallintoon liittyviä palveluja.

Sen lisäksi, mitä muualla laissa säädetään, luottolaitoksen yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä on määrättävä, tarjoaako luottolaitos sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 3 §:n mukaisia sijoituspalveluita sekä mainitun lain 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelua. Jos luottolaitos ei tarjoa mainittuja palveluita, myös siitä on mainittava yhtiöjärjestyksessä tai säännöissä.

25 §

Kiinteä toimipaikka

Luottolaitoksella on oltava toimintaansa varten vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Se voi harjoittaa toimintaansa lisäksi sivukonttoreissa ja muissa toimipaikoissa.

1...1..9.

25 §

Toimipaikka ja asiamiehen käyttäminen

Luottolaitoksella on oltava toimintaansa varten vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Se voi harjoittaa toimintaansa lisäksi sivukonttoreissa ja muissa toimipaikoissa. *Luottolaitos voi harjoittaa liiketoimintaa myös asiamiehen välityksellä, jos asiamiehen käyttäminen ei haittaa luottolaitoksen riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa eikä luottolaitoksen liiketoiminnan muuta hoitamista. Luottolaitoksen on antaessaan liiketoimintaansa asiamiehen hoidettavaksi huolehdittava siitä, että luottolaitos saa asiamieheltä jatkuvasti luottolaitoksen viranomaisvalvonnan, riskien hallinnan ja*

sisäisen valvonnan edellyttämät tarpeelliset tiedot sekä että luottolaitos voi luovuttaa nämä tiedot edelleen Rahoitustarkastukselle sekä lisäksi säästöpankkitarkastukselle, jos luottolaitos on säästöpankkitarkastuksen valvonnassa.

Luottolaitoksen, joka aikoo harjoittaa liiketoimintaa muun kuin luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettuun yhteenliittymään kuuluvan asiamiehen välityksellä, on ilmoitettava siitä Rahoitustarkastukselle ennen toiminnan antamista asiamiehen hoidettavaksi. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen sisällöstä sekä siitä, milloin asiamiehen välityksellä harjoitettavaa liiketoimintaa voidaan pitää niin vähäisenä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä. Mitä tässä momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi luottolaitoksen ja asiamiehen välisessä sopimussuhteessa tapahtuviin merkittäviin muutoksiin.

50 §

Talletus

Talletuksella tarkoitetaan tässä laissa yleisöltä vastaanotettuja takaisinmaksettavia varoja, jotka on vastaanotettu rahoitustarkastuksen hyväksymät yleiset ehdot täyttävälle tilille.

Vain talletuspankilla on oikeus ottaa vastaan talletuksia. Tämän lain säännökset eivät rajoita Suomen Pankin oikeutta ottaa vastaan talletuksia.

50 §

Talletuspankin toiminimi

Talletuspankin toiminimessä on oltava sana tai yhdysosa ”pankki”, ja siitä on ilmentävä pankin yhteisömuoto.

50 a §

Asiakkaan oikeus peruspankkipalveluihin

Talletuspankki saa kieltäytyä tavanomaisen talletustilin avaamisesta ja tilin käyttöön tarkoitettujen välineiden myöntämisestä taikka maksujenvälitystä koskevan toimeksiannon

65 j §

Korvattavat saamiset

Talletussuojarahaston varoista korvataan 50 §:ssä tarkoitettulla tilillä olevat ja tilille vielä kirjautumattomat maksujen välityksessä olevat tallettajan samassa talletuspankissa olevat saamiset, kuitenkin enintään 150 000 Suomen markan määrään asti. Jos tiliä käytetään sijoituspalveluun siten kuin sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 33 §:n 2 momentissa säädetään, maksetaan korvaus kuitenkin sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettua korvausrahastosta siten kuin mainitun lain 6 luvussa säädetään.

65 j §

Korvattavat saamiset

Talletussuojarahaston varoista korvataan *talletuspankissa* tilillä olevat ja tilille vielä kirjautumattomat maksujenvälityksessä olevat tallettajan samassa talletuspankissa olevat saamiset, kuitenkin enintään 25 000 euron määrään asti. Jos tiliä käytetään sijoituspalveluun siten, kuin sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 33 §:n 2 momentissa säädetään, maksetaan korvaus kuitenkin mainitussa laissa tarkoitettua korvausrahastosta siten kuin mainitun lain 6 luvussa säädetään.

66 a §***Maksuliikeyhteisön maksuvalmius***

Maksuliikeyhteisöllä on oltava sijoitettuna seuraaviin sijoituskohteisiin vähintään määrä, joka vastaa maksuliikeyhteisön sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan ja yleistä maksujenvälitystä varten vastaanottamiin varoihin perustuvien velkojen yhteenlaskettua määrää:

- 1) 76 §:n I ryhmässä tarkoitettut erät;
- 2) talletukset 76 §:n II ryhmän 1 kohdassa tarkoitetuissa luottolaitoksissa;
- 3) muut, Rahoitustarkastuksen hyväksymät velkasitoumukset.

Tätä momenttia sovellettaessa omaisuuserät arvostetaan hankintamenon suuruisena, tai jos niiden raportointihetken todennäköinen luovutushinta on sitä alhaisempi, tämän määräisenä.

Maksuliikeyhteisö saa sijoittaa I momentissa tarkoitettuja varoja I momentin 2 ja 3 kohdassa tarkoitettuihin eriin enintään määrän, joka vastaa maksuliikeyhteisön omien varojen kaksikymmenkertaista määrää.

Jos I momentissa tarkoitettujen

omaisuuserien määrä laskee alle momentissa tarkoitetun määrän, Rahoitustarkastuksen on asetettava määräaika, jonka kuluessa maksuliikkeyhteisön on ryhdyttävä toimenpiteisiin omaisuuserien määrän saattamiseksi momentissa tarkoitetulle tasolle. Rahoitustarkastus voi tällöin tai muutenkin maksuliikkeyhteisön hakemuksesta määrääjäksi sallia, että maksuliikkeyhteisön 1 momentissa tarkoitettujen velkojen katteena on muita kuin 1 momentissa tarkoitettuja omaisuuseriä, kuitenkin enintään määrä, joka ei ylitä viittä prosenttia näiden velkojen tai maksuliikkeyhteisön omien varojen määrästä, sen mukaan kumpi näistä on pienempi. Rahoitustarkastus antaa sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden toiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/46/EY täytäntöönpanemiseksi tarvittavat tarkemmat määräykset tämän pykälän soveltamisesta.

68 §

Yleissäännös riskien hallinnasta

Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä luotettavaa hallintoa koskevista vaatimuksista.

1...1..9.

68 §

Yleissäännös riskien hallinnasta

Luottolaitoksen riskienhallintaan ja muuhun sisäiseen valvontaan liittyvien tehtävien siirtämiseen sellaisen yrityksen hoidettavaksi, joka ei kuulu luottolaitoksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa tarkoitettuun yhteenliittymään, sovelletaan, mitä 25 §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetuille riskienhallintajärjestelmille ja muulle sisäiselle valvonnalle sekä luotettavalle hallinnolle asetettavista vaatimuksista samoin kuin 2 momentissa tarkoitetun ilmoituksen tekemisestä ja siitä, milloin 2 momentissa tarkoitettuja toisen yrityksen hoidettaviksi annettuja tehtäviä voidaan pitää niin vähäisinä, että ilmoitus voidaan

Voimassa oleva laki

Ehdotus

jättää tekemättä.

78 d §

Maksuliikkeyhteisön omien varojen vähimmäismäärä

Maksuliikkeyhteisöllä on 76—78 §:stä poiketen oltava omia varoja vähintään määrä, joka vastaa kahta prosenttia maksuliikkeyhteisön sähköisen rahan liikkeeseenlaskua vastaan ja yleistä maksujenvälitystä varten vastaanottamien varojen yhteenlasketusta määrästä tai, jos tällaisten velkojen yhteismäärän viimeisen kuuden kuukauden kuukausittainen keskiarvo on tätä suurempi, kahta prosenttia mainitusta keskiarvosta. Jos maksuliikkeyhteisön toiminnan aloittamisesta on kulunut vähemmän kuin kuusi kuukautta, edellä mainitun keskiarvon sijasta sovelletaan maksuliikkeyhteisön toimintasuunnitelmassaan asettamaa, Rahoitustarkastuksen hyväksymää tavoitearvoa.

Maksuliikkeyhteisön on sovellettava niihin varoihin, jotka on sijoitettava 66 a §:n 2 momentin mukaisesti, sellaisia rajoituksia, jotka ovat tarpeen maksuliikkeyhteisön suojaamiseksi varoihin liittyviltä markkinariskeiltä.

81 a §

Tarkemmat määräykset

Rahoitustarkastus antaa luottolaitosten omista varoista annetun neuvoston direktiivin (89/299/ETY), luottolaitosten vakavaraisuussuhteesta annetun neuvoston direktiivin (89/647/ETY), sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä annetun neuvoston direktiivin (93/6/ETY) ja luottolaitosten konsolidoidusta valvonnasta annetun neuvoston direktiivin (92/30/ETY) vaatimusten täyttämiseksi tarkemmat määräykset tämän luvun säännösten soveltamisesta.

81 a §

Tarkemmat määräykset

Rahoitustarkastus antaa sijoituspalveluyritysten ja luottolaitosten omien varojen riittävydestä annetun neuvoston direktiivin, 93/6/ETY, luottolaitosten liiketoiminnan aloittamisesta ja harjoittamisesta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/12/EY sekä sähköisen rahan liikkeeseenlaskijoiden toiminnan aloittamisesta, harjoittamisesta ja toiminnan vakauden valvonnasta annetun Euroopan Parlamentin ja neuvoston direktiivin 2000/46/EY vaatimusten täytäntöönpanemiseksi tarvittavat tarkemmat määräykset tämän luvun säännösten soveltamisesta.

1...1..9.

82 §

Markkinointi

Vain talletuspankilla on oikeus markkinoinnissa käyttää yleisöltä vastaanotettavista takaisinmaksettavista varoista sanaa talletus sellaisenaan tai yhdysosana.

(kumotaan)

87 a §

Sähköisen rahan lunastusvelvollisuus

Sähköisen rahan liikkeeseenlaskija on velvollinen lunastamaan liikkeeseenlaskemansa sähköisen rahan sen rahallista arvoa vastaavasta täydestä määrästä, vähennettynä takaisinlunastuksesta mahdollisesti perittävällä kohtuullisella toimenpidemaksulla. Tästä lunastusvelvollisuudesta voidaan poiketa sellaisissa tapauksissa, joissa lunastettavan sähköisen rahan raha-arvo on enintään kymmenen euroa. Sähköisen rahan liikkeeseenlaskuun sovellettavista sopimusehdoista on käytävä ilmi takaisinlunastuksen ehdot.

98 §

Luottolaitosrikos

Joka harjoittaa 1 §:ssä tarkoitettua toimintaa ilman toimilupaa, on tuomittava luottolaitosrikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta. Rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain 16 luvun 8 §:ssä. Luottolaitosrikoksesta on lisäksi tuomittava se, joka tahallaan

- 1) osakeyhtiölain 2 luvun 9 §:ssä, 4 luvun 9 tai 12 c §:ssä, 13 luvun 15 §:ssä, 14 luvun 16 §:ssä tai 14 a luvun 4 §:ssä, osuuskuntalain 12 luvun 4, 5,10 ja 12 §:ssä

1...1..9.

98 §

Luottolaitosrikos

Joka

- 1) ottaa yleisöltä vastaan vaadittaessa takaisinmaksettavia varoja vastoin 2 a, 2 d tai 2 e §:n säännöksiä;
- 2) harjoittaa 1 §:n 1 momentissa tarkoitettua toimintaa ilman toimilupaa tai vastoin 1 a §:n 3 momentissa tarkoitettua päätöstä;
- 3) käyttää liiketoiminnassaan vastoin 2 c §:n 2 momentin säännöstä sanaa "talletus" tai vastoin 8 §:n 2 momentin säännöstä sanaa "pankki";
- 4) osakeyhtiölain 2 luvun 9 §:ssä, 4 luvun 9 tai 12 c §:ssä, 13 luvun 15 §:ssä, 14 luvun 16 §:ssä tai 14 a luvun 4 §:ssä,

Voimassa oleva laki

sekä säästöpankkilain 12 ja 26 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa antaa rekisteriviranomaiselle tai tuomioistuimelle väärän ilmoituksen, vakuutuksen tai todistuksen osakepääoman, kantarahastopääoman, sijoitusosuuspääoman tai velan maksamisesta; tai
2) rikkoo osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa tai säästöpankkilaisissa tarkoitettuja säännöksiä riippumattomana asiantuntijana toimivan tilintarkastajan lausunnon laatimisesta.

Ehdotus

osuuskuntalain 12 luvun 4, 5,10 ja 12 §:ssä sekä säästöpankkilain 12 ja 26 §:ssä tarkoitetussa tapauksessa antaa rekisteriviranomaiselle tai tuomioistuimelle väärän ilmoituksen, vakuutuksen tai todistuksen osakepääoman, kantarahastopääoman, sijoitusosuuspääoman tai velan maksamisesta; taikka
5) rikkoo osakeyhtiölaissa, osuuskuntalaissa tai säästöpankkilaisissa tarkoitettuja säännöksiä riippumattomana asiantuntijana toimivan tilintarkastajan lausunnon laatimisesta, on tuomittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta *luottolaitosrikoksesta* sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi.
Joka tahallaan tai huolimattomuudesta rikkoo 2 a §:n 4 momentin säännöksiä, onmittava, jollei teko ole vähäinen tai siitä muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, velkasitoumusten tarjoamista yleisölle koskevien säännösten rikkomisesta sakkoon.
Rangaistus väärän todistuksen antamisesta viranomaiselle säädetään rikoslain 16 luvun 8 §:ssä.

99 §

Talletuspankkirikos

Joka 50 §:n vastaisesti ottaa yleisöltä varoja tai 8 §:n vastaisesti käyttää toiminimessään tai muutoin toimintaansa osoittamaan "pankki"-nimitystä taikka 82 §:n 4 momentin vastaisesti käyttää markkinoinnissa sanaa talletus sellaisenaan tai yhdysosana, on tuomittava talletuspankkirikoksesta sakkoon tai vankeuteen enintään kuudeksi kuukaudeksi, jollei teko ole vähäinen tai siitä ei muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta.

101 §

Uhkasakko

Jos luottolaitosten yhteenliittymä ei ole 1...1..9.

99 §

Talletuspankkirikos

(kumotaan)

101 §

Uhkasakko

Jos luottolaitosten yhteenliittymä ei ole

toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä, rahoitustarkastus voi uhkasakolla velvoittaa sen täyttämään velvollisuutensa

toiminnassaan noudattanut tätä lakia tai sen nojalla annettuja säännöksiä tai määräyksiä taikka jos 1 a §:n 2 momentissa tarkoitettu osakeyhtiö tai osuuskunta laiminlyön mainitun pykälän 5 momentissa säädetyin ilmoitusvelvollisuuden tai jättää antamatta mainitussa momentissa tarkoitettut Rahoitustarkastuksen pyytämät tiedot, Rahoitustarkastus voi uhkasakolla velvoittaa sen täyttämään velvollisuutensa.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta.

Yrityksen, joka lain voimaan tullessa ilman luottolaitostoimilupaa harjoittaa 1 §:n 1 momentin 2 kohdassa tarkoitettua toimintaa, on haettava tämän lain 1 §:ssä tarkoitettu toimilupa tai tehtävä 1 a §:n 3 momentissa tarkoitettu ilmoitus taikka lopetettava toimilupaa edellyttävä toimintansa viimeistään vuoden kuluttua lain voimaantulosta. Ennen lain voimaantuloa vastaanotettuihin varoihin ja ennen lain voimaantuloa liikkeeseen laskettuun sähköiseen rahaan sovelletaan lain voimaan tullessa voimassa olleita säännöksiä.

Mitä 10 §:n 5 momentissa säädetään ei sovelleta ennen lain voimaantuloa myönnettyyn toimilupaan.

Lain 25 §:n 3 momentissa ja 68 §:n 2 momentissa tarkoitettut tiedot lain voimaantullessa voimassa olleista ulkoistamissopimuksista on ilmoitettava Rahoitustarkastukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

2.

Laki**sijoituspalveluyrityksistä annetun lain muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

muutetaan sijoituspalveluyrityksistä 26 päivänä heinäkuuta 1996 annetun lain (579/1996) 13 § ja 16 §, 29 §:n 2 momentti, 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti ja 40 §:n 1 momentti, sellaisina kuin ne ovat, 13 § osaksi laissa 49/1999, 16 § osaksi laissa 801/2000, 29 §:n 2 momentti laissa 48/2002 sekä 38 §:n 1 momentti, 39 §:n 1 momentti ja 40 §:n 1 momentti laissa 518/1998, sekä

lisätään lakiin uusi 16 b §, 29 §:ään, sellaisena kuin se on laissa 1347/1997 ja 48/2002, uusi 2 momentti, jolloin muutettu 2 momentti siirtyy 3 momentiksi, sekä 40 §:ään, sellaisena kuin se on mainitussa laissa 518/1998, uusi 6 momentti, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

13 §

Perustamis pääoma

Perustettavan sijoituspalveluyrityksen osakepääoman on oltava vähintään viisi miljoonaa markkaa.

Perustettavan sijoituspalveluyrityksen, joka saa tarjota vain 3 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja sijoituspalveluja, osakepääoman on oltava vähintään miljoona markkaa. Mikäli tässä momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava sijoituspalveluyritys harjoittaa myös 16 §:n 1 momentin 9 kohdassa tarkoitettua toimintaa, osakepääomavaatimukseen sovelletaan, mitä 1 momentissa säädetään.

Osakepääoma on oltava kokonaan maksettu rahana toimilupaa myönnettäessä.

Ehdotus

13 §

Vähimmäispääoma

Sijoituspalveluyrityksen osakepääoman on oltava vähintään 730 000 euroa, jollei jäljempänä toisin säädetä.

Sellaisen sijoituspalveluyrityksen osakepääoman, joka saa tarjota vain 3 §:n 1 momentin 1, 5 ja 6 kohdassa tarkoitettuja sijoituspalveluja, on oltava vähintään 125 000 euroa. *Jos* tässä momentissa tarkoitettua toimintaa harjoittava sijoituspalveluyritys harjoittaa myös 16 §:n 2 momentin 5 kohdassa tarkoitettua toimintaa, osakepääoman on kuitenkin oltava vähintään 730 000 euroa.

Sijoituspalveluyrityksen, joka harjoittaa 16 §:n 2 momentin 1, 3 tai 4 kohdassa tarkoitettua toimintaa, osakepääoman on oltava vähintään 5 miljoonaa euroa.

Osakepääoman on oltava kokonaan merkitty toimilupaa myönnettäessä.

16 §

Liiketoiminta

Sijoituspalveluyritys saa 3 §:ssä tarkoitettujen sijoituspalvelujen tarjoamisen lisäksi toimiluvassa mainituin edellytyksin

- 1) järjestää muutoin kuin omaan lukuun asiakkaalle sijoituspalveluun liittyviä luottoja ja muuta rahoitusta;
- 2) tarjota arvopaperien liikkeeseenlaskuun liittyviä palveluja;
- 3) järjestää sijoituskohteiden julkista kaupankäyntiä siten kuin siitä säädetään arvopaperimarkkinalaissa;
- 4) toimia tilinhoitajayhteisönä tai tilinhoitajayhteisön asiamiehenä siten kuin siitä säädetään arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991);
- 5) tarjota muita kuin 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja sijoituskohteiden säilytys- ja hoitopalveluja sekä tallelokeropalveluja;
- 6) tarjota sijoituskohteita koskevaa sijoitus- ja rahoitusneuvontaa;
- 7) tarjota sijoituspalveluun liittyvää valuuttapalvelua;
- 8) toimia selvitysosapuolena siten kuin siitä säädetään arvopaperimarkkinalaissa; sekä
- 9) hoitaa säilytisyhteisön tehtäviä siten kuin niistä säädetään sijoitusrahastolaissa.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettuja palveluja tarjottaessa noudatettavasta menettelystä.

1...1..9.

- 1) myöntää asiakkaalle sijoituspalveluun liittyviä luottoja ja muuta rahoitusta;

2) tarjota yrityksille pääomarakenteita, liiketoimintastrategiaa ja muita näihin liittyviä kysymyksiä koskevaa neuvontaa sekä yritysten sulautumista ja yritysostoja koskevaa neuvontaa ja niitä koskevia palveluja;

- 3) tarjota arvopaperien liikkeeseenlaskuun ja emissioita koskevia liittyviä palveluja;
- 4) tarjota sijoituskohteita koskevaa sijoitus- ja rahoitusneuvontaa;

- 5) tarjota muita kuin 3 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja sijoituskohteiden säilytys- ja hoitopalveluja sekä niitä koskevia tallelokeropalveluja; sekä

- 6) tarjota sijoituspalveluun liittyvää valuuttapalvelua.

Lisäksi sijoituspalveluyritys saa toimiluvassa mainituin edellytyksin

- 1) vastaanottaa sijoituspalvelun yhteydessä asiakkaalta takaisinmaksettavia varoja tilille sen estämättä, mitä luottolaitostoiminnasta annetussa laissa sekä tämän lain 52 §:ssä säädetään;

- 2) järjestää sijoituskohteiden julkista kaupankäyntiä siten kuin siitä arvopaperimarkkinalaissa säädetään;

- 3) toimia tilinhoitajayhteisönä tai tilinhoitajayhteisön asiamiehenä siten kuin siitä arvo-osuusjärjestelmästä annetussa laissa (826/1991) säädetään;

- 4) toimia selvitysosapuolena siten kuin siitä arvopaperimarkkinalaissa säädetään;

- 5) hoitaa säilytisyhteisön tehtäviä siten kuin niistä sijoitusrahastolaissa säädetään;

- 6) tarjota muuta kuin edellä tässä pykälässä tarkoitettua sijoitus- ja rahoitusneuvontaa; sekä

- 7) harjoittaa muuta tässä pykälässä tarkoitettuun toimintaan läheisesti verrattavaa toimintaa.

Rahoitustarkastus voi antaa tarkempia määräyksiä tässä pykälässä tarkoitettuja palveluja tarjottaessa noudatettavasta

menettelystä.

16 b §

Toimipaikka ja asiamiehen käyttäminen

Sijoituspalveluyrityksellä on oltava toimintaansa varten vähintään yksi kiinteä toimipaikka. Se voi harjoittaa toimintaansa lisäksi muissa toimipaikoissa. Sijoituspalveluyritys voi harjoittaa liiketoimintaa myös asiamiehen välityksellä, jos asiamiehen käyttäminen ei haittaa sijoituspalveluyrityksen riskien hallintaa ja sisäistä valvontaa eikä sijoituspalveluyrityksen liiketoiminnan muuta hoitamista.

Sijoituspalveluyrityksen on antaessaan liiketoimintaansa asiamiehen hoidettavaksi huolehdittava siitä, että sijoituspalveluyritys saa asiamieheltä jatkuvasti sijoituspalveluyrityksen viranomaisvalvonnan, riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan edellyttämät tarpeelliset tiedot sekä että sijoituspalveluyritys voi luovuttaa nämä tiedot edelleen Rahoitustarkastukselle.

Sijoituspalveluyrityksen, joka aikoo harjoittaa liiketoimintaa muun kuin sijoituspalveluyrityksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa (1504/2001) tarkoitettuun yhteenliittymään kuuluvan asiamiehen välityksellä, on ilmoitettava siitä Rahoitustarkastukselle ennen toiminnan antamista asiamiehen hoidettavaksi. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset ilmoituksen sisällöstä sekä siitä, milloin asiamiehen välityksellä harjoitettavaa liiketoimintaa voidaan pitää niin vähäisenä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä. Mitä tässä momentissa säädetään, sovelletaan lisäksi sijoituspalveluyrityksen ja asiamiehen välisessä sopimussuhteessa tapahtuviin merkittäviin muutoksiin.

29 §

Yleissäännös riskien hallinnasta

1....1..9.

Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset riskien hallinnan ja sisäisen valvonnan järjestämisestä sekä luotettavaa hallintoa koskevista vaatimuksista.

38 §

Suojan piiriin kuuluva sijoittaja

Suojan piiriin kuuluvalla sijoittajalla tarkoitetaan sijoittajaa, jolle on tarjottu sijoituspalvelua tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelua.

39 §

Korvausrahaston suoritusvelvollisuuden alkaminen

Jos sijoituspalveluyritys ei ole suorittanut sijoituspalveluiden tarjoamisen tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelun yhteydessä sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana olevia 38 §:ssä tarkoitettua sijoittajan selviä ja riidattomia saamia lain tai sopimuksen mukaisesti, sijoittaja voi ilmoittaa asiasta rahoitustarkastukselle.

1...1..9.

Sijoituspalveluyrityksen riskienhallintaan ja muuhun sisäiseen valvontaan liittyvien tehtävien siirtämiseen sellaisen yrityksen hoidettavaksi, joka ei kuulu sijoituspalveluyrityksen kanssa samaan konsolidointiryhmään tai osuuspankeista ja muista osuuskuntamuotoisista luottolaitoksista annetussa laissa tarkoitettuun yhteenliittymään, sovelletaan, mitä 16 b §:n 2 ja 3 momentissa säädetään. Rahoitustarkastus antaa tarkemmat määräykset 1 momentissa tarkoitetuille riskienhallintajärjestelmille ja muulle sisäiselle valvonnalle sekä luotettavalle hallinnolle asetettavista vaatimuksista samoin kuin 2 momentissa tarkoitettua ilmoituksen tekemisestä ja siitä, milloin 2 momentissa tarkoitettuja toisen yrityksen hoidettavaksi annettuja tehtäviä voidaan pitää niin vähäisenä, että ilmoitus voidaan jättää tekemättä.

38 §

Suojan piiriin kuuluva sijoittaja

Suojan piiriin kuuluvalla sijoittajalla tarkoitetaan sijoittajaa, jolle on tarjottu sijoituspalvelua tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelua tai jolta sijoituspalveluyritys on vastaanottanut mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja varoja.

39 §

Korvausrahaston suoritusvelvollisuuden alkaminen

Jos sijoituspalveluyritys ei ole suorittanut sijoituspalveluiden tarjoamisen tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelun tai 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua palvelun yhteydessä sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana olevia 38 §:ssä tarkoitettua sijoittajan selviä ja riidattomia saamia lain tai sopimuksen mukaisesti, sijoittaja voi

ilmoittaa asiasta Rahoitustarkastukselle.

40 §

Korvattavat saamiset

Korvausrahaston varoista suoritetaan sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana sijoituspalvelun tarjoamisen tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun säilytys- ja hoitopalvelun yhteydessä olevat 38 §:ssä tarkoitettujen sijoittajien saamiset. Samalle sijoittajalle maksettavan korvauksen määrä on yhdeksän kymmenesosaa sijoittajan samalta sijoituspalveluyritykseltä olevan saamisoikeuden suuruudesta, kuitenkin enintään 20 000 ecua vastaava markkamäärä.

40 §

Korvattavat saamiset

Korvausrahaston varoista suoritetaan sijoituspalveluyrityksen hallussa tai hallinnoitavana sijoituspalvelun tarjoamisen tai 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitetun säilytys- ja hoitopalvelun tai mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitetun palvelun yhteydessä olevat 38 §:ssä tarkoitettujen sijoittajien saamiset. Samalle sijoittajalle maksettavan korvauksen määrä on yhdeksän kymmenesosaa sijoittajan samalta sijoituspalveluyritykseltä olevan saamisen määrästä, kuitenkin enintään 20 000 euroa.

Tätä pykälää sovellettaessa osuuspankkien yhteenliittymään kuuluvia luottolaitoksia pidetään yhtenä luottolaitoksena.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta

Sijoituspalveluyrityksen, joka lain tullessa voimaan harjoittaa asiakasvarojen lainausta, on 12 kuukauden kuluessa lain voimaantulosta haettava 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettua oikeutta vastaanottaa asiakkaalta takaisinmaksettavia varoja tilille tai lopetettava asiakasvarojen lainaaminen. Lain 16 b §:n 3 momentissa ja 29 §:n 2 momentissa tarkoitetut tiedot lain voimaantullessa voimassa olleista ulkoistamissopimuksista on ilmoitettava Rahoitustarkastukselle viimeistään kuuden kuukauden kuluttua tämän lain voimaantulosta.

3.

Laki**rahoitustarkastuslain 15 b ja 20 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 11 päivänä kesäkuuta 1993 annetun rahoitustarkastuslain (503/1993) 15 b §:n 1 momentti ja 20 §:n 1 momentti, sellaisena kuin ne ovat, 15 b §:n 1 momentti laissa 521/1998 ja 20 §:n 1 momentti laissa 80/1998, seuraavasti:

Voimassa oleva laki

15 b §

Sijoituspalveluiden tarjoamisen kieltäminen ja rajoittaminen

Rahoitustarkastus voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kieltää sijoituspalveluyritystä tai luottolaitosta tarjoamasta sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettuja sijoituspalveluita sekä mainitun lain 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettua säilytys- ja hoitopalvelua, jos sillä sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen taloudellisen tilan perusteella on aihetta epäillä, että sijoituspalveluyritystä tai luottolaitosta ilmeisesti uhkaa maksukyvyttömyys ja että sijoittajien korvausrahasto voi ilmeisesti joutua korvaamaan sijoittajien saamiset.

20 §

Valvontamaksu

Rahoitustarkastuksen toiminnasta johtuvien kustannusten kattamiseksi on sen valvonnassa olevien ja julkisen kaupankäynnin kohteena olevien

1...1..9.

Ehdotus

15 b §

Sijoituspalveluiden tarjoamisen kieltäminen ja rajoittaminen

Rahoitustarkastus voi enintään kolmeksi kuukaudeksi kieltää sijoituspalveluyritystä tai luottolaitosta tarjoamasta sijoituspalveluyrityksistä annetussa laissa tarkoitettuja sijoituspalveluja sekä mainitun lain 16 §:n 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettuja säilytys- ja hoitopalveluja sekä *vastaanottamasta mainitun pykälän 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettuja varoja*, jos sillä sijoituspalveluyrityksen tai luottolaitoksen taloudellisen tilan perusteella on aihetta epäillä, että sijoituspalveluyritystä tai luottolaitosta ilmeisesti uhkaa maksukyvyttömyys ja että sijoittajien korvausrahasto voi ilmeisesti joutua korvaamaan sijoittajien saamiset.

20 §

Valvontamaksu

Rahoitustarkastuksen toiminnasta aiheutuvien kustannusten kattamiseksi on sen valvonnassa olevien ja *luottolaitostoiminnasta annetun lain 1 a §:n*

Voimassa oleva laki

arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden
suoritettava valvontamaksu.

Ehdotus

2 momentissa tarkoitettujen osakeyhtiöiden
ja osuuskuntien sekä julkisen
kaupankäynnin kohteena olevien
arvopapereiden liikkeeseenlaskijoiden
suoritettava valvontamaksu.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta .

5.

Laki

osuuskuntalain voimaanpanosta annetun lain 24 §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti

lisätään osuuskuntalain voimaanpanosta 28 päivänä joulukuuta 2001 annetun lain (1489/2001) 24 §:ään uusi 5 momentti seuraavasti:

Voimassa oleva laki

Ehdotus

24 §

Uuden lain 21 luvun 1 §:n 1 momentissa säädettyjä osuuskunnan osuuspääomaa ja jäsenmäärää koskevia vaatimuksia ei sovelleta osuuskuntaan, joka on aloittanut säästökassatoiminnan ennen 1 päivää heinäkuuta 1996.

Tämä laki tulee voimaan _____ päivänä
kuuta _____.

6.

Laki

arvopaperimarkkinalain 4 luvun 5 a §:n muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
muutetaan 26 toukokuuta 1989 annetun arvopaperimarkkinalain (495/1989) 4 luvun 5 a §:n 1 momentti, sellaisena kuin se on laissa 321/1998, seuraavasti

Voimassa oleva laki

5 a §

Arvopaperinvälittäjän on järjestettävä sen haltuun luovutettujen asiakkaan rahavarojen ja muun omaisuuden (asiakasvarat) säilytys, käsittely ja selvitys niin, ettei ole vaaraa niiden sekoittumisesta välittäjän omiin varoihin ja omaisuuteen. Asiakasvarat on säilytettävä luotettavalla tavalla, ja asiakkaan rahavarat on sijoitettava tilille talletuspankkiin tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoriin, jollei muusta sijoittamisesta ole kirjallisesti sovittu. Lukuun ottamatta talletuspankkia ja talletusten vastaanottamiseen oikeutetun ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoria arvopaperinvälittäjän on pidettävä asiakkaan rahavarat kirjanpidossaan erillään välittäjän omista varoista ja omaisuudesta.

Ehdotus

5 a §

Arvopaperinvälittäjän on järjestettävän sen haltuun luovutettujen asiakkaan rahavarojen ja muun omaisuuden (*asiakasvarat*) säilytys, käsittely ja selvitys niin, ettei ole vaaraa niiden sekoittumisesta välittäjän omiin varoihin ja omaisuuteen. Asiakasvarat on säilytettävä luotettavalla tavalla ja asiakkaan rahavarat on sijoitettava tilille talletuspankkiin tai ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoriin, jollei muusta sijoittamisesta ole sovittu. *Arvopaperinvälittäjän,* lukuun ottamatta talletuspankkia, talletusten vastaanottamiseen oikeutetun ulkomaisen luottolaitoksen sivukonttoria ja *sijoituspalveluyrityksistä annetun lain 16 §:n 2 momentin 1 kohdassa tarkoitettujen varojen vastaanottamiseen oikeutettua sijoituspalveluyritystä,* on pidettävä asiakkaan rahavarat kirjanpidossaan erillään välittäjän omista varoista ja omaisuudesta.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta
.